

สำนักงาน กปร.
๓๐ปี กปร.

สามทศวรรษ สามสะพาน

ความหมายตราสัญลักษณ์
งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

อักษรพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. สีเหลืองทอง อันเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพ อยู่กลางตราสัญลักษณ์ ขลิบรอบตัวอักษรด้วยสีทอง บนพื้นวงกลมสีน้ำเงิน ล้อมรอบด้วยกรอบโค้งเรียบสีเหลืองทอง หมายความว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจของคนไทยทั้งชาติ ด้านบนอักษรพระปรมาภิไธยเป็นเลข ๙ หมายถึงพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เลข ๙ นั้น อยู่ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎ อันเป็นเครื่องประกอบพระบรมราชอิสริยยศของพระมหากษัตริย์ และเป็นเครื่องหมายแห่งความเป็นสมเด็จพระบรมราชาธิราช ถัดลงมาด้านข้างซ้ายขวาของอักษรพระปรมาภิไธยมีลายพุ่มข้าวบิณฑ์สีทอง ซึ่งมีสถาปัตยกรรมประดิษฐ์ฐาน อยู่เบื้องบน ด้านนอกสุดเป็นกรอบโค้งมีลวดลายสีทองบนพื้นสีเขียว หมายถึง สีอันเป็นเดชแห่งวันพระบรมราชสมภพ อีกทั้งยังหมายถึง ความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์และความสงบร่มเย็น ด้านล่างอักษรพระปรมาภิไธยเป็นรูปกระต่ายสีขาว กระต่ายนั้นทรงเครื่องอยู่ในลักษณะกำลังก้าวอย่าง อันหมายถึง ปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ตรงกับปีเถาะ ซึ่งมีกระต่ายเป็นเครื่องหมายแห่งปีนักษัตร โดยรูปกระต่าย อยู่บนพื้นสีน้ำเงิน มีลายกระหนกสีทอง อันหมายถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เบื้องล่างตราสัญลักษณ์ เป็นแพรแถบสีชมพูขลิบทอง เขียนอักษรสีทอง หมายความว่า พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระบรมราชสมภพเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ และตลอดระยะเวลา ๒๗ ปี ในช่วงต้นรัชกาล ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทุกภาคและเกือบทุกปี เพื่อทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกร ทรงศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิต ตลอดจนทรงศึกษาสภาพของภูมิประเทศ เศรษฐกิจ และสังคมของราชอาณาจักรของพระองค์

ตลอดระยะเวลาดังกล่าว ได้ทรงริเริ่มโครงการพระราชดำริต่างๆ เพื่อทรงหาวิธีแก้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะในด้านสิ่งแวดล้อม การผลิตอาหาร และการประกอบอาชีพของประชาชน ทั้งนี้โดยทรงร่วมกับกรม กอง มหาวิทยาลัย และสถานศึกษาต่างๆ ในส่วนภูมิภาคและในส่วนกลาง

ในการทรงงานดังกล่าวนี้ พระองค์ได้ทรงสัมผัสปัญหาสำคัญของการประสานงานของหน่วยราชการต่างๆ และแนวทางที่ควรปรับปรุง จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้น ๖ ศูนย์ ตามความหลากหลายของสภาพภูมิศาสตร์ และสังคมของประเทศ ได้แก่ เขาหินซ้อน พิกุลทอง อ่าวคุ้งกระเบน ภูพาน ห้วยฮ่องไคร้ และห้วยทราย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์สำคัญของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แก่ เป็นสถานที่ทำการค้นคว้า ศึกษาด้านการเกษตร และ

สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างอาชีพ ผลิตอาหาร และพลังงานแก่ประชาชนในท้องถิ่น และมีผลงานที่สามารถขยายผลแก่ผู้เข้ามาศึกษาได้ทันที แต่หลักการสำคัญของการทำงาน ได้แก่ การประสานอย่างใกล้ชิดแบบบูรณาการระหว่างหน่วยราชการที่มาเข้าทำงานทุกสาขา ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้ง ๖ ศูนย์

ในการนี้ รัฐบาลได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดตั้งหน่วยงานภายในสำนักงานหน่วยหนึ่งเป็นหน่วยประสานงาน ภายหลังได้ยกฐานะขึ้นเป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เมื่อวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔

ต่อมารัฐบาลได้ยกฐานะ กปร. ขึ้นเป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และมีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาระดับสำนักงาน เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

เพื่อให้การดำเนินการของ กปร. และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง ๖ ศูนย์ อยู่ภายใต้พระราชดำริอย่างใกล้ชิด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งองคมนตรี (ฝ่ายเกษตรและสิ่งแวดล้อม) ทำหน้าที่ที่ปรึกษาคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐ และทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

สำหรับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ แต่ละศูนย์ศึกษาฯ จะประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดที่ศูนย์ศึกษาฯ ตั้งอยู่เป็นประธาน และผู้อำนวยการศูนย์เป็นเลขานุการ

การดำเนินการของศูนย์ศึกษาฯ ทั้ง ๖ ศูนย์ศึกษาฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๒ เป็นต้นมาจะสอดคล้องกับการดำเนินงานของ กปร. และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมและทอดพระเนตรกิจการของศูนย์ศึกษาฯ ทุกปี และแต่ละครั้งจะพระราชทานพระราชดำริในเรื่องต่างๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสภาพของภูมิประเทศ เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละศูนย์ศึกษาฯ ซึ่งต่างก็ได้ดำเนินการไปตามกระแสพระราชดำริหลายโครงการประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และนำผลไปขยายผลในพื้นที่หรือต่างพื้นที่ แต่มีสภาพภูมิประเทศและปัญหาคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะผลงานในด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ทรงนำมาประยุกต์เป็น “การเกษตรทฤษฎีใหม่” และใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเกษตรกรของประชาชนในระดับรากหญ้า ทั่วทุกท้องถิ่นทั่วประเทศ ทั้งในเขตใช้น้ำฝนและเขตชลประทาน

นอกจากนี้งานหลักสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ป่าและฟื้นฟูป่า การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ดินและบำรุงดิน การสร้างอาชีพและการผลิตอาหาร ตลอดจนแนวทางการผลิตพลังงานทดแทน ล้วนประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เพียงแต่ต่างกันไปตามบ้างน้อยบ้างตามความหลากหลายของสภาพภูมิประเทศ เศรษฐกิจและสังคม

งานดังกล่าวนี้ นอกจากเป็นความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริแต่ละศูนย์แล้ว สิ่งสำคัญได้แก่ความสามารถของเลขาธิการและข้าราชการเจ้าหน้าที่ของ

กปร. ทุกคน ตั้งแต่ก่อตั้งเป็นต้นมาที่มีส่วนสำคัญในการปฏิบัติงานและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาฯ และของกรม กองต่างๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ด้วยความอดทน อดกลั้น ขยันหมั่นเพียร ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุขของพวกเราอย่างหาที่สุติมิได้

เนื่องจากในวาระที่สำนักงาน กปร. จะดำเนินการมาครบ ๓๐ ปี ในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ ในฐานะที่ผมเคยเกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริและกปร.มาตั้งแต่ก่อตั้ง ผมขออวยพรให้การดำเนินงานของ กปร. จงประสบความสำเร็จ เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตลอดไปและปราศจากอุปสรรคขัดขวางการทำงานทุกครั้ง กับขอให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกคน พร้อมทั้งครอบครัวจงประสบความสำเร็จ ความสุข ความเจริญ ปราศจากโรคร้ายทั้งปวง ตลอดชั่วกาลนาน

(นายอำพล เสนาณรงค์)

องคมนตรี และที่ปรึกษา กปร.

ประธานกรรมการบริหารโครงการ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายพลาก สวรรณรัฐ
องคมนตรี

ผมขอแสดงความยินดีที่คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปฏิบัติงานมาครบ ๓๐ ปี และมีผลงานในการสนองพระราชดำริอย่างดียิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ทุกท่าน นับจากผู้บังคับบัญชา ระดับสูงลงไป ทั้งอดีตและปัจจุบันได้เสียสละ ทุ่มเทความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เป็นคณะกรรมการระดับชาติที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินงานสนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการประสานแผนและความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ เป็นไปตามแนวพระราชดำริ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ที่ได้พระราชทานแก่ประชาชนและมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี โครงการเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วประเทศ ทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งโครงการพัฒนาด้านการเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาแหล่งน้ำ การสื่อสารคมนาคม การแก้ไขปัญหาจราจรและสวัสดิการสังคม รวมทั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริที่มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ ๖ ศูนย์ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษา วิจัย แสวงหาแนวทาง ตลอดจนวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมและการประกอบอาชีพของราษฎร พร้อมทั้งนำผลสำเร็จของการพัฒนาขยายออกไปสู่พื้นที่ของเกษตรกรต่อไป โดยศูนย์ฯ ทำหน้าที่เสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต เพื่อให้ราษฎรได้มาศึกษาดูงาน ฝึกอบรมและเรียนรู้จากของจริงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ชุมชนเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

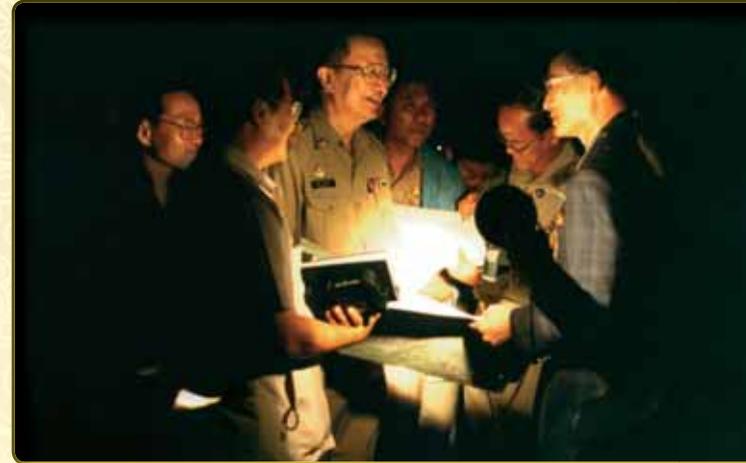
ในโอกาสวันครบรอบ ๓๐ ปีนี้ ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย เสด็จพระบารมีแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้โปรดดลบันดาลพระราชทานพรให้เจ้าหน้าที่ทุกท่าน ประสบแต่ความสุข ความสำเร็จในหน้าที่การงานมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง สมบูรณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็งแน่วแน่ มุ่งมั่นในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่สนอง

พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่พระราชทานแนวพระราชดำริในการพัฒนาประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนให้บรรลุตามเป้าหมายตลอดไป

(นายพลการ สุวรรณรัฐ)

องคมนตรี

รองประธานกรรมการบริหารโครงการ
 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสวัสดิ์ วัฒนายกร
องคมนตรี

ผมถือว่าเป็นบุญของผม ที่ได้ถวายงานรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิดเป็นเวลาสามปีเศษที่ผมได้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมชลประทาน ในปี ๒๕๓๕-๒๕๓๘ ซึ่งเป็นเพียงช่วงสั้นๆ เปรียบไม่ได้กับข้าราชการ และพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่งได้เริ่มก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๒๔ ภายใต้การนำของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการกปร. คนแรก โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้ปรับโครงสร้างสำนักงานแยกออกจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วงที่ผมเป็นอธิบดีกรมชลประทาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานอย่างหนักอย่างที่เราองค์ได้ทรงปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปยังพระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ และพระตำหนักภูพานราชินีเวศน์ เพื่อเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนสอบถามทุกข์สุขเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการทำมาหากินประกอบอาชีพของราษฎร โดยเฉพาะในดินทุรกันดารซึ่งราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตร มีปัญหาอุปสรรคมากมายในการทำมาหากิน เช่น ดินเปรี้ยว ดินเค็ม น้ำท่วม น้ำแล้ง และศัตรูพืช เป็นต้น ทำให้ราษฎรมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้นยากจน

สำนักงาน กปร. นอกจากจะสนองพระราชดำริในด้านการบริหารจัดการงบประมาณงบกลางที่ได้รับจัดสรรมาเป็นยอดรวมในแต่ละปีแล้ว ยังเป็นผู้ประสานงานกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องติดตามบันทึกการเสด็จฯ ทรงงาน โดยเฉพาะพระราชกระแสรับสั่งแทบจะทุกถ้อยคำ เสร็จแล้วจะต้องถวายขึ้นไปเพื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้ทรง

ตรวจสอบความถูกต้อง เมื่อพระราชทานกลับมาแล้ว สำนักงาน กปร. จะต้องนำไปแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติ รวมทั้งต้องติดตามตรวจสอบอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชดำริ

ตั้งแต่ที่ผมได้สัมผัสและร่วมงานอย่างใกล้ชิดกับสำนักงาน กปร. ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ผมมีความประทับใจในประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการและพนักงานของสำนักงาน กปร. ทุกคนอย่างจริงใจมาจนถึงทุกวันนี้ ข้าราชการและพนักงาน กปร. ได้อุทิศตนถวายงานอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ในช่วงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรากตรำพระวรกายทรงงานอย่างหนัก จะไม่มีวันเสาร์อาทิตย์ วันหยุดหรือเวลาราชการสำหรับเจ้าหน้าที่ กปร. ทุกคนจะสามัคคีกลมเกลียว ทำงานประสานกันเป็นทีม ทำให้งานของ กปร. เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สำหรับผมเห็นว่า สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานราชการที่ดีที่สุดหน่วยงานหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นผลมาจากที่ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงาน กปร. ทุกคน ตั้งแต่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการ กปร. คนแรกและคนต่อๆ มา ที่บริหารองค์กรด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต กำหนดระเบียบวินัยของ

องค์กร ซึ่งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกคนของ กปร. ได้ยึดถือปฏิบัติอันเป็นประเพณีอันดีงามมาจนทุกวันนี้

ผมขอแสดงความยินดีกับท่านเลขาธิการ กปร. ตลอดจนข้าราชการและพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกคน ที่ปฏิบัติงานมาด้วยความสำเร็จเรียบร้อยตลอด ๓๐ ปี และขออำนาจพรให้สำนักงาน กปร. ได้ถวายงานแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ด้วยความสำเร็จเรียบร้อยตลอดไป

(นายสวัสดิ์ วัฒนายากร)

องคมนตรี

รองประธานกรรมการบริหารโครงการ
 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงประกอบพระราชกรณียกิจด้วยพระราชหฤทัยมุ่งมั่น เพื่อบำบัดความทุกข์ยากและเพื่อประโยชน์สุขของอาณาประชาราษฎร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ยากไร้ด้อยโอกาสในชนบทที่ห่างไกล ซึ่งนับเป็นพระราชภาระอันยิ่งใหญ่ เนื่องด้วยทรงระลึกเสมอว่าทุกข์ของประชาชน คือทุกข์ของพระองค์ จึงทรงคิดค้นหาแนวทางการพัฒนาด้วยพระวิริยะอุตสาหะ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนทุกหมู่เหล่าทั่วราชอาณาจักร อันเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เคยทอดทิ้งประชาชน

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) มีบทบาทหน้าที่ในการสนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เป็นสำนักงานวิชาการและประสานงาน ซึ่งได้ก่อตั้งมาครบรอบ ๓๐ ปี ในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ นี้

สำนักงาน กปร. ในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในการประสานแผนและความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามแนวพระราชดำริ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ที่ได้พระราชทานแก่ประชาชน กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งโครงการพัฒนาด้านการเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาแหล่งน้ำ การสื่อสารคมนาคม การแก้ไขปัญหาจราจรและสวัสดิการสังคม รวมทั้ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ ศูนย์ ที่มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษา วิจัย แสวงหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ภูมิสังคม และการประกอบอาชีพของราษฎร พร้อมกับนำผลสำเร็จขยายผลการพัฒนาไปสู่พื้นที่ของเกษตรกร โดยมีจุดมุ่งหมายให้ราษฎรมีความเป็นอยู่อย่างพอมี พอกิน และพอเพียงควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การปฏิบัติภารกิจสนองพระราชดำริใด ๆ คงไม่อาจสำเร็จลุล่วงไปได้ หากปราศจากความร่วมมือ เสียสละ และอุตสาหะในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในหน่วยราชการ และองค์กรต่าง ๆ ทุกภาคส่วน ความร่วมมือร่วมใจดังกล่าวทำให้บังเกิดผลเป็นความสุขความเจริญแก่ประเทศชาติและประชาชนที่อยู่ใต้ร่มพระบารมีโดยแท้ ในนามของสำนักงาน กปร. จึงขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

สำนักงาน กปร. ได้จัดทำหนังสือ “๓๐ ปี กปร. สามทศวรรษ สามสะพาน” ขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และในวาระครบรอบ ๓๐ ปี กปร. เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจการพัฒนาประเทศ และเพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่ทรงมีต่อประเทศชาติและปวงชนชาวไทยอย่างหาที่สุดมิได้

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

๙ กันยายน ๒๕๕๔

สารบัญ

สารจากอภคมนตรี

นายอำพล เสนาณรงค์	๖
นายพลากร สุวรรณรัฐ	๘
นายสวัสดิ์ วัฒนายากร	๑๐
คำนำ	๑๒

มานาทรรศนะจากประธาน กปร.

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์	๑๖
นายอานันท์ ปันยารชุน	๑๘
พลเอก สุจินดา คราประยูร	๒๐
นายชวน หลีกภัย	๒๒
นายบรรหาร ศิลปอาชา	๒๔
พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ	๒๖
พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร	๒๘
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	๓๐
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ	๓๒
นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร	๓๔

ความทรงจำของเลขาธิการ กปร. อดีต-ปัจจุบัน

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล	๓๖
นายมนูญ มุกข์ประดิษฐ์	๔๘
นายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต	๕๔
นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ	๕๗
นายสมพล พันธุ์ณี	๖๒
นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ	๖๗

กำเนิด กปร.

โดย ดร.เสนาะ อุนากุล

๗๔

๓๐ ปี กปร.

สืบสานพระราชดำริเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

ความหมายของตราสัญลักษณ์ สำนักงาน กปร.	๙๐
วิสัยทัศน์และพันธกิจ	๙๑
โครงสร้างการบริหารของสำนักงาน กปร.	๙๗
บทบาทหน้าที่ของสำนักงาน กปร.	๙๘
สรุปภาพรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๑๐๓

กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสสำคัญ

๒๐ ปี กปร.	๑๑๐
๖๐ ปี ครองราชย์	๑๑๖
๘๐ พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์	๑๒๘
๘๔ พรรษา ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา	๑๓๘
๓๐ ปี กปร. กับงานด้านต่างประเทศ	๑๕๖
โครงการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๖๖

โครงการพระราชดำริที่สำคัญในภูมิภาคต่างๆ

ภาคกลาง	๑๘๖
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒๑๐
ภาคเหนือ	๒๓๘
ภาคใต้	๒๕๖

สารบัญ

เรื่องเล่าจากสะพานขาว-มัชวาม-พระราม ๘

นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์	๒๗๖
นางสาวศรินิถย์ บุญทอง	๒๗๘
คุณกานต์ พรหมศิริ	๒๘๐
นางสาวสุนทรีย์ ศรีปรัชญากุล	๒๘๒
นางสุวรรณา พาศิริ	๒๘๔
นางสมทรง รุ่งเรืองศิลป์	๒๘๕
นายศุภฤกษ์ โพธิ์ทอง	๒๘๙
นายสิงหพงศ์ รัชนิพนธ์	๒๙๐
นายประสาก พาศิริ	๒๙๓
นายวิโรจน์ เทียมเมือง	๒๙๔
นายไชยชนะ เตื่อนเกา	๒๙๕

สามทศวรรษ สามสะพาน

๓๐ ปี กปร. สามทศวรรษ สามสะพาน ๒๙๗

คณะผู้จัดทำ ๓๐๔

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์

ประธานอภคมนตรีและรัฐบุรุษ ท่านเป็นผู้ริเริ่มให้มีการทำงานสนองพระราชดำริอย่างเป็นระบบและมีเอกภาพ เพื่อให้งานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ราษฎร โดยตรงซึ่งท่านได้กรุณาให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับ กปส. และการถวายงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทำงานเพื่อราษฎรของพระองค์

ทรงทดลองเกี่ยวกับโครงการที่เกี่ยวกับความผาสุกของประชาชน ในภาคต่างๆ ที่ต่างๆ ทรงทำมาเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงตอนที่พวกเราเป็นรัฐบาล เราก็มานั่งคิดกันว่า ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำโครงการต่างๆ นั้น ทรงใช้เงินส่วนพระองค์บ้าง เงินของทางราชการบ้าง ซึ่งทางราชการไม่ค่อยมีระบบในการถวายเงินแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงใช้ในการทำโครงการตามพระราชดำริ เพราะฉะนั้น ความคิดนี้จึงเกิดขึ้นที่สภาพัฒน์ ตั้งแต่สมัย คุณเสนาะ คุณสุเมธ รวมทั้งคุณพิมลศักดิ์ด้วย ก็ได้มาเสนอแนะกับผมว่า ควรจะตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อที่จะรองรับโครงการพระราชดำริให้เป็นไปอย่างมีระเบียบ มีระบบ และมีความชัดเจน ที่จะถวายความช่วยเหลือ เป็นเรื่องเป็นราว เป็นขั้นเป็นตอน โดยให้ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมด้วย ที่จริงแต่เดิมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องก็เข้ามาร่วมมือกัน ถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอยู่อยู่แล้ว แต่ว่าไม่ค่อยมีเอกภาพ เพราะฉะนั้น กปส. จึงเกิดขึ้นด้วยแนวความคิดว่า เราต้องการ

เอกภาพที่จะถวายงานแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทางสภาพัฒน์ จึงได้ริเริ่มเสนอแนะว่า ควรจะจัดตั้ง กปร. ขึ้นมา ก็เป็นเรื่องที่ดีมาก และก็ได้ผลเป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่ว ๆ ไป

สำนักงาน กปร. ก็เติบโตมาตั้งแต่ต้นจนถึงวันนี้ก็ครบ ๓๐ ปีแล้ว ได้ทำงานถวายเป็นที่พอพระราชหฤทัยมาก แล้วก็ทรงแนะนำเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับโครงการพระราชดำริที่ กปร. รับผิดชอบอยู่ว่า ควรจะปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย ให้พัฒนาได้อย่างไรบ้าง พวกเราก็รับใส่เกล้าฯ มาปฏิบัติตาม และก็ได้ผลดีมาก โครงการนี้มิได้ทราบแต่ในประเทศของเราเท่านั้น แม้แต่ในต่างประเทศก็มีความสนใจ แล้วก็ได้เข้ามาร่วมมือกับโครงการนี้ด้วยตั้งแต่เราเริ่มกันใหม่ ๆ

จะเห็นว่า โครงการนี้เป็นโครงการซึ่งมิได้เป็นประโยชน์ หรือ เราย่อมประโยชน์แต่จะถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น แต่ว่าโครงการของพระองค์ท่านจะแผ่ขยาย ส่งผลประโยชน์ไปยังพี่น้องประชาชนทั่วประเทศ โดยเฉพาะในชนบทที่ยากจนที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นเป็นพิเศษ พวกชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวเขา สิ่งที่ทำล้วนเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติทั้งนั้น ไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อส่วนพระองค์เลย มีแต่จะทรงเห็นดีเห็นชอบ ทรงลำบาก ทรงคิด ทรงแนะนำ ต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยตรงทั้งนั้นเลย พวกเรา กปร. จึงน้อมรับพระมหากรุณาธิคุณอันนี้ ไว้เหนือเกล้าฯ แล้วก็ได้พยายามปฏิบัติตามเรื่อยมาจนทุกวันนี้

สิ่งที่เราน่าจะระลึกถึง คือ เราควรจะยืนอยู่ตรงไหน เราควรยืน อยู่ในแนวที่ว่า ถวายงานแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้มีความคล่องพระองค์ในการที่จะทรงคิด ทรงทำ ทรงแนะนำแก่พวกเรา เพื่อประโยชน์ของประชาชน พวกเราก็ควรจะเน้นไปในสิ่งที่ประเทศชาติ ต้องการเร่งด่วน ก็คือ ปัญหาความยากจน กปร. ก็ควรจะเน้นไปในแนวนั้น ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่สำคัญ ผมเคยพูดอยู่เสมอว่า **ปัญหาที่สำคัญที่สุดของชาติบ้านเมือง คือ ความยากจน ถ้าเราแก้ปัญหา ความยากจนได้ เราก็แก้ปัญหาอย่างอื่นได้**

อีกประการ คือ เราจะต้องทำอะไรแผ่นดินของเรา ทำหน้าที่ เพื่อแผ่นดินของเรา คือ **เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน ทำถวาย อย่างสุดความสามารถ ทำงานเพื่อประชาชนอย่างสุดความสามารถ** เพราะ กปร. รับพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปฏิบัติต่อ ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนที่ท่านทรงห่วงใย พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบหมดว่า ภูมิภาคไหนของประเทศเรา ต้องการอะไร ท่านทรงทราบดีกว่าพวกเราเอง เพราะฉะนั้น เราก็มีหน้าที่ที่จะต้องทำ เพื่อมุ่งเน้นไปสู่ชนบทที่ยากจน เพื่อแก้ปัญหา ความยากจน แก้ปัญหาความทุกข์ของราษฎร ดังที่มีพระราชดำรัสว่า **ความทุกข์ของราษฎร คือความทุกข์ของพระองค์**

นายอนันต์ ปันยารชุน

ผมเพียงแค่เคยได้ยินได้ฟังเรื่องโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แต่เมื่อมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และเข้ารับหน้าที่ประธาน กปร. โดยตำแหน่ง จึงได้มีโอกาสได้รู้เห็นเป็นครั้งแรกในชีวิตถึงพระราชดำริและพระราชปณิธาน ในอันที่จะทรงส่งเสริมการพัฒนาประเทศ โดยทรงใช้หลักการศึกษาปัญหาอย่างแท้จริง รับฟังข้อมูลข่าวสารจากคนในพื้นที่และหน่วยราชการ วิเคราะห์ปัญหาในเชิงปฏิบัติโดยยึดถือหลักทฤษฎีประยุกต์ ทดลองและติดตามผลอย่างใกล้ชิด หากโครงการนำร่องดังกล่าวประสบผลสำเร็จในขั้นต้น จึงทรงจะชี้ทางให้หน่วยราชการดำเนินการต่อไปเป็นการถาวร ทั้งนี้ โดยมีพระราชหฤทัยที่ทรงมุ่งหวังให้ปวงพสกนิกรไทยได้พ้นทุกข์ยากในการดำรงชีวิตและทรงมุ่งมั่นแสวงหามรรควิธีที่จะช่วยให้ราษฎรไทยได้มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เริ่มจาก “พออยู่พอกิน” จนกระทั่งสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

ในการถวายงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น จะทรงเล่าความเป็นมาของโครงการให้ผมได้ทราบประวัติ ผลการติดตามและผลสำเร็จ รวมทั้งจุดอ่อนบางประเด็นกับทั้งทรงแนะนำให้ไปเยี่ยมโครงการบางแห่งด้วยตนเอง หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ติดตามไปกับพระองค์ท่าน เพื่อรับทราบถึงโครงการต่างๆ โดยละเอียด

ในระยณะนั้น ทรงใฝ่พระทัยในเรื่องการปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและอนุรักษ์ความชุ่มชื้น และได้ทรงแนะนำให้ผมขึ้นไปดูโครงการที่จังหวัดเชียงรายตั้งแต่ระยะเริ่มแรก เพื่อให้เข้าใจถ่องแท้ถึงคุณประโยชน์ของการนำหญ้าแฝกมาช่วยป้องกันการพังทลายของดิน

สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ย่อมมีบทบาท ในการเสริมกระบวนการพัฒนาประเทศของรัฐ มีความยึดหยุ่นทั้งในด้านงบประมาณและวิธีการ แต่ก็ต้องยึดถือแนวทางพระราชดำริด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องและซาบซึ้งถึงปรัชญา ความคิดแนวพระราชดำรินั้น ๆ **สิ่งที่สำคัญ คือ ต้องคอยติดตามความคืบหน้าของโครงการ และกราบบังคมทูลข้อเท็จจริงเพื่อประกอบพระบรมราชวินิจฉัยต่อไป**

เจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. ควรดูแลเอาใจใส่และติดตามงานในโครงการของพระองค์ท่านอย่างใกล้ชิดและจริงจัง ต้องมีความรู้จริง ทำจริงและกล้าเสนอความจริง

พลเอก สุจินดา คราประยูร

เท่าที่ผมได้เข้าไปฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในฐานะผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารสูงสุด นายกรัฐมนตรี ในฐานะที่เป็นทหาร ขอดพูดแทนทหารทุกคนได้ว่า พระราชจริยาวัตรของพระองค์ประทับอยู่ในหัวใจของทหารทุกคน ในฐานะที่เป็นองค์จอมทัพไทยทรงเข้าพระทัยในหน้าที่ ภารกิจความรับผิดชอบ และจิตใจของทหารดี เสมือนว่าพระองค์ทรงเป็นทหาร นอกจากนี้ทรงเข้าพระทัยในความรู้สึกนึกคิด จิตใจและชีวิตความเป็นอยู่ของทหารแล้ว ยังทรงเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้งในงานภารกิจและความรับผิดชอบของทหาร ทรงมีความรู้ในงานหลัก ๆ ของทหารเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการติดต่อสื่อสาร ทรงมีความเชี่ยวชาญอย่างลึกซึ้งในระบบการติดต่อสื่อสาร เครื่องมือสื่อสารทุกประเภท บางครั้งพระราชทานคำแนะนำ ที่มีประโยชน์ในด้านกรติดต่อ การสื่อสาร

เครื่องมือเครื่องใช้ที่สำคัญอย่างหนึ่งของทหาร คือ แผนที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีความเชี่ยวชาญในการอ่านและเข้าพระทัยแผนที่เป็นอย่างดี แผนที่นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทหาร เพราะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรบ ศึกษาภูมิประเทศ ผมเองในฐานะที่เป็นทหารปืนใหญ่ มีความจำเป็นในการใช้แผนที่ และต้องทำแผนที่เองเพื่อใช้ในการรบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมี

พระปรีชาสามารถในการอ่านแผนที่ และทำความเข้าใจแผนที่เป็นอย่างดีทรงใช้แผนที่ในการวางแผนงานได้ดียิ่งกว่าทหารที่ต้องใช้แผนที่อยู่ทุกวัน

ในฐานะที่เป็นพระมหากษัตริย์ ทรงพระวิริยะอุตสาหะ เข้มแข็งอดทน และความมานะพยายามเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะแห่งหนตำบลใดที่ทหารของชาติไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันเอกราชอธิปไตยของชาติ ไม่ว่าจะเป็นที่ลำบาก ทุรกันดาร หรือ เสี่ยงอันตรายเพียงใด พระองค์ไม่เคยทรงย่อท้อ จะเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนเพื่อบำรุงขวัญ และพระราชทานกำลังใจให้แก่ทหารของชาติทุกหนทุกแห่ง

ในฐานะที่ผมเคยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากมายที่เป็นส่วนช่วยอย่างมากแก่ฝ่ายบริหาร ทรงห่วงใยในความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะปัญหาที่ดิน การประกอบอาชีพ ปัญหาความแห้งแล้ง ปัญหาในการกักเก็บน้ำ ปัญหาในการบำรุงรักษาที่ดิน จนกล่าวได้ว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระองค์นั้นได้ครอบคลุมงานของกระทรวงสำคัญต่าง ๆ ของรัฐบาลทุกกระทรวง

นายชวน หลีกภัย

กปร. มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพราะฉะนั้นผมจึงได้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอยู่หลายปี ช่วงที่เป็นนายกรัฐมนตรี ผมได้เกี่ยวข้องกับในฐานะที่ชาวบ้านขอโครงการผ่านมาด้วย ความรู้สึกที่มีต่อโครงการเหล่านี้ ความประทับใจที่มีมาก ๆ คือ โครงการเหล่านี้ตอบสนองความต้องการของประชาชนและเป็นการแก้ปัญหาในลักษณะที่ยั่งยืน ไม่ใช่เป็นการสนองตอบความต้องการเพียงชั่วคราว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการศึกษามาที่ไปของโครงการอย่างละเอียดถี่ถ้วน เมื่อมีการก่อสร้างโครงการเสร็จแล้วสามารถสนองตอบได้อย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นในช่วงหลังจึงมีประชาชนร้องขอโครงการพระราชดำริมากขึ้น และก็กระจายไปทั่วประเทศ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ รัฐบาลมีหน้าที่จัดสรรให้งบประมาณ แต่แต่ละปีประมาณ 2 พันล้านบาท มิได้ลดหรือมิได้เพิ่มขึ้น แต่ว่าสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่งก็คือ การที่โครงการเหล่านี้สามารถป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือลดปัญหาในพื้นที่ต่าง ๆ ลงได้มากและทำได้อย่างแท้จริง แต่ว่าถ้าหากไม่มีโครงการเหล่านี้เกิดขึ้น ความสูญเสียและความเสียหายนั้น ยากที่จะประมาณว่ามีเท่าไร เพราะฉะนั้นหลายโครงการที่ลงทุนไป ถ้ามองในแง่ความคุ้มค่าแล้วถือว่ายิ่งกว่าคุ้ม เพราะว่ามันนอกจากจะได้ประโยชน์แล้ว ยังลด

ความสูญเสียของประชาชนด้วย โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องเรื่องของชลประทาน เพราะฉะนั้นสิ่งนี้ คือสิ่งที่ผมเชื่อว่าพี่น้องประชาชนโดยทั่วไปมองเห็นประจักษ์ตลอดมา

สำหรับพี่น้องข้าราชการสำนักงาน กปร. ทุกคนจะภาคภูมิใจ เรามีโอกาสได้ทำงาน ในส่วนราชการที่เป็นการสนองพระราชดำริ เป็นเกียรติต่อชีวิตตัวเราเอง ต่อดวงศตระกูลของเรา แต่ไม่สำคัญเท่ากับสิ่งที่ท่านทั้งหลายทำนั้น จะสนองตอบต่อการแก้ปัญหาของประชาชน ซึ่งเป็นพระราชประสงค์อย่างแท้จริง ฉะนั้น**พวกเราต้องมุ่งมั่นทำงานด้วยความตั้งใจ รับผิดชอบหน้าที่ของเราด้วยความซื่อสัตย์สุจริต** เรามาทำหน่วยงานนี้ด้วยความสมัครใจ ผมขอเป็นกำลังใจให้กับพี่น้องข้าราชการในสังกัดทุกท่าน และขอให้ตั้งใจทำงาน ประสบความสำเร็จ ความก้าวหน้า ในภารกิจและในส่วนตัวของท่าน

นายบรรหาร ศิลปอาษา

พระองค์มีพระปรีชาสามารถมาก ครั้งหนึ่งที่ปางทอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รับสั่งกับเจ้ากรมแผนที่ ทรงชี้ไปที่แผนที่ รับสั่งว่าในแผนที่ไม่มีน้ำ แต่อันว่ามีน้ำ แล้วก็เสด็จฯ ไปดู ปรากฏว่ามีน้ำจริงๆ

ในส่วนของโครงการที่ได้ทำงานสนองใต้เบื้องพระยุคลบาทนั้น ได้ทำงานถวายและติดตามงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาโดยตลอด โดยเฉพาะโครงการใหญ่ๆ ที่ได้มีโอกาสเข้าไปแก้ไขปัญหาก็ได้แก่ โครงการก่อสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ที่จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับค่าชดเชยที่ดิน ที่มีราคาแพงมาก เคยมีพระราชดำรัสว่า **ครบ ๖ รอบ ฉันจะได้เห็นป่าสักหรือเปล่า** ซึ่งยังจดจำได้ดี และคิดอยู่เสมอว่าจะต้องทำให้เสร็จ ผมได้เข้าไปร่วมประชุมในพื้นที่กับหน่วยงานและชาวบ้านถึง ๑๘ ครั้ง เพื่อช่วยแก้ไขคลี่คลายปัญหาให้รวดเร็วที่สุด ในที่สุดโครงการก็สำเร็จด้วยดี นี่คือน้ำที่ภาคภูมิใจ

สมัยที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรี วันนั้นเป็นวันสวดพระอภิธรรม พระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ไปรอเข้าเฝ้าฯ ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ดร.สุเมธ และอธิบดี กรมชลประทาน ก็อยู่ด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่า **ปากพนัง ๕ ปีแล้ว ยังไม่เกิดเลย** หลังจากได้ยินในวันนั้น ก็เร่งรัดให้แก้ไขข้อที่ติดขัดโดยเร็ว ทำให้สามารถเปิดโครงการได้ **โครงการใดก็ตามที่พระราชทานพระราชดำริและเราได้ทำงานสนองพระราชดำริเสร็จสมบูรณ์ราษฎรได้รับประโยชน์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะดีพระทัย**

อีกโครงการหนึ่งซึ่งคนกรุงเทพฯ คงจะรู้จักกันดี คือ โครงการก่อสร้างสะพานพระราม ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้กรุงเทพมหานครสร้างสะพานจากอรุณอมรินทร์ไปถนนบรมราชชนนี โครงการนี้ทรงตั้งพระทัยจะช่วยเหลือการจราจรของคนกรุงเทพฯ ตอนวางศิลาฤกษ์ ทรงออกแบบเอง ยิ่งกว่านั้นทรงสละพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการก่อสร้างเพิ่มเติมด้วย ในตอนนั้นเห็นว่าโครงการนี้น่าจะได้ประโยชน์มากขึ้นถ้าต่อให้ยาวออกไป จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตต่อเติมสะพานให้มีระยะทางยาวมากขึ้น เพื่อจะได้ช่วยระบายรถออกจากเมืองโดยเร็ว ด้วยพระอัจฉริยภาพที่ทรงมองเห็นปัญหา มีพระราชดำรัสว่า **ถ้าจะทำ ก็จะทำให้รถติดที่สะพานพระปิ่นเกล้า** แล้วก็จริงๆ ด้วย จึงมีพระราชดำรัสว่า **ให้หาเส้นทางทำสะพานข้ามมาฝั่งพระนครให้มาทางแบงก์ชาติ แต่ทางลงให้เลยแบงก์ชาติไปลงที่ถนนนางงาม หรือถนนวิสุทธิกษัตริย์** นั่นเอง

สำหรับอนาคตของสำนักงาน กปร. โดยเฉพาะเรื่องเงินงบประมาณ ควรจะต้องดูแลโครงการให้มากที่สุดและเพิ่มวงเงินขึ้นอีก และขอให้รักษาแนวทางการดำเนินงานไว้ตลอด ควรมีการติดตามประเมินผลดูผลงานด้วยว่าได้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ

ตั้งแต่เข้ารับราชการเป็นทหาร ก็ได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท มาโดยตลอดจน มาเป็นประธาน กปร. ก็ยังสนองพระเดชพระคุณ ตามแนวพระราชดำริ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อบ้านเมือง ต่อพสกนิกร ส่วนใหญ่ก็เพื่อคนยากไร้ ชาวไร่ ชาวนา เพราะเป็นกลุ่มคน ที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นลำดับแรก และไม่เพียงแค่นี้ ทรงมี พระมหากรุณาธิคุณไปถึงประเทศเพื่อนบ้าน คือ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้วยทรงตระหนักถึงสัมพันธไมตรี ระหว่างประเทศ ได้พระราชทานความช่วยเหลือจัดตั้งโครงการ ศูนย์พัฒนาการเกษตรหลัก ๒๒ ห้วยซอน-ห้วยซั่ว เพื่อเป็น ศูนย์บริการพัฒนาอาชีพให้แก่ เกษตรกรลาว นอกจากนี้แล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทาน พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดสร้างศูนย์เด็กกำพร้าโรงเรียน วัฒนธรรม แขวงเวียงจันทน์ หลัก ๖๗ เพื่อช่วยเหลือเด็กให้มีการพัฒนาความรู้ สุขอนามัยตามวัยสมควร

ตั้งแต่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติมา ทรงงานเพื่อ ประชาชนมาโดยตลอด ทรงงานอยู่ในวังสวนจิตรลดา เพื่อ ทรงเรียนรู้ รวบรวมปัญหาต่างๆ แล้วก็นำไปช่วยประชาชน

สำหรับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้ถวายงาน อย่างจริงจัง ก็คือ โครงการพัฒนาที่สูงและสร้างพระตำหนักถวาย ที่ดอยตุงแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือสมเด็จพระย่าของ

พวกเรา ซึ่งสิ่งที่ฝังลึกอยู่ในใจ คือ ได้เห็นสายพระเนตรที่แสดงถึง ความปลาบปลื้มพระทัยของพระองค์ ส่วนภาพที่รู้สึกซาบซึ้งและเป็น มงคลของชีวิตที่ได้เห็น คือ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุ่งพระหัตถ์พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรหญ้าแฝก ทรงสอนให้เรารู้จักประโยชน์ของหญ้าแฝก ซึ่งให้คุณูปการด้าน การอนุรักษ์ดินอย่างมาก

เกี่ยวกับสำนักงาน กปร. ได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เนื่อง ด้วยโครงการต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน พระราชดำริ ล้วนสามารถพิสูจน์ได้ถึงปรัชญาของพระองค์เป็น ยุทธศาสตร์ที่ลึกล้ำ ซึ่งขั้นตอนของพระองค์ ก็คือ ทำอย่างไรให้คนไทย พอมีพอกิน อยู่ได้ แล้วก็พัฒนาไปในขั้นตอนที่จะเป็นการสร้างสรรค์ สังคมเราแบบยั่งยืนก้าวหน้า

สำหรับการดำเนินงานในอนาคตของ กปร. ขอให้ชาว กปร. ช่วยกันคิดเพิ่มเติมว่า **วันนี้ยังมีอะไรอีกบ้างที่ซ่อนอยู่ภายใต้โครงการ พระราชดำริ เหมือนเราไม่เห็นในอดีต และเพิ่งมาตระหนักในวันนี้ ช่วยกันคิด แล้วนำสิ่งนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อพาบ้านเมือง ของเราไปสู่ความเจริญก้าวหน้าสมกับที่มีพระราชประสงค์ไว้ และ ขอให้พวกท่านที่ทำงานหนักกันอยู่แล้ว ช่วยกันทำให้หนักมากขึ้น เพื่อเทิดพระเกียรติยศให้ยิ่งใหญ่ไพศาล**

พินตำรวาโท ทักชฌน ชนวัตธ

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) เป็นคณะกรรมการระดับชาติที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานสนองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการประสานแผนงาน และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามแนวพระราชดำริและพระราชประสงค์

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ที่ได้พระราชทานแก่ประชาชนและกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งโครงการพัฒนาด้านการเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาแหล่งน้ำ การสื่อสารคมนาคม การแก้ไขปัญหาจราจรและสวัสดิการสังคม รวมทั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ทรงให้จัดตั้งขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ รวม ๖ ศูนย์ เพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย แสวงหาแนวทางตลอดจนวิธีการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพ

แวดล้อมและการประกอบอาชีพของราษฎร พร้อมทั้งนำผลสำเร็จของการพัฒนาออกไปสู่พื้นที่ของเกษตรกรต่อไป โดยศูนย์ฯ ทำหน้าที่เสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต เพื่อให้ราษฎรได้มาศึกษาดูงาน ฝึกอบรมและเรียนรู้จากของจริงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ชุมชนเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

ขอให้คณะกรรมการและสำนักงาน กปร. ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน กำกับ ดูแล และบริหารโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ นำความผาสุกมาสู่ประชาชนและสังคมโดยรวมตลอดไป

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงอุทิศเวลาและทรงทุ่มเทกำลังพระวรกาย กำลังพระปัญญา ตลอดจนกำลังพระราชทรัพย์ และทรงฟันฝ่าปัญหาอุปสรรคน้อยใหญ่ เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญแก่ชาติบ้านเมืองโดยไม่เคยทรงย่อท้อ ทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วทุกภูมิภาค แม้ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลหรือพื้นที่ที่มีอันตรายก็ได้ทรงหวาดหวั่น ทรงมุ่งมั่นจัดทุกข์ภัยแก่อาณาประชาราษฎร์ พร้อมทั้งได้พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นจำนวนมากเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชน ได้พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้คนไทยดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล นำความผาสุกยั่งยืนมาสู่ตนเองและประเทศชาติ ทรงบูรณาการการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การบริหารจัดการด้านดิน น้ำ พืชพันธุ์ ธัญญาหาร และสิ่งแวดล้อม ประสบผลสำเร็จเป็นคุณูปการอย่างยิ่งใหญ่แก่ราษฎรทั้งปวง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระปรีชาสามารถล้ำเลิศ ทรงประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาและความรู้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ เพื่อให้นำไปใช้เป็นประโยชน์ ในการแก้ไขปัญหาของประชาชนให้มีความอยู่ดีกินดี ทรงประดิษฐ์คิดค้นทฤษฎี และนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน หน่วยงานต่างๆ ระดับองค์การระหว่างประเทศ ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตทูลเกล้าทูลกระหม่อม

ถวายปริญญา และรางวัลเป็นจำนวนมาก เช่น เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๙ องค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ และนิตยสารไทม์เอเชีย ได้เทิดทูนพระเกียรติคุณให้ทรงเป็นหนึ่งในวีรบุรุษแห่งเอเชีย สาขาผู้เป็นแรงบันดาลใจ นับเป็นเกียรติอันสูงยิ่งแก่ประเทศและประชาชนชาวไทย

เป็นที่ประจักษ์ทั้งในประเทศและนานาประเทศว่า ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุดในโลก ทรงสถิตอยู่ในดวงใจของคนไทยทั้งชาติและทรงเป็นศูนย์รวมความรัก ความสามัคคีของพสกนิกรมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ในยามที่ทรงพระประชวร พสกนิกรทุกหมู่เหล่าต่างมีความวิตกกังวลห่วงใย ดังปรากฏว่าประชาชนจากทั่วสารทิศได้เดินทางมาลงนามถวายพระพร มาปักค้ำแรมเฝ้า ฟังข่าวพระอาการประชวรที่โรงพยาบาลศิริราชมอย่างใกล้ชิด แสดงถึงความผูกพันอย่างลึกซึ้งระหว่างราษฎรกับพระมหากษัตริย์ที่ไม่มีปรากฏให้เห็นในภูมิภาคอื่นของโลก และเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหายจากการทรงพระประชวร ประชาชนต่างปลาบปลื้มปีติโสมนัสโดยถ้วนหน้า

นายอกีสทธี เวชชาชีวะ

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานกว่า ๖ ทศวรรษ นับแต่เสด็จดำรงสิริราชสมบัติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงอุทิศเวลา กำลังพระวรกาย กำลังพระปัญญา และกำลังพระราชทรัพย์ ปฏิบัติบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อความผาสุกร่มเย็นของอาณาประชาราษฎร์ และเพื่อความมั่นคงของประเทศชาติตลอดมา โดยเฉพาะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากกว่าสี่พันโครงการ ที่ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานเป็นแนวทางให้พสกนิกรนำไปปฏิบัติเป็นที่ประจักษ์ว่ามีผลสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และถึงความผาสุกมาสู่พสกนิกรโดยถ้วนหน้า และแม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระประชวรอยู่ แต่ก็ยังทรงพระวิริยอุตสาหะ ทรงงานอยู่เป็นนิจ โดยทรงรับการถวายรายงานความคืบหน้าของโครงการต่างๆ อยู่เสมอ อีกทั้งยังทรงพระกรุณาห่วงใย พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ แก่ราษฎรที่ประสบทุกข์ภัยอย่างทันที่

ด้วยพระปรีชาสามารถ ได้ส่งผลให้ชาติบ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง จนชาวโลกต่างประจักษ์และแซ่ซ้องสดุดี ดังปรากฏว่าองค์การสหประชาชาติ โดยอดีตเลขาธิการ นายโคฟี อันนัน ได้เดินทางมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล “ความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งนับเป็นเกียรติอันสูงยิ่งแก่ประเทศไทย และประชาชนคนไทย

นางสาวยั้งลัษณ ชันวตร

ปวงชนชาวไทยทั้งหลายล้วนประจักษ์ชัดแจ้งว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักเพื่ออาณาประชาราษฎร์ และเพื่อบ้านเมืองเสมอมาทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการโดยมิทรงย่อท้อต่อความยากลำบากเพื่อบรรเทาทุกข์ของเหล่าราษฎร ทั้งสายพระเนตรที่ยาวไกลสะท้อนเป็นรูปธรรมผ่านโครงการพระราชดำรินานัปการ ล้วนเป็นแนวทางที่แก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง แม้ในช่วงเวลาที่ทรงพระประชวรก็ยังทรงห่วงใยราษฎรและทรงงานอย่างต่อเนื่องไม่เคยหยุดเพื่อพระราชทานความร่มเย็นเป็นสุขแก่อาณาประชาราษฎร์

ปรากฏการณ์ของมหาอุทกภัยร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในปีนี้เป็นเหตุการณ์ที่ได้ทรงตกเตือนและทรงชี้แนวทางแก้ไขมาแล้วตั้งแต่เมื่อเกิดอุทกภัยครั้งสำคัญ เมื่อ พ.ศ.

๒๕๒๖ และ พ.ศ. ๒๕๓๘ รัฐบาลร่วมกับพี่น้องชาวไทยทั่วประเทศรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น และจักน้อมนำพระราชกระแสรับสั่งและแนวพระราชดำริที่เกี่ยวข้องมาเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหามหาอุทกภัยในระยะยาว ให้เกิดผลสัมฤทธิ์จริงได้ ขณะเดียวกันกับที่ชาวโลกกำลังต้องเผชิญผลกระทบอย่างกว้างขวาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นแนวทางที่ได้รับการยกย่อง และเห็นพ้องต้องกันทั่วไปในประชาคมโลกว่า แนวปรัชญาตามพระราชดำรินี้ดังกล่าวเป็นวิถีทางที่เหมาะสมสำหรับการแก้วิกฤต และสามารถใช้เป็นครรลองดำเนินชีวิต ของคนทุกชาติทุกภาษาได้อย่างแท้จริง

ความทรงจำของ
เลขาธิการ กปร.
อดีต-ปัจจุบัน

ซาบซึ้งใน พระมหากรุณาธิคุณ

โดย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ผมได้เข้าถวายงานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านการพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๔ ขณะนั้นผมดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้ถวายงานเรื่อยมาจนกระทั่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ และได้ลาออกจากราชการในปี พ.ศ.๒๕๔๒ อย่างไรก็ตามระหว่างที่รับราชการอยู่นั้น ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเป็นองค์นายกิตติมศักดิ์ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ประธานกรรมการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมเป็นเลขาธิการมูลนิธิ เพราะฉะนั้นเมื่อลาออกจากราชการแล้ว ผมก็ยังคงทำงานมูลนิธิชัยพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

หากถามผมว่า ผมได้รับความประทับใจอะไรบ้างในการถวายงาน ผมคงจะตอบว่าในฐานะส่วนตัว ผมซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อตัวผม และในฐานะเป็นประชาชนคนไทย

คนหนึ่ง ผมซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทยและประเทศชาติ

ตั้งแต่ผมถวายงาน และตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทั่วทุกสารทิศ แม้ว่าพระองค์ทรงเป็นองค์พระประมุข แต่ผมสังเกตเห็นความยากลำบากที่ทรงกรำงาน ทรงเหน็ดเหนื่อย พระองค์ทรงลุยบุกป่าฝ่าดง ถ้าตรงจุดใดในทั่วราชอาณาจักรไทยมีปัญหา พระองค์ทรงพร้อมที่จะเสด็จไปแก้ไขด้วยพระองค์เอง

“ทั้งนี้ไม่ว่าพระองค์จะทรงย่างพระบาทไปในพื้นที่ใดบนผืนแผ่นดินไทย ทุกแห่งคือผืนแผ่นดินของพระองค์ และพระองค์คือพระเจ้าแผ่นดินของประชาชน และประชาชนทุกหมู่เหล่าไม่ว่าพื้นที่ใดบนแผ่นดินนี้คือพลสกนิกกรของพระองค์”

ปัญหาที่เข้ามาหาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีหลายประเภท ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในฐานะประมุขของประเทศ พระองค์ทรงแบกรับภาระทั้งหลายทั้งปวงเป็นเวลานานในปริมาณมาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตรัสว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม” ลองสังเกตซิว่า พระองค์ไม่ทรงใช้คำว่า “ปกครอง” แต่ทรงใช้คำว่า “ครอง” แทน “ปกครอง” เป็นเรื่องการใช้อำนาจในการบริหารแผ่นดิน แต่การใช้คำว่า “ครอง” เช่น ครองสมณเพศ ครองชีวิตสมรส เป็นการให้ความเคารพ ดูแลด้วยความเมตตา ซึ่งการครองแผ่นดินของพระองค์ ทรงใส่พระทัยในการดูแลสกนิกกร และทรงใช้ ธรรมภิบาลโดยธรรมสำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นศีลธรรมที่ทรงยึดถือมาตลอด และไม่ใช้

เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้นที่ทรงยึดปฏิบัติ แต่ทุกคนสามารถยึดถือได้ด้วยเช่นกัน จะได้ไม่ทะเลาะกันเช่นทุกวันนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล ทรงให้ความสำคัญกับชนบทมาก อาจจะสำคัญที่สุดก็ได้ ทรงเห็นว่าชนบทนั้นเป็นพื้นฐานของประเทศชาติก็ว่าได้ **ทรงรับสั่งอยู่หลายครั้งหลายคราว่า ถ้าประชาชนในชนบทอยู่ได้เราชาวกรุงหรือประเทศไทยทั้งหมดก็อยู่ได้ แต่ถ้าชนบทอยู่ไม่ได้ ประชาชนหรือประเทศทั้งประเทศก็คงจะอยู่ไม่ได้**

พระองค์ทรงมองชนบทเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจ สังคม เป็นส่วนประกอบของชาติบ้านเมือง และการเมืองด้วย

งานเกือบร้อยละ ๘๐ - ๘๕ ของพระองค์เกี่ยวข้องกับงานด้านชนบททั้งสิ้น ในเวลาตี ๑ ถึง ๒ เข้ามิด จนกระทั่งถึงมิดค่ำ

“เรา:ครองแผ่นดินโดยธรรม”

สองสังเกตชื่อว่า พระองค์ไม่ทรงใช้คำว่า “ปกครอง”
แต่ทรงใช้คำว่า “ครอง” แทน “ปกครอง”

พระองค์เสด็จฯ เยี่ยมเยียนพสกนิกรและทรงงานอยู่ในชนบทนั้น เป็นภาพที่เราเห็นกันอยู่ตลอดเวลา ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในโลกที่เสด็จฯ ไปทุกแห่งหนบนผืนแผ่นดินของประเทศ โดยมิได้ทรงย่อท้อต่อความยากลำบากในการเสด็จพระราชดำเนิน ทรงประทับได้ทุกที่ ไม่ว่าจะเป็นกลางหมู่บ้าน หรือริมถนน

ก่อนที่พระองค์จะเสด็จฯ ที่ไหนนั้น ก็จะทรงทำ “การบ้าน” ก่อนอย่างละเอียดลออที่สุด แม้กระทั่งเส้นทาง การเดินทางปลีกย่อยที่ต้องเข้าป่าฝ่าดง รวมทั้งหมายเลขในหลักกิโลเมตรที่ทรงทราบเป็นอย่างดี ทั้งๆ ที่ไม่เคยเสด็จไปยังพื้นที่นั้นมาก่อนเลย

เวลาตามเสด็จฯ พระองค์จะทรงสอนอยู่ตลอดเวลา ทุกโอกาส ทรงสอนให้พวกเราที่ตามเสด็จฯ รู้จักธรรมชาติ รู้จักสิ่งที่เกิดขึ้นในภาวะแวดล้อมต่างๆ สอนให้เราจับปัญหา และทำยที่สุดที่มีค่าที่สุด

คือ เราจะแก้ปัญหาพร้อม ๆ กันไปอย่างไร พระองค์ก็ทรงสอน แม้กระทั่งขณะประทับอยู่ในรถ พระองค์ก็ทรงสอน ทรงรับสั่งผ่านมาทางวิทยุ ผมเองยังไม่เข้าใจเลยว่า พระองค์ทรงทำได้อย่างไร ทรงรดด้วยและรดก็กำลังเล่น บางทีมีดีคำแล้ว แต่ยังทรงอธิบายว่าข้างหน้ามีหมู่บ้านชื่อ นั้นหมู่ที่เท่า นั้น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ชื่อนั้น ชื่อนี้ ภูมิประเทศเป็นอย่างไร พระองค์ทรงจำได้อย่างขึ้นพระทัยซึ่งจะเห็นได้ชัดว่า พระองค์ทรงสนพระทัยในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยอย่างลึกซึ้ง

ตั้งแต่ผมเริ่มถวายงาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นต้นแบบในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพฤติกรรม สติปัญญา การทุ่มเทในการทำงาน พระองค์ท่านทรงสอนหมด ถ้าพลาดเรื่องใด ทรงแนะนำเสมอ ทรงตักเตือน ทรงนำเอกสารให้อ่านและทรงอธิบาย สม่่าเสมอ

อย่างเช่นเรื่องการเกษตร ผมไม่เคยรู้เรื่องมาก่อน พระองค์ท่านทรงสอนทรงแนะนำให้ เมื่อมีความรู้แล้วก็เริ่มสนุก ผมดำนาขึ้นเขาลงห้วย ทำหมด สนุกทุกวัน และได้เห็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตจาก พระราชจริยวัตรอันงดงามของพระองค์ ทรงอดทนมาก เสด็จพระราชดำเนินระยะทางเป็นกิโลเมตร ไม่ทรงเกียวกว่าทิศทางนั้น จะขึ้นเขาหรือลงห้วย

พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในศาสตร์ทุกด้านและทรงประสานศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ นำมาแก้ไขปัญหาก็เป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์และถูกต้อง เช่น ทรงนำศาสตร์ทางด้านเกษตรกรรม วิศวกรรม วิทยาศาสตร์ และศาสตร์ด้านอื่น ๆ มาพัฒนาระบบการ

เกษตรที่พระองค์ทรงเน้นในการพัฒนา เพื่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่เจริญก้าวหน้าขึ้น

พระองค์ทรงบริหารการจัดการน้ำอย่างเป็นระบบตั้งแต่บนฟ้ากระทั่งถึงน้ำได้ดินจรดทะเล ทรงมีโครงการตามแนวพระราชดำริ ตั้งแต่ ฝนหลวง เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำได้ดินตั้งแต่ภูเขาสู่ทะเล ทรงอนุรักษ์ผืนป่า และทรงเน้นการดูแลฟื้นฟูทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ยั่งยืนให้มีน้ำกินน้ำใช้ตลอดไป

หลักของการพัฒนาตามแนวพระราชดำรินั้น ทรงให้ยึดหลัก ภูมิสังคม คือยึดหลักภูมิประเทศ และยึดหลักให้เกียรติคน เนื่องจากภูมิประเทศในแต่ละภาคไม่เหมือนกัน ภาคเหนืออย่างหนึ่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างหนึ่ง ภาคใต้อย่างหนึ่ง ภาคกลางอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นโครงการแต่ละโครงการที่ทำในที่แห่งหนึ่งสำเร็จไม่ได้หมายความว่า

ทุกแห่งต้องสำเร็จหมด เพราะภูมิประเทศไม่เหมือนกัน และโดยเฉพาะคนไม่เหมือนกัน ในปัญหาเรื่องเดียวกัน คนทางเหนือกับคนทางใต้คิดไม่เหมือนกัน จะตัดสินใจแก้ปัญหาไม่เหมือนกัน คนภาคอีสานก็ตัดสินใจไม่เหมือนคนภาคกลางเสมอไป เพราะฉะนั้นพระองค์รับสั่งว่าเราต้องให้ความเคารพในความคิดที่หลากหลายของผู้คนด้วย

ผมจำได้ว่าเมื่อเสด็จฯ ไปที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีหมู่บ้านกะเหรี่ยงอยู่ตรงนั้น เขาแบ่งกลุ่มอย่างดีเลย กลุ่มหนึ่งทำนา กลุ่มหนึ่งเลี้ยงสัตว์ กลุ่มหนึ่งทำพืชไร่พืชสวน เวลากลุ่มหนึ่งล้มเหลวอีกกลุ่มก็จะเข้ามาพยุงทันที ทรงหันมารับสั่ง “อย่าไปเปลี่ยนแปลงเขานะ อันนี้เป็นระบบประเพณี ภูมิปัญญาของชาวบ้าน หลักการปฏิบัติดีแล้ว อย่าไปเปลี่ยนแปลงเขา” ในกรณีภาคใต้มีรับสั่ง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” คือ จะต้องเข้าใจก่อน เข้าใจภูมิประเทศ เข้าใจคน

เข้าใจหลักปฏิบัติ เข้าใจจารีตประเพณีต่างๆ และจากเราเข้าใจเขา และจะอย่างไรให้เขาเข้าใจเราด้วย การเข้าใจนี้เป็นสองทาง เพราะฉะนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงคือต้องให้ ให้เขาเข้าใจเราด้วย ไม่ว่าจะวิธีใดก็ได้ แต่ การเข้าถึงเหมือนกันเราต้องเข้าถึงเขาที่สุด กระบวนการทำงานของข้าราชการจะให้บริการประชาชนนั้นก็ต้องเข้าถึงเขา และที่สำคัญที่สุดคือ เขาอยากเข้าถึงเราด้วย ทุกอย่างต้องเป็นสองทาง จึงจะเกิดความสมบูรณ์ ความสำเร็จ คือ ต่างฝ่ายต่างเข้าใจซึ่งกันและกัน การพัฒนาต้องเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องตกลงร่วมกัน เห็นพ้องต้องกัน นั่นคือ สุดยอดของการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระองค์ ทำให้ได้แล้วความสงบจะกลับมา

นอกจากนั้น พระองค์ได้พระราชทาน คำว่า **รู้ รัก สามัคคี** ซึ่งเป็นคำสามคำที่มีค่าและมีความหมายที่สุดในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง หมายความว่าเราจะทำอะไรก็ตามที่มีปัญหาให้ต้องทะเลาะกัน เราต้อง “รู้” เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมดว่าเป็นอย่างไร รู้ถึงปัญหา รู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

เมื่อรู้ครบถ้วนทุกประการแล้วก็ยังไม่พอ ควรจะมี “ความรัก” ความรักในที่นี้คือ ความเมตตา ที่จะเข้าไปแก้ปัญหา นั่นๆ

คำสุดท้าย **“สามัคคี”** เมื่อเรารู้ปัญหา เรามีเมตตา อยากจะเข้าไปแก้ปัญหาก็ให้คำนึงเสมอว่า เราทำงานคนเดียวไม่ได้ จะต้องช่วยกันทำเป็นกลุ่มประสานสัมพันธ์กัน สามัคคีกันจนเป็นเอกภาพจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาก็ได้

การพัฒนาตามแนวพระราชดำรินั้น มีวัตถุประสงค์ต้องทำให้คนอยู่ได้ด้วย การ “พึ่งตนเอง” ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน นอก

จากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแนะนำแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรด้วย โดยให้ยึดหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับรัฐ รวมไปถึงการนำไปใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ

เจตจำนงของหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือการเดินสายกลางด้วยความพอประมาณ การมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวให้พ้นจากความฟุ้งเฟ้อ ซึ่งบรรลุผลได้โดยใช้เครื่องมือคือ คุณธรรมและความรู้

ทุกวันนี้ที่ประเทศไทยมีปัญหาเพราะทำเรื่องเกินตัวทั้งนั้น ดังนั้นทำอะไรต้องนึกถึงพลังกำลังของตัวเองเป็นหลักว่าไปได้แค่ไหน ไม่ควรทำเรื่องเสี่ยง ทำแต่พอเพียง ไม่น้อย ไม่มาก แต่ต้องมีประสิทธิภาพ ใช้สติปัญญาเป็นเครื่องมือแนวทาง

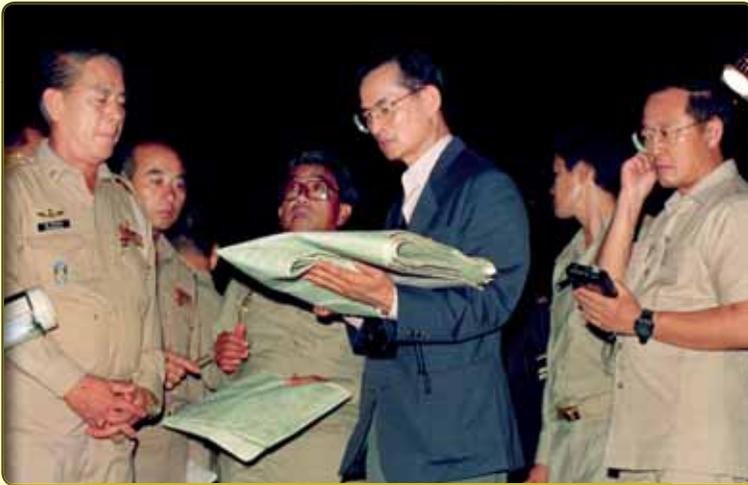
ทั้งนี้ทั้งนั้นอย่าบริหารความเสี่ยงและปฏิบัติกับชีวิตของตนเหมือนเล่นการพนัน ต้องรอบคอบ บ้านเมืองเปลี่ยนไป สภาพแวดล้อมก็เปลี่ยนตาม ต้องชวนช่วยหาความรู้ให้เท่าทันโลก โดยใช้คุณธรรมนำทาง

ดังนั้นถ้าปฏิบัติตามหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” คนไทยจะมีความสุขขึ้นอีกมากและมีความยั่งยืนด้วยไม่ใช่เศรษฐกิจโตแล้วแตก โตแล้วแตก เหมือนเช่นทุกวันนี้ ซึ่งองค์การสหประชาชาติก็ได้รับแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปณิธานของเขาด้วย โดยนายโคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการสหประชาชาติได้กล่าวว่ **ปรัชญานี้เน้นการเดินทางสายกลาง ทำให้สหประชาชาติมีปณิธานมุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้คนเป็นเป้าหมายศูนย์กลางแห่งการพัฒนา เพื่อยก**

ระดับคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนต่อไป เพราะฉะนั้นเรื่องของหลัก “เศรษฐกิจพอเพียง” จึงเป็นเรื่องสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งเตือนประชาชนให้ดำเนินชีวิตที่มีเหตุมีผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันและทำอะไรก็ตาม ต้องอยู่บนฐานของการใช้ความรู้ รอบรู้ รอบคอบ และมีคุณธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรักแผ่นดิน รักประชาชน ทรงทำทุกอย่างให้แผ่นดิน ให้ประชาชน ขณะที่เสด็จฯ แปรพระราชฐานได้ทอดพระเนตรเห็นความทุกข์ของประชาชน ประชาชนเมื่อมาเฝ้ารับเสด็จฯ ก็จะกราบบังคมทูลถึงปัญหาต่างๆ ซึ่งพระองค์ทรงรับฟังปัญหาจากปากคำของพสกนิกรด้วยพระองค์เอง ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่รับฟังปัญหา และเข้าไปแก้ไข ไม่ทรงวางเฉย พระองค์ได้รับสั่งเมื่อผมเข้าถวายงานวันแรก ซึ่งซาบซึ้งและจับใจมากและผมได้ยึดเป็น

วิถีชีวิตมาจนทุกวันนี้ มีรับสั่งว่า “ดีแล้วขอใจ ที่จะมาช่วยงานฉัน แต่เข้ามาทำงานกับฉันนั้น ฉันไม่มีอะไรจะให้นะ นอกจากความสุขที่จะมีร่วมกันจากการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น”

ผมคิดว่าตลอดระยะเวลา ๖๕ ปี แห่งการครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงช่วยเหลือประชาชนไทยมากมายที่สุดที่จะพรรณนา ในทุก ๆ ด้านที่ประชาชนและประเทศประสบปัญหาพระองค์พระราชทานความช่วยเหลือทุกด้าน อาทิ ทางด้านสังคมสงเคราะห์ การแพทย์และสาธารณสุข การศึกษา การแก้ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง การแก้ปัญหาจราจร และอื่น ๆ รวมทั้งพระราชทานแนวพระราชดำริ ในการจัดทำโครงการต่าง ๆ อาทิ **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** ที่สำนักงาน กปร. รับผิดชอบ บัดนี้ได้กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศประมาณ ๔,๐๐๐ โครงการ

โครงการสวนพระองค์ ซึ่งเป็นการค้นคว้า วิจัย ทดลอง เช่น โครงการสวนพระองค์สวนจิตรลดา และเมื่อผลเป็นที่ถ่องแท้แก่พระราชหฤทัยว่าเป็นทฤษฎีที่ใช้ได้ และเป็นการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลดีจึงพระราชทานเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีนั้น ๆ ไปสู่เกษตรกรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โครงการหลวง เป็นโครงการพระราชทานที่ทรงมุ่งพัฒนาชาวไทยภูเขาในภาคเหนือ ด้วยการปลูกพืชผักเมืองหนาวแทนฝิ่น เลิกการตัดไม้ทำลายป่า โครงการหลวงได้รับรางวัลแมกไซไซเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๑

นอกจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงจัดตั้ง**มูลนิธิชัยพัฒนา**ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๑ มูลนิธิชัยพัฒนาได้ดำเนินงานโครงการพัฒนาต่างๆ จำนวนมากตามแนวพระราชดำริ เช่น ด้านการศึกษา

“ทำงานกับฉันนั้น ฉันไม่มีอะไรจะให้:
 นอกจากความสุขที่จะมีร่วมกัน
 จากการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น”

ด้านการเกษตร ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสังคมและศิลปวัฒนธรรม
 เป็นต้น รวมทั้งงานเฉพาะกิจ อาทิ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ

นอกจากพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและ
 พระราชทานความช่วยเหลืออื่นๆ แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ได้ทรงคิดค้นแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาให้ความรู้แก่ประชาชน
 เพื่อช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เช่น การใช้ฝักตบชวากำ
 จัดน้ำเสีย ซึ่งทรงเรียกว่า “การใช้ธรรมชาติบำบัด” การ “ปลูก
 หลุ้าแฝก” การ “แก้งัดดิน” การทำแก๊สโซลล์ ทรงทดลองใช้น้ำมันปาล์ม
 บริสุทธิ์แทนน้ำมันดีเซล ได้แก่ “น้ำมันไบโอดีเซลสูตรสกัดน้ำมันปาล์ม”
 พระราชทานโครงการ “แก้มลิง” พระราชทานเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ แก่
 ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพฯ พระราชทานฝนหลวง เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประดิษฐ์เครื่องจักรกล
 หลายประเภทที่ใช้พลังงานมนุษย์หรือสัตว์เพื่อให้เกษตรกรหรือ
 ประชาชนทั่วไปนำไปใช้ รวมทั้งได้พระราชทานกัณฑ์น้ำขี้พัฒนา
 ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ทูลเกล้าฯ ถวายสิทธิบัตรในพระ
 ปรมากิโรยเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ และกัณฑ์น้ำขี้พัฒนา ได้รับรางวัล ๕
 รางวัล ในงานนักประดิษฐ์ของโลกที่กรุงบรัสเซลส์ประเทศเบลเยียม
 โดยทรงได้รับจาก The Belgium Chamber of Inventor ซึ่งเป็น
 องค์กรที่ประดิษฐ์ที่เก่าแก่ที่สุดของยุโรปจำนวน ๕ รางวัลและ
 คณะกรรมการนานาชาติได้กล่าวสดุดีพระเกียรติคุณของพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่า

“พระมหากษัตริย์ของไทยทรงเป็นนักพัฒนา มีพระวิริยะ
 อันสูงส่งรวมทั้งพระอัจฉริยภาพและพระวิสัยทัศน์ที่ดี ทรงงานหนัก

เพื่อประชาชนของพระองค์ ทรงใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย สิ่งประดิษฐ์
ในพระองค์สามารถนำไปพัฒนาใช้งานได้อย่างกว้างขวางทั่วโลก”

ผู้คนทั่วโลกขนานพระนามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า
“The Great King” เพราะพระองค์ท่านทรงเป็นกษัตริย์ที่ทำงาน
และเสียสละพระองค์เองตลอดเวลา คนถึงขนานพระนามพระองค์
ว่า “Working Monarch” เพราะพระองค์ทรงทำงานด้วยความ
เหน็ดเหนื่อย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้รับการเทิดพระเกียรติ
เป็นพระบิดาแห่งการประดิษฐ์ไทย พระบิดาแห่งเทคโนโลยีของไทย
พระบิดาแห่งนวัตกรรมไทย พระบิดาแห่งฝนหลวง และเมื่อวันที่ ๑๖
มกราคม ๒๕๕๔ ที่ผ่านมาทรงได้รับการถวายพระราชสมัญญา
ว่า “พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน”

หลักการสอนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์จะ
ทรงเน้นการปฏิบัติให้ลูกศิษย์ดู และจูงใจนักเรียนให้มาสนใจ แต่ไม่เคย
ทรงสั่ง หรือทรงบังคับให้ทำ จะทรงสอนอย่างละเอียดให้เข้าใจทุกแง่มุม
และที่สำคัญทรงเน้นเสมอว่า การสอนควรยึดรากฐานเดิมของสังคม
ไทยไว้ ไม่ควรคัดลอกจากต่างประเทศมากเกินไป แต่อาจนำหลักการ
มาเปรียบเทียบได้ เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้ขาดความเป็นตัวของตัวเอง
ซึ่งที่ผ่านมาพระองค์พระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ต่าง ๆ ขึ้นมามาก ซึ่งถ้าสนใจศึกษาโครงการฯ ที่พระองค์พระราชทาน
จะได้รับความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย

“แม้ปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทับอยู่ที่
โรงพยาบาลศิริราช แต่ทรงติดตามงานในทุกเรื่อง และทุกด้านตลอด
เวลาทุกวัน ครั้งใดที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จฯ ลงพื้นที่ใดก็ทรงกลับมาถวายรายงาน พระองค์ก็จะมีรับสั่ง
 แนะนำตลอด ส่วนงานอื่นๆ ก็จะใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
 เข้ามาเป็นเครื่องมือในการติดตามงานและทรงเรียกข้อมูลมาดูได้
 ตลอดเวลา” ☺

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
 กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา
 อดีตเลขาธิการ กปร. คนที่ ๑

สรุป

ตลอดระยะเวลา ๖๕ ปี ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์ และมีพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดิน
 โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” นั้น พระองค์ได้ทรงทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อความผาสุกของประชาชนโดยแท้และ
 พระราชภารกิจที่หนักหน่วงยิ่งก็คือ การขจัดทุกข์จากประชาชนชาวไทยและแผ่นดินไทย ผมเชื่อมั่นเหลือเกินว่า ระบบการปกครองใน
 ลักษณะที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศนั้น ไม่มีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดในโลกที่จะทรงงานหนักช่วยเหลือทำประโยชน์
 ให้แก่ประชาชนและประเทศเท่าพระองค์ ซึ่งพสกนิกรชาวไทยทุกคนล้วนสำนึกและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

เนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ผมคิดว่า
 พสกนิกรชาวไทยทุกคนสามารถทูลเกล้าฯ ถวายของขวัญแด่พระองค์ได้โดยไม่ต้องซื้อหาด้วยเงินแม้แต่หน่วย นั้นคือประเพณีปฏิบัติตน
 ตามพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ที่พระองค์ทรงตรัสว่า “ความสุขความสวัสดิของข้าพเจ้า จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยบ้านเมือง
 ของเรา มีความเจริญมั่นคงเป็นปกติสุข ความเจริญมั่นคงทั้งนั้น จะสำเร็จผลเป็นจริงได้ ก็ด้วยทุกคนทุกฝ่ายในชาติ มุ่งที่จะปฏิบัติ
 หน้าที่ของตนให้เต็มกำลัง ด้วยสติรู้ตัว ด้วยปัญญารู้คิด และด้วยความสุจริตจริงใจโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนอื่น...”
 ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน ☺

พระผู้ทรงครองแผ่นดิน โดยธรรม

โดย นายมณูญ มุกข์ประดิษฐ์

ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานกว่า ๖ ทศวรรษ จวบจนมหาวโรกาสที่จะทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา หรือ ๗ รอบ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ นี้ พลสกนิกรชาวไทยผู้อยู่ใต้เบื้องพระบรมโพธิสมภาร ต่างตระหนักและสำนึกดีว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงครองพระองค์อยู่ในความสุภาพเรียบง่ายเยี่ยงพระมหากษัตริย์หรือแม้แต่ประมุขของนานาประเทศโดยทั่วไปจะพึงมี พึงเป็น และพึงกระทำ แต่สำหรับในประเทศไทยกลับตรงกันข้าม ทหกลีบปีเศษแห่งการเถลิงถวัลยราชสมบัติของพระองค์นั้น กลับเป็นทหกลีบห้าปีแห่งการทรงงานหนักตรากตรำพระวรกายอย่างต่อเนื่องมิเคยหยุดหย่อนแม้กระทั่งในเวลาที่จะทรงพระประสูริ หรือเพ็งหายจากอาการพระประสูริก็ยังทรงงานหนักอยู่เป็นปกติ กล่าวกันว่าในพระราชหฤทัยนั้นดูประหนึ่งว่าไม่มีสิ่งใดที่เหนือไปกว่างาน ทรงผูกพันและจดจ่ออยู่กับงาน และมีแต่งานโดยตลอด และงานนั้นก็มิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนพระองค์เอง แต่กลับเป็นไปเพื่อมวลหมู่พลสกนิกรของพระองค์เพียงอย่างเดียว และประการเดียวเท่านั้น และนอกไปจากนั้นยังทรงต้องรับเป็นพระราชภาระในวิกฤตการณ์ทุกอย่างที่บังเกิดขึ้นในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หากแก้ไขกันไม่ได้ด้วยกระบวนการปกติแล้ว ก็ต้องนำมาบรรจบ

เบื้องพระยุคลบาท ให้ขจัดปัดเป่าปัญหาทุกครั้ง พระราชมารดาทั้งปวง
 ที่ทรงแบกไว้ นั้น กล่าวกันว่าเป็นประดุจปิรามิดกลับข้างที่บนยอดสุด
 นั้นต้องแบกภาระและปัญหาที่ฐานรากไว้แต่เพียงผู้เดียว

นับแต่วาระแรกที่ทรงขึ้นครองราชย์สมบัติเมื่อ ๖๕ ปีที่ผ่านมา
 มีวาทะยิ่งใหญ่อันเป็นอมตะ ที่มั่นคงยืนหยัดต่อการพิสูจน์ของกาลเวลา
 เป็นเสมือนแสงดาวที่สว่างอยู่กลางฟ้ามืด คนไทยทั้งปวงได้ยินได้ฟังกัน
 มานานด้วยความซาบซึ้งในหัวใจ และยังคงรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ
 อันยิ่งใหญ่ล้นพ้นอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย นั่นคือวลีที่ว่า

**“ถ้าประชาชนไม่ทอดทิ้ง ข้าพเจ้า
 แล้วข้าพเจ้าจะ “ละทิ้ง” ประชาชนอย่างไรได้...”**
 (๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๙)

และ **“เรา:ครองแผ่นดินโดยธรรม
 เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม...”**
 (๕ พฤษภาคม ๒๕๙๓)

จากนั้นเป็นต้นมา ก็ทรงเริ่มทำงานหนักเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต
 ของพสกนิกรทั่วประเทศให้ดีขึ้น อย่างน้อยก็ “พออยู่ พอกิน” ตาม
 อรรถภาพ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปในถิ่นทุรกันดารทั่วราชอาณาจักร โดย
 ไม่มีแห่งหนตำบลไหนและตารางนิ้วใดที่พระองค์ไม่เคยย่างพระบาท
 ไปถึงในแผ่นดินไทยนี้

ด้วยสองพระหัตถ์เปล่า ที่มีเพียงแผนที่และดินสอดำ พระองค์
 ย่างพระบาทไปถึงทุกท้องถื่นทุรกันดารทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

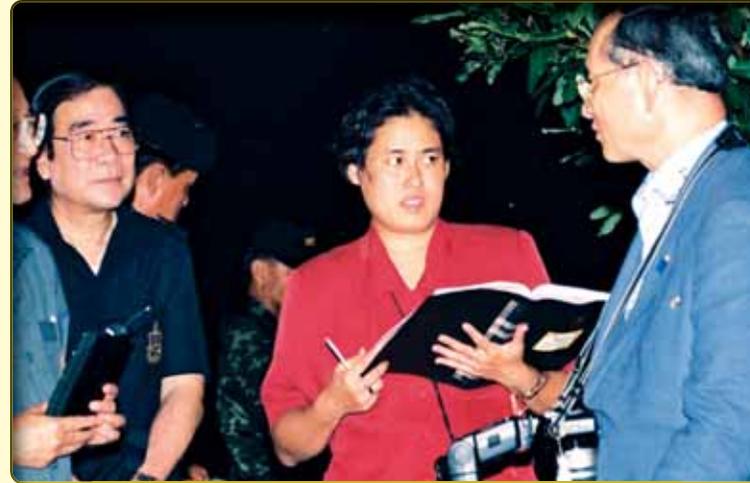
มีทรงเหน็ดเหนื่อยพระวรกายและมีเคียดหุดยั้งการทรงงาน ไม่ว่าจะ
ในสถานการณ์ใด ทรงลำบากตรากตรำและต่อเนื่องมาหกสิบห้าปีแล้ว
ด้วยทรงตระหนักด้วยพระเมตตาว่า...

“ทุกข์ของแผ่นดิน คือทุกข์ของพระองค์”

พระองค์ทรงเป็น..

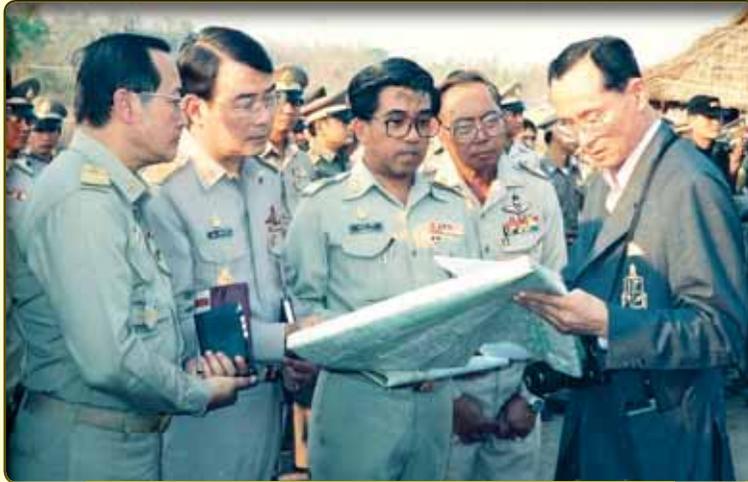
“ประทีปของบวงชนพยุภากโรในถิ่นทุรกันดารโดยแท้”

ท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ ปราโมช ปราชัญแห่งรัตนโกสินทร์ผู้ล่วงลับ
เคยเขียนและเคยพูดหลายครั้งเมื่อหลายสิบปีก่อนว่า

*มีที่ไหนในโลกนี้ที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปตามใต้ถุนเรือน
ของชาวบ้าน เคาะประตูถามว่า มีทุกข์ มีสุขดีเป็นไฉน!
มีอะไรให้ช่วยบ้าง ปีนี้นำเอาไม้ขี้ไก่ก้าง?
หมู่ออกลูกก็ตัว? มีใครไม่สบายบ้าง? และ... ฯลฯ*

ข้อความข้างต้นนี้ มิใช่เกินเลยไปจากความเป็นจริงแท้ที่ปรากฏ
มีแค่เพียงภายในผืนแผ่นดินไทย แต่แพร่หลายออกไปทั่วโลก นักข่าว
หนังสือพิมพ์ต่างประเทศยกย่องพระเกียรติคุณว่าทรงเป็น **“พระมหากษัตริย์นักทำงาน”** หรือ **“Working Monarch”** ผู้นำ นักคิด นักเขียน
นอกประเทศจำนวนมาก ยอมรับและสดุดีว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์
ที่ทรงงานหนักที่สุดในโลก ในยุคและในโลกสมัยปัจจุบันนี้

ตลอดระยะเวลาอันยาวนานต่อเนื่องถึงหกสิบห้าปี ที่ทรงลำบากตรากตรำทรงงานหนักอย่างไม่หยุดหย่อน เสด็จพระราชดำเนินรอนแรมไปด้วยน้ำพระทัยที่ประดุจสายน้ำทิพย์ เสด็จ ณ ที่ใด ความสงบร่มเย็นก็บังเกิดขึ้นที่นั่น ทรงโอบอุ้มคุ้มครองพสกนิกรทุกหมู่เหล่า ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ประดุษิดาอาทรบุตร และพสกนิกรนั้นเล่าก็เทิดทูนพระองค์ยิ่งด้วยพระบิตูรงค์ นอกเหนือจากการที่ทรงงานหนักแล้ว ยังไม่มีพระมหากษัตริย์พระองค์ใดอีกเช่นกันในโลกปัจจุบัน ที่ทรงลดพระองค์ลงมาร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชนอย่างจริงจังยั่งยืน และยาวนานถึงปานฉะนี้

พระองค์ทรงเป็นประทีปของปวงชนทุกทั่วขอบขัณฑสีมา

ในยามที่บ้านเมืองบังเกิดมีภาวะวิกฤติ ผู้คนลำบากทุกข์ร้อน ไม่ว่าจะด้วยภัยธรรมชาติหรือภัยพิบัติอื่นใด ไม่ว่าจะในกรุงหรือนอกกรุงเทพฯ จะทรงทุกข์ร้อนห่วงใยด้วยพระเมตตาคุณที่ยิ่งใหญ่ล้นพูนน้ำท่วมกรุงเทพฯ หลายครั้ง ทรงลุยน้ำน้ำครำ สัมรวจ ศึกษา หาทางแก้ไข วางระบบป้องกันน้ำท่วมด้วยพระองค์เอง ทั่วโลกแพร่ภาพ “ในหลวงลุยน้ำ” ด้วยความชื่นชม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคราวน้ำท่วมมหาวินาศเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ พสกนิกรคงประจักษ์ชัดด้วยความปิติชื่นชมไสมนัสพร้อม ๆ กับความวิตกกังวลว่า ด้วยพระอาการอ่อนเพลียหลังพ้นจากการทรงพระประชวรหนักได้ไม่นาน พระองค์ทรงออกมาคร่ำเคร่งบัญชาการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขั้นวิกฤติของประเทศแทบทุกคืนท่ามกลางบรรยากาศแห่งความโศกสลดในพระพิธีธรรมพระบรมศพ

พระศรีนครินทร์บรมราชชนนีได้อย่างไร ? ใครมีสติปัญญาและสามัญสำนึกลองตรองดู นึกถึงแค่หัวอกคนธรรมดาก็ได้ ไม่ต้องนึกเลยไปถึงระดับเจ้าฟ้า เจ้าแผ่นดิน ว่าทรงทนต่อความยากลำบาก ความอดกลั้น และความทุกข์ในขณะที่ทรงปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไรกัน และเมื่อเร็ว ๆ นี้ (๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๔) ระหว่างประทับพักฟื้นพระวรกาย ขณะทรงพระประชวร ณ โรงพยาบาลศิริราช ก็ทรงเรียกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรึกษาหารือ และรับแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาการจราจรโดยรอบโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งเป็นพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้

หลายครั้งหลายคราที่บ้านเมืองเกิดความสับสน วุ่นวาย ด้วยวิกฤติทางสังคมและการเมือง ความรู้ร้อนรอนขัดแย้ง และการเผชิญหน้ากันระหว่างกลุ่ม มีที่ทำว่าจะจะเป็นวิกฤติการณ์ แต่ในที่สุดก็สงบลง

ด้วยเดชะพระบารมี ปราบฏาการณ์มหัศจรรย์นี้จะไม่เกิดขึ้นที่ไหนในโลกนี้ เว้นแต่ที่ประเทศไทยแห่งเดียว สังคมโลกได้ประจักษ์ในความมหัศจรรย์นี้ และกล่าวขานกันมีรู้หยุดด้วยความศรัทธาและยอมรับนับถือ พระผู้ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งดวงใจของชาวสยามพระองค์นี้คือประทีปของปวงชนในทุกกาลเวลา สถานที่ เป็นดวงประทีปส่องปัญญาในยามที่ต้องการการตัดสินใจที่ถูกต้อง ให้เกิดเป็นศูนย์รวมและเอกภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น **“ประทีปของปวงชน”** อย่างแท้จริง

...ท่ามกลางเปลวแดดแผดเปรี้ยงบนผืนแผ่นดินที่แตกกระแหงและร้อนระอุ ท่ามกลางหุบเขา แนวไพร อันทुरกันดาร

...ท่ามกลางความเปียกชื้นของดงดิบ ที่เต็มไปด้วยความหนาวเหน็บ และท่ามกลางความมืดในยามค่ำคืน

เป็นกุศลผลบุญยิ่งนักแล้วของชาวไทย
ที่มีโชคได้เกิดมาอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร
ของพระพุทธองค์อันประเสริฐ
และพระพุทธ “ครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”
พระองค์นี้

พระเจ้าแผ่นดินผู้ยิ่งใหญ่พระองค์นี้ ประทับยืนอยู่ท่ามกลาง
พลกนิกรผู้ยากไร้ของพระองค์ และก็เป็นທີ່ประจักษ์ชัดว่า พระผู้ทรง
เป็น “ประทีปแห่งแผ่นดิน” และ “ผู้ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม”
พระองค์นี้ จะทรงยืนหยัดอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพลกนิกร
ของพระองค์ตลอดไป...

เป็นกุศลผลบุญยิ่งนักแล้วของชาวไทย ที่มีโชคได้เกิดมาอยู่
ภายใต้พระบรมโพธิสมภารของพระพุทธองค์อันประเสริฐ และพระผู้
“ครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”
พระองค์นี้

และเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว พลกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่าซึ่งเป็น
ข้าพระบาท จะให้พระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อยพระวรกายอยู่แต่เพียง
ลำพังกระนั้นหรือ พวกเราควรที่จะน้อมนำเอาพระราชจริยวัตรนี้ไว้ใส่ใจ

และดำเนินรอยตาม ควรที่จะน้อมนำเอาพระราชนิพนธ์ที่ได้ทรงชี้แนะ
ตักเตือนหนทางในการดำรงชีวิตไว้ใส่เกล้าฯ และรีบเร่งปฏิบัติตาม
โดยพลัน ไม่ว่าจะครองตน ครองงาน ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่โลภ
ไม่เบียดเบียน ไม่มั่งคั่ง ไม่คล้อยตามกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม
ที่เกินขอบเขต ดำรงชีวิตอยู่ในหลักแห่งความพอเพียงและพอดี
เพียงเท่านั้น ก็จะเป็นการเจริญตามรอยเบื้องพระยุคลบาท และสมกับ
การที่เกิดมามีบุญกุศลภายใต้พระบรมโพธิสมภารแล้ว ☸

นายมนูญ มุกข์ประดิษฐ์
กรรมการและรองเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา
อดีตเลขาธิการ กปร. คนที่ ๒

๓๐ ปี แห่งเกียรติภูมิ

โดย นายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต

บางทีคนเราถ้าหากได้ทำอะไรไปเรื่อย ๆ เผลอประเดี๋ยวเดียวเวลาได้ผ่านไป ๓๐ ปีแล้ว อย่างเช่นกรณีวันคล้ายวันสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือที่เรียกกันติดปากว่า “สำนักงาน กปร.” ที่มีอายุ ๓๐ ปี ในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ นี้

ผมยังจำได้ดีกับการสาละวนอยู่กับเรื่องการจัดตั้งสำนักงาน กปร. นี้เมื่อปี ๒๕๒๔ โดยที่ผมก็ไม่เคยรู้และไม่เคยทำมาก่อนว่าการตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมาั้นเขาทำกันอย่างไร มีขั้นตอนมากน้อยเพียงใด แต่สรุปแล้วก็เป็นเรื่องยุ่งยากพอสมควรสำหรับข้าราชการระดับ ๖ (ในขณะนั้น) อย่างผม

ผมยังจำภาพและเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นได้ดีเหมือนเหตุที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อ ๒-๓ วันมานี้เอง ช่วงนั้นเป็นสมัยที่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และท่านก็มีดำริที่ให้มีหน่วยงานขึ้นมาหน่วยงานหนึ่ง เป็นเสมือนหน่วยงานกลางที่คอยรับสนองพระราชดำริต่าง ๆ ให้เป็น

ระบบมากขึ้นกว่าเดิม ที่ต่างหน่วยต่างทำโดยที่ไม่มีการประสานงานกัน เพื่อให้การดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งท่าน พล.อ.เปรมฯ ก็ได้มอบหมายให้ ดร.เสนาะ อุณาภูล เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือสภาพัฒน์ขณะนั้นไปพิจารณาในเรื่องนี้ และ ดร.เสนาะฯ ก็ได้มอบหมายต่อให้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล สมัยดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สศช. เป็นผู้ดำเนินการ จนกระทั่ง ดร.สุเมธฯ ท่านได้ให้ผมไปศึกษาและดำเนินการในรายละเอียดต่างๆ จนเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๒๔ ฯพณฯ พล.อ.เปรม ตินสุลานนท์ จึงได้ลงนามในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ให้มีหน่วยงานเรียกว่า “**สำนักงานเลขานุการ กปร.**” ขึ้นอยู่

ภายใต้ “**สภาพัฒน์**” จนถึงปี ๒๕๓๖ จึงได้แยกตัวเป็น “**สำนักงาน กปร.**” ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีจนกระทั่งปัจจุบัน
 ผมเองก็ทำงานอยู่กับสำนักงาน กปร. มาตลอดตั้งแต่นั้น จนถึงปี ๒๕๔๔ โดยที่ผมไม่เคยทำงานที่ไหนมีความสุขและสนุกเท่ากับการที่ได้ทำงานที่สำนักงาน กปร. ผมมีความสุขมากที่ได้มาทำงานถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ และมีความสุขเพลิดเพลินกับการทำงานมากเช่นกัน โดยรู้จากตัวชีวิตจิตใจของ ผมเอง เช่น ตื่นเช้าขึ้นมาไม่รู้สึกรู้สึอะไร เบื่อหน่าย แต่ตรงกันข้ามเมื่อตื่นมาแล้ว รู้สึกแจ่มใส สดชื่น มีกำลังใจอยากไปทำงาน ที่สำคัญไปทำงานรับใช้พระองค์ท่านนั้นได้ความรู้มากมายเกินกว่าที่จะกล่าวไว้ในที่นี้ได้หมดจนรู้สึกที่เราเรียนจบ (รัฐศาสตร์) มานั้นเป็นเพียงเรื่อง

น้อยนิด ยังมีอะไรต่ออะไรในโลกนี้อีกมากมายที่เราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ผมได้รู้เรื่องพืช เรื่องสัตว์ เรื่องต้นไม้ใบหญ้า รู้เรื่องป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ ป่าชายเลน ป่าพรุ ป่าหญ้า รู้เรื่องฝนตก ฝนแล้ง น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเน่า น้ำเสีย น้ำเค็ม น้ำกร่อย จนกระทั่งน้ำ ๓ รส ดินเค็ม ดินเปรี้ยว รู้เรื่องพลังงานลม พลังงานแสงแดด พลังงานทดแทน และอะไรต่ออะไรจนจระไนไม่ไหว สิ่งต่างๆ เหล่านี้ผมได้รู้ได้เห็น เพราะการเดินทางเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปจนทั่วทุกหัวระแหง ตลอดระยะเวลา ๒๐ ปี เสมือนพระองค์ท่านทรงสอนเราไปในตัวในห้องเรียนที่เป็นภูมิประเทศจริง

อย่างที่ผมได้กล่าวไว้ตั้งแต่ต้นว่าผลอไม่ทันไร สำนักงาน กปร. อายุ ๓๐ ปีแล้ว ถ้าเป็นคนก็ยังหนุ่มแน่น พร้อมสู้งาน สู้ปัญหา

อุปสรรคต่างๆ ได้สบาย ซึ่งก็คงเป็นเหมือนเจ้าหน้าที่ กปร. ในสมัยนี้ ตั้งแต่ท่านเลขาธิการจนถึงระดับต่างๆ ทุกระดับ ที่ผมเห็นว่าทุกท่านยังคงทำหน้าที่สนองพระราชดำริได้เป็นอย่างดี จนทำให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ยังผลไปสู่ “ประโยชน์สุขของประชาชน” ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชปณิธานไว้ตลอดมา ☺

นายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต

กรรมการและற்றுญกมุคณิธิชัยพัฒนา

อดีตเลขาธิการ กปร. คนที่ ๓

๒๓ปีกับการทำงาน ที่สำนักงาน กปร.

โดย นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ

ผมได้รับการติดต่อจากท่านเลขาธิการ กปร. (คุณเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ) ขอให้เขียนบทความเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อนำลงพิมพ์ในหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และเนื่องจากในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ เป็นวันคล้ายวันสถาปนาสำนักงาน กปร. ครบรอบ ๓๐ ปี ซึ่งผมขอขอบคุณและรู้สึกเป็นเกียรติเป็นอย่างยิ่ง

ผมได้ทำงานที่สำนักงาน กปร. ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เมื่อครั้งที่สำนักงาน กปร. ยังเป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีท่านอดีตเลขาธิการ กปร. (ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล) เป็นผู้บังคับบัญชา และได้รับราชการอยู่ที่สำนักงาน กปร. มาโดยตลอดจนเกษียณอายุราชการ เมื่อปี ๒๕๔๘ เป็นเวลาทั้งสิ้น ๒๓ ปี ความทรงจำ ความประทับใจต่างๆ ก็ยังไม่ลืม ซึ่งก่อนที่จะกล่าวถึงความประทับใจเมื่อครั้งที่ทำงานที่สำนักงาน กปร. ในฐานะพลกนิกรคนไทยคนหนึ่งก็เช่นเดียวกับปวงชนชาวไทยทั่วไป ต่างก็สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในพระราชกรณียกิจและพระราชจริยวัตรทุกประการที่ได้ทรงทำเพื่อประโยชน์สุขแก่ปวงชนชาวไทย ดังพระปฐมบรมราชโองการเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ว่า

“เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

การทำงานที่สำนักงาน กปร.

สำนักงาน กปร.เป็นหน่วยงานราชการ มีภารกิจหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานกับส่วนราชการและส่วนงานอื่นๆ ในการสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดังนั้น ในการทำหน้าที่ดังกล่าวข้าราชการของสำนักงาน กปร. ทุกคนตระหนักในหน้าที่ว่าจะต้องทำหน้าที่สนองพระราชดำริให้เกิดความถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของการทำงาน ๓ ประการ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการทำงานของเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน กปร.

๑. ถูกต้อง การสนองพระราชดำริจะต้องยึดความถูกต้องทุกอย่างอย่างสุดซึ้งจิตใจ เพื่อให้แนวพระราชดำริของพระองค์ได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องโดยหน่วยงานที่มีหน้าที่ และสามารถเกิด

ผลงานในทางปฏิบัตินำไปสู่ประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนในที่สุด

๒. รวดเร็ว การสนองพระราชดำริจะต้องรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เพราะปัญหาและความทุกข์ร้อนของประชาชนรอไม่ได้ เจ้าหน้าที่สำนักงาน กปร. จะต้องรีบดำเนินการประสานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างรวดเร็ว ผ่านกลไกต่างๆ อย่างเป็นระบบไม่ว่าจะเรื่องความพร้อมของหน่วยงาน วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ ซึ่งสำนักงาน กปร. ได้ถูกกำหนดโครงสร้างของการทำงานให้สามารถสนองพระราชดำริได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัวอยู่แล้ว

๓. ประสิทธิภาพ การสนองพระราชดำริจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของงานทุกอย่าง จะต้องคุ้มค่า ไม่ว่าจะเรื่องของผลสำเร็จ

ของงาน งบประมาณ เวลา และที่สำคัญที่สุดคือประโยชน์สุขของประชาชนในที่สุด

หลักการทรงงาน

เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน กปร.ทุกคนโชคดีที่ได้สนองพระราชดำริในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ และได้รับทราบถึงหลักการทรงงานของพระองค์คือ หลักการเข้าใจ เข้าถึง และหลักการพัฒนา ซึ่งได้ทรงปฏิบัติมาโดยตลอดเป็นเวลานานแล้ว

หลักการเข้าใจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสเรื่องของความเข้าใจในการจะเข้าไปช่วยเหลือประชาชน ดังปรากฏในพระราชดำรัสที่ศาลาดุสิตดาลัย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๐ ว่า

“...การพัฒนา

จะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์

และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์

ในสังคมวิทยา เพื่อที่จะให้เหมาะสมทุกประการ

และให้ผู้ที่เราเข้าไปช่วยไม่กลายเป็นศัตรูของเรา...”

นั่นคือ การพัฒนาต่าง ๆ จะต้องยึดหลักของภูมิสังคมเป็นสำคัญ

หลักการเข้าถึง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสในเรื่องการเข้าถึงผู้ที่จะไปช่วยเหลือ ดังพระราชดำรัสที่ศาลาดุสิตดาลัย เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๐ ว่า

“...ถ้าเราเข้าไปแล้ว ก็เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ

แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจ

เขาก็เข้าใจเขา เขาก็เข้าใจเรา ก็สบายมากแล้ว

ฉะนั้น หลักการของการเข้าไปพัฒนานี้

ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง และจะเกิดประโยชน์ต่อสังคม

ต่อประชาชนในท้องถิ่นและต่อเราเอง...”

หลักของการพัฒนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริในเรื่องของการพัฒนาเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗ ณ ศาลาดุสิดาลัย ว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกินพอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป...”

หลักการทรงงาน เรื่องเข้าใจปัญหา เข้าถึงประชาชน และร่วมกันสร้างการพัฒนาที่เป็นรากฐานดังกล่าว เป็นแนวทางปฏิบัติที่สามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดีถ้าได้นำไปใช้ด้วยความสุจริตใจ รอบคอบ จริงใจ ความสามัคคี และเมตตาธรรม

การเจริญรอยตามพระยุคลบาท

ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะได้เกษียณอายุราชการจากสำนักงาน กปร. มาแล้ว แต่พระราชดำริบางอย่างยังคงเป็นประทีปในการน้อมนำมาปฏิบัติ เป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่มาโดยตลอด ดังพระราชดำริในการเสด็จออกมหาสมาคมในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๒ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วันเสาร์ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

“ขอขอบพระทัยและขอใจกว้างทั้งหลายเป็นอย่างยิ่ง ที่มี
 ไม่ตรีจิตพร้อมกันมาให้พรวันเกิด ด้วยถ้อยคำที่เลือกสรร
 มาจากใจซึ่งปรารถนาดี มุ่งหมายให้ข้าพเจ้ามีความสุข ความสวัสดิ
 โดยประการต่างๆ

ความสุขความสวัสดิของข้าพเจ้า จะเกิดมีขึ้นได้ ก็ด้วยบ้านเมือง
 ของเรามีความเจริญมั่นคงเป็นปกติสุข ความเจริญมั่นคงทั้งนั้น
 จะสำเร็จผลเป็นจริงได้ ก็ด้วยทุกคนทุกฝ่ายในชาติ มุ่งที่จะปฏิบัติ
 หน้าที่ของตนให้เต็มกำลัง ด้วยสติรู้ตัว ด้วยปัญญาสุจริต และ
 ด้วยความสุจริตจริงใจ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่า
 ส่วนอื่น จึงขอให้ท่านทั้งหลายในที่นี้ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญ
 อยู่ในสถาบันหลักของประเทศ และชาวไทยทุกหมู่เหล่า ทำความเข้าใจ
 ในหน้าที่ของตนให้กระจ่าง แล้วตั้งจิตตั้งใจให้เที่ยงตรง หนักแน่น
 ที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ส่วนรวม
 อันไพบูรณ์ คือชาติบ้านเมือง อันเป็นถิ่นที่อยู่ที่ทำกินของเรา
 มีความเจริญมั่นคงยั่งยืนไป

ขออำนาจแห่งคุณพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จงคุ้มครอง
 รักษาท่านให้ปราศจากทุกข์ ปราศจากภัย และอำนวยสุขสิริสวัสดิ
 พิพัฒนามงคล ให้สัมฤทธิ์แก่ท่านทั่วหน้ากัน”

พระราชดำรัสองค์นี้ ให้เรามุ่งปฏิบัติหน้าที่ให้เต็มกำลัง ด้วยสติ
 รู้ตัว ด้วยปัญญาสุจริต และด้วยสุจริตจริงใจ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
 ยิ่งกว่าส่วนอื่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอันไพบูรณ์คือชาติบ้านเมือง
 ถ้าทุกคนทำได้บ้านเมืองของเราจะมีความเจริญมั่นคงเป็น
 ปกติสุข ☺

นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ
 ประธานกรรมการ ป.ป.ช.
 อดีตเลขาธิการ กปร. คนที่ ๔

ความภาคภูมิใจ... ที่สำนักงาน กปร.

โดย นายสมพล พันธุ์มณี

ผมได้รับแจ้งจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ว่า จะจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และในปีนี้เป็นวาระครบรอบ ๓๐ ปี ของ กปร. ผมมีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้มีส่วนร่วมในการบันทึกความทรงจำในอดีต ของสำนักงาน กปร. เพื่อลงในหนังสือฉบับนี้ถึงแม้ว่าจะมีเรื่องราวในอดีตครั้งที่ปฏิบัติงานมาแล้วให้ฟังได้เพียงบางส่วน แต่ก็มีความทรงจำ ความภาคภูมิใจของผมตลอดมา ในชีวิตราชการเกือบ ๒๐ ปี ที่สำนักงาน กปร.

ผมเริ่มต้นชีวิตราชการที่กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จนกระทั่งปี ๒๕๒๓ ได้โอนย้ายมาทำงานที่ฝ่ายวางแผนการเกษตร กองโครงการเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า สภาพัฒน์ ในช่วงเวลานั้นจำได้ว่าผมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริน้อยมาก จนกระทั่งได้เข้ามาทำงานที่ สำนักงาน กปร. ถือว่าเป็นครั้งแรกที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระราชดำริและพระบรมราชปณิธาน

อันแน่นแน่ ในเรื่องการส่งเสริมการพัฒนาประเทศและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของปวงชนชาวไทย โดยทรงใช้หลักการศึกษาปัญหาอย่างแท้จริง ทรงรับฟังข้อมูลจากทั้งคนในพื้นที่และจากหน่วยงานราชการ นำมาวิเคราะห์ปัญหาในเชิงปฏิบัติ โดยยึดหลักทฤษฎีประยุกต์ทดลองในแต่ละสภาพภูมิสังคม ตลอดจนติดตามผลงานอย่างใกล้ชิด หากโครงการนำร่องใดประสบผลสำเร็จ จะทรงชี้แนวทางให้แก่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อไปดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ เพราะมีพระราชหฤทัยที่มุ่งหวังให้ปวงพสกนิกรชาวไทยได้พ้นทุกข์ยากในการดำรงชีวิต และทรงแสวงหามรรควิธีที่จะช่วยให้ราษฎรได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เริ่มจากพออยู่พอกิน จนกระทั่งสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด แนวพระราชดำริ หลักการทรงงาน พระราชปณิธาน รวมถึงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ทางสำนักงาน

กปร. ได้ทำการรวบรวมและจัดพิมพ์ขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ให้แก่ประชาชนผู้สนใจในเวลาต่อมา

ตอนที่ผมได้เข้ามาร่วมงานกับสำนักงาน กปร. นั้น สำนักงานนี้ยังเป็นเพียง สำนักงานเลขานุการ กปร. โดยเป็นหน่วยงานอยู่ในสภาพพัฒนา ซึ่งขณะนั้นเป็นช่วงที่ สำนักงานเลขานุการ กปร. กำลังอยู่ในขั้นตอนกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อจัดตั้งสำนักงานใหม่โดยจะแยกตัวออกมาจากสภาพพัฒนา มาเป็นหน่วยงานเอกเทศขึ้นตรงต่อ นายกรัฐมนตรี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้ช่วยเลขาธิการสภาพพัฒนาและผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการ กปร. ในขณะนั้น ได้เลือกผมให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนระดับ ๘ ดูแลประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ขนาดใหญ่ คือ ภาคใต้และภาคกลางบางส่วน นับตั้งแต่จังหวัด

นครปฐมลงไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส การรับผิดชอบภารกิจและงานที่สำคัญเช่นนี้สำหรับผู้มีประสบการณ์น้อยอย่างผม นับว่าหนักหนาสาหัสพอสมควร

ผมได้ทำงานรับผิดชอบอยู่ในส่วนนี้เป็นเวลาหลายปี มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่หลาย ๆ โครงการที่ต้องรับผิดชอบดูแลต่อเนื่อง ทำให้ประสบการณ์ในการทำงานของผมมากขึ้น นั่นหมายถึงการเดินทางลงพื้นที่ที่รับผิดชอบมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อไปประชุม ติดตามความคืบหน้า ตรวจสอบโครงการและทูลเกล้าฯ ถวายรายงาน และในทุกกรอบปีภารกิจหลักคือการตามเสด็จในพื้นที่ทรงงานซึ่งจะเป็นในจังหวัดที่เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับแรม รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียงอีกด้วย งานนี้มีความสำคัญมากทำให้พวกเราที่รับผิดชอบในพื้นที่ต้องมีการเตรียมการ ศึกษาเรื่องราวที่

เกี่ยวข้องอย่างละเอียด รวมทั้งเตรียมพร้อมตลอดเวลาในขณะที่ประทับอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ผมจำได้ว่ามีอยู่ปีหนึ่งพวกเราต้องอยู่ประจำเตรียมพร้อมทำงานในภาคใต้ที่จังหวัดนราธิวาสเป็นเวลาถึง ๔๕ วัน โดยไม่ได้กลับเข้ามาในสำนักงานที่กรุงเทพฯ เลย เนื่องจากในช่วงเวลานั้นทั้งสองพระองค์ได้เสด็จฯ ไปทรงงาน พระราชทานโครงการใหม่ ๆ และเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรและทรงตรวจความก้าวหน้าของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับบริเวณนั้นอย่างต่อเนื่อง ผมจำได้ไม่ลืมเลยว่าทั้งสองพระองค์ทรงงานหนักมาก

การที่ได้ทำงานถวายในภารกิจนี้ ผมได้เรียนรู้ว่า พระองค์ทรงทำงานอย่างหนักเพื่อความผาสุกของประชาชน โดยไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติศาสนา โดยเสด็จพระราชดำเนินไปตามท้องถิ่นห่างไกลทุกกันดาร ทุกสภาพพื้นที่ โดยมีได้คำนึงถึงแม้ในสภาวะอากาศที่มี

แดดร้อนหรือจะมีฝนตก ก็ยังคงทรงงานไปจนถึงเวลายามค่ำคืน ทรงศึกษาข้อมูลที่สำคัญทุกเรื่องในทุกมิติและเจาะลึกสภาพปัญหาอย่างละเอียด เป็นระบบ มีทั้งสอบถามประชาชนและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ศึกษาสภาพภูมิประเทศโดยทรงใช้แผนที่และทอดพระเนตรสภาพพื้นที่จริงด้วยพระองค์เอง รวมทั้งทรงใช้ข้อมูล รูปแบบความสำเร็จ ที่ได้จากการศึกษา ทดลอง ทดสอบของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ทรงจัดตั้งขึ้น ๖ แห่งตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ประกอบพระราชดำริและพระบรมราชวินิจฉัยเพื่อพระราชทานเป็นแนวทาง ในการจัดทำโครงการช่วยเหลือราษฎรในด้านต่างๆ ทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำ พัฒนาการเกษตร พัฒนาอาชีพ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การคมนาคม สื่อสาร การสาธารณสุข การศึกษาและสวัสดิการสังคม และอื่นๆ นอกจากนั้น

ทรงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาให้แก่ราษฎรผ่านการ “ร้องทุกข์” หรือ “การทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาเพื่อขอพระราชทานความช่วยเหลือ” โดยได้ทรงงานในลักษณะนี้ ตั้งแต่ต้นรัชกาลตลอดมา จวบจนปัจจุบัน แม้ขณะที่ประทับรักษาพระองค์ที่โรงพยาบาลศิริราช

เจ้าหน้าที่ กปร. ทุกคนถือได้ว่าเป็นผู้ที่โชคดีที่ได้มีโอกาสได้ทำงานในหน่วยงานที่รับสนองพระราชดำริโดยตรง ซึ่งถือเป็นเกียรติอย่างสูงต่อตนเองและวงศ์ตระกูล และที่สำคัญมากกว่านั้น ที่นับว่าเป็นความภาคภูมิใจเพราะส่วนของงานนั้นเป็นการตอบสนองต่อการแก้ปัญหาความทุกข์ยากของประชาชน อันเป็นพระราชประสงค์อย่างแท้จริง อาทิเช่น โครงการแหล่งน้ำ ซึ่งล้วนเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มาจากกรร้องขอของประชาชน ก็สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเป็นการแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพราะเป็นโครงการที่ได้ทำการศึกษามาอย่างละเอียดถี่ถ้วน และเมื่อโครงการได้ก่อสร้างแล้วเสร็จก็สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างแท้จริง ตลอดเวลาที่ผมได้ทำงานที่สำนักงาน กปร. เรื่องต่างๆ เหล่านี้ นับว่าเป็นความรู้ที่มีคุณค่ายิ่ง ซึ่งไม่สามารถที่จะไปหาได้จากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยใด ๆ ทั้งสิ้น การที่พวกเราได้ตามเสด็จอย่างใกล้ชิด ได้พบเห็น เรียนรู้สภาพปัญหาต่างๆ รวมถึงพระอัจฉริยภาพในการทรงงานและมรรควิธีในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำให้เป็นแบบอย่างแก่พวกเรา ข้าราชการทั้งหลายที่ทำงานสนองพระราชดำริ ได้เดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท

การทำงานถวายเพื่อสนองเบื้องพระยุคลบาทในสำนักงาน กปร. ของผม นับแต่วันแรกจนกระทั่งเกษียณอายุราชการนั้น ผมรู้สึกว่ามัน

เป็นคนโชคดีที่ได้รับความเมตตาและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นอดีตเลขาธิการ กปร. ทั้ง ๔ ท่านที่ผมให้ความเคารพอย่างสูงในฐานะพี่ และเพื่อนร่วมงานที่ขณะนี้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการ กปร. และรองเลขาธิการ ตลอดจนน้องๆ ซึ่งเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา ต่างก็ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานมาโดยตลอด และในช่วงเวลาที่ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เลขาธิการ กปร. ก็ได้รับความร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานอย่างเต็มที่ จนสามารถนำพาสำนักงานเดินไปข้างหน้าได้สมเจตนารมณ์ในบทบาทหน้าที่ที่เป็นหน่วยงานเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้สำนักงานสามารถสนองพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครบถ้วนบริบูรณ์

ผมถือว่าเป็นความโชคดีและเป็นมงคลแห่งชีวิต ที่ได้มีโอกาสทำงานที่สำคัญที่สุดในชีวิต ได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้ ได้ดำเนินตาม

รอยพระยุคลบาทในเรื่องปรัชญาแห่งการทำงาน และอุดมการณ์แห่งความเสียสละ รวมทั้งการที่ผมได้เป็นคนหนึ่งที่ได้เข้าไปทำงานถวายได้อยู่ในเหตุการณ์ต่างๆ อย่างใกล้ชิด ซึ่งข้าราชการน้อยคนนักจะพึงมีโอกาสเช่นนี้

สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่สนองพระราชดำริ มีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหน่วยงานกลาง ในการประสานการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เป็นหน่วยงานราชการที่นับว่าทำคุณให้แก่ประเทศ ตลอดจนก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นไปตามพระราชประสงค์ นับว่าเป็นงานที่สำคัญ และเป็นงานแห่งเกียรติยศงานหนึ่งที่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และพนักงานของสำนักงาน กปร. ทุกคนควรภาคภูมิใจ และถือเป็นมงคลแห่งชีวิต ดังนั้นพวกเราจึงควรประพฤติ ปฏิบัติ และรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของสำนักงานต่อไป รวมทั้งอุดมการณ์และจิตวิญญาณในอันที่จะทำงานถวายด้วยความซื่อสัตย์ และจงรักภักดีตลอดไป

นายสมพล พันธุ์มณี

สมาชิกวุฒิสภา

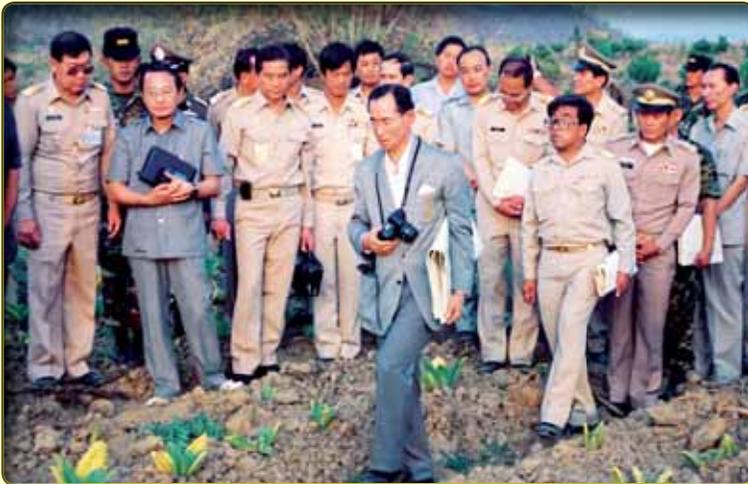
อดีตเลขาธิการ กปร. คนที่ ๕

๓๐ปี ของหน้าที่แห่ง ความภาคภูมิใจ

โดย นายเฉลิมเกียรติ แสนวนิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ สำนักงาน กปร. ได้เริ่มจัดตั้งเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๒๔ ในรัฐบาลสมัย ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่ประสานงานในการสนองพระราชดำริ โดยใช้ชื่อว่า “สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ซึ่งนับจนถึงวันนี้เป็นเวลา ๓๐ ปีแล้ว โดยผมได้มีโอกาสทำงานในหน่วยงานนี้ตั้งแต่เป็นสำนักงานเลขานุการ กปร. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์ ทำหน้าที่ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อประสาน ดูแล และ กำกับการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับพระราชทานพระราชดำริในการกำหนดแผนงานโครงการให้สามารถสนองพระราชดำริได้อย่างถูกต้องครบถ้วน จนถึงปัจจุบันมีถึง ๔,๑๐๐ โครงการแล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นปัญหาความทุกข์ร้อนของราษฎรในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล ซึ่งระบบการพัฒนาปกติอาจยังเข้าไปไม่ถึงหรือเข้าถึงด้วยความลำบาก ทรงวางแผนช่วยเหลือราษฎรอย่างเป็นระบบ ทรงเริ่มจากการแก้ไขปัญหาคือเฉพาะหน้าก่อน ต่อจากนั้นทรงวางแผนและพระราชทานความช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่นั้นๆ เพื่อให้มีศักยภาพในการช่วยเหลือตนเองสามารถยืนหยัดด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้

งานในหน้าที่ราชการของผมนั้น ตอนเริ่มรับราชการผมทำงานหลักในหน่วยงานวางแผนระดับชาติด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศด้านคมนาคมขนส่ง และด้านพลังงาน หากมองย้อนไปเมื่อ ๔ ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเริ่มมีการพัฒนาแบบสมัยใหม่ ต้องการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น คือ ถนน สื่อสาร เชื้อน-

ชลประทาน เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสะดวก และการสร้างอาชีพ ด้านเกษตรกรรมและเตรียมตัวพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่อไป ผมมีหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์และวางแผน ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นงานที่มองภาพรวมการพัฒนาประเทศตามแนวทางการพัฒนาตามกระแสหลัก ต่อมา ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ซึ่งเป็นเลขาธิการ กปร. คนแรก นั้น ท่านได้ชวนผมมาทำงานในสำนักงานเลขาธิการ กปร. เป็นลักษณะงานการพัฒนาในพื้นที่ที่ค่อนข้างแตกต่างจากที่เคยทำอยู่ ผมมีความยินดีและภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับโอกาสสำคัญในการทำงานเพื่อสนองพระราชดำริ รวมทั้งได้เรียนรู้งานที่แตกต่างไป โดยเฉพาะสิ่งที่เรียนรู้จากการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผมต้องประสานการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีทุกด้านและทุกลักษณะ ตั้งแต่โครงการขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ มีทั้งโครงการที่เร่งรัดดำเนินการ

ให้เสร็จและสามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของราษฎร เฉพาะหน้าและเร่งด่วนได้ หรือโครงการที่ต้องมีความต่อเนื่องใช้เวลาดำเนินโครงการมากกว่าหนึ่งปี เพื่อให้งานเสร็จอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การทำงานของสำนักงาน กปร. ค่อนข้างมีความหลากหลาย ต้องมีความคล่องตัว โดยเฉพาะในปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ราษฎรที่เดือดร้อนไม่ได้อยู่เฉพาะที่ห่างไกลทุรกันดารอย่างเดียวแล้ว ในเมืองใหญ่ อย่างเช่น เชียงใหม่ กรุงเทพมหานคร ก็มีปัญหานั้นกัน ทั้งเรื่องปัญหาน้ำท่วม น้ำเสีย การจราจร เป็นต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริและพระราชทานข้อเสนอแนะในการจัดทำโครงการช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่เหล่านี้ด้วย ดังนั้นงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในระยะหลังจึงมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

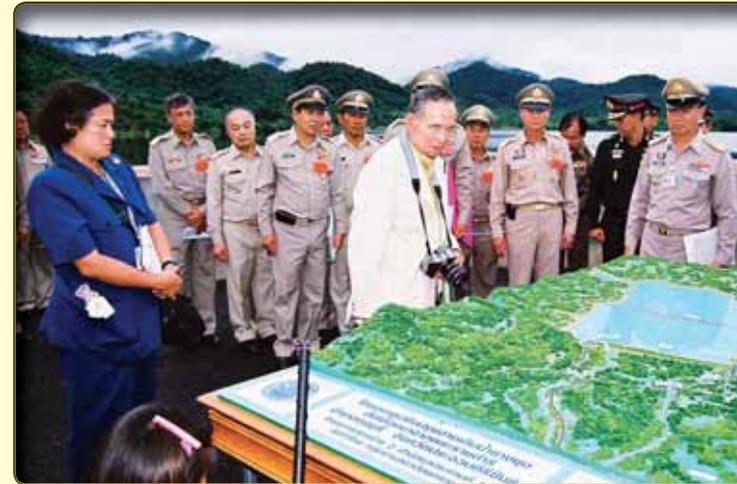
สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่มีระบบงานประสานสนับสนุนพระราชดำริที่ค่อนข้างจะพิเศษตามชื่อสำนักงาน ซึ่งเกิดจากหลักการของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ต้องเร่งแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน ดังนั้น การทำงานของเราต้องแข่งกับเวลาแต่ต้องเป็นไปตามระบบ ระเบียบของทางราชการ ซึ่งเป็นงานท้าทาย ของชาว กปร. เป็นอย่างยิ่ง

ระบบงานสนองพระราชดำรินั้น ได้เริ่มจากการที่ต้องทำความเข้าใจในพระราชดำริ ที่มาของพระราชดำริ เป้าหมายและขอบเขตของงาน โดยเราได้เรียนรู้จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิบัติในการทรงงาน รวมทั้งทรงสอนเจ้าหน้าที่ในระหว่างการทำงาน เช่น ทรงใช้ข้อมูลอย่างละเอียดในการวิเคราะห์ปัญหาแนวทางแก้ไข ทรงตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของข้อมูลจากหลาย ๆ

*พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเล็งเห็นปัญหาความทุกข์ร้อนของราษฎร
ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล*

แหล่ง ทั้งข้อมูลจากสำนักงาน กปร. ที่กราบบังคมทูลรายงานและข้อมูลในการสำรวจพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์ราษฎรในพื้นที่หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้วยพระองค์เอง ซึ่งข้อมูลที่ทรงใช้จะต้องมีความถูกต้องและครอบคลุม ทั้งเรื่องภูมิประเทศและด้านสังคม ชุมชน วัฒนธรรม หรือภูมิสังคม นั้นเอง

หลังจากได้รับพระราชดำริแล้วการทำงานของสำนักงาน กปร. ต้องประสานผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อร่วมกันทำงานหรือเรียกว่าบูรณาการ โดยการบูรณาการนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำให้เห็นเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเสด็จฯ ไปทรงงานบ่อยครั้งมาก ทรงวางแนวทางการทำงานแบบบูรณาการของงานในทุกด้านเพื่อให้การทำงานเป็นตัวอย่างของการ

ร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกัน ไม่แบ่งแยกว่าเป็นงานของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ

ความเป็นพิเศษที่สำคัญมากของระบบงานสนองพระราชดำริคือ โครงการสามารถดำเนินการได้ทันทีเพราะว่า รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณในบกลางรายการค่าใช้จ่ายโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่อนุญาตให้คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) หรือนายกรัฐมนตรี / ประธาน กปร. พิจารณาอนุมัติได้ ตลอดปีงบประมาณตามแต่จะพระราชทานพระราชดำริในช่วงเวลาใด ทำให้การดำเนินงานโครงการสนองพระราชดำริไม่ต้องรอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบตามภารกิจขอตั้งงบประมาณตามปกติ ซึ่งจะต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ทำให้ความเดือดร้อนของราษฎรมีมากขึ้น หรือสถานการณ์ต่างๆ อาจ

เปลี่ยนแปลงและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันกาล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงติดตามการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงาน กปร. ได้ให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการและทูลเกล้าฯ ถวายรายงานความก้าวหน้า และผลสำเร็จของโครงการในบางโอกาสพระองค์จะพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับโครงการเพื่อให้ สำนักงาน กปร. หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการเพิ่มเติมอีกด้วย นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์มีพระราชหฤทัยห่วงใยในความทุกข์สุขของพสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดและเป็นความภาคภูมิใจของ ชาว กปร. และส่วนราชการที่ร่วมกับสำนักงาน กปร. จัดทำรายงานเพื่อกราบบังคมทูลให้ทรงทราบด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีกระจายไปทั่วประเทศ

นั้น สำนักงาน กปร. ในฐานะผู้ประสานติดตามการดำเนินงานโครงการได้รับความกรุณาจาก องคมนตรีที่ได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้มาเป็นที่ปรึกษา กปร. โดย ที่ปรึกษา กปร. เริ่มตั้งแต่ หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ (พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ) นายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา จนปัจจุบัน คือ นายอำพล เสนาณรงค์ ที่ท่านได้ทุ่มเททำงาน ติดตามการดำเนินงานโครงการ ช่วยชี้แนะการทำงานเพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุดในรวมทั้งได้สอนให้พวกเรา ชาว กปร. ได้มีความรู้ ทำงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ในปัจจุบัน องคมนตรี ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มาทำงานเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอีก ๒ ท่าน คือ นายพลากร สุวรรณรัฐ และ นายสวัสดิ์ วัฒนายกร ในฐานะรองประธานกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงาน กปร. ได้ยึดหลักการทำงานตามพระบรมราโชวาทเสมอมา รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสำนักงาน กปร. โดยประธาน กปร. หรือนายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดย สำนักงาน กปร. จะทำรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการเสนาอัฐบาลเป็นระยะๆ หากมีปัญหาอุปสรรค นายกรัฐมนตรี จะสั่งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการแก้ไขทันที

สำนักงาน กปร. ในฐานะของความเป็นหน่วยงานกลางที่ต้องมีการประสานงานกับหน่วยปฏิบัติต่างๆ นั้น สำนักงาน กปร. ได้รับความร่วมมือจากทุกส่วนราชการ องค์กรต่างๆ อย่างดีมากและจากผลการร่วมกันสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ ทำให้ทุกคนมีความสุขกับการทำงาน ซึ่งในความ

เป็นจริงการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีความยากพอสมควร แต่ส่วนราชการต่างๆ ไม่เคยย่อท้อ ข้าราชการที่ร่วมกันทำงานได้อุทิศตนเพื่อให้งานสำเร็จ ผู้บริหารของส่วนราชการให้ความสำคัญกับงานสนองพระราชดำริโดยสนับสนุนให้ข้าราชการที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมกันทำงานอย่างเต็มที่

ก้าวย่างเข้าสู่ปีที่ ๓๐ ของสำนักงาน กปร. จากหน่วยงานหนึ่งในสภาพัฒน์ จนปัจจุบันเป็นหน่วยระดับกรมขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีที่เป็นประธาน กปร. โดยตำแหน่ง สำนักงาน กปร. ได้ผ่านประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นความภาคภูมิใจอย่างสูงที่สุดที่ข้าราชการหน่วยงานหนึ่งได้รับ เป็นพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ทรงใช้งานสำนักงาน กปร. ด้วยความไว้วางพระราชหฤทัย ทำให้เรามีความสุข มุ่งมั่น ที่จะต้อง

อุทิศตนยิ่งขึ้นกับการที่ได้ทำงานสนองพระราชดำริ

ในปีที่ ๓๐ ของสำนักงาน กปร. ปีนี้ ผมในฐานะเลขาธิการ กปร. คนปัจจุบัน มีความภูมิใจอย่างสูงสุดที่ได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทในงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้ สำนักงาน กปร. จะก้าวต่อไปเพื่อสนองงานพระราชดำริเพื่อสร้างความผาสุกกับประชาชนโดยส่วนรวมตามพระบรมราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทานแก่ราษฎร โดยไม่เลือกว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหน ที่มีความเดือดร้อนก็จะได้รับพระราชทานพระมหากรุณาอย่างทั่วถึง สำนักงาน กปร. จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำหน้าที่นี้ให้ดีที่สุด

ก้าวต่อไปของ สำนักงาน กปร. นั้น เรายังคงยึดหลักการทรงงานเป็นแนวทางในการทำงาน ห่มเท และถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์

สร้างบุคลากรในสำนักงาน กปร. ทุกภาคส่วนราชการ และเครือข่าย เพื่อช่วยกันทำงานสนองพระราชดำริ ได้ดีที่สุด เพื่อให้โครงการต่าง ๆ ที่พระราชทานแก่ราษฎรประสบผลสำเร็จตามพระราชประสงค์ ซึ่งหน้าที่ที่ สำนักงาน กปร. ได้รับนั้นเป็นความภูมิใจสูงสุดที่ชาว กปร. จะระลึกอยู่ในความทรงจำและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ พร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญยิ่งนี้ไว้ตลอดไป

นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ
 เลขาธิการ กปร.

กำเนิด
สำนักงาน กปร.

Logo of the Ministry of Education, Culture and Sports of the Republic of Turkey
T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

โดย ดร.เสนาะ อุณาภูล

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยและได้ทรงดำเนินกิจการอันหลากหลายเพื่อแก้ไขปัญหาคความยากจนของพสกนิกรของพระองค์ โดยได้ทรงเดินทางเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือราษฎรในถิ่นทุรกันดารด้วยพระองค์เอง และทรงเข้าพระทัยถึงปัญหาที่แท้จริงของประชาชนในชนบทห่างไกลอย่างลึกซึ้ง ทำให้ทรงแก้ปัญหาความยากจนได้ตรงจุด จึงเป็นการสมควรที่ทางรัฐบาลจะจัดระบบการทำงานที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบต่อโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ทั้งหมด จึงเห็นสมควรที่จะจัดตั้ง กปร. ขึ้น เพื่อทำงานควบคู่ไป

การที่ผม (เสนาะ อุณาภูล) มีโอกาสได้ร่วมงานกับ กปร. นั้น โดยส่วนตัวแล้ว ผมถือว่าเป็นเกียรติอันสูงสุด และนับว่าเป็นบุญของผมที่มีโอกาสได้ทำงานรับใช้สนอง เบื้องพระยุคลบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แรกเริ่มทีเดียว ก่อนที่จะมี กปร. คือ ก่อนปี ๒๕๒๔ รัฐบาลได้ตระหนักว่าพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการพัฒนาตามโครงการต่างๆ นั้นเป็น โครงการที่มุ่งพัฒนาเพื่อความกินดีอยู่ดีให้แก่ประชาชน

ในชนบทโดยตรง โดยเฉพาะชาวชนบทที่ยากจนและอาศัย อยู่ในถิ่นทุรกันดารที่ห่างไกล แต่อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติ พบว่า การดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อสนองพระราชดำริ ในโครงการต่างๆ นั้นยังไม่เป็นระบบหรือมีระเบียบ เท่าที่ควร การดำเนินงานจึงเป็นแบบต่างฝ่ายต่างทำ ขาด การประสานงานระหว่างกัน ขอยกตัวอย่างเช่น ในเรื่อง ของการเบิกจ่ายงบประมาณ หน่วยงานที่จะต้องสร้างถนน เข้าไปเพื่อบุกเบิกพื้นที่เป็นอันดับแรกก่อนนั้น เบิกเงิน งบประมาณได้ช้า ในขณะที่หน่วยงานที่จะต้องรอให้ถนน

*พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เกี่ยวกับการพัฒนาตามโครงการต่างๆ นั้นเป็นโครงการที่
มุ่งพัฒนาเพื่อความกินดีอยู่ดีให้แก่ประชาชนในชนบท
โดยเฉพาะชาวชนบทที่ยากจน และอาศัยอยู่ใน
ถิ่นทุรกันดารที่ห่างไกล*

สร้างเสร็จแล้วจึงเข้าไปพัฒนาในพื้นที่ กลับเบิกเงิน
งบประมาณได้ก่อน แต่ก็ยังทำงานไม่ได้เพราะถนนยัง
สร้างไม่เสร็จ

เมื่อเป็นเช่นนี้ การดำเนินงานจึงเกิดการติดขัดล่าช้า
โดยไม่ควร และทำยที่สุดประโยชน์ที่จะตกถึงประชาชน
ตามพระราชดำริก็พลอยเข้าไปด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า
การติดตามประเมินผลโครงการก็อยู่ในลักษณะต่างฝ่าย
ต่างทำ ขาดการประเมินผลภาพรวมและผลกระทบด้าน
ต่างๆ ของโครงการทั้งหมด

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ริเริ่มที่จะจัดระบบงานเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ท่านนายกฯ เปรม จึงได้มอบหมายให้ผมในฐานะเลขาธิการสภาพัฒนาฯ ไปดำเนินการจัดระบบงานขึ้นมา โดยท่านนายกฯ คงจะเห็นว่า สภาพัฒนาฯ เป็นหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่โดยตรงในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนงาน และประสานงาน การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาฯ ของชาติอยู่แล้ว ซึ่งผมก็ได้หารือและมอบหมายให้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

เป็นผู้พิจารณาและยกร่างระบบขึ้นมา ในขณะนั้น ดร.สุเมธ ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ชนบทซึ่งมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริดำเนินการอยู่

ผมและ ดร.สุเมธ จึงได้ปรึกษาหารือกับผู้รู้จักหลาย ๆ ฝ่าย รวมถึงสำนักพระราชเลขาธิการ ในที่สุดก็ออกมาเป็นระเบียบ เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๒๔” จาก

ระเบียบนี้จึงทำให้เกิดการจัดตั้งองค์กรระดับชาติที่เรียกว่า “คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” หรือ “กปร.” ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางที่รับผิดชอบต่อการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหมด

บทบาทและหน้าที่ของ กปร. เริ่มตั้งแต่การศึกษา งานวิเคราะห์โครงการ พิจารณาและอนุมัติงบประมาณ ประสานงานแผนต่างๆ กับหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ ไปจนถึงการประเมินผลโครงการ ตลอดจนควบคุม กำกับ

ดูแลให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสามารถดำเนินงานไปได้อย่างรวดเร็ว และเป็นไปตามเป้าหมาย เพื่อสนองพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งงานเหล่านี้จริงๆ แล้วก็คือเป็นงานหลักที่สภาพัฒนาฯ มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามปกติอยู่แล้ว ดังนั้น สำนักงานเลขาธิการ กปร. (หรือที่เรียกกันว่า สน.กปร.) ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของ กปร. จึงอยู่ในสังกัดกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจของสภาพัฒนาฯ โดยมี ดร.สุเมธฯ ผู้อำนวยการกองทำหน้าที่เป็นกรรมการและ

เลขานุการ กปร. ตลอดจนเป็นผู้อำนวยการ สน.กปร. และให้ เจ้าหน้าที่ของกองฯ เป็นเจ้าหน้าที่ของ สน.กปร. ด้วย สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เริ่มตั้งแต่การรับพระราชกระแสรับสั่งหรือพระราชดำริ โดยมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งไม่เคยมีการจัดทำเช่นนี้มาก่อน การริเริ่มมีบันทึกนี้ จึงช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ จากนั้น สน.กปร. ซึ่งสังกัดสภาพัฒน์ อยู่แล้วก็ทำหน้าที่ตรวจสอบในเบื้องต้นว่า มีหน่วยงานใด

ดำเนินโครงการพ้องตามพระราชกระแสรับสั่งหรือพระราชดำรินั้นอยู่แล้วหรือไม่ เพื่อป้องกันการทำงานซ้ำซ้อน หากมีหน่วยงานดำเนินโครงการอยู่แล้ว สน.กปร. ก็จะสนับสนุนโครงการนั้นให้มีความสำคัญมากขึ้น และช่วยเร่งการดำเนินงานให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ส่วนพระราชกระแสรับสั่งหรือพระราชดำริที่ยังไม่มีหน่วยงานใดดำเนินโครงการ สน.กปร. ก็พิจารณาเพื่อวางแผนและแนวทางการดำเนินงานต่อไป โดยขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีเป็นสำคัญ ซึ่งแยกได้เป็นสามกรณีหลักๆ คือ

กรณีแรก เป็นเรื่องชี้ชัดว่าเป็นกิจกรรมอะไรและมีหน่วยงานใดเป็นผู้ปฏิบัติ เช่นในกรณีการสร้างอ่างเก็บน้ำ ต้องเป็นหน้าที่ของกรมชลประทาน หรือสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) ซึ่ง สน.กปร. ก็ประสานไปยังหน่วยงานนั้นๆ แต่ละหน่วยงานก็ดำเนินการตามขั้นตอนของตน ตั้งแต่สำรวจพื้นที่ ศึกษาความเป็นไปได้ ถ้าเห็นว่าเหมาะสมที่จะดำเนินการก็ส่งเรื่องกลับมายัง สน.กปร. เพื่อพิจารณาและของบประมาณ หรือในบางครั้งอาจใช้บงกคติของหน่วยงานเองก็ได้ เมื่อ สน.กปร. ได้รับเรื่องแล้ว

ก็พิจารณาวิเคราะห์ว่าโครงการมีความสอดคล้องหรือถูกต้องตามพระราชดำริหรือไม่ สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ เพียงไร จะได้ประโยชน์มากน้อยแค่ไหน และเมื่อเห็นว่ามี ความเหมาะสมและทุกอย่างพร้อม ก็เสนอต่อ กปร. พิจารณออนุมัติโครงการและงบประมาณไปดำเนินการ

กรณีที่สอง เป็นกรณีที่พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริ กว้างๆ เช่น มีพระราชดำริว่าควรพิจารณาพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง สน.กปร. ก็ส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจพื้นที่นั้น โดยอาจร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ด้วย เพื่อให้ทราบถึงสภาพข้อเท็จจริงต่างๆ ของพื้นที่นั้นเพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาประกอบการวางแผนทางการดำเนินงาน และจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการร่วมขึ้นมาโดย สน.กปร. เป็นแกนกลางเพื่อพิจารณาจัดทำแผนงานโครงการต่อไป และเมื่อจัดทำแผนเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาแล้ว ก็นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายประกอบพระราชวินิจฉัย จนเมื่อผ่านขั้นตอนเหล่านี้แล้ว สน.กปร. ก็นำเสนอต่อ กปร. ขออนุมัติดำเนินการ

สำหรับกรณีสุดท้าย เป็นกรณีของโครงการใหญ่ที่มีการลงทุนสูง เช่น การสร้างเขื่อนใหญ่ เช่นเดียวกับเขื่อนยันฮี (เขื่อนภูมิพล) ในกรณีเช่นนี้ ทาง สน.กปร. ก็เสนอเข้าสู่การพิจารณาตามระบบปกติของสภาพัฒน์ฯ ดังเช่นโครงการปกติอื่นๆ ทั่วไป

เมื่อโครงการได้รับการอนุมัติและเริ่มดำเนินการแล้ว กปร. และ สน.กปร. ก็ทำหน้าที่ติดตามผลความคืบหน้า ปัญหา อุปสรรคของโครงการ เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายรายงานทุกๆ สี่เดือน ตลอดจนประเมินผลกระทบด้านต่างๆ อย่างรอบด้านให้ทรงทราบโดยตลอด ซึ่งการติดตามประเมินผลของ สน.กปร. นั้นเป็นที่ชื่นชมของหน่วยงานภายนอกเป็นอย่างมากถึงความมีประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง

การดำเนินงานของ กปร. และ สน.กปร. เป็นไปอย่างราบรื่น และได้รับผลสัมฤทธิ์เป็นอย่างดี โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่อยู่ในความรับผิดชอบของ สน.กปร. ถึงปัจจุบันมีจำนวนมากกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ สามารถแยกออกเป็นประเภทต่างๆ อาทิ การพัฒนาแหล่งน้ำ การเกษตร สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมอาชีพ สาธารณสุข คมนาคม/สื่อสาร สวัสดิการสังคม โดยโครงการเหล่านี้ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างมาก และแต่ละโครงการสามารถแก้ปัญหาได้อย่างจริงจังและตรงจุด

สิ่งหนึ่งที่ประจักษ์อย่างชัดเจนก็คือ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริไม่เพียงแต่สร้างความเจริญทางวัตถุให้แก่ประชาชน แต่ยังสร้างความเจริญทางจิตใจ

พร้อมๆ กันไปอีกด้วย เพราะอาจกล่าวได้ว่า ในระยะแรกๆ รัฐบาลและสภาพพัฒนาฯ พยายามที่จะเริ่มแผนพัฒนาประเทศชาติด้วยการมองภาพส่วนรวม โดยการเร่งระดมทุนเพื่อสร้างวัตถุที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ถนน เขื่อน ไฟฟ้า และแหล่งน้ำ โดยยังไม่ได้สนใจด้านสังคมเท่าใดนัก ต่อมาเมื่อได้ปูพื้นฐานโครงสร้างดังกล่าวไว้พอสมควรแล้ว จึงเริ่มหันมาสนใจด้านสังคมมากยิ่งขึ้น โดยให้มีการเร่งรัดพัฒนาชนบท ระดมกำลังสู่ชนบทอย่างจริงจัง แต่ผล

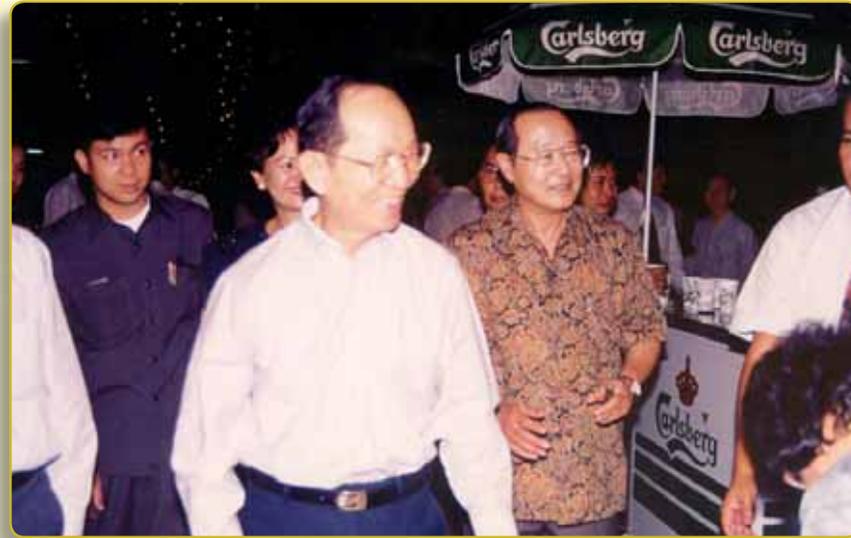

ปรากฏว่า ถึงรัฐจะช่วยเหลืออย่างไรก็ไม่เพียงพอ บางครั้งก็ไม่ถูกต้องและตรงจุด ทั้งนี้ เป็นเพราะขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานของการพัฒนาชนบทอย่างแท้จริง ซึ่งในเรื่องนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง เอาพระทัยใส่และทรงปฏิบัติกรด้วยพระองค์เอง ทำให้ได้รับข้อมูลในพื้นที่อย่างละเอียดและลึกซึ้งมาเป็นเวลานานกว่าหน่วยงานราชการหรือแม้แต่แก่นักปฏิบัติการพัฒนาด้านต่าง ๆ เสียอีก

โดยส่วนตัว ผมเองมีประสบการณ์ที่ถือว่าเป็นบุญของผมที่ได้มีโอกาสเห็นการทรงงานอย่างหนักของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงเข้าถึงประชาชนที่อยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดาร นั่นคือ ในระหว่างที่ผมเตรียมตัวออกบวช หลังจากลาออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทย ผมได้มีโอกาสเดินทางไปพักอาศัยอยู่ตามวัดต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ก่อนตัดสินใจว่าจะบวชที่วัดใด ซึ่งหนึ่งในวัดที่ผมได้ไปอาศัยอยู่ ก็คือวัดถ้ำอภัยทรงธรรม ของท่านอาจารย์วัน อยู่ที่อำเภอสองดาว จังหวัดสกลนคร วัดนี้ตั้งอยู่ในบริเวณเขตยุทธศาสตร์ และเป็นรอยต่อระหว่างเทือกเขาภูพานและภูเรือต่อกับพื้นที่ราบที่เรียกว่าพื้นที่สีแดง และขณะนั้นก็ยังมีการต่อสู้กันอย่างหนักระหว่าง ผกค. กับฝ่ายบ้านเมืองอยู่เป็นประจำ

คืนหนึ่งในขณะที่ผมนั่งทำวัตรอยู่ก็รู้สึกว่ามีอาการเคลื่อนไหวอย่างผิดปกติ แล้วก็มีส่วนไฟวูบวบเข้ามาในบริเวณวัด ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาเยี่ยมท่านอาจารย์วัน หลังจากทรงตรวจพื้นที่และเยี่ยมประชาชนแล้วโดยไม่ได้แจ้งให้ผู้ใดทราบ พระองค์ท่านทรงร่วมกับท่านอาจารย์วันซึ่งเป็นพระที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถืออย่างมากในการวางแผนสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อประโยชน์ของชาวบ้าน ซึ่งในขณะนั้นชาวบ้านในแถบนั้นมีฐานะยากจนและลำบากมาก ผมยังจำได้ดีว่ามีสถานีตำรวจที่ถูกผู้ก่อการร้ายเผาและยังมีควีนไฟคุกรุ่น

ตั้งอยู่ไม่ห่างจากวัดเท่าใดนัก แต่พระองค์ท่านก็ไม่ได้ทรงหวาดหวั่นต่อภัยอันตรายแม้แต่น้อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ ไปทุกหนทุกแห่ง พระองค์ทรงเข้าถึงเกจิอาจารย์ซึ่งเป็นผู้นำประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารในแถบเทือกเขาภูพานและภูเรือได้ทั้งหมด จึงนับเป็นโชคดีของประเทศไทยที่เรามีพระมหากษัตริย์ที่ทรงเสียสละ และทรงงานอย่างหนักเพื่อเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง

นอกจากการที่พระองค์ได้ทรงเข้าถึงประชาชนด้วยการลงพื้นที่ด้วยพระองค์เองแล้วพระองค์ท่านยังทรงเข้า

พระทัยในการพัฒนาอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน พระองค์มีพระราชกระแสรับสั่งว่า เราต้องเข้าใจคำว่า “ภูมิสังคม” ก่อน คำว่า “ภูมิ” ก็คือ ให้ดูภูมิประเทศที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ให้ดูดิน น้ำ ลม ไฟ ทำอย่างไรจึงจะสร้างความสมบูรณ์และความสมดุลของดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งอยู่รอบๆ ตัวเราได้ ซึ่งแต่ละแห่งก็แตกต่างกันออกไป ภาคเหนือก็อย่างหนึ่ง พื้นที่ภาคอีสานก็อย่างหนึ่ง ภาคใต้ก็เจอดินพรุ ภาคกลางก็เป็นทีลุ่มเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้นการทำอะไรต้องเคารพภูมิประเทศในเบื้องต้นก่อน ส่วนคำว่า “สังคม” นั้น คือต้อง

เคารพคน เพราะมนุษย์มีความหลากหลายในวัฒนธรรม มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความนึกคิด และการตัดสินใจแตกต่างกัน เราจะพบว่า ทั้งๆ ที่อยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน คนทางเหนือจะตัดสินใจอย่างหนึ่ง คนทางใต้จะตัดสินใจไปอีกอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น ในการพัฒนา เราจึงต้องดูแบบบูรณาการทุกมิติ มองทั้งกายภาพ ทั้งคน ทั้งภูมิประเทศ ทั้งมิติของวัฒนธรรมและสังคม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทุกโครงการจึงมุ่งพัฒนาชนบทเพื่อให้ประชาชนสามารถ “พออยู่พอกิน” และสามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยวิธีการหลาย ๆ ประการที่เหมาะสมกับการพัฒนาชนบทแบบไทยๆ เป็นการพัฒนาแบบประหยัดเหมาะสมกับพื้นที่ และเหมาะสมกับพื้นฐานของคนไทย รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกันซึ่งแนวทางต่างๆ เหล่านี้ได้กลายเป็นรากฐานของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ในแผนพัฒนาชนบท พื้นที่ยากจนของรัฐบาลและสภาพพัฒนาฯ ในเวลาต่อมา

นับได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงสร้างความสมดุลให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศพระราชมกรณียกิจของพระองค์มีส่วนสำคัญยิ่งที่ให้การพัฒนารอบทิศ การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเพื่อความมั่นคงและความเป็นธรรมในสังคม

ได้รับความเอาใจใส่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านการส่งออก การลงทุน การท่องเที่ยว และการพัฒนาโครงข่ายสิ่งอำนวยความสะดวกทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆ อย่างเป็นอยู่จนถึงทุกวันนี้

ผมขอย้อนกลับมาที่การทำงานของ กปร. และ สน.กปร. อีกครั้งหนึ่ง ผมคงต้องกล่าวว่าการทำงานของทั้ง กปร. และ สน.กปร. คงไม่สามารถบรรลุความสำเร็จได้อย่างราบรื่นหากขาดผู้บริหารและทีมงานที่ดีของ สน.กปร. เพราะถึงแม้ว่าในระยะเริ่มก่อตั้งมีกลุ่มคนทำงานเพียง ๑๒ - ๑๕ คน ในขณะที่มีโครงการดำเนินอยู่ถึง ๕๐ - ๖๐ โครงการต่อปี แต่กลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังสามารถทำงานได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็น กลุ่มคนที่ทำงานด้วยความเสียสละ แบบที่เรียกว่า **“พร้อมจะหิ้วกระเป๋าไปอยู่เป็นเดือน”** เพราะทีมงานเหล่านี้ต้องพร้อมตามเสด็จเป็นระยะเวลารวม ๆ แล้วเกือบก่อนปีเพื่อให้การทำงานสนองพระราชดำริเป็นไปอย่างต่อเนื่องและทันท่วงที ด้วยงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายโครงการมีลักษณะเฉพาะหน้าเป็นเสมือน “ยาแดง” สมานแผลเพื่อบรรเทาความทุกข์ของประชาชนอย่างเร่งด่วนในเบื้องต้น อาทิ ความเดือดร้อนของประชาชนอันเนื่องมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ดังนั้น ตลอดระยะเวลาที่ทำงาน ผมจึงวางใจ **ดร.สุเมธ อย่างเต็มที่** ซึ่ง **ดร.สุเมธ** ก็ไม่ได้ทำให้ผมผิดหวัง สามารถทำงานได้เป็นอย่างดี ทำให้ กปร. ที่เพิ่งก่อตั้งได้ไม่นาน มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินงานได้อย่างราบรื่น และสามารถสนองพระราชดำริของ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** ได้อย่างเต็มกำลังที่ตั้งเป้าหมายไว้ ☺☺

ปี กปร.

สืบสานพระราชดำริ
เพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

เครื่องหมายราชการของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ
เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

ชื่อเต็มของสำนักงาน กปร. คือ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และตราเครื่องหมายทางราชการของสำนักงาน กปร. เป็นรูป “หนุมานอาสาภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎครอบพระอุณาโลมภายในซุ้มเรือนแก้ว มีชวาลือธง มือซ้ายถือตรี เหาะลอยอยู่เหนือลายเมฆ” มีความหมายดังนี้

หนุมานเป็นพญาวานร ทหารเอกของพระราม (พระนารายณ์อวตาร) มีชวาลือธง หมายถึง ลูกพระพาย (ลูกลม) ที่มีฤทธานุภาพ หาวเป็นดาวเป็นเดือนเหาะอยู่เหนือเมฆ มือซ้ายถือตรีเป็นเทพอาวุธประจำกาย มีความสามารถในหลายๆ ด้าน โดยภาพหนุมานอยู่ในซุ้มเรือนแก้วครอบด้วยพระมหาพิชัยมงกุฎครอบพระอุณาโลม หมายถึง หนุมานได้เข้าถวายตัวต่อพระรามและอาสากระทำการต่างๆ โดยติดตามพระรามไปทุกแห่งหน และทำนุบำรุงบ้านเมืองอย่างสันติสุข เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

วิสัยทัศน์ และพันธกิจ

วิสัยทัศน์:

“หน่วยงานหลักในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ ที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน”

พันธกิจ:

เพื่อให้การดำเนินงานของสำนักงาน กปร. ในระยะต่อไป มุ่งสู่ความเป็นเลิศและมีประสิทธิภาพสูง เป็นหน่วยศูนย์กลางแห่งภูมิปัญญาและองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ ภายใต้แนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

๑. ตามเสด็จและรับสนองพระราชดำริ
๒. สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแผนงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งพิจารณาเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๓. ประสาน วางแผน สนับสนุนและร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชนในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ
๔. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๕. จัดให้มีการศึกษา สรุปรวบรวมและถ่ายทอดประสบการณ์และองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ
๖. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๗. เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ประธานกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
และคณะกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายอำพล เสบนรงค์
องคมนตรี
ที่ปรึกษา กปร. และประธานกรรมการบริหาร
โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายพลาก สุวรรณรัฐ
องคมนตรี
รองประธานกรรมการบริหาร
โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายสวัสดิ์ วัฒนายากร
องคมนตรี
รองประธานกรรมการบริหาร
โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

อดีตเลขาธิการ กปร. และที่ปรึกษา
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

นายสุพร ตันติเวชกุล
เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร. (เลขาธิการ กปร. คนที่ ๑)

นายมนุญ มุกข์ประดิษฐ์
รองเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร. (เลขาธิการ กปร. คนที่ ๒)

นายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต
เจริญภูมิมูลนิธิชัยพัฒนา
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร. (เลขาธิการ กปร. คนที่ ๓)

นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ
ประธาน ป.ป.ช.
(เลขาธิการ กปร. คนที่ ๔)

นายสมพล พิณรัมย์
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร.
(เลขาธิการ กปร. คนที่ ๕)

นายจริย ฑูลายานนท์
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร.

นายรุ่งเรือง อิศรางกูร ณ อยุธยา
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร.

นายกัจจา พลภาษี
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร.

นายปรกรณ์ สัตยวงษ์
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร.

นางสาวศรีรัตน์ บุญทอง
ที่ปรึกษาลำดับงาน กปร.

คุณกานต์ พรหมศิริ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจกรรมพิเศษ
และการขยายผลการพัฒนาตามแนว
พระราชดำริ

ผู้บริหาร
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

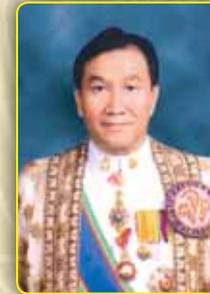
นายเดลิเม็ทเกียรติ แสนวิเศษ
เลขาธิการ กปร.

นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์
รองเลขาธิการ กปร.

นายโกวิทย์ เพ่งวาณิชย์
รองเลขาธิการ กปร.

ม.ล.ริรพันธุ์ ทวีวงศ์
รองเลขาธิการ กปร.

นายอนุชา สินชวนนท์
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ

นางสุวรรณา พาศิริ
ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ

นางสมกร รุ่งเรืองศิลป์
ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา

ผู้อำนวยการสำนัก

นายลลิต ทนอบสิงห์
ผู้อำนวยการ
สำนักกิจกรรมพิเศษ

นายประสาก พาศิริ
ผู้อำนวยการ
สำนักงานเลขาธิการ

นายชัชชัย ภูวิชยสัมฤทธิ์
ผู้อำนวยการสำนักประสานงาน
โครงการพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายสมบูรณ์ วงศ์กาดี
ผู้อำนวยการสำนักประสานงาน
โครงการพื้นที่ภาคกลาง

นายสิงห์พงศ์ รัชนิพันธ์
ผู้อำนวยการสำนักประสานงาน
โครงการพื้นที่ภาคใต้

ผู้อำนวยการสำนัก (ระดับเชี่ยวชาญ)

นายปวิตร นมะระริต
ผู้อำนวยการสำนักประสานงาน
โครงการพื้นที่ภาคเหนือ

นางสาววัชรีย์ วัฒนโทร
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนา
ทรัพยากรบุคคล
เพื่อขับเคลื่อนแนวพระราชดำริ

นายอนันต์ ทองประสูม
ผู้อำนวยการ
สำนักประชาสัมพันธ์

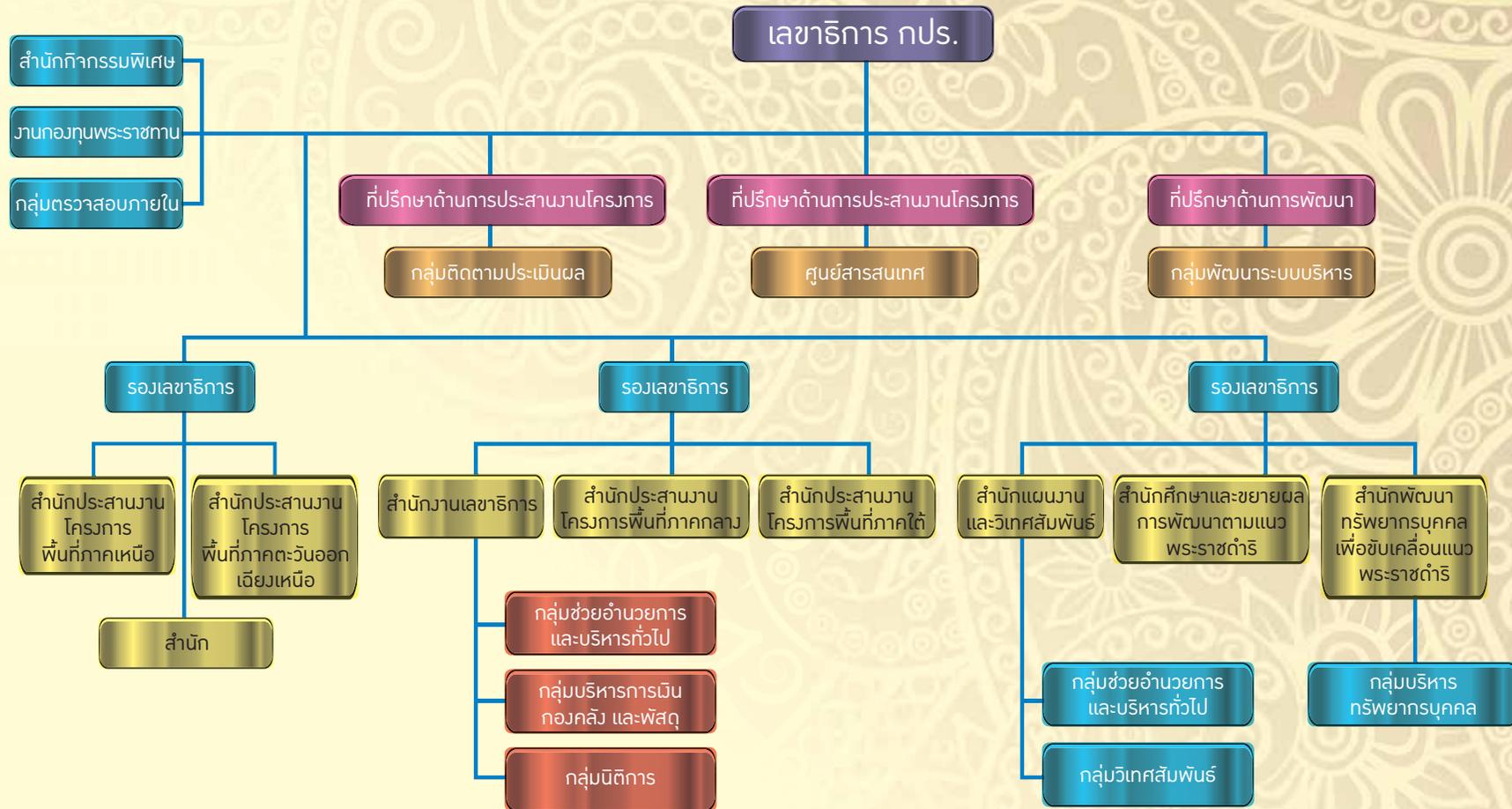

นายวรกานต์ จุกอบนก์
ผู้อำนวยการ
สำนักแผนงานและวิเทศสัมพันธ์

นางสาวอุคนีย์ รูปทอง
ผู้อำนวยการ
สำนักศึกษาและขยายผลการพัฒนา
ตามแนวพระราชดำริ

โครงสร้างการบริหารของสำนักงาน กปร.

* ผังโครงสร้างภายใน สำนักงาน กปร. ตามการแบ่งภารกิจและการมอบหมายงาน คำสั่งที่ ๑๒๑/๒๕๕๓ และ ๑๒๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓

บทบาทหน้าที่

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริสอยู่เสมอว่า พระราชดำริของพระองค์นั้น เป็นเพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น เมื่อรัฐบาลได้ทราบแล้วก็ควรจะไปวิเคราะห์พิจารณา ถิ่นกรองตามหลักวิชาการก่อน เมื่อมีความเป็นไปได้และมีประโยชน์คุ้มค่าและเห็นสมควรทำ ก็เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาตัดสินใจเอง และในกรณีที่ว่าวิเคราะห์พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมก็ล้มเลิกได้

การดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ ระยะเวลาแรก เป็นการร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ มีความยุ่งยากสับสนในการดำเนินการตามขั้นตอน ปัญหาที่ตามมา ก็คือ การดำเนินงานมีลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ ไม่มีการประสานแผน และประสานงานให้สอดคล้องเหมาะสมเท่าที่ควร ซึ่งทำให้เกิดอุปสรรค และปัญหาอย่างมากในการสนองพระราชดำริให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว อุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น ก็คือ

๑. การรับสนองพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริแก่บุคคลที่ตามเสด็จ เช่น แม่ทัพภาค หรือผู้แทนจากหน่วยราชการที่เฝ้าฯ รับเสด็จ ทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น บางหน่วยได้จัดทีมงานสำหรับโครงการตามพระราชดำริโดยเฉพาะ เช่น กรมชลประทาน แต่หลายหน่วยไม่มีทีมงานดังกล่าว จึงเกิดอุปสรรค

ต่างๆ อยู่เสมอ เพราะไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ทำให้ไม่มีทีมงานที่จะรับพระราชดำริมาประสานและจัดทำโครงการได้ด้วยความสะดวกและรวดเร็ว เพราะในหลายๆ กรณี ปรากฏว่าผู้ที่ติดตามเสด็จ ที่ได้รับพระราชดำริส่วนใหญ่ ไม่มีหน้าที่ หรือความรับผิดชอบโดยตรงที่จะดำเนินการตามพระราชดำริได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การจัดทำโครงการ เมื่อรับสนองพระราชดำริแล้ว บุคคลหรือหน่วยงานนั้นก็จะเริ่มร่างโครงการ หรือเริ่มประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ให้จัดทำโครงการขึ้นมา ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ พระราชดำริถูกถ่ายทอดหลายช่วงตอนกว่าจะถึงระดับผู้ปฏิบัติจริง ทำให้พระราชดำริที่แท้จริงอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเกิดขึ้นอยู่ในหลายโอกาส นอกจากนี้แล้ว การจัดเตรียมโครงการก็มักจะเป็นไปอย่างเร่งรีบ เพราะคิดว่าเป็นพระบรมราชโองการซึ่งจะต้องปฏิบัติโดยมิชักช้า ทำให้ขาด

หลักการที่ดีไป เช่น ดำเนินการไปแล้ว แต่เพิ่งจะมาศึกษาความเหมาะสมในภายหลัง และส่วนใหญ่มักจะดำเนินการเป็นเอกเทศในลักษณะต่างฝ่ายต่างทำ โดยไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการในพื้นที่เดียวกัน ไม่สอดคล้องสนับสนุนกันอย่างเหมาะสม และหน่วยงานบางหน่วย มีกล้ากราบบังคมทูล ให้ทรงทราบถึงข้อเท็จจริง และพยายามปรุงแต่ง ให้เข้าใจว่าบังเกิดผลแล้ว ซึ่งเป็นต้นเหตุให้มีพระราชดำรัสว่า “ผักชี”

๓. การอนุมัติโครงการ เมื่อการจัดทำโครงการเสร็จเรียบร้อย หน่วยงานที่รับผิดชอบก็จะเสนอเข้ากระบวนการงบประมาณ ซึ่งบางครั้งก็ตอบสนองได้ บางครั้งมีอุปสรรค และหลายครั้งหน่วยงาน มักจะรวมโครงการปกติของตนที่ถูกตัดทอนงบประมาณไปแล้ว หรือนำโครงการอื่น ๆ เข้ามาเป็นโครงการพระราชดำริด้วย ทั้ง ๆ ที่บางครั้ง

มีพระราชดำริเพียงเรื่องเดียว หรือจุดเดียวเท่านั้น จึงเห็นได้ว่ามีโครงการพระราชดำริเกิดขึ้นอย่างมากมาย และมีบางโครงการที่หน่วยงานนำเสนอ ขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีโดยตรง โดยไม่ผ่านกระบวนการพิจารณา กลั่นกรองที่ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหาในระยะยาวได้ เพราะมิได้ถูกนำ เข้าบรรจุไว้ในระบบปกติ และในหลายกรณีก็ทำให้เกิดความสับสน ในการจัดสรรงบประมาณ และเกิดปัญหาที่ไม่สามารถตอบสนอง งบประมาณให้ได้ทันเวลาที่ เป็นผลให้โครงการนั้น ๆ ไม่ได้ผลอย่างสมบูรณ์ตามที่ให้มีพระราชดำริไว้

๔. การติดตามประเมินผล เนื่องจากการดำเนินงานต่าง ๆ ไม่ได้เป็นไปตามกระบวนการและขั้นตอนที่เหมาะสมดังกล่าว อีกทั้ง ในบางกรณีหน่วยงานที่เป็นเจ้าของโครงการก็ดำเนินงานไปทั้ง ๆ ที่ ไม่ใช่หน้าที่หลักของตน ก็ก่อให้เกิดความยุ่งยากสับสนในการติดตาม ประเมินผล และเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปในพื้นที่ โครงการ แต่ละหน่วยงานก็จะกราบบังคมทูลรายงานถึงความก้าวหน้า ของโครงการทางด้านวัตถุ หรือด้านใดด้านหนึ่งที่หน่วยงานนั้น ๆ รับผิดชอบเท่านั้น ไม่สามารถกราบบังคมทูลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะทรงทราบและมีพระบรมราชวินิจฉัยด้านการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างละเอียด

อุปสรรคและปัญหาดังกล่าวนี้ เป็นเพราะยังไม่มียอดครั้ง ไม่มีระบบและระเบียบที่จะรองรับการดำเนินงานอย่างชัดเจน ดังนั้น จึง มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ขึ้นมา เพื่อรองรับการดำเนินงานสนองพระราชดำริ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ กปร.

กปร. เป็นองค์กรระดับชาติที่มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน มีหัวหน้าส่วนราชการจากกระทรวง ทบวงและกรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งทหารและพลเรือน ประกอบเป็นคณะกรรมการ นอกจากนี้ ยังมีราชเลขาธิการ และรองราชเลขาธิการ เป็นกรรมการอีกด้วย โดยมีเลขาธิการ กปร. เป็นกรรมการและเลขานุการ รวมแล้วจำนวนทั้งสิ้น ๑๗ คน

ทั้งนี้ มีองคมนตรี เป็นที่ปรึกษา กปร. ๑ ท่าน ซึ่งปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งฯพณฯ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นที่ปรึกษา กปร.

อำนาจหน้าที่ กปร.

กปร. มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล ติดตามผลและประสานการดำเนินงานของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พิจารณาอนุมัติแผนงานโครงการ กิจกรรมและงบประมาณรายจ่ายเพื่อการดำเนินงานโครงการฯ พิจารณาอนุมัติการเปลี่ยนแปลงโครงการและงบประมาณรายจ่ายเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชดำริ แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงานหรือเจ้าหน้าที่จากส่วนราชการต่างๆ ให้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานเพื่อสนองพระราชดำริ และมีหนังสือขอให้เจ้าหน้าที่มาช่วยราชการ ชี้แจง หรือส่งข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้

นอกจากการจัดตั้ง กปร. แล้ว ในระยะเป็ยบๆ นั้น ยังได้จัดตั้งสำนักงานเลขานุการ กปร. เรียกโดยย่อว่า “สน.กปร.” มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านวิชาการ การประสานงาน และงานธุรการของ กปร. หรือปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ กปร. มอบหมาย ซึ่งต่อมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขชื่อสำนักงานเลขานุการ กปร. เป็น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือเรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กปร.”

อำนาจหน้าที่ สำนักงาน กปร.

สำนักงาน กปร. ในฐานะฝ่ายเลขานุการ กปร. มีอำนาจหน้าที่ในการสนองงานพระราชดำริ ตลอดจนจรรยาบบังคับมทูล และทูลเกล้าฯ ถวายรายงานผลการดำเนินงานให้ทรงทราบ ในการ

สนองพระราชดำรินั้น ประกอบด้วยงานสำคัญๆ คือ การศึกษา วิเคราะห์สืบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฎีกา เพื่อนำมาพิจารณา และวิเคราะห์เสนอแนวทางดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อการจัดทำแผนงาน/โครงการ พิจารณากลับกรอง วิเคราะห์แผนงาน/โครงการ และบริหารจัดการงบประมาณค่าใช้จ่ายการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเสนอแนะและประกอบการพิจารณาของ กปร. บริหารจัดการ ควบคุม กำกับดูแล เร่งรัดประสานงาน สนับสนุน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งรับผิดชอบดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษที่ได้รับพระราชทานพระราชดำริ เช่น กิจกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับมูลนิธิชัยพัฒนา เป็นต้น

สรุปภาพรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินงานไว้ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ดำเนินการเฉพาะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ รวม ๖ พระองค์ ดังนี้

- ๑.๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ๑.๒ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
- ๑.๓ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- ๑.๔ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
- ๑.๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- ๑.๖ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

๒. กรอบระยะเวลา

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยกำหนดกรอบระยะเวลารวบรวมข้อมูลช่วงตั้งแต่มิ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นแห่งแรก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ จนถึง ณ สิ้นเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔

๓. ที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในครั้งนี้ สำนักงาน กปร. ได้กำหนดที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จาก ๓ แหล่ง ดังนี้

๓.๑ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ได้พระราชทานพระราชดำริโดยตรง

๓.๒ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกิดจากการที่ราษฎรทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานความช่วยเหลือ

๓.๓ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่หน่วยงานได้กราบบังคมทูลรายงานและ/หรือขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเรียบร้อยแล้ว

๔. การแบ่งประเภทโครงการ

สำนักงาน กปร. ได้แบ่งประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๔.๑ โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ

๔.๒ โครงการพัฒนาด้านการเกษตร

๔.๓ โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

- ๔.๔ โครงการพัฒนาด้านการส่งเสริมอาชีพ
- ๔.๕ โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข
- ๔.๖ โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/สื่อสาร
- ๔.๗ โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคม/การศึกษา
- ๔.๘ โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ และโครงการพัฒนา
 ด้านอื่น ๆ โดยแบ่งเป็น

- โครงการพัฒนาแบบบูรณาการ
- โครงการพัฒนาด้านอื่น ๆ

๕. การรวบรวมข้อมูลแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ภาค ดังนี้

๕.๑ ภาคเหนือ จำนวน ๑๗ จังหวัด ได้แก่ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน นครสวรรค์ พะเยาแพร่ เพชรบูรณ์ พิจิตร พิษณุโลก แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี

๕.๒ ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๖ จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ชัยนาท ตรวต นครนายก นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ระยอง ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สระบุรี สระแก้ว สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และอ่างทอง

๕.๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน ๒๐ จังหวัด ได้แก่

กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บึงกาฬ บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรธานี และอุบลราชธานี

๕.๔ ภาคใต้ จำนวน ๑๔ จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และสุราษฎร์ธานี

๖. แหล่งข้อมูล

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมข้อมูลจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน ๒๘ หน่วยงาน ประกอบด้วย

- แหล่งข้อมูลหลัก มาจาก ๕ หน่วยงาน ดังนี้
 - สำนักงาน กปร.
 - มูลนิธิชัยพัฒนา
 - กรมชลประทาน
 - จังหวัด
 - กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

• แหล่งข้อมูลจากส่วนราชการต่างๆ จำนวน ๒๓ หน่วยงาน
สำหรับใช้ในการตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์
ของข้อมูล ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การรวบรวมข้อมูลโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ ยังไม่รวมถึง โครงการฯ ดังนี้

- โครงการเฉลิมพระเกียรติของส่วนราชการต่าง ๆ
- โครงการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์
- โครงการของมูลนิธิพระดาบส
- ฯลฯ

๗. หลักในการนับจำนวนโครงการ

๗.๑ โครงการที่ดำเนินการภายใต้ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ นับเป็น ๑ โครงการ

๗.๒ อ่างเก็บน้ำหรือฝายพร้อมระบบส่งน้ำ นับเป็น ๑
โครงการ

๗.๓ โครงการขนาดใหญ่ด้านแหล่งน้ำ ถ้ามีโครงการย่อย
ให้นับแยกโครงการย่อยเป็น ๑ โครงการ ยกเว้น กิจกรรมที่ดำเนินการ
ซ้ำในพื้นที่เดิม เช่น มีการขุดลอกในคลองนั้นแล้ว และมีการขุดลอก
คลองนั้นซ้ำอีกครั้ง จะนับเป็น ๑ โครงการ

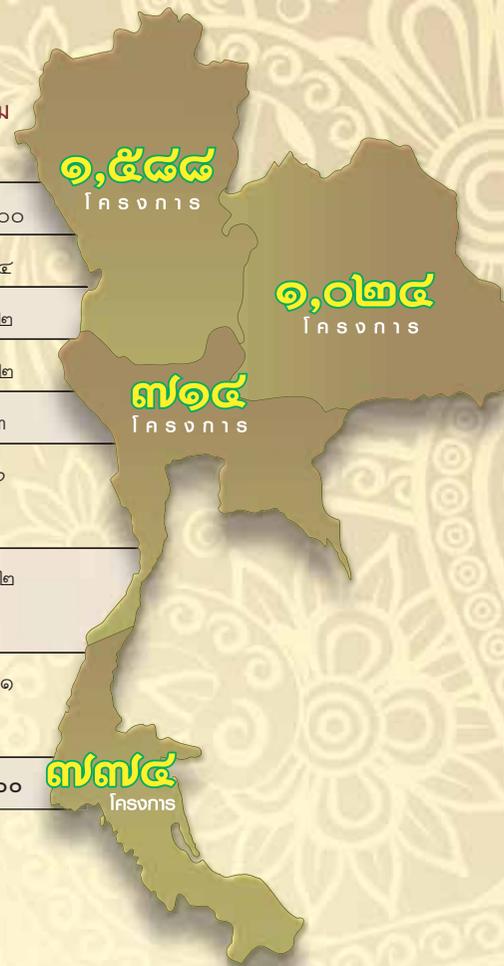
๗.๔ โครงการในลักษณะบูรณาการ ภายใต้โครงการ
ขนาดใหญ่ นับเป็น ๑ โครงการ

๗.๕ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน นับเป็น ๑ โครงการ
(ไม่นับกิจกรรมย่อยในโรงเรียน)

๘. สรุปจำนวนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงาน กปร. ได้รวบรวมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีจำนวนทั้งสิ้น ๔,๑๐๐ โครงการ แยกเป็นภาคและการพัฒนาด้านต่าง ๆ ตามตารางสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาด้าน	ภาค				รวม
	เหนือ	กลาง	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้	
๑. โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ	๑,๑๓๑	๔๗๔	๗๕๑	๕๔๔	๒,๙๐๐
๒. โครงการพัฒนาด้านการเกษตร	๔๖	๔๘	๔๓	๒๗	๑๖๔
๓. โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	๔๘	๒๙	๒๗	๒๘	๑๓๒
๔. โครงการพัฒนาด้านส่งเสริมอาชีพ	๓๙	๒๔	๗๑	๕๘	๑๙๒
๕. โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข	๑๔	๔	๙	๖	๓๓
๖. โครงการพัฒนาด้านคมนาคม/ สื่อสาร	๑๕	๒๒	๑๙	๒๐	๗๖
๗. โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการ สังคม/การศึกษา	๒๐๑	๕๕	๕๓	๖๓	๓๗๒
๘. โครงการพัฒนาด้านแบบบูรณาการ/ อื่นๆ	๙๔	๕๘	๕๑	๒๘	๒๓๑
รวมทั้งสิ้น	๑,๕๘๘	๗๑๔	๑,๐๒๔	๗๗๔	๔,๑๐๐

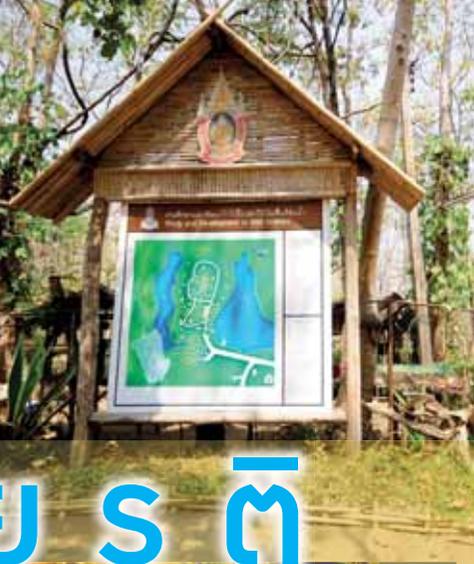
ที่มา: สำนักงาน กปร.
 กรกฎาคม ๒๕๕๔

กั จ ก ร ร ม

เจ ลี ม พ ร ะ เ กี ย ร ติ

ใต้ร่มพระบารมี ๒๐ ปี กปร.

เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๔ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการประสานความร่วมมือดำเนินการสนองพระราชดำริเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ได้จัดงานในโอกาสวันสถาปนา ครบ ๒๐ ปี ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๒ กันยายน ๒๕๒๔ ณ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว กรุงเทพฯ เพื่อเผยแพร่บทบาทหน้าที่รวมถึงภารกิจของสำนักงานฯ และผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในรอบ ๒๐ ปี อีกทั้งเป็นการเผยแพร่พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งได้พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทยมาโดยตลอด

ในโอกาสนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดงาน เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๔ ภายในงานมีกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

จัดพิมพ์หนังสือ
“ใต้ร่มพระบารมี ๒๐ ปี กปร.”

การแสดงผลและจำหน่ายผลิตภัณฑ์
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

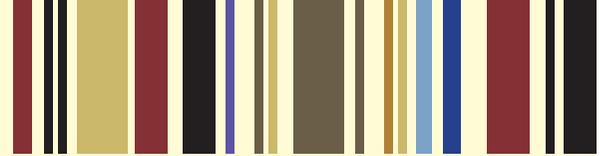

การจัดแสดงนิทรรศการ
เฉลิมพระเกียรติ แสดงแนว
พระราชดำริในการพัฒนาด้าน
ดิน น้ำ ป่า และผลงานที่โดดเด่น
ของศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

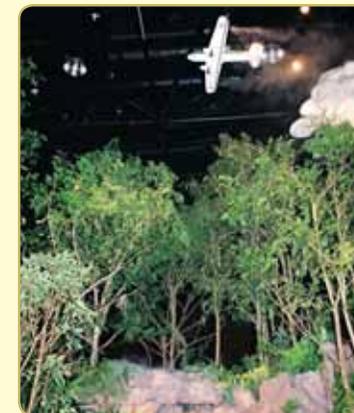
จัดการบรรยายพิเศษ
และเสวนาโดยนักวิชาการ
และผู้ทรงคุณวุฒิ

๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาชนชาวไทย

ในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้กำหนดจัดงานเฉลิมพระเกียรติ “๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาชนชาวไทย” มีกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

จัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ
ระหว่างวันที่ ๗ - ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙
ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ กรุงเทพฯ
โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในพิธีเปิดงาน
เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙

จัดประชุมและบรรยายทางวิชาการ

จัดนิทรรศการ
ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ห้วยฮ่องไคร้ฯ
จังหวัดเชียงใหม่

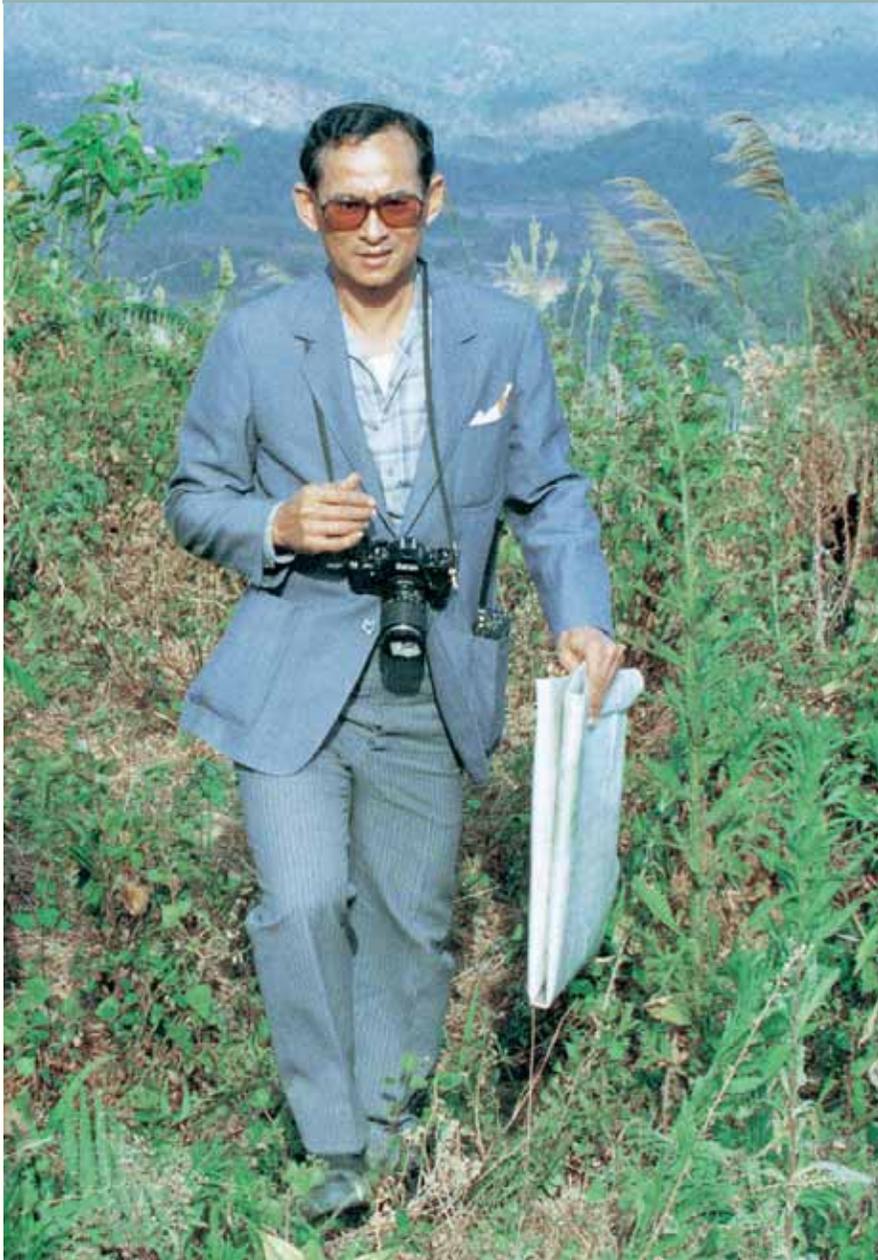

จัดพิมพ์หนังสือ
“๖๐ ปี ครองราชย์
ประโยชน์สุข ประชาชน”

จัดพิมพ์หนังสือ
“อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๖๐ ปี ครองราชย์ ประโยชน์สุข ประชาชน”

๘๐ พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์

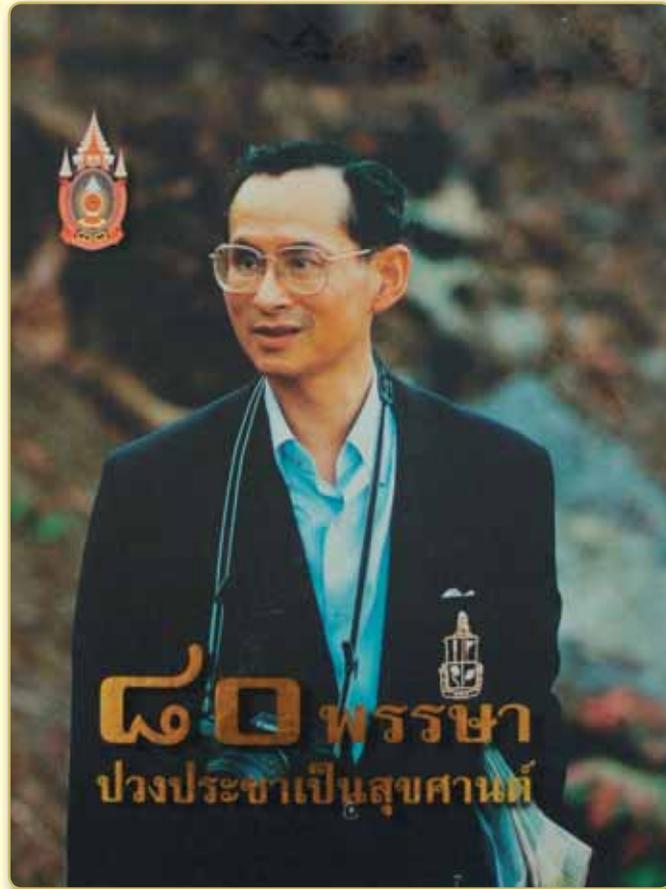
เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ร่วมกับมูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานประมาณ และกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดจัดโครงการเฉลิมพระเกียรติ “๘๐ พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์” มีกิจกรรม ดังนี้

จัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ
ระหว่างวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน - ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จ ไปทรงเปิดงาน วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๐
ณ อาคาร ๙ อิมแพ็ค เมืองทองธานี

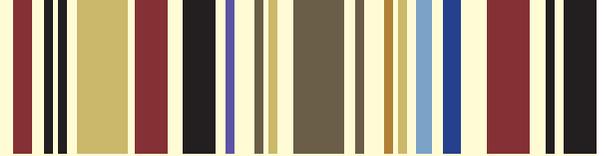

จัดพิมพ์หนังสือ
“๘๐ พรรษา ปวงประชาเป็นสุขสานต์”

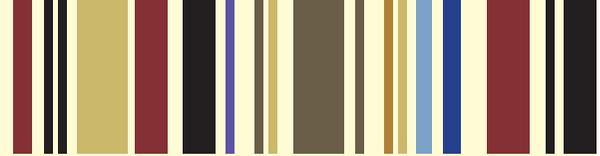

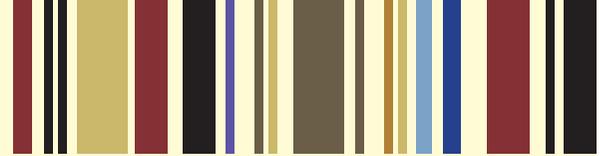

นิทรรศการสัณฐานเฉลิมพระเกียรติ
ทุกศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ
๖ ครั้ง

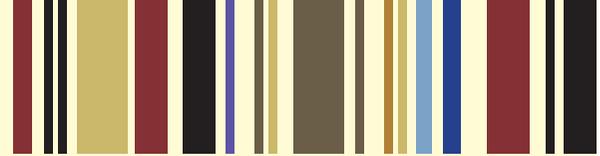

๘๕ พรรษา ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา

เนื่องในโอกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๕ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ สำนักพระราชวัง เลขาธิการ มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้กำหนดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจ พระปรีชาสามารถที่ก่อให้เกิดคุณูปการต่อประชาชน และประเทศชาติมาอย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายหลักให้เยาวชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ประชาชนทั่วไป ได้เรียนรู้ประสบการณ์ เพื่อไปสู่การพัฒนาตนเอง และประเทศชาติสืบไป โดยได้กำหนดกิจกรรมไว้ ดังนี้

จัดนิทรรศการสัญจร ๑๐ ครั้ง ทั่วทุกภูมิภาค

ครั้งที่ ๑

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดเชียงใหม่
วันที่ ๒๔ - ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๒

ศูนย์การค้าเซ็นทรัล จังหวัดขอนแก่น
วันที่ ๒๕ - ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๓

ศูนย์การค้าเดอะมอลล์

จังหวัดนครราชสีมา

วันที่ ๒๓ - ๒๕ เมษายน ๒๕๕๔

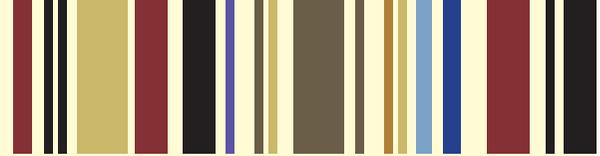

ครั้งที่ ๔

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดจันทบุรี
วันที่ ๒๔ - ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๕

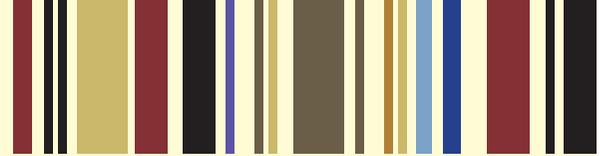
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จังหวัดสกลนคร

วันที่ ๒๑ - ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๖

ศูนย์ประชุมนานาชาติ หาดใหญ่

จังหวัดสงขลา

วันที่ ๑๙ - ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๗

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาสันช้อน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดฉะเชิงเทรา
วันที่ ๘ - ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๘

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

จังหวัดเพชรบุรี

วันที่ ๒๔ - ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๔

โปสเตอร์นิทรรศการ

กำหนดการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (นิทรรศการสัญจร ๑๐ ครั้ง)

นิทรรศการสัญจร ๑๐ ครั้ง + ครั้งใหญ่ ณ กรุงเทพมหานคร ๑ ครั้ง			
ครั้งที่ ๑	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ <small>(จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๓๗)</small>	จ.เชียงใหม่	วันที่ ๒๔-๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๒	ศูนย์การศึกษานานาชาติ <small>(จังหวัดขอนแก่น ๒๕๓๗)</small>	จ.ขอนแก่น	วันที่ ๒๕-๒๗ มีนาคม ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๓	ศูนย์การศึกษานานาชาติ <small>(จังหวัดสุพรรณบุรี ๒๕๓๗)</small>	จ.นครราชสีมา	วันที่ ๒๕ เมษายน-๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๔	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน <small>(จังหวัดจันทบุรี ๒๕๓๗)</small>	จ.จันทบุรี	วันที่ ๒๔-๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๕	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน <small>(จังหวัดจันทบุรี ๒๕๓๗)</small>	จ.สกลนคร	วันที่ ๒๑-๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๖	ศูนย์การศึกษานานาชาติ (ภาคใหญ่) <small>(จังหวัดขอนแก่น ๒๕๓๗)</small>	จ.สงขลา	วันที่ ๒๑-๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๗	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน <small>(จังหวัดจันทบุรี ๒๕๓๗)</small>	จ.ฉะเชิงเทรา	วันที่ ๔-๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๘	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย <small>(จังหวัดจันทบุรี ๒๕๓๗)</small>	จ.เพชรบุรี	วันที่ ๒๔-๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๙	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง <small>(จังหวัดขอนแก่น ๒๕๓๗)</small>	จ.นครราชสีมา	วันที่ ๑๓-๑๗ กันยายน ๒๕๕๔
ครั้งที่ ๑๐	ศูนย์ประชุมศรีวชิราโชติ ม.ราชภัฏพิบูลสงคราม <small>(จังหวัดนนทบุรี ๒๕๓๗)</small>	จ.พิษณุโลก	วันที่ ๒๑-๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔
จัดแสดง ครั้งใหญ่	ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์	กรุงเทพมหานคร	วันที่ ๔-๑๒ มีนาคม ๒๕๕๕

ครั้งที่ ๙

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
จังหวัดนครราชสีมา
วันที่ ๑๓ - ๑๗ กันยายน ๒๕๕๔

ครั้งที่ ๑๐

ศูนย์ประชุมศรีวชิราโชติ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
จังหวัดพิษณุโลก
วันที่ ๒๑ - ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔

๓๐ ปี กปร. กับงานด้านต่างประเทศ

ตลอด ๓๐ ปีที่ผ่านมา นอกจากสำนักงาน กปร. จะเป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริภายในประเทศเพื่อประโยชน์สุขของปวงชนชาวไทยแล้ว ยังได้เผยแพร่งานพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปยังต่างประเทศผ่านโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมทั้งการเยี่ยมชมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของผู้แทนทั้งภาครัฐและเอกชนจากนานาประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวพระราชดำรินี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ดังจะยกมาเป็นตัวอย่างในแต่ละด้านพอสังเขปดังนี้

แนวพระราชดำริยังประโยชน์ในต่างแดน

นอกจากพระราชทานความเมตตาเพื่อช่วยเหลือพสกนิกรชาวไทยของพระองค์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานความช่วยเหลือให้แก่ประเทศเพื่อนบ้าน ดังกรณีของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อันได้แก่ **โครงการศูนย์พัฒนาและบริการด้านการเกษตรห้วยซอน-ห้วยซั่ว (หลัก ๒๒)** ซึ่งอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านนายาง เมืองนาทรายทอง กำแพงนครเวียงจันทน์ เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระมหากรุณาให้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ตามที่ ฯพณฯ นายไกสอน พมวิหาน อดีตนายกรัฐมนตรี สปป. ลาว มีอักษรสาส์นกราบบังคมทูลขอพระกรุณาพระราชทานโครงการในลักษณะเช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่

สมเด็จพระราชินีแห่งราชอาณาจักรเลโซโทเสด็จฯ ทอดพระเนตรพื้นที่โครงการฯ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒

แนวพระราชดำริยังได้ช่วยเหลือสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามโดย**โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเกษตร-ป่าไม้ควนตัน** ซึ่งเริ่มต้นจากการที่นายโต เหมือย เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ได้ขอพระราชทานความช่วยเหลือในการจัดทำโครงการในลักษณะการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ หลังจากได้เดินทางมาศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งราชอาณาจักรเลโซโทเสด็จฯ เยือนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๙

จากนั้น ในวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๙ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริก็ได้ต้อนรับสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งราชอาณาจักรเลโซโท ในครั้งนั้น สมเด็จพระราชาธิบดีได้แสดงความสนพระราชหฤทัยในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นอย่างยิ่ง และมีพระราชประสงค์ที่จะ

สำนักงาน กปร. ประสานส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปให้ความรู้แก่ชาวบาโซโตและร่วมประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานการสัมมนาหญ้าแฝกนานาชาติ ครั้งที่ ๑ - ๔

ให้มีศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ในลักษณะดังกล่าว ณ
ราชอาณาจักรเลโซโทบ้าง เพื่อหารูปแบบการพัฒนาทางการ
เกษตรที่เหมาะสมและเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรของเลโซโท
และประเทศอื่น ๆ ในทวีปแอฟริกาเข้าไปปฏิบัติเพื่อให้มี
สภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป จึงเป็นที่มาของโครงการ
ความร่วมมือทางวิชาการเพื่อการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน
ระหว่างราชอาณาจักรเลโซโทกับราชอาณาจักรไทย และ
ศูนย์สาธิตและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเกษตร ปัจจุบันผลสำเร็จ
ของโครงการได้ขยายผลไปสู่เกษตรกรชาวบาโซโทแล้ว

สำนักงาน กปร. ในฐานะแกนกลางในการประชุมระดับนานาชาติ

- การสัมมนาหญ้าแฝกนานาชาติ (International Conferences on Vetiver)

แนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกนั้นได้รับความสนใจจากนานาชาติ และมีการดำเนินการด้านต่างประเทศผ่านโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับมีระดับนานาชาติ ซึ่งสำนักงาน กปร. มีบทบาทเป็นผู้จัดการสัมมนาหญ้าแฝกนานาชาติมาแล้ว ๒ ครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และยังประสานการสนับสนุนการสัมมนาฯ จากมูลนิธิชัยพัฒนาในการสัมมนาหญ้าแฝกนานาชาติ ครั้งที่ ๓ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ครั้งที่ ๔ ณ สาธารณรัฐโบลิเวียแห่งเวเนซุเอลา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และครั้งที่ ๕ ณ สาธารณรัฐอินเดีย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้พระราชทานรางวัล The King of Thailand Vetiver Awards สำหรับผลงานหญ้าแฝกที่มีความโดดเด่นในด้านงานวิจัยและงานส่งเสริมเทคโนโลยีระบบหญ้าแฝกอีกด้วย ทั้งนี้ สำนักงาน

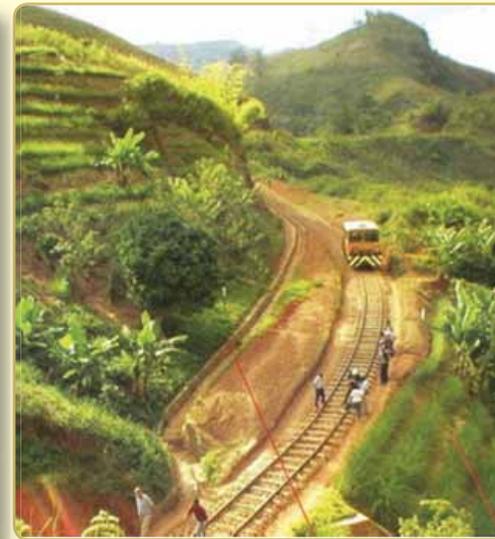
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธาน การสัมมนาหญ้าแฝกลาตินอเมริกา ครั้งที่ ๑ ณ กรุงซันติอาโก สาธารณรัฐชิลี ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓

กปร. ยังเป็นผู้ดูแลเครือข่ายหญ้าแฝกของประเทศในแถบ ริมมหาสมุทรแปซิฟิก (Pacific Rim Vetiver Network: PRVN) อีกด้วย

การประชุมระดับรัฐมนตรีในหัวข้อทางเลือกในการ พัฒนา : เศรษฐกิจพอเพียง (The Ministerial Conference on Alternative Development: Sufficiency Economy)

จัดขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างสำนักงาน กปร. และกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ โดยมีผู้แทนระดับรัฐมนตรีจากประเทศกำลังพัฒนา ๑๙ ประเทศจากทวีปเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา เข้าร่วมประชุม เพื่อเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับหมู่ประเทศกำลังพัฒนาเช่นเดียวกับประเทศไทย

นอกจากนี้ผู้แทนสำนักงาน กปร. ยังได้เดินทางไปเข้าร่วมการประชุมและบรรยายในเวทีระดับนานาชาติหลายครั้ง เช่น การเข้าร่วมสัมมนาผู้นำแปซิฟิกอเมริกา ครั้งที่ ๑ ณ กรุงซันติอาโก สาธารณรัฐชิลี ระหว่างวันที่ ๑๔ - ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ และการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง “Royal Wisdom & Community Development” ณ ราชอาณาจักรภูฏาน ระหว่างวันที่ ๒๗ เมษายน - ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑ และโครงการสัมมนาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย-อินเดีย ครั้งที่ ๕ ณ สาธารณรัฐอินเดีย ระหว่างวันที่ ๙ - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๒

ความช่วยเหลือเกื้อกูล

สำนักงาน กปร. ได้ประสานความร่วมมือกับเครือข่าย
 แลกโลก โดยส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปให้ความช่วยเหลือ และ
 สนับสนุนการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ อาทิ

๑) การส่งผู้เชี่ยวชาญไปยังสหภาพพม่า เพื่อช่วย
 เหลือและให้คำแนะนำในการปลูกหญ้าแฝกเพื่อแก้ปัญหา
 ดินถูกชะล้างพังทลาย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒

๒) การส่งผู้เชี่ยวชาญไปยังสาธารณรัฐมาดากัสการ์
 เพื่อช่วยเหลือและให้คำแนะนำการปลูกหญ้าแฝกเพื่อแก้
 ปัญหาภัยพิบัติจากพายุเฮอริเคน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓

๓) การส่งผู้เชี่ยวชาญไปยังสาธารณรัฐสังคมนิยม
 เวียดนามเพื่อช่วยแก้ไขปัญหากล้วยไฟจากพายุไต้ฝุ่น เมื่อ
 ปี พ.ศ. ๒๕๔๙

นอกจากนี้แล้ว ประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนดำเนิน
 การฝึกอบรมแก่ผู้สนใจเครือข่ายหญ้าแฝกนานาชาติ ในการ
 นำใบหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์ในงานหัตถกรรมต่างๆ และ
 สิ่งประดิษฐ์อย่างสวยงาม

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

โครงการบัวแก้วสัมพันธ์จัดโดยสำนักงานความร่วมมือ
 เพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) กระทรวงการ
 ต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่หลักปรัชญา
 เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้แก่
 กลุ่มประเทศต่างๆ โดยจัดต่อเนื่องกันทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ.
 ๒๕๔๖

คณะผู้แทนจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ดิมอร์ - เลสเต มองโกเลีย
 และสำนักงานเลขาธิการ Pacific Islands Forum (PIF)
 ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๓

สมเด็จพระราชินีแห่งราชอาณาจักรเลโซโทเสด็จฯ ทอดพระเนตรพื้นที่โครงการฯ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒

การจัดหลักสูตรอบรมให้แก่คณะชาวต่างประเทศ

โครงการจัดฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
ของประเทศติมอร์ - เลสเต สำหรับคณะเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตรของประเทศติมอร์ - เลสเต จำนวน ๒๗ คน
ระหว่างวันที่ ๕ กรกฎาคม - ๒๕ กันยายน ๒๕๕๓ ณ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่

หลักสูตรฝึกอบรมหัตถกรรมหญ้าแฝกนานาชาติ
หลายครั้ง (International Training Courses on Vetiver
Handicraft) สำหรับผู้ที่สนใจจากกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา
และสาธารณรัฐอินเดียน

การจัดการศึกษาดูงานให้แก่ชาวต่างประเทศ ในช่วง
๓๐ ปีที่ผ่านมา สำนักงาน กปร. ได้ประสานการศึกษาดูงาน
ของชาวต่างประเทศเรื่อยมา โดยมีผู้ที่สนใจตั้งแต่ระดับ
ประมุข ผู้นำประเทศ และผู้บริหารองค์กรเข้ามาศึกษาดูงาน
จากทั่วทุกมุมโลก อาทิเช่น สมเด็จพระราชาธิบดีคาร์ล
ที่ ๑๖ กุสตาฟ และสมเด็จพระราชินีซิลเวียแห่งสวีเดน
สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ ๒ เป็นต้น

โครงการประกวดผลงานตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อค้นพบของชีวิตและวิถีคิดที่พอเพียง

เมื่อคราวที่ประเทศกำลังประสบวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ให้คนไทย น้อมนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตรวมถึงการบริหารประเทศ สังคมไทยต่างตื่นตัวรับแนวคิดดังกล่าวมาปฏิบัติอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในภาคการเกษตรที่ต่อบริบับแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้อย่างจริงจัง เพื่อดำเนินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้นในวงวิชาการ ยังเกิดกระแสการสัมมนา ศึกษาวิจัย และเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงเกิดการสร้าง แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในสังคมไทยอย่างมโหฬาร

สำนักงาน กปร. ในฐานะหน่วยงานหลักในการประสานการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และมุ่งมั่นให้เกิดมิติความรู้ของเศรษฐกิจพอเพียงที่หนักแน่น หลากหลาย และปฏิบัติได้ จึงได้จัดให้มีการประกวดเป็นเวทีให้แก่ผู้ปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ได้มาแสดงตนและนำเสนอการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จัดการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๒ ในปี ๒๕๕๒

การประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง ๒ ครั้ง ทำให้ได้ข้อค้นพบของผู้คนในหลากหลายสาขาอาชีพที่ใช้ชีวิตและมีวิถีคิดตามเศรษฐกิจพอเพียงที่น่าสนใจ ซึ่งมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติตาม ซึ่งสำนักงาน กปร. ได้รวบรวมประมวลจากผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศไว้ ดังนี้

การประกวดผลงานตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ ๑ (ปี ๒๕๕๐)

จัดแบ่งการประกวดเป็น ๒ ประเภท ๕ ด้าน ได้แก่

๑. ประเภทบุคคล ประกอบด้วย
 - ๑.๑ ด้านประชาชนทั่วไป
 - ๑.๒ ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่
๒. ประเภทธุรกิจ ประกอบด้วย
 - ๒.๑ ด้านธุรกิจขนาดใหญ่
 - ๒.๒ ด้านธุรกิจขนาดกลาง
 - ๒.๓ ด้านธุรกิจขนาดย่อม

มีผู้สนใจส่งผลงานเข้าร่วมประกวดจากทุกภูมิภาค รวม ๑,๑๕๖ ราย คือ ด้านประชาชนทั่วไป ๖๗๐ ราย

ด้านเกษตรทฤษฎีใหม่ ๓๔๑ ด้านธุรกิจขนาดใหญ่ ๒๕ ราย ด้านธุรกิจขนาดกลาง ๔๙ ราย และด้านธุรกิจขนาดย่อม ๗๑ ราย ซึ่งทุกผลงานที่ส่งเข้าร่วมประกวดล้วนแต่เป็นการดำเนินชีวิต การทำงานและการบริหารธุรกิจที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางในการ

ดำเนินงานที่สำคัญของตนเองจนประสบความสำเร็จและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สาธารณชนทั่วไป

โดยผู้ชนะเลิศได้รับรางวัลด้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน ๕ ราย รางวัลรองชนะเลิศ ได้รับโล่เกียรตินายกรัฐมนตรี จำนวน ๒๑ ราย และรางวัลชมเชย ได้รับเกียรติบัตรสำนักงาน กปร. จำนวน ๒๐๖ ราย

๑. ตัวอย่างด้านประชาชนทั่วไป

ชื่อ นายแสนหมั่น อินทรไชยา

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๒๗ หมู่ ๑ บ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ปัญหา : เกิดวิกฤตน้ำท่วมจากอุทกภัย เข้ากรุงเทพฯ มาทำงานรับจ้าง เป็นเวลา ๒ ปี เพื่อหาเงินใช้หนี้สิน

จุดเด่น : เมื่อใช้หนี้สินหมดแล้วจึงกลับบ้านเกิด มาเริ่มต้นทำเกษตรผสมผสาน และปรับความคิดและความเป็นอยู่ของคนในครอบครัวตนเองก่อน ให้อุจกัใช้ ู้จักอกม พุดจากัน ไม่ดื่มสุรา ไม่เล่นการพนัน เมื่อครอบครัวมีความสุขแล้ว จึงขยายผลสู่เพื่อนบ้านและชุมชน โดยยึดหลักซื่อสัตย์ต่อตนเอง เสียสละเพื่อส่วนรวม รับผิดชอบร่วมกัน เห็นอกเห็นใจกัน และมีความไว้วางใจกัน อีกทั้งเป็นคนใฝ่รู้ มุ่งมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอเพื่อนำมาปรับใช้และเผยแพร่และช่วยเหลือผู้อื่น

ผล : ครอบครัวมีความสุข มีอาหารเหลือกิน และมีเงินเก็บเพื่อใช้จ่ายเป็นประจำ นอกจากนั้นยังเป็นผู้บริหารกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้านถ่อนนาลับ เช่น ธนาคารชุมชน และกลุ่มสวนสมุนไพรชุมชน เป็นต้น ส่งผลให้กลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้านถ่อนนาลับมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

๒. ตัวอย่างด้านเกษตรทฤษฎีใหม่

ชื่อ นายจันทร์ที ประทุมภา

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๓๘ หมู่ ๖ บ้านโนนรัง ตำบลตลาดโพธิ์ อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา

ปัญหา : เกิดวิกฤตชีวิต ประสบปัญหาหนี้สิน ต้องนำทรัพย์สินไปขาย นำที่ดินไปจำนอง กระทั่งไปทำงานรับจ้างในประเทศมาเลเซียเพื่อหาเงินใช้หนี้

จุดเด่น : เมื่อใช้หนี้สินหมดและได้ที่นาคืนได้ จึงเริ่มทำเกษตรผสมผสาน และต่อมาทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยใช้แรงงานในครอบครัว ๖ คน ไม่จ้างแรงงาน ด้วยทุนความขยัน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างแหล่งอาหารให้มีกินตลอดปี ด้วยแนวคิด “มีพอกิน เหลือกินแจก เหลือแจกขาย” และ “ปลูกทุกอย่างที่กินอื่นซื้อกิน” รวมถึง ปิดรายจ่ายด้วยแนวคิด ทำแทนจ่าย เช่น ถ่าน และปุ๋ยอินทรีย์ อีกทั้งมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น

ผล : ปัจจุบันไม่มีหนี้สิน มีเงินออม ครอบครัวไม่ขัดข้องกับอบายมุข และมีความสุข มีบทบาททางสังคมเป็นผู้นำชุมชน ตัวอย่างปราชญ์ชาวบ้านอีสาน และเปิดเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง

๓. ตัวอย่างด้านธุรกิจขนาดใหญ่

บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

ปัญหา : ประสบวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ ส่งผลกระทบต่อให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นและเกิดภาวะขาดทุนกว่า ๕๒,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นบทเรียนมาจากการบริหารแบบตะวันตกที่ให้ความสำคัญเพียงแต่ความเติบโตและหวังกำไรระยะสั้น

จุดเด่น : นำเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับโครงสร้างธุรกิจ โดยลดขนาดธุรกิจให้เหลือไว้เฉพาะที่องค์กรชำนาญลดบทบาทที่ไม่ถนัด ใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาระบบการบริหารองค์ความรู้นวัตกรรมใหม่เป็นภูมิคุ้มกัน เน้นสร้างคนดีและเก่ง

ผล : บริษัทเติบโตอย่างมั่นคง เกิดความมั่นคงและการสนับสนุนจากผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีวัฒนธรรมองค์กรที่เสริมสร้างให้บุคลากรมีความสามัคคี และมีกำไรสุทธิเพิ่มมากขึ้น

๔. ตัวอย่างด้านธุรกิจขนาดกลาง

บริษัท ชุมพร คาบาน่า รีสอร์ท และศูนย์กีฬาดำน้ำ
 ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ปัญหา : ได้กู้เงินจำนวนหลายร้อยล้านบาทมาขยายกิจการ แต่เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ ทำให้การขยายกิจการหยุดชะงัก ขาดสภาพคล่อง และมีหนี้สินเพิ่มขึ้น ประกอบกับจำนวนลูกค้าลดลงอย่างมาก

จุดเด่น : มีการพึ่งตนเอง โดยพัฒนาเครื่องมือสิ่งของใช้เอง เช่น เครื่องควักกาแฟ สบู่ น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาทำความสะอาด เป็นต้น มีการพึ่งพาอาศัยระหว่างพนักงาน ครอบครัว ชุมชน โดยผลิตสินค้ามาจำหน่ายแลกเปลี่ยนกัน เน้นต่อยอดธุรกิจที่ชำนาญ บนพื้นฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ โดยยึดหลักความซื่อสัตย์

ผล : สามารถลดต้นทุนและพัฒนาบริการที่แตกต่างจากที่อื่น จนดำรงธุรกิจอยู่ได้ สามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ รวมทั้งได้สร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ที่สนใจ

๕. ตัวอย่างด้านธุรกิจขนาดย่อม

บริษัท นิธิฟู๊ดส์ จำกัด
 ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

จุดเด่น : เริ่มดำเนินธุรกิจผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตรเมื่อปี ๒๕๔๑ เมื่อมีความพร้อมทางเงินทุน ความรู้ และพนักงาน มุ่งเน้นใช้เงินทุนภายในและขยายกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังทุน นำหลักการบริหารจัดการด้านการตลาดมาใช้อย่างเป็นระบบ ใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตอย่างประหยัด เน้นคุณภาพอาหารปลอดภัย เครื่องมือการผลิตร้อยละ ๙๕ ออกแบบด้วยตนเอง สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า และสนับสนุนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ในท้องถิ่น

ผล : ยอดขายดีขึ้น ธุรกิจเติบโตต่อเนื่องมั่นคง

การประกวดผลงานตามปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ ๒ (ปี ๒๕๕๒)

จากผลสำเร็จของการประกวดฯ ครั้งแรก ประกอบกับความต้องการค้นหาตัวอย่างผู้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนอื่น ๆ เพิ่มเติม สำนักงาน กปร. จึงได้จัดโครงการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ ๒ ในปี ๒๕๕๒ ขึ้น โดยร่วมจัดกับมูลนิธิชัยพัฒนา กระทรวงมหาดไทย สำนักงานประมง กองทัพบก และสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การประกวดผลงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ ๒ นี้ ได้ขยายผลประเภทการประกวดให้ครอบคลุมกลุ่มต่างๆ มากขึ้น โดยให้ความสำคัญของการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในลักษณะของการรวมกลุ่มมากขึ้น ได้แก่ ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ในประเภทประชาชนทั่วไป ยังได้แยกประเภทประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร เพื่อค้นหาบุคคลที่อยู่ในสภาวะความยากลำบากแต่สามารถที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างพอเพียงและมีความสุข นอกจากนี้ ได้มุ่งเน้นการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในระดับกรม และองค์กรภาครัฐ ในส่วนภูมิภาค ทั้งโรงเรียน โรงพยาบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล ฯลฯ อีกด้วย ทำให้การประกวดครั้งนี้ได้แบ่งประเภทการประกวดเป็น ๑๐ ประเภท คือ

- ๑) ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร
- ๒) ประชาชนทั่วไป
- ๓) ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง
- ๔) เกษตรกรทฤษฎีใหม่
- ๕) กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
- ๖) หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนภูมิภาค
- ๗) หน่วยงาน/องค์กรภาครัฐในส่วนกลาง
- ๘) ธุรกิจขนาดใหญ่
- ๙) ธุรกิจขนาดกลาง
- ๑๐) ธุรกิจขนาดย่อม

โดยมีผู้ส่งผลงานเข้าร่วมประกวดฯ ครบทุก ๑๐ ประเภท จำนวนรวมทั้งสิ้น ๑,๖๔๔ ราย โดยประเภทที่มีผู้สมัครมากที่สุด ได้แก่ ประชาชนทั่วไป จำนวน ๕๓๗ ราย รองลงมาได้แก่ประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๔๐๗ ราย และประเภทเกษตรกรทฤษฎีใหม่ จำนวน ๒๙๗ ราย ตามลำดับ

๑. ตัวอย่างประเภทประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและกันดาร คุณคอสหมีะ แลแมแน

ตำบลจะนะ อำเภोजะนะ จังหวัดนราธิวาส

จบปริญญาตรี ด้านบัญชี แต่ยึดอาชีพทำสวนยางพารา เพราะรักในอาชีพเกษตรกร ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งด้านความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน และด้านธุรกิจ เป็นคนที่มีความใฝ่รู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่างๆ ตลอดเวลา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา นำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้โดยการไปฝึกเรียนปักผ้าคลุมผมจากผู้สูงอายุในหมู่บ้านและถ่ายทอดให้แก่คนในหมู่บ้าน นำความรู้ด้านบัญชีที่เรียนมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการกลุ่ม เป็นตัวกลางในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือชุมชน ทำให้สมาชิกมีรายได้เสริมจากการปักผ้า และการทำงาน มีความคิดริเริ่มใหม่ๆ อยู่

เสมอ มีความเสียสละทำงานช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นผู้หญิงที่มีจิตใจเข้มแข็งสามารถยืนหยัดถ่ายทอดความรู้พัฒนาชุมชนในท้องถิ่นท่ามกลางพื้นที่เสี่ยงภัยจากปัญหาความขัดแย้งชายแดนภาคใต้โดยไม่กลัวเกรงต่ออิทธิพลหรืออันตรายในพื้นที่

๒. ตัวอย่างประเภทประชาชนทั่วไป

คุณสมพงษ์ พรผล

ตำบลท่าอยู่ อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

เริ่มใช้ชีวิตจากความยากจน แต่ด้วยความมุ่งมั่น ขยัน จนปัจจุบันมีพื้นที่ทำกินถึง ๒๐๐ ไร่ (จากเดิมมีเพียง ๘ ไร่) และดำเนินชีวิตตามหลักธรรม มาโดยตลอด ทำให้มีการวางแผนชีวิตอย่างถูกต้อง คิดเป็นระบบ และสอนลูกให้เป็นคนดีมีระเบียบวินัย ใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด รับผิดชอบ สามารถนำหลักธรรมมาประยุกต์เข้ากับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างลึกซึ้ง ก่อร่างสร้างตัวโดยยึดอาชีพทำนา สวนยางพารา ไม้ผล และพืชหมุนเวียน พืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา เป็ด เป็นอาหารลดรายจ่ายในครัวเรือน และนำผลผลิตที่เหลือไปขายในตลาดชุมชน มุ่งมั่นส่งลูกทุกคนได้เรียนหนังสือจนจบปริญญา (ตรี โท) และมีงานที่ดีในสังคมถึง ๕ คน ปัจจุบันมีฐานะมั่นคงเป็นครอบครัวที่อบอุ่น เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครอบครัวอื่นในชุมชน และเป็นที่เคารพศรัทธาของญาติพี่น้องและชาวบ้าน

ในเวลานั้น โดยในอดีตเคยบวชเรียนมาตั้งแต่เด็กจนกระทั่งได้รับการบรรพชาเป็นพระ เมื่อลาสิกขาบทและแต่งงานแล้วจึงนำธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตตลอดมา จึงเป็นผู้ที่เข้าใจและนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและครอบครัวได้อย่างลึกซึ้ง โดยยึดหลักทางสายกลาง

เป็นผู้นำทางปัญญาที่สร้างแรงบันดาลใจให้ชุมชนลุกขึ้นมาเรียนรู้และค้นหาทางออกเพื่อให้พึ่งพาตนเองจนสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนรวมกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางทำอยู่ขึ้น จนปัจจุบันสามารถผลิตยางแผ่นที่มีคุณภาพดีชั้น ๑ เป็นที่ต้องการของตลาด จนชุมชนสามารถกำหนดราคายางแผ่นได้เอง เป็นผู้เสียสละด้วยจิตสาธารณะ เสียสละพื้นที่ในแปลงทำกินให้จัดตั้งโรงงานของกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตยางแผ่นคุณภาพดี ชั้น ๑ และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เป็นผู้นำการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน และการรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์จากเศษยางพารา และใบยางจนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน เช่น ตักตา เต่า อุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นที่นิยมจนเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัด ทำให้กลุ่มเกษตรกรเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง

๓. ตัวอย่างประเภทชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง

ชุมชนบ้านดอกบัว

ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

บ้านบัว (ดอกบัว) แต่เดิมเป็นป่า มีปู่ติดกับย่าสมนา สองผัวเมีย และมีบ้านปู่อีกคนไม่ทราบชื่อ โดยเริ่มแรกมีบ้านอยู่สองหลังเท่านั้น ปู่ติดกับย่าสมนา เป็นคนบ้านดู่กลางประกอบอาชีพทำไร่ทำสวนเลี้ยงสัตว์ เห็นพื้นที่ป่าแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะกับการประกอบอาชีพจึงย้ายเข้ามาอยู่เป็นคนแรก ปู่บัวก็ได้ติดตามมาอยู่ด้วย จนตอนเช้าของวันหนึ่งปู่บัวซึ่งเป็นคนเคียวหมากได้ลงไปเก็บใบพลู อยู่ๆ ก็มีเสื่อมาตะครุบและกัตุปู่บัวจนตาย ณ ที่นั้น ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่าบ้านบัว (ดอกบัว) มาจนทุกวันนี้

ปัจจุบันบ้านบัวมีประชากร ๗๖๓ คน จำนวน ๒๑๕ ครัวเรือน แยกเป็นชาย ๓๗๙ คน หญิง ๓๘๔ คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ปลูกหญ้า เลี้ยงสัตว์ และอาชีพหัตถกรรมจักสานแข่งไม้ไผ่เป็นอาชีพที่ทำให้ประชากรในหมู่บ้านมีรายได้มาก มีผลิตภัณฑ์เด่นของหมู่บ้าน ได้แก่ ข้าวหญ้าแพงโกล่า ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ (แข่ง) ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นต้น

อาชีพหลักของชาวบ้าน คือ การทำนา สำหรับนอกฤดูกาลทำนา ชาวบ้านบัวได้ใช้เวลาว่างประกอบอาชีพเสริมซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตและทรัพยากรในท้องถิ่น โดยใช้ต้นไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมาทำส้อมไก่ แข่ง ออกจำหน่าย ต่อมาชาวบ้านนิยมสานแข่ง ส้อมไก่กันมากขึ้น ทำให้ขายได้ไม่มากเท่าที่ควร จึงได้มีแนวคิดในการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มจักสานแข่งขึ้น ซึ่งช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้านบัวเป็นอย่างดี มาประมาณ ๒๐ กว่าปีแล้ว โดยมีตลาดรองรับที่แน่นอน ออกจำหน่ายแพร่หลายทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด

ชุมชนได้รับการคัดเลือกจากหน่วยราชการทั้งรับเงินรางวัลและโล่เกียรติยศ ดังนี้ พัฒนาการผู้ประสานตำบลได้คัดเลือกบ้านบัวเป็นหมู่บ้านหลักนักพัฒนา หมู่บ้านพึ่งตนเอง และยังอยู่ภายใต้การปกครองของกำนันดีเด่นปี ๒๕๕๑ เป็นหมู่บ้านที่ผ่านระบบ มชช. ปี ๒๕๕๑ โดยมีนายบาล บุญก้าเป็นผู้ใหญ่บ้าน และมีผลงานเด่น คือ บ้านดอกบัว เป็นหมู่บ้านที่ชนะเลิศตามโครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” และชนะเลิศหมู่บ้านพึ่งตนเอง ระดับจังหวัดพะเยา ในปี ๒๕๕๑ และผู้ใหญ่บ้านได้รับคัดเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านดีเด่นประจำปี ๒๕๕๑ อีกทั้งกลุ่มจักสานแข่ง ได้รับรางวัลรองชนะเลิศประเภทกลุ่มอาชีพดีเด่นตามโครงการเชิดชูเกียรติผู้นำเครือข่ายพัฒนาชุมชนดีเด่น เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็นเป็นสุข” ประจำปี ๒๕๕๑ และในปี ๒๕๕๒ บ้านบัวเป็นหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบระดับ “มั่งมี ศรีสุข” ตัวอย่างจังหวัดพะเยา

๔. ตัวอย่างประเภทเกษตรกรทฤษฎีใหม่

คุณเป็รียวจันทร์ ต๊ะตันยาง

ตำบลเชิงเคียน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

เริ่มทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ปี ๒๕๔๒ แรงงานในครอบครัว ๕ คน จ้างงาน ๕ คน มีพื้นที่ ๒๓ ไร่ (ที่พักอาศัยและโรงเรือน ๓ ไร่ นาข้าว ๑ ไร่ สระน้ำ ๓ ไร่ ปลูกไม้ผล ๖ ไร่ ปลูกพืชผัก ๗ ไร่ ป่าไม้ใช้สอย ๓ ไร่ เนื่องจากเคยทำการเกษตรเชิงเดี่ยวมาแล้วหลายอย่างแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ซ้ำยังเมล็ดพันธุ์สารเคมี และสุขภาพแย่งลงเนื่องจากใช้สารเคมีจำนวนมาก จึงเปลี่ยนมาทำการเกษตรแบบผสมผสาน เลิกใช้สารเคมี ทำเกษตรทฤษฎีใหม่โดยน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปรับใช้ในการทำงาน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ และเทคนิคทางการเกษตรในแบบต่างๆ มาผสมผสานกันอย่างลงตัว มีความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองและผู้อื่น ให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตตนเองและครอบครัวให้มีความพอเพียง อยู่ในศีลธรรมอันดีงาม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

๕. ตัวอย่างประเภทกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ กลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านถ้ำ

ตำบลบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

จัดตั้งเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๔๒ เป็นกลุ่มเกษตรกรจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (พ.ศ. ๒๕๔๗) มีสมาชิก ๑๓๙ ราย ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน ๖๐ ราย ที่เหลือทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีอาคารสำนักงานและที่ดินเป็นของกลุ่ม รวมกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ขำวกล้องอินทรีย์ ปล๋อยลินเชื้อให้สมาชิกกั๊ยม คิดอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ช่วยเหลือสมาชิกให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พึ่งตนเองได้ มีการบริหารกลุ่ม ครบถ้วนทั้ง ๕ ก ได้แก่ กรรมการ กิจกรรม กองทุน กติกา การจัดการ มีกลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ครบถ้วน มีการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ได้รับรางวัลกลุ่มเกษตรกรดีเด่นระดับประเทศในโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพะเยา ปี ๒๕๕๑

๖. ประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ในส่วนกลาง

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

แขวงสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ

ธ.ก.ส.ได้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ และมีแนวคิดการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๐ ด้วยการระดมเงินฝากจากลูกค้า (เกษตรกรและประชาชนทั่วไป) เพื่อลดภาระเงินงบประมาณแผ่นดินและการใช้เงินกู้จากต่างประเทศ โดยกำหนดเป็นวัฒนธรรมองค์กรกระจายไปธนาคารสาขาทุกภูมิภาค มีการบูรณาการแนวทางการบริหารองค์กรภายใต้กรอบการบริหารและการกำกับดูแลองค์กรที่ดี ๙ ประการ ได้แก่ การสร้างสรรค์คุณภาพ การประหยัดคุ้มค่า การรักษาสีงแวดล้อม การร่วมคิดร่วมทำ เปิดเผย โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคเป็นธรรม สำนักรับผิดชอบ และสนับสนุนการเรียนรู้

ส่งเสริมเกษตรกรให้ดำรงชีพอย่างพอเพียง โดยไม่เน้นการทำธุรกิจที่ค้ากำไรสูงสุด ตามปณิธานที่ประกาศว่า “ธ.ก.ส. มุ่งมั่นดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม

และสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์บริการที่มีคุณค่าและหลากหลาย เพื่อให้เกษตรกรรายย่อยมีคุณภาพที่ดีขึ้น” มีการบริหารเงินทุนของธนาคารได้อย่างมั่นคงจากความเชื่อมั่นของลูกค้า และไม่หวั่นไหวต่อภาวะวิกฤต เพื่อพัฒนาการส่งเสริมให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในแต่ละระดับจากการพึ่งพาตนเอง พึ่งพาซึ่งกันและกัน และการสร้างเครือข่ายชุมชนที่มีความมั่นคง ทั่วองค์กรส่วนกลางและสาขาทั่วประเทศ สามารถเป็นกำลังขับเคลื่อนความพอเพียงสู่เกษตรกรและชุมชนต้นแบบโดยสนับสนุนปัจจัย และขยายความรู้ให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ ฉะนั้น ธ.ก.ส. จึงเป็นองค์กรต้นแบบพอเพียงที่ยั่งยืนเคียงคู่เกษตรกรที่เป็นกระดูกสันหลังของชาติได้อย่างมั่นคงภายใต้ภาวะวิกฤติ และสามารถขยายผลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างกว้างขวาง

๗. ตัวอย่างประเภทหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ ในส่วนภูมิภาค

สำนักงานเทศบาลตำบลปลายพระยา

ตำบลปลายพระยา อำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่ มีการใช้ทรัพยากรทางการบริหารและการพัฒนาอย่างประหยัด คุ่มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีมาตรการประหยัดการใช้ทรัพยากรอย่างได้ผล และมีการประสานการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาร่วมกับหน่วยงานภาคต่างๆ ในชุมชนอย่างพอเหมาะ ทำให้ใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกันและลดต้นทุนทางการบริหารได้ โดยเทศบาลได้ใช้งบประมาณเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตมากกว่าร้อยละ ๗๐ และให้ชุมชนใช้งบประมาณเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มเพื่อการเพิ่มทุนของกลุ่มจากผลการดำเนินงานให้มีเงินทุนขยายตัวขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับหนึ่งอย่างค่อยเป็นค่อยไป ส่งผลให้การใช้งบประมาณของเทศบาลมีความพอเพียง นอกจากนี้ เทศบาลได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการคนดีปลายพระยาให้แก่เจ้าหน้าที่ และวางแผนอัตรากำลัง ๓ ปี เพื่อบริหารกำลังคนให้เหมาะสมกับภารกิจปัจจุบันพร้อมทั้งปรับวิถีชีวิตเจ้าหน้าที่และชุมชนให้เข้าสู่วิถีชีวิตพอเพียงอย่างสมดุล

เทศบาลได้ใช้หลักการทรงงานและพระราชดำริที่เน้น

การสร้างความเข้มแข็งจากภายในโดย “ระเบิดจากข้างใน” เพื่อสร้างความเข้มแข็งภายในองค์กรและกลุ่มชุมชนโดยใช้ระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการบริหารความเสี่ยง และการตรวจสอบติดตามผลทุกไตรมาสอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการสร้างคนดีและต้นแบบแห่งคนดีขึ้นในองค์กรที่มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตพอเพียงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และการใช้ชีวิตด้วยความสามัคคี การลด ละ เลิกอบายมุข การประหยัดและออมทรัพย์ร่วมกับชุมชน การเสริมสร้างอาชีพและรายได้ การเสริมสร้างสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ และมีการเชิดชูเกียรติคนดีทุกปี นอกจากนี้ยังเน้นการสร้างจิตสาธารณะให้แก่เจ้าหน้าที่และชุมชนร่วมกันทำประโยชน์สาธารณะ

สามารถจัดตั้งศูนย์การศึกษาเรียนรู้ขึ้นในเทศบาล โดยเน้นการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมการพัฒนาตามแนวพระราชดำริผสมผสานกับภูมิปัญญาของชุมชนในการพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสมร่วมกับสถาบันการศึกษา โดยเน้นการสร้างความรู้เพื่อการประกอบอาชีพให้แก่ชุมชนจนปัจจุบันนี้สามารถขยายองค์ความรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้ศึกษาดูงานได้

๘. ตัวอย่างประเภทธุรกิจขนาดใหญ่

บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ

บางจากฯ ดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักความพอประมาณเพื่อมุ่งพัฒนาธุรกิจให้ยั่งยืน ด้วยการสร้างวัฒนธรรมในการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคม เริ่มต้นตั้งแต่การเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาด มุ่งปรับปรุงประสิทธิภาพกระบวนการผลิตให้ใช้ทรัพยากรการผลิต ทั้งเชื้อเพลิง น้ำ และสารเคมีอย่างประหยัด คุมค่า ลดของเสียที่ปล่อยออกมาจากกระบวนการผลิต รวมทั้งลงทุนเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์น้ำมันเชื้อเพลิงที่มีคุณภาพสะอาด มีมาตรฐานสูงกว่าข้อกำหนดคุณภาพน้ำมันของรัฐ เช่น น้ำมันเพาเวอร์ดี ปี ๕ ตามมาตรฐานคุณภาพ EURO 4 ที่ใช้แล้วดีกับรถและสิ่งแวดล้อม

การกำหนดทิศทางและเป้าหมายธุรกิจ มิได้มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียวแต่จะคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย โดยได้นำเครื่องมือ Balanced Score Card มาใช้ในการกำหนดและบริหารเป้าหมายธุรกิจเช่นเดียวกับบริษัทชั้นนำอื่น

ซึ่งนอกจากเป้าหมายในด้านการเงิน ยังมีกำหนดเป้าหมายในมุมมองของความพึงพอใจของลูกค้า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและปรับปรุงกระบวนการทำงาน นอกจากนี้ยังได้เพิ่มมุมมองของเป้าหมายในเรื่องการดูแลรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมไว้ด้วย

ได้นำหลักความพอประมาณมาส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน โดยประสานเข้ากับกระบวนการทางธุรกิจเพื่อให้เกิดการสร้างประโยชน์เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (CSR-in-Process) อาทิ การพัฒนาธุรกิจปัมชุมชน โดยบางจากฯ ได้เสนอให้กลุ่มสหกรณ์การเกษตรซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีรายได้และโอกาสทางสังคมน้อย มาดำเนินกิจการสถานีบริการน้ำมัน ด้วยการให้ประโยชน์จากสถานที่ของสหกรณ์การเกษตรเป็นที่ตั้ง ส่วนบางจากฯ เพียงแต่นำธุรกิจและความรู้ด้านการบริหารจัดการไปให้ และมีตลาดคือสมาชิกภายในชุมชนซึ่งเป็นผู้บริโภคน้ำมันอยู่แล้ว กำไรจากการดำเนินธุรกิจก็จะปันผลกลับไปสู่สมาชิกที่เข้ามาใช้บริการ เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อประโยชน์ต่อกิจการอื่น ถึงวันนี้เป็นเวลา กว่า ๑๕ ปีแล้ว ที่บางจากฯ ได้พัฒนาธุรกิจปัมชุมชนให้ขยายมากกว่า ๕๐๐ แห่งทั่วประเทศ ซึ่งหลายแห่งสามารถพัฒนาจากปัมขนาดเล็ก เป็นปัมขนาดมาตรฐานเปิด

จำหน่ายน้ำมันบริการให้กับประชาชนทั่วไป เอื้อประโยชน์แก่สมาชิกสหกรณ์กว่า ๑ ล้านครัวเรือนหรือราว ๔ ล้านคน นอกจากนี้ บางจากฯ ยังได้คัดสรรผลิตภัณฑ์จากชุมชนมาเป็นของสมนาคุณผู้ใช้น้ำมันที่สถานีบริการน้ำมัน โดยบางจากฯ ได้เข้าไปช่วยในการกำหนดมาตรฐานการผลิตและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสนำสินค้ามาจำหน่ายในตลาด เป็นการสร้างงานภายในชุมชน ทำให้ไม่ต้องมีการย้ายถิ่นฐานมาหางานทำในเมือง ช่วยลดปัญหาสังคมได้อีกทางหนึ่ง รวมทั้งในคราวที่เกษตรกรต้องเผชิญกับปัญหาสินค้าเกษตรล้นตลาด บางจากฯ ก็ได้รับซื้อสินค้าเกษตร เช่น มะนาว มะขามมาเป็นของสมนาคุณ เพื่อช่วยเกษตรกรในภาวะราคาตกต่ำด้วย

เป็นผู้นำด้านพลังงานทดแทนด้วยการริเริ่มการผลิตและส่งเสริมการจำหน่าย น้ำมันแก๊สโซฮอล์และน้ำมันไบโอดีเซลที่มีส่วนผสมของเชื้อเพลิงจากพืชน้ำมันที่ผลิตได้ภายในประเทศทั้งเอทานอลและไบโอดีเซล ให้เป็นที่แพร่หลาย ช่วยลดการนำเข้าน้ำมันจากต่างประเทศ และสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรแก้ปัญหาาราคาพืชผลตกต่ำ รวมทั้งช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและภาวะโลกร้อน มีส่วนช่วยให้ประเทศสามารถพึ่งพาตนเองด้านพลังงาน

๙. ตัวอย่างประเภทธุรกิจขนาดกลาง

บริษัท บารธุมตีไชน์ จำกัด

แขวงบางโพงพาง เขตยานนาวา กรุงเทพฯ

มีความเข้าใจ และเข้าถึง ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ยังผสมผสานกับหลักศาสนาได้อย่างลงตัวในการดำเนินธุรกิจ ขณะนี้ ธุรกิจสามารถผลิต และสร้างแบรนด์ จนสามารถขยายตลาดและแข่งขันได้ระดับโลก โดยเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมสินค้าในห้องน้ำ ๑ ใน ๕ ของโลก เน้นพัฒนาบุคลากรทางด้านจิตใจ และคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีกิจกรรมเพื่อสังคม โดยผู้บริหารและพนักงานมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

การดำเนินงานต่าง ๆ อย่างบูรณาการจนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่สามารถป้องกันผลกระทบจากภายนอกในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม สร้างระบบการตรวจสอบการทำงานทั้งภายในและภายนอก โดย

หน่วยงานตรวจสอบภายในจะทำหน้าที่ในการหาวิธีป้องกันการรั่วไหลที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ รวมทั้งกระตุ้นและส่งเสริมให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและประหยัด ตลอดจนทำการประเมินระบบการควบคุมภายในองค์กร การบริหารงาน การวัดผล ข้อเสนอแนะ และรายงานผลการปรับปรุงแก้ไข ส่วนระบบการตรวจสอบภายนอกองค์กร จะได้แก่ การตรวจสอบมาตรฐานการรับรองคุณภาพ ISO 9001:2000 With Design จำนวน ๒ ครั้ง/ปี และการตรวจสอบจากผู้ตรวจสอบบัญชี จำนวน ๑ ครั้ง/ปี

มีระบบการจัดการด้านความเสี่ยง โดยจัดตั้งหน่วยงานเพื่อจัดการด้านความเสี่ยง โดยเฉพาะ ทำหน้าที่ในการบริหารความเสี่ยงในด้านต่างๆ เช่น ขยายตลาดส่งออกมากขึ้น เพื่อกระจายความเสี่ยงของตลาดในประเทศ Forward อัตราแลกเปลี่ยนทางการเงิน โดยใช้สกุลเงินตามภูมิภาคของประเทศนั้นๆ ซื่อประกันทางด้านต่างๆ เช่น ประกันอัคคีภัย ประกันชีวิต มีการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

วางแผนงานด้านการตลาดเพื่อสร้าง Global Brand ในอนาคต จะได้ยกระดับตราสินค้าในตลาดโลกโดยจัดทำแผนงานและงบประมาณในการสร้าง Brand ในต่างประเทศ เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา เช่น จัดทะเบียนเครื่องหมายการค้าต่างประเทศในประเทใหม่ ๆ ที่มีแนวโน้มการส่งออกที่ดี และส่งสินค้าเข้าประกวดในเวทีโลกเพื่อยกระดับสินค้าที่ผลิตและออกแบบโดยคนไทยให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งการได้รับการรับรองจากสถาบันที่มีชื่อเสียงระดับโลกนี้จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ของบริษัทฯ ได้รับการยอมรับจากทั่วโลก ทำให้เป็นที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นจึงเป็นการสร้างภาพลักษณ์และมูลค่าเพิ่มให้กับตราสินค้าจากประเทศไทย

มีการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ จะได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยและสอดคล้องความต้องการของผู้บริโภค จะได้สร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าสูงสุด และมีการเลือกตลาดเป้าหมาย (Targeting) โดยกำหนดตลาดเป้าหมายเป็นระดับกลางถึงระดับบน รวมถึงกลุ่ม Niche Market ที่มีความต้องการเฉพาะตัว เช่น ต้องการสินค้าประเภทดูแลสุขภาพ หรือประเภทสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองรวมทั้งมีฟังก์ชันการใช้งานที่ตอบสนองลักษณะการใช้ชีวิตในปัจจุบัน (Life Style) เช่น รีสอร์ทที่ใน Maldives, Bali, Hawaii, Cyprus เป็นต้น

๑๐. ตัวอย่างประเภทธุรกิจขนาดย่อม

บริษัท พรทิพย์ (ภูเก็ต) จำกัด

ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

มีขนาดการลงทุนเหมาะสม ไม่เน้นการทำธุรกิจเพื่อกำไร
 อย่างเดียว ไม่เน้นกำไรมาก ใช้กำลังแรงงานภายในท้องถิ่น
 ไม่เกิน ๕๐ คน เน้นพนักงานมีคุณภาพ ความรู้ความสามารถ
 ดำเนินธุรกิจอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ขยายการลงทุนและ
 กิจการจากเงินภายใน ออกแบบผลิตภัณฑ์และการให้บริการ
 ด้วยตนเอง เป็นการลดค่าใช้จ่าย

มีวิสัยทัศน์การดำเนินธุรกิจ เน้นนโยบายคุณภาพทั้งการ
 ผลิตและการให้บริการ มีทรัพยากรการผลิต เน้นในเรื่องท้องถิ่น

เป็นการลดค่าใช้จ่าย การทำงานระบบเปิด มีการสำรวจความพึงพอใจลูกค้า
 พนักงานเป็นการสื่อสารแบบสองทางคิดค้นพัฒนาปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต
 ใช้เครื่องจักรการผลิตง่ายไม่ซ้ำซ้อนควบคู่กับมีระบบควบคุมคุณภาพ

กระจายความเสี่ยงโดยมีผลิตภัณฑ์หลากหลาย รักษาฐานกลุ่มลูกค้าได้
 ผลิตภัณฑ์และ บริการมีคุณภาพสูง มีช่องทางจำหน่ายหลายทางและมั่นคง
 เน้นการพึ่งตนเอง ทั้งวัตถุดิบ การผลิต การจำหน่าย การให้บริการ มีการ
 ทำบัญชีตามระเบียบทางราชการ มีบุคลากรเหมาะสมกับงานมีความรู้ความ
 สามารถประกอบกับส่งเสริมคนดี-คนเก่งในการทำงาน ส่งเสริมพัฒนาความรู้
 ใหม่ ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ และปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

แสวงหาความรู้การทำธุรกิจ ครอบรู้ รู้ลึก รู้จริง รวบรวมข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์
 ต่าง ๆ ทุกกระยะ มีการวิเคราะห์ตลาด (ช่องทางจำหน่าย) ประเมินผู้แข่งขัน
 ตรวจสอบความพึงพอใจของลูกค้าแต่ละกลุ่มทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีการ
 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยมีโครงการฝึกอบรมแก่พนักงาน
 มีโครงสร้างการบริหารจัดการฝ่ายต่าง ๆ ชัดเจน ทั้งด้านโรงงาน ด้านการตลาด
 ท้องเที่ยว รู้จักนำความรู้มาใช้ในการดำเนินธุรกิจพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์
 ปรับปรุงให้นำเสนอใจมีประโยชน์บริโภคได้นาน

ทำธุรกิจด้วยความอดทนมุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร อย่างต่อเนื่อง มีนโยบายเน้น
 ความซื่อสัตย์สุจริตต่อลูกค้าและคู่ค้า ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม สถานที่
 สะอาดเหมาะสม สนับสนุนชุมชนท้องถิ่นและการจ้างงานในท้องถิ่น เน้นรับ
 สินค้าพื้นเมืองในท้องถิ่นและนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจ้างงานคนในท้องถิ่น
 การจัดสวัสดิการเพิ่มเติมแก่พนักงาน กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ การทำประโยชน์
 แก่สังคม สนับสนุนกิจกรรมเยาวชน แหล่งศึกษาดูงานของกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศ

ต่างประเทศ ช่วยเหลืองานการกุศลต่างๆ มีกฎเกณฑ์ข้อบังคับเพื่อสร้างความปลอดภัยในการทำงาน

มีความรอบรู้ รอบคอบ ในการจัดการการผลิตและให้บริการ ไม่เน้นทำธุรกิจเพื่อกำไรอย่างเดียว เน้นแนวเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาตนเอง และช่วยชุมชน พัฒนาธุรกิจค่อยเป็นค่อยไปให้ยั่งยืน เลือกวัตถุดิบที่ดีที่สุดในห้องถิ่น แลกและนำสนใจมาผลิตสินค้าหลากหลาย เช่น ขนมเกี้ยวมกั้ย ด้วยกระบวนการผลิตที่สะอาด ถูกหลักอนามัย มีมาตรฐาน GMP, HACCP คุณภาพรองรับ โดยในการผลิตจะผลิตเอง เช่น อาหารทะเลแปรรูปปรุงสมุนไพร กุ้งเสียบ/น้ำพริก/ปลาข้าวสาร/ปลาจิ้งฉ่างมะม่วงหิมพานต์/ขนมพื้นเมือง/สินค้าพื้นเมืองภูเก็ต นำเทคโนโลยีใหม่มาปรับใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ความรู้ด้านน้ำพริก แกงไตปลาของแม่ภรรยามาปรับคุณภาพน้ำพริกต่างๆ และแกงไตปลา มีการพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์กุ้งเสียบสมุนไพรทั้งความหลากหลายของอาหารเพื่อลดค่าใช้จ่าย เน้นการให้บริการด้วยความเป็นกันเอง มีหลายภาษา สิ่งอำนวยความสะดวก ศึกษาดูแลและความพึงพอใจของลูกค้า

ผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศถ้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการประกวดฯ ทั้ง ๒ ครั้ง จำนวน ๑๕ ราย ข้างต้น ล้วนเป็นตัวอย่างของการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ที่เริ่มจากการคิดทบทวนชีวิต ค่อยๆ ปรับวิธีคิด นำไปสู่การลงมือปฏิบัติ จนเกิดเป็นข้อค้นพบในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชุมชน การบริหารจัดการในองค์กรภาครัฐ รวมถึงการบริหารธุรกิจ ที่สามารถเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้อื่นได้เรียนรู้ และข้อค้นพบที่มีอยู่ในทุกผลงาน ล้วนคือ ความใส่ใจในธรรมชาติมีความเสียสละ และให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันนำมาซึ่งความสุขที่บังเกิดกับตนเองและผู้อื่น

โครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงาน กปร. ได้นำเสนอแนวพระราชดำริเรื่องการใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำ มาดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยมีการขับเคลื่อนขยายผล ๒ ลักษณะ คือ ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ ในประเทศไทยมี สำนักงาน กปร. เป็นแกนกลางในการประสานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การกำกับ ดูแลของคณะกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมี นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธาน และมีหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการฯ เพื่อบริหารจัดการด้านนโยบาย และมีคณะอนุกรรมการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รับผิดชอบปฏิบัติงานด้านวิชาการ และการส่งเสริมประชาสัมพันธ์พัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ร่วมกับหน่วยงานที่ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริทั้งภาครัฐ และเอกชนกว่า ๕๐ หน่วยงาน โดยใช้แผนแม่บทการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นกรอบชี้แจงการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ปัจจุบันการดำเนินงานอยู่ในระยะเวลาของแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔) ซึ่งกำลังจะสิ้นสุดลง และขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำแผนแม่บทฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการขยายผลองค์ความรู้การใช้ประโยชน์หญ้าแฝกไปสู่พื้นที่ชุมชน ควบคู่กับการเสริมสร้างกลุ่มภาคีเครือข่ายหญ้าแฝกให้เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดเทคโนโลยีหญ้าแฝกอย่างเหมาะสม

ผลสำเร็จการดำเนินงานหญ้าแฝก

ในประเทศไทย ปัจจุบันได้มีการผลิตกล้าพันธุ์หญ้าแฝกกว่า ๓,๐๐๐ ล้านกล้า เพื่อนำไปส่งเสริม และแจกจ่ายพันธุ์ให้แก่ หน่วยงานราชการ เอกชน เกษตรกร และประชาชนทั่วไป ได้นำไปขยายผล และใช้ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำในเขตพื้นที่ต่างๆ อาทิ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ

เป็นสถานที่รวบรวมและเปรียบเทียบพันธุ์หญ้าแฝก การเพาะขยายพันธุ์หญ้าแฝก การศึกษาทดลองการนำหญ้าแฝกไปใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนการขยายผลไปสู่เกษตรกร การอบรมให้ความรู้ การสาธิตการปลูกหญ้าแฝกเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาศึกษา รวมถึงมีการแจกจ่ายพันธุ์หญ้าแฝกอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ สำนักงาน กปร. ร่วมกับเครือข่ายเอกชน ร่วมรณรงค์ขยายผลการใช้หญ้าแฝกสู่ชุมชนทั่วประเทศ เปรียบเสมือนการแตกกอของหญ้าแฝก โดยเริ่มจากจุดเล็ก กล้าเพียงหนึ่งต้น ขยายแตกกอเป็นกอใหญ่ ที่มีรากหยั่งลึกสานกันแน่นเป็นแนวกำแพงแฝกอันมีคุณประโยชน์ต่อผืนดินแผ่ขยายออกไปในพื้นที่ต่าง ๆ อาทิ เครือข่ายคนรักหญ้าแฝกและศูนย์เรียนรู้เรื่องหญ้าแฝกครบวงจรกว่า ๒๐๐ แห่ง ทำให้เกิดการสานต่อเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งกระจายอยู่ทั่วประเทศ

ในระดับนานาชาติ สำนักงาน กปร. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนดำเนินงานจัดการสัมมนาหญ้าแฝกนานาชาติมาจำนวน ๔ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ จัดขึ้นที่จังหวัดเชียงราย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ในหัวข้อ Vetiver : A Miracle Grass ครั้งที่ ๒ จัดขึ้นที่จังหวัดเพชรบุรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ในหัวข้อ Vetiver and The Environment ครั้งที่ ๓ จัดขึ้นที่เมืองกวางโจว มลฑล กวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ในหัวข้อ Vetiver and Water ครั้งที่ ๔ จัดขึ้นที่เมืองคาราคัส สาธารณรัฐโบลิเวียแห่งเวเนซุเอลา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ในหัวข้อ Vetiver and People และครั้งที่ ๕ จะจัดขึ้นที่เมืองลัคเนา รัฐอุตตรประเทศ สาธารณรัฐอินเดีย ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ในหัวข้อ Vetiver and Climate Change ที่ผ่านมาในการสัมมนาหญ้าแฝกนานาชาติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานการสัมมนา และพระราชทาน

รางวัล The King of Thailand Vetiver Awards สำหรับผู้ที่มีผลงานหญ้าแฝกดีเด่นในด้านต่าง ๆ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายสถาบันของประเทศเข้าร่วมการสัมมนาเพื่อนำเสนอผลความก้าวหน้าการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกด้านวิชาการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีหญ้าแฝกอย่างหลากหลาย

โครงการพระราชดำริที่สำคัญ ในภูมิภาคต่างๆ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี

เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นศูนย์ศึกษา ทดลอง และสาธิต เพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อมด้วยการปลูกป่าและจัดหาแหล่งน้ำ โดยจัดให้ราษฎรที่ทำกินอยู่เดิมได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ให้ได้ประโยชน์จากป่าไม้ และไม่ทำลายป่าอีกต่อไป ศึกษารูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการปลูกป่า จัดหาแหล่งน้ำ ศึกษาวิธีทำระบบป้องกันไฟป่าด้วย “ระบบป่าเปียก” ตลอดจนจัดระเบียบชุมชนให้ราษฎรได้อาศัยทำกิน

โดยถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการเพื่อพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นต่อไป

ผลการดำเนินงาน

๑. งานการศึกษา ทดลอง วิจัย

ศึกษา ทดลอง วิจัย จำนวนทั้งสิ้น ๖๑ เรื่อง และได้นำไปขยายผลสู่ประชาชนจำนวน ๒๙ เรื่อง โดยจัดทำเป็นบัญชีหลักและหลักสูตรการอบรม ๘ หลักสูตร ส่วนผลการศึกษา ทดลอง วิจัย อีกจำนวน ๓๒ เรื่อง ได้จัดทำเป็นเอกสารองค์ความรู้เพื่อการเผยแพร่ นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษา ทดลอง วิจัย ที่ยังดำเนินการต่อเนื่อง อาทิ การผลิตพืชพลังงานทดแทน ได้แก่ สบู่ดำ ทดสอบปลูกพืชไร่หมุนเวียน โดย ปลูกข้าวโพดอาหารสัตว์พันธุ์นครสวรรค์ ๓ และโครงการศึกษาค้นคว้าทดลองผลกระทบหญ้าแฝกกับรังปลวก ๑๐๐ รัง จากการสังเกตพบว่า หญ้าแฝกที่ปลูกล้อมรอบรังปลวกมีสภาพสมบูรณ์แตกใบใหม่ และไม่พบการก่อกองขยารังปลวกเพิ่ม

๒. งานขยายผลถ่ายทอดเทคโนโลยีตามแนวพระราชดำริและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

ดำเนินการขยายผล โดยมีตัวอย่างกิจกรรมดังกล่าว การออกเยี่ยมเกษตรกร ให้ความรู้ ส่งเสริมและแนะนำเกษตรกร และโรงเรียนในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน, การปรับปรุงแปลงสาธิต ได้แก่ ปลูกเตยหอมบริเวณด้านหน้า บ่อปลาตก ปลูกต้นไม้ เช่น ตะแบก กระถินเทพา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่แปลงปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ และซ่อมแซม ปรับปรุงคอกหมูป่า, งานเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์กบ สนับสนุนพันธุ์กบและพ่อแม่พันธุ์กบนา และกบบลูฟร็อก ให้กับเกษตรกรและโรงเรียน, งานพัฒนาที่ดิน ดำเนินการ ถ่ายทอดความรู้เรื่องดิน การใช้ประโยชน์หญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการพัฒนาที่ดินตามแนวพระราชดำริ ให้กับกลุ่มเกษตรกร ประชาชน นักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานราชการ และจัดฝึกอบรมโครงการต้นกล้าอาชีพ ในเรื่อง ดินและการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก การใช้ปุ๋ยสั่งตัด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ และการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช จำนวนปีละ ๓๐ ราย และงานพัฒนาป่าไม้ ดำเนินการ แจกจ่ายพันธุ์กล้าไม้ให้กับราษฎร หน่วยงานราชการ วัด และโรงเรียน จำนวน ๗ ราย ๑๑ ชนิด ๕๗๕ ต้น และสนับสนุนกล้าไม้มรดก (มะฮอกกานี, มะค่าโมง, ไม้แดง, ยางนา) ให้กับราษฎรผู้ขอรับการสนับสนุน จำนวน ๖ ราย ๔๕๐ ต้น

๓. งานอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดำเนินการฟื้นฟูสภาพดินโดยใช้หญ้าแฝกปรับปรุงโครงสร้างดิน พร้อมทั้งรณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ โดยมีกิจกรรม ดังนี้ แจกจ่ายกล้าหญ้าแฝก และปลูกหญ้าแฝกในบริเวณแปลงทรงงาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และโครงการซึ่งหัวมันตามพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

๔. งานด้านการประชาสัมพันธ์

ดำเนินการจัดทำเอกสารและป้ายประชาสัมพันธ์ในจุดต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้มาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน โดยมีผู้มาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน จำนวนประมาณแสนคนต่อปี

ประโยชน์ที่ได้รับ

จากผลการดำเนินงาน ทำให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแหล่งศึกษาทดลองในด้านต่างๆ ที่เป็นต้นแบบการพัฒนาทุกมิติที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยเฉพาะเกษตรกรสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมให้เกษตรกรมีความพออยู่พอกินและสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนเป็นแหล่งอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าไม้ สัตว์ป่า และแหล่งเรียนรู้ศึกษาธรรมชาติให้กับเยาวชนและบุคคลทั่วไป

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จังหวัดจันทบุรี

เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๒๔ ในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จังหวัดจันทบุรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริว่าให้พิจารณาหาพื้นที่ที่เหมาะสมจัดทำโครงการพัฒนาอาชีพด้านการประมง และการเกษตรในพื้นที่ดินชายฝั่งทะเลของจังหวัดจันทบุรี

ต่อมาได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติม โดยสรุปว่าให้พิจารณาจัดหาพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมหรือพื้นที่สาธารณประโยชน์ เพื่อจัดสร้างศูนย์ศึกษาการ

พัฒนาเช่นเดียวกับโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ให้เป็นศูนย์ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาในเขตพื้นที่ชายทะเล

ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ สรุป ดังนี้

๑. **งานบริหารและการจัดการ** มีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การให้บริการผู้ศึกษาดูงานและถ่ายทอดเทคโนโลยี ๖-๗ หมื่นราย/ปี ให้บริการอาคารสถานที่เพื่อจัดประชุม/สัมมนา จำนวนเกือบ ๒,๐๐๐ ครั้ง/ปี, การให้บริการด้านคลินิกสัตว์น้ำตรวจเชื้อโปรโตซัว แบคทีเรีย และไวรัส ตรวจคุณภาพน้ำจากบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ๒,๘๑๑ บ่อ/๕,๕๙๘ ราย/ตัวอย่าง เพื่อลดความเสียหายจากกุ้งป่วย, การเฝ้าติดตามผลกระทบและการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วยระบบชลประทานน้ำเค็ม, การซ่อมบำรุงสะพานทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนอ่าวคุ้งกระเบน และการบำรุงดูแลรักษาสวนรุกขชาติบริเวณชายหาดแหลมเสด็จ

๒. **งานทดลองวิจัย** มีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ ภาพรวมการศึกษาดทดลองและวิจัยด้านต่างๆ ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จำนวน ๑๒๙ เรื่อง จำแนกได้เป็น การศึกษาวิจัยเรื่องการ เพาะเลี้ยง ๔๖ เรื่อง ป่าไม้ ๒๓ เรื่อง ทรัพยากร ๒๒

เรื่อง เกษตร ๑๙ เรื่อง พัฒนาที่ดิน ๙ เรื่อง เศรษฐกิจและสังคม ๙ เรื่อง และ อื่น ๆ ๑ เรื่อง และมีการศึกษาทดลองและวิจัยที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ๑๐ เรื่อง การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนผู้สนใจในพื้นที่ ในหลักสูตรหลัก ๑๑ เรื่อง และหลักสูตรรอง ๓๘ เรื่อง และการจัดทำคู่มือเผยแพร่ความรู้ในหลักสูตรการฝึกอบรมหลัก ๑๑ เรื่อง และหลักสูตรรอง ๓๘ เรื่อง

๓. งานขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยี มีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ โครงการขยายผลการฟื้นฟูอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วยระบบชลประทานน้ำเค็มที่กิ่งกุลาตาและกิ่งขาวแวนาโม, การผลิตสินค้าอุปโภค-บริโภค เพื่อจำหน่าย เช่น สบู่เหลว โลชั่นนมผึ้ง เป็นต้น, โครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพพื้นที่โดยการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์ที่ส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยพืชสด/ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมักชีวภาพ สารสกัด-ชีวภาพ, การผลิตข้าวปลอดสารพิษครบวงจร และพัฒนาศักยภาพโรงสีข้าวชุมชน และส่งเสริมตั้งกลุ่มไร่นาสวนผสม เศรษฐกิจพอเพียง, การส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนหมุนเวียน บัณฑิตการผลิตอาหารหลักพืช ทำให้เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือเรื่องปุ๋ยเคมีมาตรฐานที่สามารถนำไปใช้แทนปุ๋ยเคมีสำเร็จรูป, การฟื้นฟูอาชีพการเลี้ยงกิ่งกุลาตาและโครงการขยายผลความสำเร็จตามโครงการฟื้นฟูอาชีพ

การเลี้ยงสัตว์น้ำของสถาบันเกษตรกร, การส่งเสริมการเลี้ยงพะเนื่อ, โครงการอนุรักษ์กระบือไทย, การฝึกอบรมการเกษตรผสมผสานและทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การฝึกอบรมการแปรรูปน้ำมังคุดแก่เกษตรกร, การจัดอบรมสมาชิกสหกรณ์/เกษตรกรในพื้นที่ขยายผล อำเภอแหลมสิงห์ และอำเภอท่าใหม่ และการจัดทำโครงการเสริมสร้างและพัฒนาอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี

๔. งานอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ มีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ โครงการปลูกซ่อมบำรุงต้นไม้ป่าชายเลน เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศชายฝั่ง, โครงการเพาะชำกล้าไม้ป่าชายเลน ไม้ยืนต้น และไม้ประดับ, โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูไม้ป่าชายหาด, โครงการการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ (ปลูกหวายเสริมในพื้นที่ป่าสร้างความปลอดภัยหลายทางระบบนิเวศป่าเพิ่มขึ้น) บริเวณเทือกเขาใหญ่

บริเวณเทือกเขาอัมพวา, โครงการบำรุงดูแลแปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชไม้ป่าชายเลน ป่าชายหาด และสมุนไพรพื้นบ้านตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีการรวบรวมพรรณไม้มงคลพระราชทาน ๗๖ จังหวัด ในเนื้อที่ ๒๗ ไร่, โครงการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ (สร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น) บริเวณลำห้วยเขาร้อยรู และลำห้วยเทือกเขาหมุด, โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ, การผลิตและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ทั้งกุ้งแชบ๊วยและกุ้งกุลาดำลงสู่ชายฝั่ง อ่าวคุ้งกระเบนและชายทะเลใกล้เคียง, การจัดทำโครงการค่ายวิทยาศาสตร์ทางทะเล เยาวชนรักษ์คุ้งกระเบนทุกปี และโครงการอบรมเยาวชนอนุรักษ์ป่าชายเลน และค่ายเยาวชนอนุรักษ์สัตว์ป่า

๕. งานส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพสถานจัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำคุ้งกระเบน, การจัดงานคุ้งกระเบนเทิดไท้องค์ราชันย์ พัฒนาชายหาดร่วมกัน, การจัดทำฐานข้อมูลศูนย์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงความรู้ และการปรับปรุงสื่อความหมายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ประโยชน์ที่ได้รับ

การดำเนินงานสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ให้ศูนย์ศึกษาเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต และได้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานไปสู่เกษตรกรในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และประชาชนกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในลักษณะเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร โดยยึดการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงส่งผลให้ราษฎรบริเวณอ่าวคุ้งกระเบนรวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขานินซอน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขานินซอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีพื้นที่ทั้งสิ้น ๑,๒๔๐ ไร่ พื้นที่โครงการพัฒนาส่วนพระองค์ เขานินซอน ๖๕๕ ไร่ รวมพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขานินซอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวนทั้งสิ้น ๑,๘๙๕ ไร่ โดยได้ดำเนินการศึกษาทดลอง วิจัยด้านการพัฒนาที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ และการเกษตร เพื่อให้ราษฎรสามารถนำไปพัฒนาอาชีพในพื้นที่ทำกินของตนเองให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งผู้สนใจสามารถเข้ามาชมศึกษาค้นคว้า

ฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมและนำไปปฏิบัติได้จริง ผลการดำเนินงานดังนี้

๑. การศึกษา ทดลอง วิจัย

ได้ดำเนินการศึกษา ทดลอง วิจัยทั้งหมด ๑๐๘ เรื่อง ซึ่งได้ดำเนินการสิ้นสุดแล้ว ๑๐๓ เรื่อง และได้นำไปขยายผลสู่ราษฎรเพื่อให้ราษฎรได้นำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองแล้วเพิ่มเติมด้วย ศึกษาการฟื้นฟูพืชที่บ่อทรายร้างเพื่อการปลูกพืชอาหารสัตว์ การใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพรเพื่อป้องกันแมลงหิว การจัดการดินเพื่อปลูกเตยเปียก การปรับปรุงดินเพื่อปลูกสับดาในพื้นที่ทรายจัด และการฟื้นฟูพื้นที่บ่อทรายร้างเพื่อการปลูกพืชอย่างยั่งยืน

๒. การขยายผลและถ่ายทอดเทคโนโลยี

ราษฎรได้ในลักษณะการจัดแปลงสาธิต การส่งเสริมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมความรู้ให้เป็นรูปธรรม เช่น สาธิตการเลี้ยงนกกระทาเทศ การเลี้ยงสุกร การทอผ้า การทอเสื่อ การตีเหล็ก การพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก เพิ่มการอนุรักษ์ดินและน้ำ ๕๐๐,๐๐๐ กกล้า การส่งเสริมการปลูกสับดาในชุมชนและจัดตั้งธนาคารสับดา แก้ไขปัญหา น้ำท่วมภายในศูนย์ศึกษาฯ ส่งเสริมฝายชะลอความชุ่มชื้นในลำห้วยลุ่มน้ำโจน จำนวน ๒๒ แห่ง ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ๑๐ บ่อ และพัฒนา

สระกักเก็บน้ำในไร่นา จำนวน ๑๐ แห่ง เป็นต้น ทำให้ราษฎรหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ จำนวน ๓๓ หมู่บ้าน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากเดิม ๔๐,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี เป็น ๖๐,๐๐๐ บาทต่อคนต่อปี ☺

ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการพัฒนางานศึกษา ทดลอง วิจัย จนประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนฯ มีความพร้อมที่จะนำไปขยายผลสู่ราษฎร ทั้งในด้านการเกษตร การปศุสัตว์ และการพัฒนาอาชีพ เป็นต้น โดยได้ทำการคัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อมและเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมจากศูนย์ศึกษาฯ ที่สนใจและยินดีเผยแพร่วิทยากรต่างๆ ไปสู่เพื่อนบ้านเกษตรกรด้วยกัน โดยจัดตั้งเป็นจุดเรียนรู้ทั้งหมด ๒๖ แห่ง เพื่อให้เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเป็นเสมือนตัวแทนของความสำเร็จของงานต่างๆ จากศูนย์ศึกษาฯ และทำหน้าที่เป็นเครือข่ายกระจายในระดับพื้นที่

นอกจากนี้ ยังได้นำผลสำเร็จจากการศึกษา ทดลอง และวิจัย มาพัฒนาเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม เพื่อขยายผลให้กว้างขวางออกไป โดยในปีที่ผ่านมา ได้ดำเนินการฝึกอบรมให้แก่ราษฎรหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ และราษฎรทั่วไป ๑,๒๕๐ คน จำนวน ๒๐ หลักสูตร เช่น ฝึกอบรมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑๐๐ ราย ฝึกอบรมเยาวชนและเกษตรกรในการทำบัญชีรายได้และบัญชีครัวเรือน ๒๕๐ ราย ฝึกอบรมการเพาะเห็ดเศรษฐกิจครบวงจร ๑๒๐ ราย ฝึกอบรมการปลูกและการใช้ประโยชน์น้ำมันสับดูดา ฝึกอบรมการเลี้ยงสุกร ฯลฯ และมีผู้สนใจเข้ามาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน ๑๖๘,๔๑๔ คน ☺

โครงการห้วยโสมง จังหวัดปราจีนบุรี

เมื่อปี ๒๕๒๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริให้พัฒนาต้นน้ำลำธารปราจีนบุรี โดยให้พิจารณาสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ ๓ เขื่อน ได้แก่ เขื่อนห้วยพระปรัง เขื่อนห้วยยาง และเขื่อนห้วยโสมง เพื่อจัดหาน้ำให้ราษฎรใช้ทำการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝนและ ฤดูแล้ง และมีน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคตลอดปี นอกจากนี้ ยังมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง ในอีกหลายโอกาส

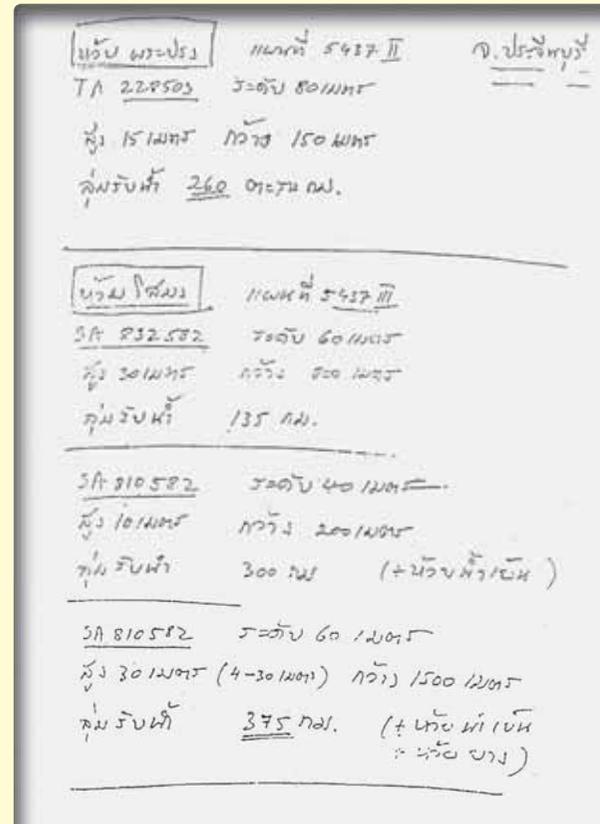
โครงการห้วยโสมงเป็นโครงการชลประทานขนาดใหญ่ พื้นที่อ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตตำบลแก่งดินสอ และพื้นที่ชลประทานอยู่ในเขตตำบลแก่งดินสอ อำเภอนาดี ตำบลเมืองเก่า ตำบลบ่อทอง และตำบลบ้านนา อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี อ่างเก็บน้ำมีความจุ ๒๙๕ ล้านลูกบาศก์เมตร พร้อมระบบส่งน้ำและระบายน้ำ ครอบคลุมพื้นที่ชลประทาน ๑๑๑,๓๐๐ ไร่ คณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติ

ให้กรมชลประทานดำเนินการก่อสร้างโครงการห้วยโสมงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๒

ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินงานก่อสร้าง ซึ่งสำนักงาน กปร.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการฝึกอบรมด้านอาชีพให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ยาวชนให้รักษป่า และได้ฟื้นฟูสภาพป่าในบริเวณโดยรอบโครงการ รวมทั้งทำการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลความรู้แก่ประชาชนทั่วไป

ประโยชน์ของโครงการ

หากก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแล้วเสร็จ จะเป็นแหล่งน้ำต้นทุนและเพิ่มพื้นที่ชลประทานในฤดูฝนจำนวน ๑๑๑,๓๐๐ ไร่ และฤดูแล้งจำนวน ๔๕,๐๐๐ ไร่ ในเขตอำเภอชาติ และอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ช่วยบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรี และเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของราษฎร และการประปา นอกจากนี้ ยังช่วยรักษาระบบนิเวศ ผลักดันน้ำเค็มและน้ำเน่าเสียในแม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำบางปะกงและจะเป็นแนวกันชนหรือแนวป้องกัน การบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติทับลานและอุทยานแห่งชาติปางสีดา รวมทั้งช่วยเพิ่มระดับความชุ่มชื้นในพื้นที่ป่าไม้ ทำให้โอกาสการเกิดไฟไหม้ป่าลดลง

ภาพถ่ายพระหัตถ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า บริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริกับแม่ทัพภาคที่ ๑ พลโทวินิจ กระจ่างสนธิ์ ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๐ สรุปได้ว่า “ให้ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากุยบุรี โดยใช้รูปแบบในการฟื้นฟูเช่นเดียวกับการดำเนินงานของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จังหวัดเพชรบุรี และโครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มฯ จังหวัดราชบุรี”

ผลการดำเนินงาน

กำหนดพื้นที่ดำเนินการเหนืออ่างเก็บน้ำยางชุม จำนวน ๒๒๘,๖๕๖ ไร่ หรือประมาณ ๓๖๕.๘ ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำกุยบุรี โดยมีพื้นที่ปลายน้ำ (outlet) ที่อ่างเก็บน้ำยางชุม และพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎร ๓ หมู่บ้าน คือบ้านรวมไทย บ้านพุดอน และบ้านย่านซื่อ

๑. การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพป่า

๑.๑ การก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธาร ลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

(๑) ฝายชะลอน้ำแบบผสมผสาน (Check Dam) ดำเนินการก่อสร้างบริเวณพื้นที่ส่วนบนในลุ่มน้ำย่อยต่างๆ (ร่องห้วย) เป้าหมายรวมทั้งสิ้น ๑,๕๐๐ แห่ง ๔ ร่องห้วย คือ ห้วยหุบมะกรูด ห้วยลึก ห้วยหุบตาเมือง และห้วยหุบตาแป๊ะ ผลการดำเนินงานรวมทั้งสิ้น ๑,๒๓๓ แห่ง หรือร้อยละ ๘๒.๒ ของเป้าหมายรวมทั้งหมด

(๒) ฝายต้นน้ำลำธารกึ่งถาวร ดำเนินการก่อสร้างในร่องห้วยสลับกับ Check Dam ดำเนินการแล้วเสร็จถึงปี ๒๕๔๒ จำนวน ๑๑ แห่ง

(๓) **อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก** ดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก โดยมีกรมชลประทานรับผิดชอบดำเนินงาน รวมถึงปัจจุบันแล้วเสร็จ ๙ แห่ง

๑.๒ โครงการปลูกป่าและดูแลรักษาป่า จำนวน ๑๘,๐๐๐ ไร่ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช (เดิมกรมป่าไม้รับผิดชอบ) ดำเนินการปลูกป่า และฟื้นฟูสภาพป่าในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม จำนวน ๔,๖๙๐ ไร่ และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เข้าร่วมดำเนินการ จำนวน ๙,๙๗๒ ไร่ โดยแยกเป็นการปลูกฟื้นฟูสภาพป่า จำนวน ๔,๑๑๙ ไร่ และ ดูแลและฟื้นฟูสภาพป่าตามธรรมชาติ จำนวน ๕,๘๕๓ ไร่ รวมทั้งสนับสนุนการก่อสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น จำนวน ๒๕๐ แห่ง

๑.๓ การโปรยหว่านเมล็ดพันธุ์พืช ตามเส้นทางเดินของช้างป่าระยะทางประมาณ ๔๘ กิโลเมตร ได้แก่ มะขามเปรี้ยว มะเกลือ กระถิน และมะค่า ขณะนี้เมล็ดพันธุ์ที่โปรยหว่านเจริญเติบโตขึ้นอยู่หนาแน่น

๑.๔ การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำในบริเวณพื้นที่พัฒนา ดำเนินการจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ กล้า ครอบคลุมพื้นที่ ๔,๐๐๐ ไร่ ในพื้นที่บ้านรวมไทย หมู่ที่ ๗ ตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๒. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ

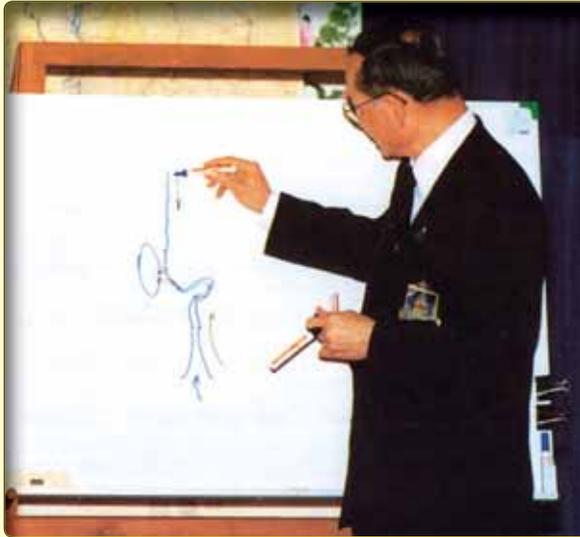
๒.๑ ดำเนินการขุดบ่อน้ำประจำไร่นา ขนาดความจุ ๑,๒๖๐ ลบ.ม. ให้แก่ราษฎร

๒.๒ ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกในลักษณะการจ้างงานให้กับเกษตรกร แนะนำและส่งเสริมให้ความรู้ด้านการพัฒนาและปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ พร้อมทั้งบริการตรวจวิเคราะห์ดิน

๒.๓ ส่งเสริมอาชีพเพื่อเสริมรายได้ให้กับเกษตรกร โดยการปลูกพืชแบบผสมผสานและการเลี้ยงไหม ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๓๒ ราย ส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษ จำนวน ๒๐ ราย ในพื้นที่ ๑๐๐ ไร่ และส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์ จำนวน ๙ ราย ในพื้นที่ ๑๐๕ ไร่

๒.๔ ส่งเสริมการเลี้ยงแพะ จำนวน ๕๐ ราย และแจกจ่ายพันธุ์ปลาให้กับราษฎร จำนวน ๒๐ ราย

๓. **การประชาสัมพันธ์และจิตวิทยา** ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อสิ่งพิมพ์และแผ่นพับ และจัดชุดปฏิบัติการจิตวิทยาออกปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสัตว์ป่าในพื้นที่โครงการอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการฝึกอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า

ภาพฝีพระหัตถ์โครงการแก้มลิง

โครงการแก้มลิง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแนวพระราชดำริให้มีระบบการบริหารจัดการน้ำท่วมในวิธีการที่เรียกว่า “แก้มลิง” ดังนี้ “ลิงจะกินกล้วยเข้าไปไว้ที่กระพุ้งแก้มได้เกือบทั้งหัว โดยเอาไปเก็บไว้ที่แก้มก่อน...ด้วยพฤติกรรมการนำกล้วยหรืออาหารมาสะสมไว้ที่กระพุ้งแก้มก่อนการกลืนกินนี้ เป็นพฤติกรรมตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการระบายน้ำท่วมออกจากพื้นที่น้ำท่วมขังบริเวณด้านตะวันออกและตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา”

ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ลุ่มรับน้ำตามธรรมชาติ โดยการหาพื้นที่ลุ่ม บึง สระ เป็นที่รองรับน้ำ เมื่อฝนตกหนักให้น้ำน้ำเข้ามาเก็บกักพักไว้ในแก้มลิงเป็นการชั่วคราว เมื่อน้ำในคลองมีสภาพปกติ จึงระบายน้ำออกจากแก้มลิงโดยการไหลตามแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity Flow) ซึ่งจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้

โครงการที่จัดการแก้มลิง ที่สำคัญ ได้แก่ โครงการแก้มลิง สนามชัย-มหาชัย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสมุทรสาคร โครงการแก้มลิงชายทะเลฝั่งตะวันออก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสมุทรปราการ โครงการพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และโครงการสระเก็บน้ำพระราม ๙ จังหวัดปทุมธานี นอกจากนี้ยังมีที่ลุ่มตามธรรมชาติซึ่งสามารถจัดการ “แก้มลิง” ได้ อาทิ ทุ่งท่าม่วง จังหวัดลพบุรี ทุ่งบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

ประโยชน์

เป็นเครื่องมือหนึ่งในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัยรวมทั้งเป็นน้ำต้นทุนสำหรับในฤดูแล้งได้อีกด้วย

โครงการเชื่อมขุด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำนครนายกตอนบน โดยให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่าน ที่บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรกรรม อุปโภค-บริโภค แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว และช่วยบรรเทาอุทกภัยในเขตจังหวัดนครนายก

เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์เขื่อนคลองท่าด่าน ก่อสร้างแล้วเสร็จ ตุลาคม ๒๕๔๗ เก็บกักน้ำได้ ๒๒๔ ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่รับประโยชน์รวมทั้งสิ้น ๑๘๕,๐๐๐ ไร่ ใน ๓ อำเภอ ๑๕ ตำบล ๙๖ หมู่บ้าน ๙,๑๐๔ ครัวเรือน

เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อเขื่อนคลองท่าด่านว่า “เขื่อนขุนด่านปราการชล” พร้อมทั้งมีพระราชกระแสรับสั่งให้ตัดป่ายโหลหะจารึกประวัติของขุนหาญพิทักษ์ไพโรจน์ ณ บริเวณเขื่อนเพื่อเชิดชูเกียรติคุณของท่าน

ประโยชน์

ปัจจุบัน ได้ส่งน้ำสำหรับ พื้นที่เกษตร ได้แก่ นา สวนไม้ผล อาทิ มะยงชิด ส้มโอ มะปราง ชมพู่ มะม่วง ฯลฯ และพืชไร่ พืชผัก อาทิ อ้อย ข้าวโพดหวาน บวบ ฟริก ค่ะน้า ฯลฯ สำหรับอุปโภคบริโภค และ แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์ทางอื่น ได้แก่ แก้ไขปัญหาอุทกภัย และรักษาระบบนิเวศน์และผลัดดันน้ำเค็ม รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยว อันจะยังผลให้ประชาชนชาวจังหวัดนครนายก มีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

โครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดสระบุรี

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริ ความว่า ควรศึกษาพิจารณาวางโครงการ และก่อสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำปิดกั้น แม่น้ำป่าสักที่บริเวณเขาถ้ำพระ บ้านท่าสะบก ตำบลท่าคล้อ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี โดยเร่งด่วน

วันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน พระราชดำริ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา มีข้อความตอนหนึ่งว่า

“เขื่อนป่าสักนี้เริ่มต้นด้วยเป็นกิจการของกรมชลประทาน แต่ว่าให้

กรมชลประทานแต่ฝ่ายเดียวไม่ได้ ก็จึงต้องรวบรวมกำลัง และกลายเป็นกิจการของรัฐบาลเป็นส่วนรวม”

ผลการดำเนินงาน

นับจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จ พระราชดำเนินมาทรงเปิดเขื่อน เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ และได้พระราชทานชื่อเขื่อนแห่งนี้ว่า เขื่อนป่าสัก ชลสิทธิ์ อันหมายถึง เขื่อนกักเก็บน้ำที่มีประสิทธิภาพ จวบจนปัจจุบัน เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ได้ดำเนินงานมาเป็น เวลา ๑๐ ปีแล้ว

การพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อ แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ บริเวณลุ่มน้ำป่าสัก และลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แต่ เนื่องจากบริเวณลุ่มน้ำป่าสักไม่มีทำเลที่เหมาะสมในการ ที่จะก่อสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติม ในการดำเนินการ จึงมีแผนพัฒนาแหล่งน้ำบริเวณลุ่มน้ำป่าสักตอนบนหรือ เหนือเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ โดยการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ตามลำห้วยสาขา รวม ๒๙ โครงการ แบ่งเป็นระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาว ระหว่างปีงบประมาณ ๒๕๔๗ - ๒๕๖๑ โดยมีการบริหารจัดการน้ำไปยังพื้นที่เกษตรกรรม รวม ๑๗๔,๕๐๐๐ ไร่ ได้แก่ โครงการสูบน้ำพัฒนานิคม พื้นที่

รับประโยชน์ ๒๙,๓๐๐ ไร่ ,โครงการสูบน้ำแก่งคอยบ้านหมอ พื้นที่รับประโยชน์ ๘๖,๗๐๐๐ ไร่ ,โครงการสูบน้ำพัฒนานาคิม-แก่งคอย พื้นที่รับประโยชน์ ๒๘,๕๐๐๐ ไร่

และโครงการจัดหาน้ำเพื่อการเกษตรให้พื้นที่ ๓ อำเภอ ของจังหวัดลพบุรี รวม ๓๐,๐๐๐ ไร่ (อำเภอสระโบสถ์ โคกคำโรง โคกเจริญ) พร้อมการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นกลุ่มผู้ใช้น้ำพื้นฐานจำนวน ๑๐๓ กลุ่ม กลุ่มบริหาร ๑๙ กลุ่ม

ผลสำเร็จของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

๑. **บรรเทาปัญหาอุทกภัย** ให้กับพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำป่าสัก และพื้นที่ด้านท้ายเขื่อน เช่น จังหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งช่วยลดความเสียหายด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศไทยได้อย่างมหาศาล

๒. **ด้านการเกษตรกรรม** เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ทำหน้าที่ส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตร คิดเป็นปริมาตร 840 ล้านลบ.ม. และยังมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอีก เนื่องจากความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรเพิ่มขึ้น

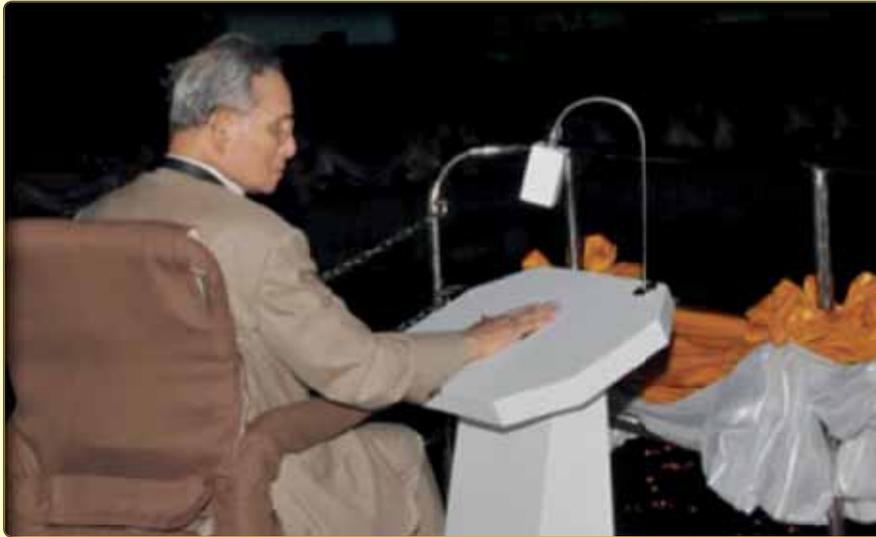
๓. **เพื่อการอุปโภค-บริโภค และอุตสาหกรรม** ซึ่งเป็นความต้องการรองลงมาจากการใช้น้ำเพื่อการเกษตร อันประกอบด้วย การส่งน้ำเพื่อใช้ผลิตน้ำประปา และใช้เพื่อกิจการของโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดลพบุรี และจังหวัดสระบุรี ส่งผลให้พื้นที่มีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้น

๔. **เพื่อฟื้นฟู และรักษาสมดุลของระบบนิเวศน์** การกักเก็บน้ำของเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ส่งผลให้ปริมาณน้ำใต้ดินบริเวณเขื่อนและพื้นที่ด้านท้ายน้ำมีระดับสูงขึ้น

๕. **เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลา และแหล่งประมงน้ำจืดขนาดใหญ่** ปัจจุบันภายในเขื่อนป่าสักมีหลากหลายของพันธุ์ปลาประมาณ ๑๓๐ ชนิดพันธุ์ เป็นชนิดพันธุ์ปลาที่พบเพิ่มขึ้น ๕๒ ชนิด จากเดิมประมาณ ๘๐ ชนิดพันธุ์ ทำให้เขื่อนป่าสักเป็นแหล่งประมงที่สำคัญแห่งใหม่ของประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างอาชีพ และรายได้ด้านการประมงให้แก่ราษฎรในพื้นที่อีกด้วย

๖. **เป็นแหล่งท่องเที่ยว** เนื่องจากมีการสร้างเส้นทางเดินรถไฟพาดผ่านบริเวณเขื่อน อีกทั้งตลอดสองข้างทางของถนนที่มุ่งหน้าสู่เขื่อนป่าสัก มีการปลูกต้นทานตะวัน ซึ่งจะบานสะพรั่งในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม จึงเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยว

โครงการประทุรบายน้ำคลองลัดโพธิ์ จังหวัดสมุทรปราการ

เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริกับนายรุ่งเรือง จุลชาติ อธิบดีกรมชลประทาน พลตำรวจเอกจำลอง เอี่ยมแจ่มพันธ์ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ และนายเจริญ ตูลยานนท์ กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา สรุปได้ว่า “ให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมชลประทาน จังหวัดสมุทรปราการ กรมทางหลวง กรมเจ้าท่า กรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ ร่วมกันเร่งศึกษาพิจารณาวางโครงการ และดำเนินการปรับปรุงขุดลอกพร้อมก่อสร้างอาคารประกอบในคลองลัดโพธิ์ตามความเหมาะสม ซึ่ง

จะเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหาหน้าท่วมบริเวณพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล”

โครงการคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ ตำบลทรงคนอง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กรมชลประทานดำเนินงาน ศึกษาความเหมาะสมของโครงการและสำรวจออกแบบปรับปรุงคลองลัดโพธิ์ในปี ๒๕๔๐ และได้เริ่มปรับปรุงคลองก่อสร้างประตูน้ำมีช่องระบายน้ำ ๔ ช่องพร้อมติดตั้งบานระบายตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕

เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๕ ได้มีพระราชดำริ “ให้พิจารณาใช้คลองลัดโพธิ์ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นทางลัดระบายน้ำเหนือ ซึ่งจะช่วยให้ช่วยระบายน้ำ

ได้เร็วเพราะระยะทางสั้นเพียง ๖๐๐ เมตร ก็ออกทะเลหากวันใดมีน้ำทะเลขึ้นสูงก็ปิดประตูไม่ให้น้ำทะเลเข้ามา”

โครงการคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริแล้วเสร็จในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๘ และดำเนินการเปิดบานระบายเพื่อใช้งานในช่วงประมาณเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ทุกปี ยังผลให้ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาลดลงได้ ๑๐-๑๕ เซนติเมตร รวมทั้งทำให้บริเวณพื้นที่กระเพาะหมูไม่มีปัญหาอุทกภัยอีกเลย

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายวุฒิ สุमितร รองราชเลขาธิการ เชิญพระราชกระแสพระราชดำริเพิ่มเติมเกี่ยวกับคลองลัดโพธิ์ ซึ่งพระราชทาน เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ ณ สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ไปยังนายสวัสดิ์ วัฒนายกร องคมนตรี ความว่า “ทรงชื่นชมโครงการคลองลัดโพธิ์มาก โครงการนี้จะทำประโยชน์ได้อย่างมหัศจรรย์ มีพลังงานมหาศาล จะใช้พลังงานน้ำที่ระบายผ่านคลอง ทำประโยชน์อย่างอื่นด้วยได้หรือไม่ นอกจากนี้ ได้มีพระราชกระแสให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเข้าเฝ้าฯ ณ ที่นั้น ให้รับไปศึกษาและทอดพระเนตรโครงการคลองลัดโพธิ์ ในโอกาสต่อไป”

กรมชลประทานได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อร่วมกันศึกษาวิจัยโครงการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านไฟฟ้าพลังน้ำและการปรับปรุงคุณภาพน้ำ และเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ ได้เริ่มทดลองเดินกังหันพลังน้ำต้นแบบเพื่อเป็นต้นกำลังไปหมุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าแบบแม่เหล็กถาวร ได้กำลังไฟฟ้าสูงสุด ๕.๗๔ กิโลวัตต์ และมีแนวทางจะนำไปทดลองในประตูระบายน้ำแห่งอื่นต่อไป โดยเริ่มทดลองที่ประตูระบายน้ำแห่งแรก

นอกจากนี้ สำนักงาน กปร. ร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ กรมชลประทาน ดำเนินการยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ในพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้รับจดทะเบียนออกสิทธิบัตรเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ประกอบด้วย

๑. เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานจลน์ เลขที่สิทธิบัตร ๒๙๑๖๒

๒. โครงสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานจลน์ เลขที่สิทธิบัตร ๒๙๑๖๓

และเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานจลน์และโครงสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานจลน์ ดังกล่าวไว้ว่า “อุทกพลวัต” มีความหมาย คือ อุทก (น้ำ) + พลวัต (เคลื่อนที่, เคลื่อนไปด้วยแรง) = กังหันผลิตไฟฟ้าด้วยพลังน้ำไหล

โครงการช่วยเหลือ จังหวัดกาญจนบุรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๓ สรุปความว่า ให้พิจารณาดำเนินการพัฒนา พื้นฟูพื้นที่บริเวณตำบลหนองปรือ อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี (ปัจจุบันอยู่ในเขตตำบลสมเด็จเจริญ อำเภอนองปรือ) เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่มีสภาพเสื่อมโทรม และถูกราษฎรบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเป็นบริเวณกว้าง และต่อมาได้มีพระราชดำริ เพิ่มเติมให้จัดหาที่ดินจำนวนหนึ่งเพื่อพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว โดยบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และ

ให้ราษฎรได้อยู่อาศัยทำกินร่วมกับการคงอยู่ของธรรมชาติ อย่างเกื้อหนุนกันและกัน และได้พระราชทานชื่อโครงการว่า “โครงการห้วยของคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” มีพื้นที่ประมาณ ๒๐,๖๒๕ ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขาพระฤๅษี - เขาบ่อแร่ แปลงที่ ๒ ครอบคลุมพื้นที่ ๔ หมู่บ้าน คือ หมู่ ๓ บ้านห้วยแม่ระวาง หมู่ ๔ บ้านม่วงเฒ่า หมู่ ๕ บ้านบารมี หมู่ ๗ บ้านห้วยของคต

ผลการดำเนินงาน

คณะทำงาน โดยมีกรมการปกครอง เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับทุกภาคส่วนเพื่อบูรณาการ แผนงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ผลการดำเนินงานสรุปได้ดังนี้

งานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จัดระเบียบชุมชน และชุมชนสัมพันธ์ ด้านแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภค การเกษตรกรรม และเป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำ จำนวน ๕ แห่ง รวมความจุ ๗.๒๐๔ ล้านลูกบาศก์เมตรพร้อมระบบส่งน้ำเข้าสู่แปลงที่ทำกินของราษฎร ก่อสร้าง บ่อพักน้ำ ฝายทดน้ำในลำแม่ระวาง ขุดสระน้ำประจำไร่นา และขุดลอกลำห้วย ระยะทาง ๘,๘๐๐ เมตร สามารถช่วยเหลือพื้นที่การเกษตร ๘,๕๖๐ ไร่ ด้านสาธารณูปโภค ก่อสร้าง

ถนนลาดยาง ระบบประปาหมู่บ้าน ระบบไฟฟ้า และโทรศัพท์สาธารณะ และด้านที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย โครงการได้จัดแบ่งแปลงที่ดินทำกิน ครอบครัพละ ๘ ไร่ ครอบครัวยุใหญ่ ๑๖ ไร่ รวม ๙๐๗ แปลง และแปลงที่อยู่อาศัย ครอบครัพละ ๑ ไร่ รวม ๗๘๐ แปลง มีหลักเกณฑ์ห้ามซื้อ-ขาย โดยให้เป็นมรดกตกทอดแก่ลูกหลานเท่านั้น กรมป่าไม้ ได้ดำเนินการสำรวจจริงวัดที่ดินและสอบสวนสิทธิการถือครองที่ดินเพื่อจัดทำเอกสารสิทธิทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (สทก.) เพื่อมอบเอกสารสิทธิ สทก. ให้แก่ราษฎรในระยะต่อไป

งานพัฒนาสังคม ดำเนินการด้านการศึกษามีโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับ ม.๑-๖ และระดับ ปวช. พร้อมหอพักสำหรับนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสระดับ อนุบาล-ม.๓ จำนวน ๒ แห่ง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน สำหรับผู้ไม่ได้เข้าศึกษาในระบบ มีการจัดโครงการเข้าวัดวันพระ การบวชสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการห้องเรียนกลางแจ้งให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานที่จริง ด้านธรรมชาติศึกษา เช่น เรืองดิน น้ำ แมลง สิ่งแวดล้อม ทำให้เข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง ด้านสุขภาพ ก่อสร้างโรงพยาบาล ขนาด ๓๐ เตียง ๑ แห่ง ส่งเสริมการกำจัดลูกน้ำยุงลาย การฝึกอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บริเวณใกล้เคียงได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ด้านการรักษาความปลอดภัย มีหน่วยงานตำรวจตระเวนชายแดนและตำรวจภูธร อยู่ในพื้นที่ออกลาดตระเวนรักษาความปลอดภัยทรัพย์สินและความเป็นอยู่ของราษฎร ด้านวัฒนธรรม จัดงานประจำปีประเพณีท้องถิ่น เป็นประจำทุกปี มีการทำบุญตักบาตร การละเล่น/แข่งขันกีฬาพื้นบ้าน การประกวดพืชผลการเกษตร จัดงานวันผู้สูงอายุ และกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ให้ราษฎร

มีศูนย์รวมจิตใจ และร่วมกันรักษาสืบทอดวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

งานพัฒนาเศรษฐกิจ ดำเนินการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรม และระบบนิเวศน์ ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงบำรุงดิน พื้นที่ ๘๐๐ ไร่ การใช้น้ำหมักชีวภาพ ๓๕๐ ราย การใส่ปุ๋ยพืชสดไถกลบ เช่น ปลูกปอเทือง ถั่วพราง พื้นที่ ๕๐๐ ไร่ การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ ๗ กลุ่ม ๓๕๐ ราย ส่งเสริมให้ปลูกหญ้าแฝกอนุรักษ์ดินและน้ำ สนับสนุนชุดสระขนาดเล็กในไร่นา นอกเขตชลประทาน ๗๙ ราย ด้าน

กลุ่มอาชีพ ส่งเสริมให้จัดตั้งกลุ่มอาชีพ เช่น การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงสุกร มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดทำแปลงสาธิต การปลูกพืชเศรษฐกิจ เลี้ยงสัตว์ การผลิตน้ำมันไบโอดีเซล การอบรมความรู้ เพื่อให้ราษฎรที่มาศึกษาดูงานนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพของตนเอง ซึ่งในรอบปีที่ผ่านมา มีเกษตรกรและผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานประมาณ ๑๒,๐๐๐ คน

งานฟื้นฟูอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาพพื้นที่ป่าไม้เดิมเป็นป่าเบญจพรรณ ไม้เด่น คือ ประดู่ป่า มะค่าโมง ตะแบกใหญ่ ไม้ไผ่ ฯลฯ สภาพป่าถูกบุกรุกทำลายเป็นบริเวณกว้าง ปัจจุบันได้รับการฟื้นฟู ประมาณร้อยละ

๒๐ ของพื้นที่ เนื้อที่ ๔,๐๓๐ ไร่ โดยปลูกไม้ ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง ได้แก่ มะค่าโมง ประดู่ป่า สะเดา ชีเหล็กบ้าน ฯลฯ จากแปลงตัวอย่าง ชนิดพรรณไม้ใหญ่ ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางความสูงเพียงอก ตั้งแต่ ๔.๕ เซนติเมตรขึ้นไป พบว่ามี ๒๙ ชนิด ประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ ต้น ความหนาแน่นของต้นไม้ ประมาณ ๒๐๘ ต้น/ไร่ ต้นไม้ในแปลงปลูกป่า สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เพื่อนำไปสร้างมวลชีวภาพ ปริมาณ ๓๐,๕๘๘.๘๕ ตัน และปลดปล่อยก๊าซออกซิเจนสู่บรรยากาศ โดยกระบวนการสังเคราะห์แสงเป็นปริมาณทั้งสิ้นเท่ากับ ๒๔,๔๗๑.๐๘ ตัน

นอกจากนี้ ยังได้จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้ราษฎรมีส่วนร่วม โดยจัดตั้งชุดอาสาสมัครพิทักษ์ป่า มีการลาดตระเวนเฝ้าระวังการลักลอบตัดไม้ ส่งเสริมให้ราษฎรนำกล้าไม้ปลูกในพื้นที่ตนเอง และร่วมก่อสร้างฝายชะลอน้ำ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘-๒๕๕๑ จำนวน ๓๗๐ ฝาย ซึ่งสามารถชะลอการไหลของน้ำในพื้นที่ป่าไม้ได้ประมาณ ๒ เดือนในรอบปี และป้องกันการพังทลายของหน้าดิน ป้องกันไฟป่า และสร้างความชุ่มชื้นแก่พื้นที่ ☺☺

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม จังหวัดราชบุรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำริเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๙ ณ พื้นที่โครงการฯ สรุปได้ว่า ให้ดำเนินการศึกษาวิธีการปรับปรุงบำรุงดินที่เสื่อมโทรม ให้สามารถใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกได้ ทดสอบ วางแผนและจัดระบบปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยดำเนินการในลักษณะเป็นศูนย์สาขาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นอกจากนี้ ได้มีพระราชดำริเพิ่มเติมเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ สรุปได้ว่า ในส่วนที่ดินที่นายสี วรรณเทวี บริจาค ให้ดำเนินการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ปลูกต้นไม้ เพื่อเปรียบเทียบกับที่ดินของมูลนิธิชัยพัฒนาที่ซื้อไว้ โดยปล่อยไว้ตามธรรมชาติเพื่อเก็บข้อมูล

ผลการดำเนินงาน

โดยมีกรมพัฒนาที่ดิน เป็นหน่วยงานหลักในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นไปอย่างบูรณาการ สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

งานฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมและระบบนิเวศน์

ปรับปรุงฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมโดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ และการปลูกพืช เช่น ปอเทือง ถั่วพรางแล้วไถกลบเป็นปุ๋ยพืชสดบำรุงดิน การใช้หญ้าแฝก ฟื้นฟูดินและรักษาความชุ่มชื้นในดิน และการปลูกพืชคลุมดิน เช่น ถั่วลาย ถั่วคาโลโปเนียม ซึ่งการปรับปรุงดินเสื่อมโทรม โดยใช้วิธีการปลูกพืชคลุมดิน ปุ๋ยหมักเฉพาะหลุม เป็นวิธีที่ดีที่สุด การเปลี่ยนแปลงความอุดมสมบูรณ์ของ ดินดีขึ้น จากเดิมที่มีปริมาณอินทรีย์วัตถุ ๐.๕๘ เปอร์เซ็นต์ เพิ่มขึ้นเป็น ๑.๗ เปอร์เซ็นต์

งานศึกษาพัฒนาป่าไม้และสัตว์ป่า

การศึกษาการทดแทนสังคมพืชบริเวณเขาเขียว ในปี ๒๕๕๑ จำนวนชนิดพรรณไม้ของไม้ใหญ่ หรือต้นไม้ที่มีขนาด เส้นผ่านศูนย์กลางที่ความสูงเพียงอก ตั้งแต่ ๔.๕ เซนติเมตร ขึ้นไป พบว่า จำนวนชนิดพรรณไม้ในป่าเบญจพรรณ ปี ๒๕๕๑ มีจำนวนเพิ่มขึ้น เป็น ๕๒ ชนิด ป่าเต็งรังที่มีเหียงเป็นไม้เด่น จำนวน เพิ่มขึ้นเป็น ๑๗ ชนิด และป่าเต็งรังที่มีรังเป็นไม้เด่น มีจำนวน เพิ่มขึ้นเป็น ๔๑ ชนิด ความหนาแน่นของไม้ใหญ่ ป่าเบญจพรรณมีความหนาแน่นของไม้ใหญ่ ในปี ๒๕๕๑ เท่ากับ ๑๗๒.๐ ต้นต่อไร่ ป่าเต็งรังที่มีเหียงเป็นไม้เด่น เป็น ๓๒๑ ต้นต่อไร่ ป่าเต็งรังที่มีรังเป็นไม้เด่นจาก ๓๗๑.๕ ต้น ต่อไร่ เป็น ๒๘๑.๕ ต้นต่อไร่ และพื้นที่หน้าตัดของไม้ใหญ่ ป่าเบญจพรรณมีพื้นที่หน้าตัดของไม้ใหญ่ ในปี ๒๕๕๑ เท่ากับ ๒.๐๒ ตารางเมตรต่อไร่ ป่าเต็งรังที่มีเหียงเป็นไม้เด่น เป็น ๓.๔๓ ตารางเมตรต่อไร่ ป่าเต็งรังที่มีรังเป็นไม้เด่น เป็น ๓.๒๖ ตารางเมตรต่อไร่

การกระจายของต้นไม้ตามชั้นเรือนยอด ขนาดเส้น ผ่านศูนย์กลางเพียงอกตั้งแต่ ๔.๕ เซนติเมตร เป็นรูป L-shaped หมายถึง ต้นไม้ขนาดใหญ่มีจำนวนน้อย ต้นไม้ ขนาดเล็กมีจำนวนมาก แสดงถึงความสามารถในการทดแทน ของพรรณไม้ในอนาคต จากการศึกษา สรุปได้ว่า การ

เจริญเติบโตยังคงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากต้นไม้มิมีการเจริญเติบโตเป็นไปตามการคัดเลือกตามธรรมชาติ โดยต้นไม้มิที่มีขนาดเล็ก อ่อนแอ ต้นไม้มิก็จะตายลงแสดงถึงแนวโน้มการพัฒนาเข้าสู่สมดุลตามธรรมชาติของระบบนิเวศน์ป่าไม้ในบริเวณเขาเขียว

สำหรับสัตว์ป่า พบว่ามี สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ๑๒ ชนิด นก ๙๒ ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน ๑๘ ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ๖ ชนิด สัตว์ป่าเหล่านี้ ได้แก่ อ้น อีเห็น กระรอก ไก่ป่า นกกระแตแต้แวด นกกระเต็นออกขาว นกกระปูด จิ้งเหลน ตุ๊กแก จงอาง เป็นต้น

การสาธิตการเกษตรทฤษฎีใหม่

จัดทำแปลงการเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ ๑๕ ไร่ เพื่อสาธิตเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกรและผู้สนใจที่เข้าเยี่ยมชมโครงการฯ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ สรุป การปลูกข้าวไร่ และข้าวนาหว่าน ข้าวพันธุ์ ชัยนาท ได้ผลผลิตดีที่สุด ปลูกไม้ผลพันธุ์ฝรั่งกลมสาลี่ เจริญเติบโตดีที่สุด และสระน้ำในแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้งปี มีปริมาณน้ำเพียงพอกับการเพาะปลูก

งานพัฒนาแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่โครงการ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำเขาชะงุ้มความจุประมาณ ๖๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร บ่อกักเก็บน้ำ ๕ แห่ง สระเก็บน้ำ ๓ แห่ง และได้จัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมโดยการสูบน้ำจากคลองส่งน้ำสาย ๑ ขวาของโครงการ

เขื่อนแม่กลอง (ที่ กม. ๓๖+๑๐๐) ไปเดิมอ่างเก็บน้ำเขาชะงุ้มเพื่อแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในพื้นที่โครงการฯ ซึ่งเป็นพื้นที่อับฝนในระยะยาว ทำให้มีปริมาณน้ำสนับสนุนโครงการฯ อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาแหล่งน้ำช่วยเหลือราษฎรบริเวณพื้นที่รอบโครงการฯ โดยการขุดลอกลำห้วย ก่อสร้างฝายทดน้ำห้วยโป่งแค และก่อสร้างฝายทดน้ำห้วยน้ำโจน

ประโยชน์โครงการ

๑. พื้นที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในด้านดิน น้ำ ป่าไม้และพันธุกรรมต่างๆ และขยายผลการพัฒนาไปสู่หมู่บ้านในบริเวณใกล้เคียงจำนวน ๑๒ หมู่บ้าน ประชากร ๒,๕๑๐ ครัวเรือน ๘,๖๓๕ คน และเกษตรกรทั่วไป ที่สนใจมาศึกษาดูงานประมาณ ๒๐,๐๐๐ คนต่อปี

๒. โครงการนี้เป็นตัวอย่างของ “การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก” ที่ชัดเจนและสมบูรณ์มากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพียงแต่คนไม่ไปทำลายธรรมชาติ ธรรมชาติจะฟื้นฟูคืนสู่ธรรมชาติตนเอง และจะเป็นตัวอย่างในโครงการอื่นๆ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาโครงการจัดหาน้ำสนับสนุนโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาทดลองงานพัฒนาการเกษตรต่างๆ ตามความเหมาะสม สำหรับเป็นตัวอย่างให้ราษฎรนำไปปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง และเปิดให้บริการในด้านเทคนิคและวิชาการที่ครบวงจร เพื่อให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน

ศึกษา ทดลอง วิจัยอย่างต่อเนื่องนับถึงปัจจุบันเป็นเวลาเกือบ ๓ ทศวรรษ มีผลการศึกษา กว่า ๓๐๐ เรื่อง โดยนำเอาผลสำเร็จที่โดดเด่นของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ผ่านการคัดเลือกแล้วจำนวน ๑๙ เรื่อง มาจัดทำเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมแก่ราษฎรให้สามารถนำเอาองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในพื้นที่ของตนเอง ผลสำเร็จดังกล่าว ได้แก่

๑. **สายธารแห่งชีวิต** ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ เดิมเป็น ป่าโปร่ง ถูกนำไปใช้ประโยชน์และถูกทำลายไปมาก ทำให้ไม่มีน้ำในหน้าแล้ง น้ำไหลแรงในหน้าฝน หน้าดินถูกชะล้างเกิดปัญหาดินเค็ม ได้น้อมนำเอาแนวพระราชดำรินในการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก เช่น โครงการป่าเปียก (Wet Fire Break) การปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง และการปลูกป่าในใจคน มาใช้

๒. การเลี้ยงโคเนื้อหาจิมะภูพาน ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่ให้เนื้อคุณภาพดีที่สุดในโลก มีความนุ่ม ไขมันแทรกเกรดสูง ที่สำคัญคือ มีสัดส่วนของกรดไขมันไม่อิ่มตัวสูงกว่าโคทั่วไป จึงมีผลทำให้เนื้อโคหาจิมะปลอดภัยต่อการบริโภค การพัฒนาโคเนื้อหาจิมะภูพานนี้ มุ่งเน้นการใช้โคแม่พันธุ์ที่ราษฎรมีอยู่แล้วมาผสมกับน้ำเชื้อโคเนื้อหาจิมะภูพานแล้วทำการขุนลูกโคเนื้อสร้างรายได้ให้กับราษฎร

๓. การเลี้ยงไก่ดำภูพาน ไก่ดำจัดเป็นอาหารบำรุงสุขภาพ ซึ่งได้บริโภคกันอย่างแพร่หลาย ไก่ดำภูพานเป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ได้พัฒนาปรับปรุงให้ได้ไก่พันธุ์ดี ทนโรค เลี้ยงง่าย โตเร็ว สามารถสร้างรายได้ให้แก่ราษฎรมากกว่าไก่เนื้อทั่วไป ไก่ดำน้ำหนัก ๑ กิโลกรัม ราคาตัวละ ๒๕๐ บาท ในขณะที่ไก่เนื้อทั่วไป ราคาตัวละ ๗๐ - ๘๐ บาท เท่านั้น จึงได้รับความนิยมจากราษฎรเป็นจำนวนมาก

๔. การเลี้ยงสุกรภูพาน เกิดจากการพัฒนาสายพันธุ์จากสุกร ๔ สายพันธุ์ มีจุดเด่นต่างกัน ได้แก่ สุกรพันธุ์เหมยซาน พันธุ์พื้นเมืองสกลนคร พันธุ์ดูริอกเจอร์ซี และพันธุ์แลนด์เรซ เป็นสุกรที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว ให้ลูกดก สามารถปรับตัวเข้ากับการเลี้ยงของราษฎรได้ดี ปัจจุบันสามารถผลิตสุกรภูพาน ๒ สายพันธุ์ เพื่อตอบสนองความต้องการของราษฎรที่หลากหลาย

๕. การปลูกข้าวพันธุ์สุกแลนคร ซึ่งเป็นข้าวเหนียว สามารถปลูกได้ทั้งนาดอน นาชลประทาน และสภาพไร่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปลูกได้ทั้งปี คุณภาพข้าวสุก เหนียวนุ่ม มีกลิ่นหอม

๖. การปลูกข้าวขาวพันธุ์หอมมะลิ ๑๐๕ เป็นข้าวเจ้าทนแล้งได้ดี พอสสมควร ทนต่อสภาพดินเปรี้ยว และดินเค็ม เมล็ดข้าวสารใส แกร่ง คุณภาพการสีดี คุณภาพข้าวสุก อ่อนนุ่ม มีกลิ่นหอม

๗. ลิ้นจี่ นพ. ๑ เป็นสายพันธุ์ที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเขตจังหวัดที่มีความหนาวเย็นสม่ำเสมอ ออกดอกเดือนธันวาคม และเก็บเกี่ยวได้ในเดือนเมษายนของทุกปี ลักษณะเด่น คือ มีรสหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อย ทำให้จำหน่ายได้ราคาดี เป็นที่นิยมของราษฎร

๘. การเลี้ยงสัตว์ปีกเพื่อควบคุมศัตรูพืชสวนผลไม้ เป็นการใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติมาเป็นแนวทางในการควบคุมศัตรูพืชโดยการเลี้ยงห่าน เพื่อควบคุมวัชพืช เลี้ยงไก่พื้นเมือง เพื่อควบคุมแมลงในสวนไม้ผล ในอัตรา ๑๐๐ ตัวต่อไร่ นอกจากราษฎรจะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ปราศจากสารพิษ โรค และแมลง ยังได้อาหารจากการเลี้ยงห่านและไก่พื้นเมืองที่จะให้ไข่ตลอดปี รวมทั้งได้ปุ๋ยคอกที่มีคุณภาพสูงด้วย จึงเป็นที่นิยมของราษฎร

๙. การผลิตวุ้นเส้นจากถั่วเขียว เมล็ดถั่วเขียวมีคาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนประกอบอยู่ถึงร้อยละ ๕๖ มีโปรตีน ไขมัน วิตามิน เกลือแร่ และยังมีอะมาโยไลสและอะมาโยไลเพคติน จึงสามารถผลิตเป็นแป้งที่มีคุณภาพ ลักษณะเหนียวนุ่มไม่เปื่อยยุ่ย เป็นที่ต้องการและนิยมบริโภคกันทั่วไป

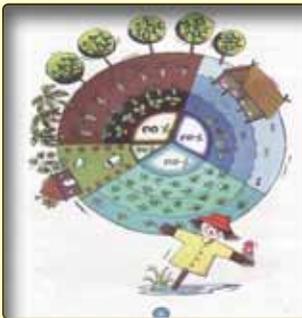

๑๐. การเลี้ยงปลานิลแดงร่วมกับเปิดบาบาสีลูกผสม เป็นแนวทางในการเลี้ยงปลาแบบผสมผสานที่ดีและเหมาะสมสำหรับสภาพพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงระยะเวลา ๔ เดือน สามารถเลี้ยงเปิดได้ถึง ๒ รุ่น เลี้ยงปลานิลแดงได้ ๑ รุ่น และสามารถนำปลาและเปิดไปขายสร้างรายได้มากกว่าการเลี้ยงปลาชนิดอื่น ๆ คู่กับเปิด จึงเป็นที่สนใจของราษฎร

๑๑. การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ มีความสะดวกในการจัดการเหมาะสำหรับราษฎรที่มีน้ำใช้ในการทำการเกษตรอย่างจำกัด มีทั้งการเลี้ยงในบ่อซีเมนต์ทั้งแบบเหลี่ยมและแบบกลม แต่แบบกลมราษฎรจะนิยมมากกว่า พันธุ์ปลาดุกที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ปลาดุกเทศ หรือปลาดุกยักษ์ เนื่องจากโตเร็วมากกินอาหารได้แทบทุกชนิด ระยะเวลาเลี้ยงสั้นเพียง ๒ - ๓ เดือน ก็สามารถจำหน่ายหรือบริโภคได้แล้ว

๑๒. เกษตรทฤษฎีใหม่ มีการบริหารจัดการทรัพยากรโดยเฉพาะดินและน้ำที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการคำนวณตามหลักวิชาการอย่างเหมาะสม เพื่อให้ราษฎรสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียง เน้นการพึ่งตนเองให้มากที่สุด

๑๓. การจัดการดินเค็มเพื่อปลูกข้าว ดินเค็มเป็นปัญหาที่สำคัญมาก โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีพื้นที่ดินเค็มประมาณ ๑๗.๘ ล้านไร่ อย่างไรก็ตามราษฎรสามารถเลือกปลูกพืชทนเค็ม หรือชอบเกลือ และเลือกชนิดพืชให้เหมาะสม เช่น พื้นที่ลุ่มน้ำขังควรปลูกข้าว จะทำให้ผลผลิตเพิ่มได้จาก ๑๐ - ๑๕ ตัน/ไร่ เป็น ๓๐ - ๕๐ ตัน/ไร่ และควรใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก แกลบ หรือปุ๋ยพืชสด

๑๔. การจัดการดินลูกรังเพื่อปลูกไม้ผล ปัญหาที่พบคือดินมีลูกรังหิน มนเล็กหรือเศษหินปะปนอยู่มาก ทำให้ดินมีปริมาณน้ำน้อยลง การอุ้มน้ำต่ำ หน้าดิน ถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย ดังนั้น ต้องมีการจัดการดินด้วยการปรับปรุงคุณสมบัติ ทางกายภาพและเคมีของดิน การใช้ประโยชน์ดินลูกรังในการทำฟุ้งหญ้าเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืชไร่ หรือพืชที่มีรากตื้น ต้องใส่ปุ๋ยและรักษาความชื้นด้วยวัสดุคลุมดิน เทคนิคในการปลูกไม้ผลในดินลูกรัง

๑๕. การเพาะเห็ดเศรษฐกิจและเห็ดพื้นเมือง โดยนำเอาวัสดุเหลือใช้ในด้านเกษตรกรรม และด้านอื่นๆ มาเป็นวัสดุในการเพาะปรับปรุงการเพาะเห็ดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดภูฐาน เห็ดบด เห็ดขอนขาว ฯลฯ ซึ่งจะเป็นรายได้เสริมให้แก่ราษฎร โดยเฉพาะ

- เห็ดขอนขาว กิโลกรัมละ ๕๐ - ๖๐ บาท ได้ผลผลิตดีในช่วงพฤษภาคม-ตุลาคม, กุมภาพันธ์-เมษายน
- เห็ดบด กิโลกรัมละ ๙๐ - ๑๒๐ บาท ได้ผลผลิตดีในช่วงพฤษภาคม-ตุลาคม, กุมภาพันธ์-เมษายน

๑๖. การปลูกยางพารา ปัจจุบันยางพาราเป็นพืชที่ราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมปลูก เนื่องจากมีราคาสูง ยางพาราพันธุ์ดี ได้แก่ พันธุ์ RRIM ๖๐๐ เนื่องจากสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ให้น้ำยางมาก การเจริญเติบโตก่อนเปิดกรีต และระหว่างเปิดกรีต ปานกลาง ใช้ระบบกรีตครั้งลำต้น วันเว้นวัน ให้ผลผลิตเฉลี่ย ๒๔๐ กิโลกรัมต่อปี

๑๗. หม่อนพันธุ์สกลนครและไหมพันธุ์นางตุ้ยสกลนคร ลักษณะเด่นมีความทนต่อสภาวะแห้งแล้งได้ดี เมื่อปักชำออกรากได้ดี ขยายพันธุ์ง่าย สามารถใช้ท่อนพันธุ์ปลูกในแปลงได้โดยตรงหรือปักชำก่อนปลูก เจริญเติบโตรวดเร็วหลังการตัดแต่ง มีความต้านทานโรครากเน่า แข็งแรง เลี้ยงง่าย ผลผลิตสูง เปลือกรังชั้นนอกสีขุ่น เปลือกรังชั้นในสีเหลืองเข้ม เส้นไหมมีความเลื่อมมันวาว หนอนไหมเมื่อโตเต็มวัยทั้งตัวผู้และตัวเมียจะมีสีขาว รูปร่างรังไหมวงรีรอยย่นบนผิวรังละเอียด ลักษณะเด่นเลี้ยงง่ายผลผลิตสูง เส้นไหม ๑ กิโลกรัมขายได้ประมาณ ๑,๓๐๐ - ๑,๖๐๐ บาท

๑๘. การแปรรูปจากผลิตภัณฑ์สมุนไพร สมุนไพรอยู่คู่กับวิถีชีวิตคนไทยมาช้านาน สมุนไพรถูกนำมาใช้สารพัดประโยชน์ และถูกแปรรูปออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น การทำลูกประคบกับสมุนไพรแห้ง (น้ำหนัก ๒๕๐ กรัม) สมุนไพรที่เป็นส่วนประกอบหลักได้แก่ ไพล ขมิ้น ตะไคร้ ใบมะกรูด ใบมะขาม พิมเสน การบูร และเกลือ สามารถสร้างรายได้เฉลี่ย ๑,๘๐๐ - ๒,๕๐๐ บาท/คน/เดือน

๑๙. การผลิตผ้าย้อมคราม ต้นครามเป็นไม้พุ่มตระกูลถั่ว ชอบน้ำน้อย แดดจัด ใบครามสด หรือทั้งกิ่งทั้งใบแก่และใบอ่อนประมาณ ๘ กิโลกรัม จะได้เนื้อครามปนปูนขาว ๑ กิโลกรัม ย้อมผ้าได้ประมาณ ๒๐๐ - ๓๐๐ กรัม ขั้นตอนการเตรียมน้ำย้อมครามต้องใช้เวลาประมาณ ๗ วัน การทอผ้าย้อมครามสามารถสร้างรายได้เฉลี่ย ๒,๐๐๐ - ๒,๕๐๐ บาท/คน/เดือน

จากผลสำเร็จที่โดดเด่นทั้ง ๑๙ เรื่อง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ ได้นำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม ๓๒ หลักสูตร เพื่อขยายผลไปสู่ราษฎร โดยเริ่มจากพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ๒๒ หมู่บ้าน แล้วขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจัดประชุมขยายผลสำเร็จของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ สู่หน่วยงานราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใน พ.ศ. ๒๕๕๓ ทั้งหมด ๑๐ คณะ จำนวน ๑,๙๑๗ คน

โครงการพัฒนาลำน้ำสาขาห้วยสามบาท จังหวัดนครราชสีมา

เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงบรรจุ พระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดบ้านไร่ ตำบลลูกุดพิมาน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ในการนี้มีพระราชดำริให้พิจารณาวางแผนโครงการก่อสร้างและปรับปรุงแหล่งกักเก็บน้ำในลำน้ำสาขาต่างๆ ของห้วยสามบาท เพื่อช่วยเหลือวัดบ้านไร่ (หลวงพ่อคุณ ปริสุทฺโธ) และราษฎรในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา และพื้นที่ใกล้เคียง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้พิจารณาปลูกต้นไม้ให้มากขึ้น ที่วัดบ้านไร่ ตัวอย่างต้นไม้ที่ปลูก ได้แก่ ต้นแค หนุ่ยป่าแฉก และต้นยูคาลิปตัสพันธุ์ดีกลุ่มปด้า (E.deglupta)

ผลการดำเนินงาน

๒.๑ ด้านชลประทาน

สำนักงาน กปร. ได้ร่วมกับ กรมชลประทาน พิจารณาดำเนินการสนองพระราชดำริ โดยก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยสามบาทแก่งซ้าย และปรับปรุงอ่างเก็บน้ำบ้านโนนสง่า ให้สามารถเก็บกักน้ำได้มากขึ้น ห่างจากวัดบ้านไร่ไปทางทิศตะวันตกประมาณ ๑๐ กิโลเมตร รวมทั้งก่อสร้างระบบกักเก็บน้ำ ขุดลอกหนองบึงและลำน้ำต่างๆ และก่อสร้างระบบส่งน้ำมายังวัดบ้านไร่ และพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎรในเขตพื้นที่ด่านขุนทด ประกอบด้วยโครงการย่อยรวม ๑๒ โครงการ ได้แก่

๑. อ่างเก็บน้ำบ้านโนนสง่า
๒. อ่างเก็บน้ำห้วยสามบาทแก่งซ้าย
๓. ฝ่ายห้วยสามบาทแก่งซ้าย
๔. ฝ่ายบ้านใหม่ศรีสุข

๕. ฝ่ายหนองมะขามเต่า
๖. ขุดลอกคลองท้ายหนอง-ลำมะติ-ฝ่ายมะขามเต่า
๗. ขุดลอกสระวัดบ้านไร่
๘. ปรับปรุงหนองตองตอด
๙. ขุดลอกสระสี่เหลี่ยม
๑๐. อ่างเก็บน้ำคลองโพรงตะเข้
๑๑. ทรบ.บ้านดอนใหญ่
๑๒. อ่างเก็บน้ำบ้านใหม่ศรีสุข

การดำเนินการดังกล่าวทำให้สามารถแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งของวัดบ้านไร่ และพื้นที่เกษตรกรรมของราษฎรอำเภอด่านขุนทด นอกจากนี้ปริมาณน้ำที่เพิ่มขึ้นจากการดำเนินโครงการยังช่วยเพิ่มปริมาณน้ำใต้ดิน และบรรเทาสภาพปัญหาดินเค็มในเขตพื้นที่รับประโยชน์ด้วย

๒.๒ ด้านการปลูกต้นไม้

สำนักงาน กปร. ร่วมกับ กรมพัฒนาที่ดิน กรมป่าไม้ และหน่วยงานในพื้นที่ วางแผนการปลูกต้นไม้ และเริ่มปลูกตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๔๒ โดยแบ่งพื้นที่ดำเนินการออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

พื้นที่ส่วนที่ ๑ บริเวณวัดบ้านไร่ เนื้อที่ประมาณ ๒๙ ไร่ ดำเนินการปลูกซ่อมต้นไม้ที่เคยปลูกไว้เดิมในบริเวณสวนป่าของวัด และปลูกต้นไม้เพิ่มเติม ได้แก่ สะเดา ประดู่ และซีเหล็ก จำนวนต้นไม้รวมทั้งสิ้น ๓,๔๐๐ ต้น

พื้นที่ส่วนที่ ๒ บริเวณโรงเรียนวัดบ้านไร่ เนื้อที่ประมาณ ๒๐ ไร่ ดำเนินการปลูกซ่อมแซมแปลงปลูกเดิม ปลูกเพิ่มเติมบริเวณรอบโรงเรียน อาคารอเนกประสงค์ และรอบรั้วโรงเรียน ต้นไม้ที่ปลูก ได้แก่ สะเดา ๑,๕๐๐ ต้น ซีเหล็ก ๑,๖๐๐ ต้น แคน ๕๐๐ ต้น ยูคาลิปตัส (พันธุ์ดีกลูปต้า) ๖๐๐ ต้น

พื้นที่ส่วนที่ ๓ บริเวณรอบหนองตองตอด เนื้อที่ประมาณ ๑๐ ไร่ ต้นไม้ที่ปลูก ได้แก่ สะเดา ๖๐๐ ต้น ขี้เหล็ก ๖๐๐ ต้น แคน ๖๐๐ ต้น และปลูกหญ้าแฝก บริเวณพื้นที่ลาดชัน เพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน โดยปลูกเป็น ๓ แถว จำนวนแฝกรวมทั้งสิ้น ๔๐,๐๐๐ ต้น

พื้นที่ส่วนที่ ๔ บริเวณอ่างเก็บน้ำบ้านโนนสง่า และคันคลองส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำบ้านโนนสง่า ถึงหนองตองตอด เนื้อที่ประมาณ ๑๑๐ ไร่ ต้นไม้ที่ปลูก ได้แก่ สะเดา ขี้เหล็ก แคน จำนวนต้นไม้รวมทั้งสิ้น ๖,๖๐๐ ต้น และปลูกหญ้าแฝกบริเวณพื้นที่ลาดชัน โดยปลูกเป็น ๒ แถว จำนวนแฝกรวมทั้งสิ้น ๔๘๐,๐๐๐ ต้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

หลังจากที่โครงการพัฒนาลำน้ำสาขาห้วยสามบาท อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ จนถึงปี ๒๕๕๓ สามารถเก็บกักน้ำได้ ๓.๓๐๘ ล้านลบ.ม. ช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรได้ ๑๖,๗๐๐ ไร่ ๑๗ หมู่บ้าน ๒,๓๐๑ ครัวเรือน ประชากร ๑๐,๓๗๒ คน ในเขตพื้นที่ ๒ อำเภอ ๕ ตำบล ได้แก่ อำเภอด่านขุนทด ตำบลพันชนะ ตำบลหนองกรด ตำบลกุดพิमान ตำบลวะใหญ่ อำเภอเทพารักษ์ ตำบลสำนักตะคร้อ ได้มี

แหล่งน้ำสำหรับเก็บกักเพียงพอสำหรับการอุปโภค-บริโภค และการเกษตรในช่วงฤดูฝน-ฤดูแล้ง รวมถึงการแก้ไขปัญหาอุทกภัย และ ปัญหาดินเค็ม ราษฎรได้ประกอบอาชีพทางการเกษตร และมีเศรษฐกิจที่ดีไม่ต้องโยกย้ายถิ่นฐานไปหางานทำนอกพื้นที่ในช่วงฤดูแล้ง

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน จังหวัดมุกดาหาร

เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริ ให้พิจารณาจัดตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ ในลักษณะการพัฒนาพื้นที่แบบเบ็ดเสร็จ โดยประสานหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกันเพื่อเร่งรัดการจัดหาแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค-บริโภค และทำการเกษตร ตลอดจนการพัฒนาอาชีพเกษตรและศิลปาชีพ รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าและต้นน้ำลำธาร ทั้งนี้โดยให้มีการจัดการในลักษณะสหกรณ์การเกษตรหุบกะพง

ผลการดำเนินงาน

หน่วยงานต่างๆ ได้ร่วมกันดำเนินงานอย่างบูรณาการ เพื่อให้โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของ “การพัฒนาพื้นที่แบบเบ็ดเสร็จ” ในมิติต่างๆ ดังนี้

๑. การพัฒนาแหล่งน้ำ

พื้นที่โครงการฯ มีแหล่งน้ำ ๗ แห่ง มีความจุรวมประมาณ ๒๔,๕๒๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร โดยส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่เกษตรกรด้วยการจัดประชุมเวทีชาวบ้านให้ความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำในเขตชลประทาน ตลอดจนส่งเสริม ให้ความรู้แก่เยาวชนในพื้นที่โครงการฯ ตามหลักสูตรยุวชลกรเรียนรู้งานชลประทาน ควบคู่ไปกับการสร้างฝายต้นน้ำลำธารเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับป่า พร้อมทั้งขุดสระเพื่อการประมงและเพื่อการเกษตรทฤษฎีใหม่

ที่ผ่านมา ราษฎรมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกข้าว และพืชผัก ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้งมากขึ้น รวมทั้งตระหนักและมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาดูแล แหล่งน้ำเป็นอย่างดี

๒. การพัฒนาป่าไม้

ป้องกันรักษาป่าไม้ในพื้นที่โครงการกว่า ๑๘๔,๐๐๐ ไร่ พร้อมทั้งเพาะชำกล้าไม้ใหญ่ และนำไปปลูกฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำ เพื่อรักษาและฟื้นฟูป่าต้นน้ำในพื้นที่โครงการให้อุดมสมบูรณ์ พร้อมทั้งมีการฝึกอบรมเยาวชนรักษ่าพิทักษ์แผ่นดินแม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ยังมีงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ เช่น ยึดของกลางจำพวกเลื่อยโซ่ยนต์ รถบรรทุก และตัดฟัน เผาทำลายไร่กัญชา

๓. การพัฒนาดิน

ส่งเสริมการใช้พันธุ์หญ้าแฝกให้เกษตรกรปลูกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายและอนุรักษ์สภาพพื้นดิน รวมทั้ง ส่งเสริมอบรมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบัน ราษฎรสามารถ ทำการเพาะปลูกพืชเพื่อการพาณิชย์ได้เป็นอย่างดี

๔. การพัฒนาคุณภาพชีวิตและอาชีพ

ได้มีการพัฒนาส่งเสริมคุณภาพชีวิตและฝึกอาชีพให้แก่ราษฎร ปัจจุบันราษฎรมีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเปรียบเทียบกับในอดีตได้ดังนี้

๑. ราษฎรในพื้นที่โครงการในเขตตำบลกกตูม เมื่อปี ๒๕๕๐ มีจำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. เรื่องรายได้

จำนวน ๕๘๐ ครัวเรือน จาก ๑,๘๘๔ ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๐.๘ แต่ในปี ๒๕๕๓ จำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ จปฐ. เรื่องรายได้มีจำนวนลดลง เหลือ ๓๓ ครัวเรือน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑.๗๕ เท่านั้น

๒. รายได้เฉลี่ยต่อคนของราษฎรตำบลกกตุม เพิ่มขึ้นเป็น ๓๘,๗๕๔ บาท ต่อคนต่อปี ในปี ๒๕๕๓ จาก ๒๔,๗๒๒ บาท ต่อคนต่อปี ในปี ๒๕๕๐

๕. การอพยพราษฎรบ้านโนนปาก่อ

จังหวัดมุกดาหาร สำนักงาน กปร. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ พิจารณาช่วยเหลือราษฎรบ้านโนนปาก่อ จำนวน ๖๖ ครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ใน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน และป่าสงวนแห่งชาติดงภูสีฐาน ซึ่งเป็นแหล่ง ดันน้ำลำธารที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร โดยการจัดหาพื้นที่รองรับการอพยพ ราษฎรฯ ประมาณ ๒๐๐ ไร่ บริเวณบ้านด่านช้าง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลบ้านค้อ อำเภอ คำชะอี ซึ่งอยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนฯ ดังนี้

๑) รั้งวัดและแบ่งแปลงที่ดินเพื่อจัดสรรให้ราษฎร ๖๖ ครอบครัว ครอบครัพละ ๓ ไร่ พร้อมทั้งปลูกสร้างบ้านชั้นเดียว ก่ออิฐถือปูน จำนวน ๔๗ หลัง สำหรับรองรับราษฎรที่อพยพลงมา

๒) จัดหาระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ การขยายเขตและติดตั้งมิเตอร์ ไฟฟ้า และน้ำประปาเข้าสู่บ้านที่รองรับผู้อพยพจากชุมชนโนนปาก่อ

๓) กำลังปรับปรุงอ่างเก็บน้ำหนองแคน บ้านด่านช้าง ตำบลบ้านค้อ อำเภอคำชะอี พร้อมก่อสร้างสถานีสูบน้ำและระบบกระจายน้ำ เพื่อให้ราษฎร

ที่อพยพลงมาอาศัยอยู่ มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรและอุปโภค บริโภคอย่างเพียงพอ

๔) ส่งเสริมอาชีพให้แก่ราษฎรที่อพยพ โดยชุดสระน้ำ ขนาดเล็ก และสร้างโรงเรียนปศุสัตว์ พร้อมทั้งสนับสนุน บัณฑิตการผลิต เช่น พันธุ์โคพื้นเมือง พันธุ์สุกรและพันธุ์ ไก่พื้นเมือง

โครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรบริเวณอำเภอภูสิงห์ ในครั้งนี้ มีพระราชดำริสรุปความว่า ให้ส่วนราชการต่างๆ ร่วมกันพิจารณาจัดตั้งศูนย์พัฒนาการเกษตรแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ ซึ่งประกอบอาชีพทำนาไม่ได้ผล และให้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในลักษณะเช่นเดียวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ต่อมาในวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการดำเนินงานโครงการศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ฯ และมีพระราชดำริให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติมให้แก่ราษฎรในบริเวณพื้นที่ รอบศูนย์พัฒนาการเกษตรภูสิงห์ฯ เพื่อให้มีน้ำใช้ทำการเกษตรและอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ รวมทั้ง ให้พิจารณาช่วยเหลือและส่งเสริมอาชีพให้กับราษฎรเพื่อให้มีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๘ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านพนมชัย หมู่ที่ ๕ ตำบลห้วยตามอญ อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ ในครั้งนี้ มีพระราชดำริให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดหาแหล่งน้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยหินแตก และลำห้วยไผ่ เพื่อช่วยเหลือราษฎรซึ่งประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ สำหรับเรื่องการทำกินในพื้นที่ป่าของราษฎรนั้น ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดหาพื้นที่เพื่อลองทำโครงการ โดยส่งเสริมอาชีพเพื่อให้คน อยู่ร่วมกับป่าโดยไม่ทำลายป่า

ผลการดำเนินงาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันทำงานอย่างบูรณาการ ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กองทัพอากาศที่ ๒ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติฯ กรมชลประทาน กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ ฯลฯ ในพื้นที่ตั้งโครงการ จำนวน ๕๔๐ ไร่ โดยแบ่งพื้นที่เป็น งานสาธิต งานพัฒนาด้านต่างๆ ได้แก่ งานพัฒนาด้านการเกษตร งานพัฒนาด้านข้าว งานพัฒนาด้านป่าไม้ งานพัฒนาด้านประมง งานพัฒนาด้านการปศุสัตว์ งานพัฒนา ด้านชลประทานงานพัฒนาด้านการปรับปรุง

บำรุงดิน โครงการส่งเสริมศิลปาชีพฯ และงานส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อขยายผลสู่ราษฎรบริเวณใกล้เคียงในเขต ๘๒ หมู่บ้าน ๗ ตำบล ในเขต อำเภอกุฉินารายณ์

ประโยชน์ของโครงการ

ทำให้ราษฎรสามารถได้รับความรู้ทุกด้าน รวมทั้งนักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและขยายผลไปสู่

ชุมชนหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ของราษฎรในพื้นที่ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตลอดจนราษฎรและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ การดำเนินงานโครงการฯ ยังมีส่วนสำคัญในการปกป้องทรัพยากรป่าไม้ในบริเวณอำเภอกุฉินารายณ์ ซึ่งประสบปัญหาถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อจับจองเป็นพื้นที่ทำกินและถูกลักลอบตัดไม้มีค่า เช่น ไม้พะยุง ไปจำหน่ายต่างประเทศ รวมทั้งยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่บริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชาอีกด้วย

โดยทั้งนี้ มีเกษตรกรบางรายที่ได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์พัฒนาการเกษตรกุฉินารายณ์ฯ ประกอบอาชีพทำการเกษตรทฤษฎีใหม่มีรายได้เฉลี่ยสุทธิประมาณ ๑๕๖,๒๘๐ บาท/ปี ซึ่งเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก่ำ จังหวัดสกลนคร – จังหวัดนครพนม

เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาวางโครงการก่อสร้างโครงการพัฒนาลุ่มน้ำก่ำ จังหวัดสกลนคร-นครพนม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยระบายน้ำออกจากบริเวณพื้นที่น้ำท่วมสองฝั่งลำน้ำก่ำในช่วงฤดูฝน และกักเก็บน้ำไว้ในลำน้ำเพื่อให้ราษฎรได้ใช้ทำการเกษตรและอุปโภคบริโภคในฤดูแล้ง ทั้งนี้ ต้องให้มีการควบคุมระดับน้ำในหนองหาน ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ซึ่งควรดำเนินการปรับปรุงลำน้ำก่ำ

และชุดลำนํ้าช่วงที่คดเคี้ยวให้ตรงตามความเหมาะสม พร้อมทั้งก่อสร้างอาคารบังคับน้ำในลำน้ำก่ำเป็นระยะ ๆ พร้อมทั้งพระราชทานภาพร่างโครงการผู้เกี่ยวข้องด้วย

ต่อมาได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติม เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ สรุปความว่า ให้พิจารณาดำเนินการก่อสร้างประตูระบายน้ำขนาดเล็ก โดยลดความสูงของประตูระบายน้ำลงมา แล้วเจรจากับราษฎรที่ครอบครองพื้นที่ที่ถูกน้ำท่วม และให้เก็บกักน้ำในร่องน้ำแล้วให้ราษฎรสูบน้ำไปใช้เอง

ผลการดำเนินงาน

กรมชลประทานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินงานโครงการมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ซึ่งปัจจุบันมีผลการดำเนินงานดังนี้

ภาพยี่กโย : ร่างเค้าโครงพระราชทานโครงการพัฒนาลุ่มน้ำก่ำ
จังหวัดสกลนคร-นครพนม
ทรงวาดบนเครื่องบินพระที่นั่ง

๑. พัฒนาหนองบึงขนาดใหญ่ แล้วเสร็จ จำนวน ๑๕ แห่ง เพื่อเป็นแก้มลิงสำหรับเก็บกักน้ำจากลำน้ำก้ำที่มีปริมาณน้ำมากในช่วงฤดูฝน และสำรองไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง

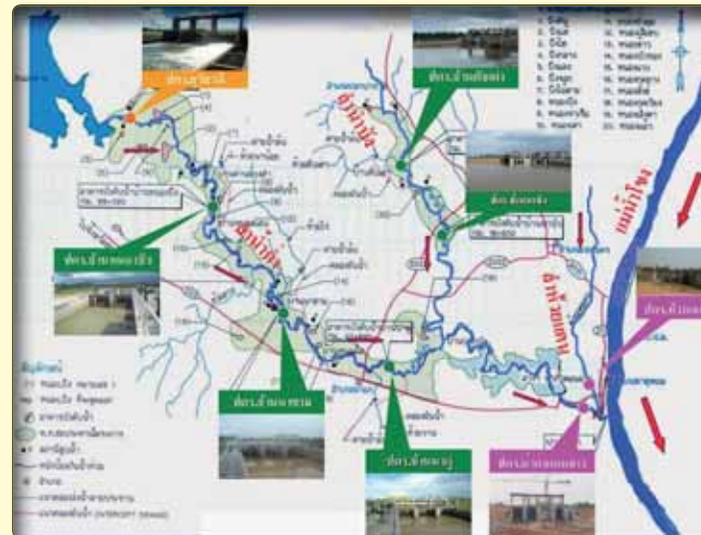
๒. ก่อสร้างประตูระบายน้ำ ในลำน้ำก้ำและลำน้ำสาขา แล้วเสร็จ จำนวน ๗ แห่ง เพื่อการชลประทานทั้งการเก็บกักน้ำในลำน้ำ และเร่งระบายน้ำ มีพื้นที่รับประโยชน์ ๑๒๖,๐๐๐ ไร่

๓. สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าพร้อมระบบส่งน้ำ จำนวน ๒๔ แห่ง ซึ่งก่อสร้างโดย กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ มีน้ำต้นทุนจากประตูระบายน้ำ สามารถส่งน้ำเข้าสู่พื้นที่ทำการเกษตรได้โดยตรงประมาณ ๓๙,๐๐๐ ไร่ ซึ่งในปี ๒๕๕๒ สำนักงาน กปร. ได้ดำเนินการศึกษาการใช้ประโยชน์สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและระบบส่งน้ำในพื้นที่โครงการพบว่า สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและระบบส่งน้ำยังคงใช้งานได้ดีมีเพียงแค่ ๕ แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๑ ของสถานีทั้งหมด นอกนั้นมีสภาพใช้งานได้แต่ไม่เต็มศักยภาพ โดยในปี ๒๕๕๔ ได้ปรับปรุงสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและระบบส่งน้ำจำนวน ๖ แห่ง

๔. วิกฤตแม่น้ำโขง สภาพปริมาณน้ำในแม่น้ำโขงที่ลดระดับลงต่ำมาก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อราษฎรผู้ใช้น้ำจากลำน้ำโขง ไม่สามารถทำการเกษตรได้ตามปกติ แต่

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าราษฎรที่อยู่ในบริเวณโครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำฯ กลับมีปริมาณน้ำต้นทุนเพียงพอที่จะสามารถทำการเกษตรในห้วงเวลาดังกล่าวได้ด้วยพระปรีชาสามารถด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ทำให้สามารถเก็บกักน้ำในช่วงฤดูฝนที่จะไหลลงแม่น้ำโขงไว้ในลำน้ำก้ำ ซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำโขงได้ ซึ่งปัจจุบัน ประตูระบายน้ำทั้ง ๗ แห่ง ยังมีปริมาณน้ำที่ใช้ประโยชน์ได้กว่า ๑๕ ล้านลูกบาศก์เมตร จึงสามารถช่วยแก้วิกฤตขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งได้เป็นอย่างดี ในขณะที่แม่น้ำโขงเกิดวิกฤต

นอกจากนี้ กรมชลประทานได้พิจารณาสร้างสถานีสูบน้ำจากปากแม่น้ำก้ำเพื่อสูบน้ำจากแม่น้ำโขงเข้ามาใช้ประโยชน์ในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำฯ อีกด้วย

โครงการศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ จังหวัดเลย

เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริ ณ ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เนื่องจากในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ ประสบปัญหาการขาดแคลนพันธุ์สัตว์อยู่จำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร จึงพระราชทานพระราชดำริให้ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ตามพระราชดำริ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย เป็นศูนย์กลางในการผลิต พันธุ์สัตว์ต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และส่งเสริมขยายพันธุ์สัตว์ไปยัง

โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ขาดแคลน รวมทั้งพิจารณาส่งเสริมพันธุ์สัตว์สายพันธุ์ดี ให้กับราษฎรที่ยากจนในเขตพื้นที่ต่างๆ ที่อยู่ไม่ไกลจากศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ เพื่อให้ราษฎรสามารถเลี้ยงสัตว์ ใช้เป็นอาหารโปรตีน ทำให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น โดยให้ส่วนราชการต่างๆ ร่วมมือกันจัดทำแผนปฏิบัติงาน และส่งให้สำนักงาน กปร.พิจารณาดำเนินการสนับสนุนต่อไป

ผลการดำเนินงาน

ศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ ได้ดำเนินงาน เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. **ฐานการผลิตปศุสัตว์** เพื่อเป็นแหล่งเลี้ยงสัตว์พ่อแม่พันธุ์สุกร เป็ดไก่ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ผลิตลูกสัตว์นำออกส่งเสริมให้เกษตรกรและโรงเรียนในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ สุกรเปียร์ตรง สุกรหมยชาน สุกรป่าผสมหมยชาน และสุกรดอย นอกจากนี้ ยังผลิตสัตว์ปีก ๑๐ สายพันธุ์ ได้แก่ ไก่ซี ไก่แดง ไก่ประดู่หางดำ ไก่เหลืองหางขาว ไก่ฟ้า ไก่ฟ้าหลวง ไก่แม่ฮ่องสอน ไก่ไข่สายพันธุ์กรมปศุสัตว์ เป็ดเทศพันธุ์กบินทร์บุรีสายพันธุ์เลย เป็ดเทศท่าพระ
๒. **ฐานการเรียนรู้ปศุสัตว์** เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การอนุรักษ์สายพันธุ์ สัตว์ประจำถิ่น พันธุ์สัตว์ที่เหมาะสม

กับพื้นที่ และสถิติวิธีการเลี้ยงสัตว์รูปแบบเกษตรผสมผสานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้เกษตรกรเห็นแบบอย่างที่น่าไปปฏิบัติได้ ในกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

๒.๑ การเลี้ยงโค กระบือ เพื่ออนุรักษ์และสถิติการใช้งาน เช่น ไถนา ลากเลื่อน

๒.๒ การเลี้ยงแพะ แกะ ได้แก่ แพะพันธุ์พื้นเมือง แกะพันธุ์พื้นเมือง หางยาว

๒.๓ การเลี้ยงสัตว์ปีกแบบผสมผสาน Happy Poultry ได้แก่ ไก่ดำภูพาน ไก่วง ไก่ถิ่นเลย ไก่ตอก ไก่ไข่ เป็ดเทศแม่ฮ่องสอน เป็ดปากน้ำ เป็ดเทศกบินทร์บุรีสายพันธุ์เลย ห่านสีขาว ห่านสีเทา

๓. **ฐานการเรียนรู้เกษตรผสมผสานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรแบบผสมผสานร่วมกับการเลี้ยงปศุสัตว์ เช่น การปลูกพืชสมุนไพร เพื่อใช้เป็นยารักษาสัตว์และผสมอาหารให้สัตว์กิน การใช้ประโยชน์จากมูลสัตว์ โดยทำบ่อแก๊สชีวภาพ ๓ รูปแบบและการทำน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น

๔. **แปลงสาธิตแสดงการปลูกไม้ผล** พื้นที่ ๗๐ ไร่ ได้แก่ ลิ้นจี่ ลำไย มะขามหวาน มะคาเดเมีย ฝรั่ง มะม่วง มะพร้าว พุทรา

๕. **แปลงสาธิตการปลูกพืชอาหารสัตว์** พื้นที่ ๓๐ ไร่ สถิติการปลูกหญ้าและถั่วอาหารสัตว์พันธุ์ต่างๆ ได้แก่ หญ้ากินนี หญ้าเนเปียร์ หญ้ารูซี่ ถั่วลิสงเถา ถั่วฮามาต้า ถั่วท่าพระสไตโล และพันธุ์อ้อยอาหารสัตว์

นอกจากนี้ยังดำเนินการอบรมครู นักเรียน และผู้ปกครอง โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย ๗ โรงเรียน และสนับสนุนพันธุ์ไก่ไข่ไทย และผลิตไก่สาวเพื่อส่งเสริมให้แก่โรงเรียนและเกษตรกรยากจน ในจังหวัดเลย

ประโยชน์ของโครงการ

ทำให้เกษตรกร ผู้ปกครอง และนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่ทุรกันดารในเขตพื้นที่จังหวัดเลย จำนวน ๗ โรงเรียน ได้รับไก่ไข่พันธุ์จากกรมปศุสัตว์โรงเรียนละ ๙ - ๑๐ คนคนละ ๖ - ๘ ตัว รวม ๔๒๘ ตัว โดยการให้ผู้ปกครองนักเรียนนำไก่ไข่ไปเลี้ยงที่บ้าน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับอาหารโปรตีน และให้เด็กนักเรียนเกิดความรู้และทักษะในการเลี้ยงสัตว์ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ และสามารถพึ่งตนเองได้พร้อมทั้งผลิตอาหารสัตว์ที่สามารถผลิตใช้เองได้โดยใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยสามพาด จังหวัดอุดรธานี

เมื่อวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๒๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยสามพาด เพื่อจัดหาน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกในเขตอำเภอเมือง และอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ให้มีน้ำสำหรับการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง ส่วนที่บริเวณต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าสงวนแต่มีราษฎรเข้าบุกรุกเป็นที่ทำกินแล้วนั้น ควรทำการสำรวจเขตที่ทำกินของราษฎร แล้ว

ประสานงานกับจังหวัดอุดรธานี เพื่อหาทางแก้ไขปัญหากับที่ดินที่จะถูกน้ำท่วมตามความเหมาะสมด้วย

ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรบริเวณที่ตั้งห้วงงานอ่างเก็บน้ำห้วยสามพาด ที่บ้านหนองประเสริฐ ตำบลทับกุง อำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี

และมีพระราชกระแสรับสั่งกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้รีบแก้ไขปัญหาที่ดินในบริเวณต่างๆ
ที่จะต้องถูกน้ำท่วมและให้เร่งรัดการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแห่งนี้โดยเร็ว

ผลการดำเนินงาน

อ่างเก็บน้ำห้วยสามพาดสามารถเก็บกักน้ำได้ความจุ ๑๕ ล้านลูกบาศก์เมตร
มีระบบส่งน้ำ เป็นคลองส่งน้ำคาคอนกรีต จำนวน ๑๑ สาย ความยาวรวม
๓๗,๙๓๐ กม. และมีคูส่งน้ำ จำนวน ๑๗๒ สาย ความยาวรวม ๘๘.๘๘๑ กม.
สามารถส่งน้ำสนับสนุนพื้นที่การเกษตรได้ประมาณ ๑๖,๙๑๐ ไร่ โดยครอบคลุม
พื้นที่ ๓ อำเภอ (อำเภอเมือง, อำเภอหนองแสง, อำเภอกุมภวาปี) ๔ ตำบล
รวม ๑๖ หมู่บ้าน

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยสามพาด มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งเป็นทั้งรูปแบบ
กลุ่มพื้นฐาน และกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ทั้งหมด ๑๑ กลุ่ม โดยเป็น
กลุ่มพื้นฐาน ๕ กลุ่ม และกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน ๖ กลุ่ม แต่ละกลุ่ม
จะมีประธาน และคณะกรรมการกลุ่มร่วมประชุมวางแผนการปลูกพืชและการ
บริหารจัดการน้ำในแต่ละฤดูกาล

เกษตรกรในพื้นที่ทำนา ได้ผลผลิตเป็น ข้าวนาปี ๑๕,๗๙๙ ไร่ (ผลผลิต
เฉลี่ย ๕๕๐ กก. ต่อไร่) มูลค่า ๗๖ ล้านบาท และข้าวนาปรัง ๑,๒๐๐ ไร่ (ผลผลิต
เฉลี่ย ๔๕ กก. ต่อไร่) มูลค่า ๕ ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีการปลูกพืชฤดูแล้ง
เช่น พืชไร่ พืชผัก แตงโม แตงล้าน ข้าวโพด อีกรด้วย ☺

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำลำพะยั้งตอนบน จังหวัดกาฬสินธุ์

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริ ให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำลำพะยั้ง และขยายระบบส่งน้ำของอ่างเก็บน้ำลำพะยั้งพร้อมทั้งให้พิจารณาขุดสระน้ำประจำไร่นาตามแนวทฤษฎีใหม่

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้พิจารณาผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ ซึ่งอยู่ทางฟากจังหวัดมุกดาหารมาเติมให้แก่อ่างเก็บน้ำลำพะยั้ง เพื่อขยายพื้นที่รับน้ำชลประทานได้มากขึ้น

และในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติม สรุปความว่าให้รีบดำเนินการผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่มายังพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำลำพะยั้ง

ผลการดำเนินงาน

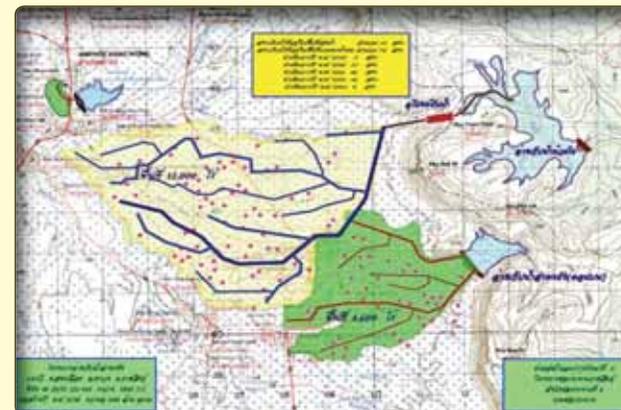
อ่างเก็บน้ำลำพะยั้งตอนบน สามารถเก็บกักน้ำได้ ๓.๕ ล้านลูกบาศก์เมตร และเสริมคันดินเพิ่มระดับเก็บกักเป็น ๔ ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถส่งน้ำสนับสนุนพื้นที่การเกษตรได้ประมาณ ๔,๖๐๐ ไร่ พร้อมทั้งขุดสระเก็บน้ำประจำไร่นาขนาด ๕,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร จำนวน ๔๗๑ สระ เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนจากการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค พร้อมทั้งได้นำทฤษฎีใหม่ไปทดลองทำที่บ้านแดนสามัคคี หมู่ที่ ๑๓ ตำบลคุ้มเก่า เป็นแห่งแรกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการพัฒนาพื้นที่เขตรน้ำฝนบ้านแดนสามัคคีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ตลอดจนก่อสร้างอุโมงค์ผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยไผ่ อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร มาสนับสนุนพื้นที่เพาะปลูกในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน ๑๒,๐๐๐ ไร่ ขณะนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่ออุโมงค์ผันน้ำ แห่งนี้

ว่า “**ลำพะยังภูมิพัฒน์**” ซึ่งหมายถึง อุโมงค์ผันน้ำที่นำความเจริญมาสู่แผ่นดิน
ลุ่มน้ำลำพะยัง

การขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

ส่วนราชการต่างๆ ได้ร่วมกับหลายภาคส่วนทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ
ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น และวัด เพื่อดำเนินการโครงการขยายผล
เกษตรทฤษฎีใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่
จากขั้นที่ ๑ ไปสู่ขั้นที่ ๒ และขั้นที่ ๓

ปัจจุบัน มีสระน้ำประจำไร่นา จำนวน ๔๗๑ สระ ขนาดความจุประมาณ
๕,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร มีการตั้งกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทานตามพื้นที่ ซึ่ง
มีผลความก้าวหน้ามาเป็นลำดับ และการใช้แนวคิด “๑ ไร่ไม่ยากไม่จน” ทำให้
จำนวนสมาชิก ๑๖๓ รายในปี ๒๕๕๒ เพิ่มขึ้นเป็น ๖๙๗ ราย ในปี ๒๕๕๓
และยังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงาน
ต่างๆ ในพื้นที่ มีเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้
เกิดการพัฒนาที่มาจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เกิดผู้นำและขยาย
“เครือข่ายอภัยแก่แบ่งปันอำเภอเขาวง” พร้อมทั้งพัฒนาตลาดนัดสีเขียวทุกวัน
วันศุกร์ จากผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรปลอดภัยจากแปลง ๑ ไร่ไม่ยากไม่จนโดย
ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำห้วยทอน จังหวัดหนองคาย และจังหวัดอุดรธานี

เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ว่าสมควรพิจารณาก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยทอน (ตอนบน) ตามคำขอของราษฎร และถ้าเป็นไปได้ควรก่อสร้างที่เคยดำริไว้เดิม คือบริเวณต้นน้ำห้วยทอน

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ และวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินจังหวัดหนองคาย และ

เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสภาพพื้นที่บริเวณลำห้วยทอน (ตอนบน) ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับงานชลประทาน สรุปความว่า

๑. ควรพิจารณาวางโครงการจัดหาแหล่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกให้ราษฎรบ้านเตื่อ และหมู่บ้านข้างเคียงในเขตตำบลวัดธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยก่อสร้างประตูบังคับน้ำ ที่ปากน้ำสวย หรือที่ลำห้วยตามความเหมาะสม ตามที่ราษฎรบ้านเตื่อ ทูลเกล้าถวายฎีกา

๒. ควรพิจารณาวางโครงการ และก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ และเขื่อนทดน้ำที่ลำห้วยทอน และห้วยสาขาของห้วยทอน เพื่อจัดหาน้ำช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกให้กับราษฎรจำนวนหลายหมู่บ้าน ในเขตตำบลต่างๆ ตามความเหมาะสม

๓. ควรพิจารณาดำเนินการก่อสร้าง ระบบส่งน้ำห้วยทอน บ้านทอนเหนือ ตำบลพระพุทธรบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย เพื่อส่งน้ำเพิ่มเติมแก่สระเก็บน้ำประจำไร่นาของราษฎรตามแนวทฤษฎีใหม่ จะทำให้สามารถขยายพื้นที่ส่งน้ำใช้ทำการเกษตรและการอุปโภคได้มากขึ้น เป็นการช่วยให้ราษฎรได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่

ผลการดำเนินงาน

กรมชลประทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันดำเนินการโครงการพัฒนาแหล่งน้ำแล้ว ดังนี้

๑. โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยทอน (ตอนบน)

ตำบลด่านศรีสุข กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย โดยก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดความจุ ๗.๘ ล้านลูกบาศก์เมตร พร้อมอาคารประกอบและระบบส่งน้ำ สามารถส่งน้ำช่วยพื้นที่การเกษตร จำนวน ๒,๘๐๐ ไร่ มีราษฎรได้รับประโยชน์ ๒๓๓ ครัวเรือน ประชากรรวม ๘๘๔ ราย

๒. โครงการฝายห้วยทอน ตำบลโพธิ์ตาก กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย โดยก่อสร้างฝายกั้นน้ำ พร้อมอาคารประกอบ และระบบส่งน้ำ ส่งน้ำช่วยพื้นที่การเกษตร จำนวน ๖,๐๐๐ ไร่ มีราษฎรได้รับประโยชน์ ๙๙๐ ครัวเรือน ประชากรรวม ๔,๙๘๐ ราย

๓. โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหินแก้ว ตำบลด่านศรีสุข กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย โดยก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ขนาดความจุ ๔.๐๐ ล้านลบ.ม พร้อมอาคารประกอบและระบบส่งน้ำ ส่งน้ำช่วยพื้นที่การเกษตร จำนวน ๑,๕๐๐ ไร่ มีราษฎรได้รับประโยชน์ ๑๔๔ ครัวเรือน ประชากรรวม ๘๑๐ ราย

๕. โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยม้า ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี ความจุ ๕.๑๐ ล้านลบ.ม พร้อมอาคารประกอบและระบบส่งน้ำ ส่งน้ำช่วยพื้นที่การเกษตร จำนวน ๓,๓๐๐ ไร่ มีราษฎรได้รับประโยชน์ ๓๐๐ ครัวเรือน ประชากรรวม ๑,๓๕๐ ราย

แผนงานที่จะดำเนินการต่อไป

๑. โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไฮ ตำบลด่านศรีสุข กิ่งอำเภอโพธิ์ตาก พิกัด ๔๘ QTE ๑๘๗-๘๔๒ แผนที่ระวาง ๕๔๔๔ I อ่างเก็บน้ำ ขนาดความจุ ๔.๑๐ ล้านลบ.ม พร้อมอาคารประกอบและระบบส่งน้ำ ส่งน้ำช่วยพื้นที่การเกษตร จำนวน ๗,๕๐๐ ไร่ ราษฎรได้รับประโยชน์ ๕๑๔ ครัวเรือน ประชากรรวม ๑,๘๘๐ ราย

๒. โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยตะคองใหญ่ ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี ความจุ ๘.๔๐ ล้านลบ.ม พร้อมอาคารประกอบและระบบส่งน้ำ ส่งน้ำช่วยพื้นที่การเกษตร จำนวน ๑๑,๐๐๐ ไร่ มีราษฎรได้รับประโยชน์ ๔๖๔ ครัวเรือน ประชากรรวม ๑,๓๙๒ ราย

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

๑. สามารถกักเก็บน้ำได้รวมทั้งสิ้น ๒๙.๔ ล้านลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่รับประโยชน์จำนวน ๔๐,๐๐๐ ไร่ ราษฎรได้รับประโยชน์รวมกว่า ๑๓,๐๐๐ คน
๒. ก่อให้เกิดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และปรับปรุงดินอย่างมีประสิทธิภาพ และพื้นที่โดยรอบจะมีการพัฒนาด้านการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ สร้างความสามัคคีและมีส่วนร่วมของราษฎรในการบริหารจัดการด้านแหล่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. เพื่อยกระดับรายได้และเพิ่มคุณภาพชีวิตของราษฎรได้ดีขึ้น ลดปัญหาการว่างงานและการอพยพย้ายถิ่น

โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง จังหวัดพะเยา

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงในพื้นที่ภาคเหนือ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันรวม ๑๘ สถานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และตัวอย่างการทำเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และช่วยเหลือให้ราษฎรในพื้นที่สูงดำรงชีพอยู่ในพื้นที่ทำกินเดิมอย่างมีความสุขไม่อพยพโยกย้ายถิ่นฐาน มีอาหารเพียงพอต่อการบริโภค มีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานี ฯ เพื่อซึมซับความรู้และเกิดทักษะในการนำไปใช้ทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง

ผลสำเร็จ ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ

ได้รับประโยชน์ทั้งในด้านคุณภาพชีวิต และด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทางด้านคุณภาพชีวิตนั้นราษฎรเกิดความรู้ความเข้าใจที่ดีในการทำเกษตรที่เหมาะสมในพื้นที่ของตน มีผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นเพียงพอต่อการบริโภค มีรายได้ที่มั่นคงและต่อเนื่องตลอดปีจากผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ตนเอง จากรายได้เสริมนอกภาคเกษตร เช่น งานหัตถกรรมเครื่องเงิน งานผ้าทอมือ อีกส่วนหนึ่งเป็นรายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานี ฯ รวมถึงรายได้ที่มาจากการท่องเที่ยว เนื่องจากการปรับปรุงทัศนียภาพป่าที่สมบูรณ์เพิ่มมากยิ่งขึ้น อีกทั้งราษฎร

ในพื้นที่ยังได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น รัฐบาลสื่อภาษาไทยเพิ่มขึ้น และจากความร่วมมือของราษฎรกับเจ้าหน้าที่ในการทำลาย สกัดกั้นยาเสพติด เกิดชุมชนเข้มแข็งในการช่วยกันแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดซึ่งเคยเป็นปัญหาที่สำคัญให้บรรเทาลงได้ สำหรับด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น จากพื้นที่ รับผิดชอบของ ๑๘ สถานี ฯ จำนวนกว่า ๒๔๐,๐๐๐ ไร่ มี กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น การปลูกป่า การสร้างฝายต้นน้ำ ก่อให้เกิด ผลทางตรงมีพื้นที่ป่าคืนกลับมากกว่า ๔๐,๐๐๐ ไร่ และผล ทางอ้อมมีปริมาณน้ำและคุณภาพน้ำในลำห้วยเพียงพอต่อ การอุปโภค บริโภค และทำการเกษตร อีกทั้งยังพบสัตว์ป่า เช่น ไก่ฟ้า ไก่ป่า ในพื้นที่ซึ่งเคยพบได้น้อยเพิ่มมากขึ้น อีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง ตามพระราชดำริที่กระจายอยู่ในพื้นที่ของภาคเหนือเป็น แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาแบบเบ็ดเสร็จ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจน แก้ไขปัญหาความมั่นคง ทั้งเรื่องยาเสพติดและชนกลุ่มน้อย บนพื้นที่สูง

เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๓

๑. สถานีผลิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านแปกแคม อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๕

๑. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยแบแล อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
๒. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริบ้านปางขอน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๖

๑. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยแม่เกียง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
๒. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยอมพาย อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
๓. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริธารทอง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
๔. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยห้วยกป๋าย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
๕. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูพโยคย์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๗

๑. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริเสาแดง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
๒. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริม่อนล้าน อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่
๓. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริห้วยเมืองงาม อำเภอแม่ฮวย จังหวัดเชียงใหม่
๔. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริดอยบ่อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
๕. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริสะจุก-สะเกียง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน
๖. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริสบขุ่น อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๔๘

๑. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำรินาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
๒. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริสันติสุข อำเภอปง จังหวัดพะเยา
๓. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริภูซัด ภูเมี่ยง ภูสอยดาว อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก

เริ่มดำเนินการในปี ๒๕๕๐

๑. สถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริป่าคา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

ผลการดำเนินการที่ผ่านมา ทำให้มีพื้นที่ป่าในโครงการฯ ๖๑,๑๖๐ ไร่ (คิดเป็น ๔๘.๑% ของพื้นที่โครงการ) ดำเนินการจัดที่ดินทำกิน โดยมอบ ส.ป.ก. ๔ - ๐๑ จำนวน ๒,๕๙๘ ฅบับ แก่เกษตรกรจำนวน ๑,๙๘๘ ราย ๒๒,๔๓๐ ไร่ (คิดเป็น ๘๒% ของพื้นที่ ส.ป.ก.) สามารถส่งน้ำสำหรับพื้นที่การเกษตร จำนวน ๒๙,๕๐๖ ไร่ (คิดเป็น ๔๖% ของพื้นที่การเกษตร) และสามารถส่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคได้ ๑๐๐% แก่ครัวเรือน

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาว จังหวัดลำพูน

เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสภาพพื้นที่บริเวณที่สร้างอ่างเก็บน้ำแม่อาวน้อย ตำบลนครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ในการนี้ได้พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการจำแนกประเภทป่าเสื่อมโทรมบริเวณที่ราบดินยังมีคุณภาพดี เพื่อจัดสรรให้ราษฎรที่ไม่มีที่ทำกิน ได้เข้าอยู่เป็นการถาวร จะเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกทำลายป่า ส่วนพื้นที่ดอย พื้นที่เนินสูงหรือภูเขาต่างๆ รวมทั้งพื้นที่ดินคุณภาพไม่ดีและเสียสภาพป่าให้ดำเนินการปลูกป่าทดแทน

บริเวณอ่างเก็บน้ำแม่อาวน้อย (ปัจจุบัน)

ส่งผลให้สามารถฟื้นฟูพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวให้มีสภาพป่าที่สมบูรณ์เป็นแหล่งต้นน้ำ
ลำธาร ปกป้องจิตสำนึกให้แก่ราษฎรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการ
และพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เกิดเครือข่ายและแนวร่วม
อาชีพด้านป่าไม้และระบบวนเกษตร เป็นตัวอย่างในการอยู่ร่วมกันระหว่าง
คนกับป่า อีกทั้งสามารถยกระดับของราษฎรในพื้นที่โครงการ โดยการพัฒนาอาชีพทั้งใน
และนอกภาคเกษตรกรรม รวมถึงการพัฒนาด้านสังคมด้วย ☺

โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน จังหวัดพิษณุโลก

มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุน ตลอดจนถึงเก็บกักน้ำในช่วงที่มีปริมาณมากเกินความจำเป็น และจากนั้นจึงระบายน้ำลงลำน้ำเดิม เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำให้กับโครงการชลประทานที่เกิดขึ้นใหม่ของเขื่อนแควน้อยฯ และโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าด้านท้ายเขื่อน ตลอดจนถึงช่วยบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ตอนล่างบริเวณที่ราบระหว่างแม่น้ำแควน้อยและแม่น้ำวังทอง รวมทั้งเป็นเขื่อนที่มีศักยภาพในการติดตั้งเครื่องกังหันน้ำเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า อีกทั้งยังสามารถบริหารจัดการน้ำร่วมกับลุ่มน้ำอื่นๆ ในลักษณะการบูรณาการระหว่างลุ่มน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลสำเร็จในเชิงตัวเลข

ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ

เขื่อนแควน้อยบำรุงแดน สามารถเก็บกักน้ำได้ ๗๖๙ ล้านลูกบาศก์เมตร

๑. บรรเทาปัญหาอุทกภัยที่เคยเกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำแควน้อยตอนล่าง ในเขตอำเภอวัดโบสถ์ และ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ประมาณ ๗๕,๐๐๐ ไร่
๒. เมื่อดำเนินการโครงการแล้วเสร็จมีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นจำนวน ๑๕๕,๑๖๖ ไร่ และสามารถทำการเกษตรได้ ๒ ฤดูกาล/ปี
๓. เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค การอุตสาหกรรม ในเขต อ.วัดโบสถ์ อ.เมือง จ.พิษณุโลก
๔. เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ และเป็นแหล่งประมงแห่งใหม่ของ จ.พิษณุโลก
๕. เป็นแหล่งพลังงานสะอาด (โรงไฟฟ้าพลังน้ำท้ายเขื่อนฯ) ๑๔๔ ล้าน กิโลวัตต์-ชั่วโมง/ปี ∞

■ โครงการเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน จังหวัดพิษณุโลก

เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชกระแสกับนายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และนายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ เลขาธิการ กปร. สรุปความว่า ควรมีการวางแผนเพิ่มวัตถุดิบป้อนเข้าโรงงานหลวงฯ จัดทำแปลงสาธิตแก่เกษตรกร ใช้หญ้าแฝกและเทคโนโลยีวิศวกรรมแก้ไขปัญหาดินถล่มและศึกษาการปลูกพืชที่มีเรื้อนยอดต่างกันเป็นแนวคั่นระหว่างพืชสวนเปรียบเทียบการถล่มของดิน

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่จอน จังหวัดเชียงใหม่

เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชกระแสถึงการปรับปรุงโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๑ (ฝาง) และการฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำแม่จอน โดยพระราชทานแนวทางเกี่ยวกับการฟื้นฟูสภาพป่าไม้ และการจัดที่ทำกินให้แก่ราษฎรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัด Zoning ใหม่ และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกช่วยอนุรักษ์ดินและน้ำ

บริเวณที่ตั้งโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูป สภาพปัจจุบัน

ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ

สามารถป้องกันและลดผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยและดินถล่มในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน เนื้อที่ ๖๖,๘๗๕ ไร่ สามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของราษฎรในเขตตำบลแม่ฮ่องสอน และตำบลแม่สุ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๔,๓๕๑ ครัวเรือน จำนวน ๑๖,๘๑๔ คน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการฟื้นฟูระบบนิเวศ การปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานและ การพัฒนาอาชีพ สามารถพัฒนาให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์ดินและน้ำ ทำให้มีกลไกและกระบวนการที่สามารถให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกับภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่ฮ่องสอน จ.เชียงใหม่

งานปลูกแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กระบวนการผลิตแปรรูปวัตถุดิบของโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูป ปัจจุบัน

โครงการพัฒนาพื้นที่ถอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๙ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรที่บ้านแม่บวन्हื้อ บ้านแม่บวन्हื้อ ตำบลโป่งทุ่ง อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ และได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่า และฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ราษฎรดูแลรักษาป่า พร้อมทั้งได้พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาจัดหาความช่วยเหลือราษฎรอำเภอดอยเต่า ที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำทำการเกษตรและน้ำอุปโภค-บริโภค

แนวทางการพัฒนาพื้นที่

ด้านการจัดหาน้ำ โดยกรมชลประทานดำเนินการก่อสร้างคลองผันน้ำเพื่อผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำแม่หาดลงอ่างเก็บน้ำแม่ต๋อบ ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยแม่ออกฮู ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยม่วง ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยผาจ้อ จัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจากทะเลสาบดอยเต่าเพิ่มเติมชุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภคในหมู่บ้านเป้าหมาย

สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าจากทะเลสาบดอยเต่า

ฝายต้นน้ำแบบผสมผสาน

ด้านการฟื้นฟูสภาพป่า ดำเนินการปลูกป่าเสริมในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ปรับปรุงระบบนิเวศต้นน้ำ โดยจัดทำฝายต้นน้ำผสมผสาน รณรงค์เฝ้าระวังป้องกันไฟป่า ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้แก่ราษฎร

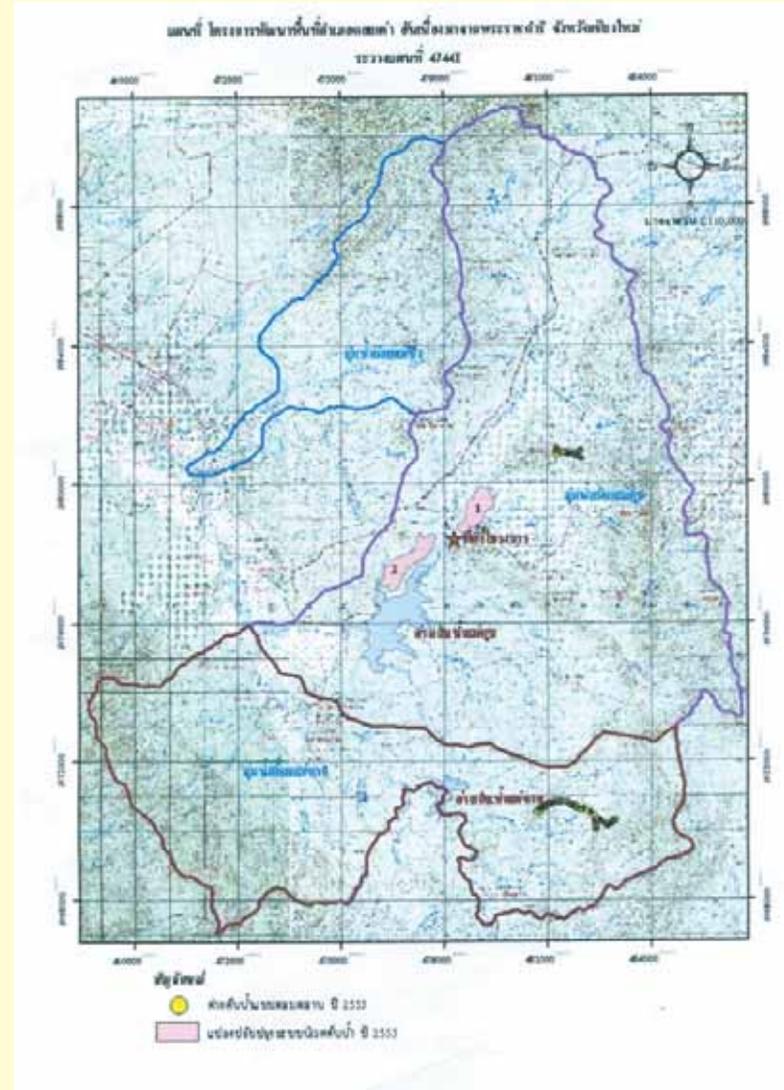
ด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเสริม เพื่อให้ราษฎรมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น จัดตั้งโรงฝึกศิลปาชีพ และจัดทำโครงการ

พัฒนาอาชีพในหมู่บ้านแม่บวนเหนือ-แม่บวนใต้ เพื่อฝึกอาชีพให้แก่ราษฎร

ประโยชน์จากการดำเนินงานโครงการส่งผลให้ราษฎรในพื้นที่โครงการฯ จำนวน ๒,๐๓๙ ครัวเรือน ๕,๗๕๕ คน มีน้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ ส่งผลให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สภาพแวดล้อมได้รับการปรับปรุง ดินและน้ำได้รับการอนุรักษ์สภาพพื้นที่ป่า ๑๓๐,๒๕๐ ไร่ มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น

แผนที่ โครงการพัฒนาพื้นที่ดอยเต่า

โครงการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เกิดอุทกภัยและดินถล่ม จังหวัดอุตรดิตถ์

เมื่อวันที่ ๒๒-๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๙ ได้เกิดเหตุอุทกภัยน้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม ในท้องที่อำเภอท่าปลา อำเภอลับแล อำเภอพิชัย และอำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของราษฎรจำนวนมาก โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมและพระราชทานความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์ ในวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๙ และได้พระราชทานพระราชดำริกับนายสมพล พันธุ์มณี เลขาธิการ กปร. ให้

พิจารณาสับสนุนการพัฒนาแหล่งน้ำและการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัยและดินถล่ม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้อนุมัติให้กรมป่าไม้เริ่มดำเนินงานโครงการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เกิดอุทกภัยและดินถล่มจังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำ อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
๒. เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่ที่เกิดปัญหาภัยพิบัติซ้ำซาก จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้ระบบนิเวศป่าไม้ฟื้นกลับคืนสู่สภาพสมบูรณ์
๓. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ร่วมกันแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โครงการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เกิดอุทกภัยและดินถล่ม จังหวัดอุตรดิตถ์ กำหนดเป้าหมายดำเนินการในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่ป่าไม้ถาวร ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของกรมป่าไม้ โดยแบ่งพื้นที่ตามขอบเขตลุ่มน้ำ เป็น ๔ พื้นที่ได้แก่ พื้นที่ ๑ (ลุ่มน้ำลี้) พื้นที่ ๒ (ลุ่มน้ำแม่เจย) พื้นที่ ๓ (ลุ่มน้ำห้วยขุนฝาง) และพื้นที่ ๔ (ลุ่มน้ำห้วยปู่เจ้า) ในท้องที่อำเภอท่าปลา อำเภอเมือง และอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ รวมเนื้อที่ประมาณ ๒๒๗,๐๐๐ ไร่

สภาพปัญหาการเกิดอุทกภัยและดินถล่ม

เพาะชำกล้าไม้

ฝายดินน้ำแบบกิ่งถาวร

โครงการอนุรักษ์ แหล่งพันธุกรรมไม้สัก และพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎร บริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับโครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของลุ่มน้ำปาย ไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เพื่ออนุรักษ์แหล่งป่าสักพื้นที่ ๔๙๗.๒ ตารางกิโลเมตร ในเขตพื้นที่รักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย ๓๔๔ ตารางกิโลเมตร และในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งขวาตอนล่าง ๒.๒ ตารางกิโลเมตร และป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งซ้ายตอนล่าง ๑๕๑ ตารางกิโลเมตร ไม่ให้ถูกบุกรุกทำลาย กำหนดพื้นที่ป่าสักธรรมชาติ เนื้อที่ ๖๐,๐๐๐ ไร่ ให้เป็นเขตอนุรักษ์ที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ อีกทั้งเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน เสริมสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นแหล่งศึกษาวิจัยด้านพันธุกรรมไม้สัก อีกทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของลุ่มน้ำปาย จำนวน ๔ หมู่บ้าน ประกอบด้วย บ้านห้วยชลอบ บ้านนาอ่อน บ้านมะโนราและบ้านห้วยปมฝากให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เสริมสร้างจิตสำนึกแก่ชุมชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรป่าไม้และเรียนรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินการ

สำนักงาน กปร. ร่วมกับ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ร่วมกันจัดทำแผนงานและกิจกรรมการดำเนินการ แบ่งเป็น

- การอนุรักษ์พันธุ์ต้นสัก ๖๐๐๐๐ ไร่
- การพัฒนาอาชีพให้กับราษฎรทั้งการเลี้ยงสัตว์ ปลูกข้าว ปลูกผัก เลี้ยงปลา ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการนวดออยตุย (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา ด้วยพระราชปณิธานอันแรงกล้าของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำธารที่ถูกทำลายให้ กลับคืนความสมบูรณ์ควบคู่การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ดอยตุง ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยไม่บุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่รอบตัว ยังผลให้พื้นที่ของโครงการ จำนวน ๙๓,๕๑๕ ไร่ ได้มีการใช้ประโยชน์ อย่างเหมาะสม ช่วยให้พื้นที่เดิม จำนวน ๒๖,๓๗๓ ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ที่สำคัญ ไม่ถูกบุกรุกเพิ่มเติม และพื้นที่ป่าที่ถูกทำลาย ได้มีการปลูกทดแทนจน สภาพป่าได้คืนความอุดมสมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง โดยจะเห็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้จากสภาพภูมิอากาศบนดอยตุงมีปริมาณน้ำฝนต่อปีเพิ่มขึ้น มีความชื้นสัมพัทธ์ สูงขึ้น อากาศในฤดูร้อนและฤดูหนาวไม่ต่างกันมากนักและผืนป่าดังกล่าวยังเป็น แหล่งอาหารที่สำคัญของราษฎรในโครงการไว้พึ่งพาอย่างเหมาะสมและยั่งยืน ราษฎรมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และมีส่วนร่วมกับทางราชการในการปกป้อง ทรัพยากรอันมีค่า

ในส่วนของสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของราษฎร ได้มีการ เปลี่ยนไปในทางที่ดีราษฎรมีอาชีพที่สุจริตและไม่กระทำผิดกฎหมาย สุขอนามัย ของราษฎรได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ปัญหาเสพติดในพื้นที่ลดลงเยาวชน มีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดี ในขณะที่ราษฎรได้มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับ พลเมืองไทยโดยทั่วไป

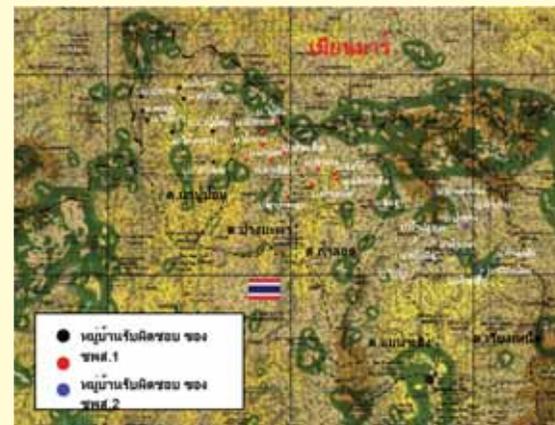

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของราษฎรชาวไทยภูเขาจำนวน ๔๓ หมู่บ้าน ๘,๓๖๕ครัวเรือน ๔๙,๖๘๒ คน ให้ได้รับประโยชน์ในด้านโครงสร้างพื้นฐานและบริการจากภาครัฐ ส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยจากขบวนการยาเสพติด มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตนในความเป็นคนไทย มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และให้ความร่วมมือต่อทางราชการในด้านความมั่นคง

โครงการหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน

เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวทางในการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนแก่ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบก ในขณะนั้น ณ พระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สรุปความว่า ให้ดำเนินการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน ในลักษณะผสมผสานควบคู่กับการปฏิบัติการจิตวิทยา เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ช่องทางก๊วผวอก จังหวัดเชียงใหม่ ต่อเนื่องไปจนถึงอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

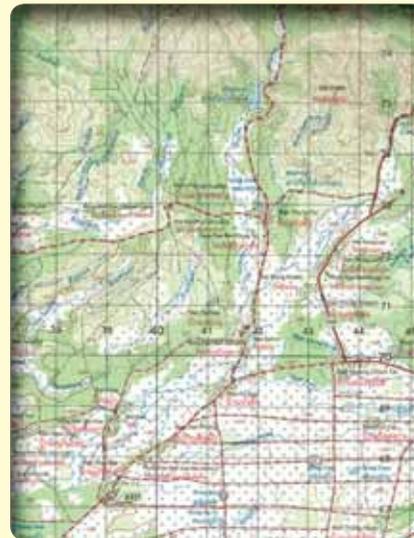
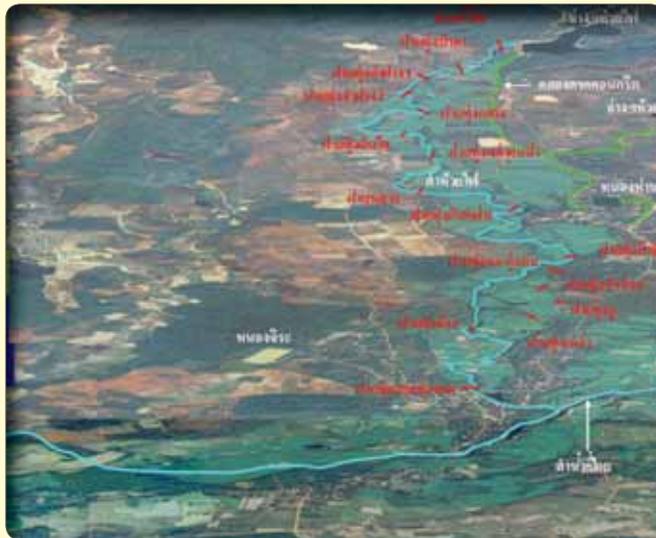
แผนที่โครงการหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยไฟ จังหวัดพะเยา

สมัยตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ในบริเวณนี้ เกษตรกรผู้ใช้น้ำ จะใช้น้ำจากฝายเก่าๆ ซึ่งมีนายเทพ ธรรมวงศ์ เป็นแม่เหมือง (ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ) และใช้ระบบการบริหารจัดการน้ำเป็นแบบชลประทานราษฎร มักจะเกิดปัญหาในการใช้น้ำ คือ ในช่วงหน้าฝนจะเกิดน้ำท่วมในที่ลุ่มติดริมน้ำ และเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทั้งน้ำกิน น้ำใช้ และเพื่อการเกษตร จนทำให้เกษตรกรในหมู่บ้านต้องอพยพไปทำกินที่อื่น เช่น จ.น่าน และ จ.เชียงราย และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๓ นายสนธิ คำงาม ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ได้ทำเรื่องร้องขอโครงการ

ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำกับทางสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทจังหวัด เชียงราย เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำของเกษตรกร ซึ่ง ในช่วงระหว่างการดำเนินการนั้น เกษตรกรก็ได้ทราบข่าว ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จฯ ทอดพระเนตร โครงการอ่างเก็บน้ำร่องสำน นายสนธิ จึงได้ตัดสินใจยื่น หนังสือฎีกาขอพระราชทานอ่างเก็บน้ำในคราวนั้น

แล้วเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทอดพระเนตรอ่างเก็บน้ำร่องสำน แล้วได้ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับงานชลประทานดังต่อไปนี้

“...ควรพิจารณาวางโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และฝาย ทัดน้ำตามลำน้ำสาขาของแม่ลาว เพื่อ จัดหาน้ำให้ราษฎรหมู่บ้านต่างๆ ใน เขตอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา สามารถทำการเพาะปลูกได้ทั้งใน ฤดูแล้งและฤดูแล้ง และมีน้ำเพื่อการ อุปโภค - บริโภคตลอดปีด้วย...”

กรมชลประทาน โดยโครงการ ชลประทานพะเยา สำนักงานชลประทาน ที่ ๒ จึงได้พิจารณาวางแผนการก่อสร้าง

อ่างเก็บน้ำห้วยไฟตามพระราชดำริขึ้น ซึ่งเป็นโครงการที่มีลำดับความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยใช้เงินงบประมาณชลประทานขนาดเล็ก ในปีงบประมาณ ๒๕๒๕ เพื่อสนองพระราชดำริในการพัฒนาแหล่งน้ำต่อไป

ผลประโยชน์ที่ได้รับ

- พื้นที่การเกษตร จำนวน ๓,๐๐๐ไร่
- เกษตรกร ๒ ตำบล ๘ หมู่บ้าน ๔๐๑ ครัวเรือนได้มีน้ำเพื่อการเกษตร และการอุปโภค - บริโภค อีกทั้งการประมง

พัฒนาการของกลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไฟ

การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกของกลุ่มได้นั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงความรักและความสามัคคีของกลุ่มที่สามารถตกลงหรือยอมรับกฎเกณฑ์การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่นั้นได้โดยไม่เกิดการปฏิเสธหรือความขัดแย้งแต่ประการใด ดังเช่น “กลุ่มผู้ใช้น้ำอ่างเก็บน้ำห้วยไฟ จ.พะเยา” ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของการดำเนินงานกลุ่มที่อยู่ภายใต้สภาวะการจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ แต่สามารถจัดการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่นั้นอย่างมีประสิทธิภาพ เต็มไปด้วยความมั่นใจในความยุติธรรมโดยปราศจากความเคลือบแคลงสงสัยจากการบริหารงานของสมาชิกกลุ่ม ที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่มและผู้นำกลุ่มเพราะอะไรสมาชิกจึงมีความเชื่อมั่นในการบริหารของกลุ่ม อะไรที่เป็นตัวยึดหรือประสานกลุ่มได้อย่างเหนียวแน่น อะไรบ้าง

คือ การดำเนินงานของกลุ่ม และกลุ่มได้รับประโยชน์อะไรจากการบริหารจัดการที่ดี

การเริ่มต้นและการพัฒนากลุ่มสู่ความเข้มแข็ง

ก่อนที่กลุ่มจะดำเนินการอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แน่แน่นอนว่าในอดีตที่ผ่านมา นั้นกลุ่มย่อมมีขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาที่เป็นลำดับขั้นตอนหรือที่เรียกว่า “มีประวัติและวิวัฒนาการของกลุ่ม” โดยกลุ่ม

ผ่านจุดเปลี่ยนต่างๆ ที่สำคัญที่ช่วยเหลือหลอมกลุ่มทั้งในเชิงโครงสร้างกลุ่ม การบริหารกลุ่ม และการรวมตัวของสมาชิก ซึ่งสมาชิกที่มีอยู่นั้นประกอบด้วยเกษตรกรจาก ๒ ตำบล ๘ หมู่บ้าน มีพื้นที่ทางการเกษตรที่ใช้ประโยชน์รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓,๐๐๐ ไร่ ได้แก่ ตำบลภูซาง ประกอบด้วย บ้านทุ่งกระเทียม หมู่ที่ ๑๑ บ้านทุ่งดี หมู่ที่ ๖ บ้านสถาน หมู่ที่ ๑ และ ๒ และบ้านห้วยไฟ หมู่ที่ ๑, ๒, ๕ และ ๑๓, และ ตำบลป่าสัก ประกอบด้วย บ้านแก หมู่ที่ ๑ และ ๒ ซึ่งได้ผ่านกระบวนการทางวิวัฒนาการของกลุ่มดังนี้

นับได้ว่าการใช้น้ำของกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามที่กล่าวไว้แต่ต้นว่าการดำเนินการทุกอย่างของกลุ่ม จะดำเนินการภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของกลุ่ม รวมทั้ง การให้สมาชิกทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมกันกำหนดและรับรู้การบริหารจัดการ และให้การยอมรับกับสิ่งที่จะดำเนินการร่วมกันทุกคน ส่งผลให้การใช้น้ำของกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการใช้น้ำของกลุ่มนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์ ๔ ด้านด้วยกันประกอบด้วย

๑. **ด้านการเกษตร** ช่วงแรกจะเป็นการปลูกข้าวนาปี และช่วงที่ ๒ ปลูกพืชฤดูแล้ง เช่น กระเทียม หรือถั่วลิสง เกษตรกรจะทำการเพาะปลูกข้าวโพดก่อนฤดูฝน อีกรอบหนึ่ง

๒. **ด้านการประมง** กลุ่มเกษตรกรมีการเลี้ยงปลาทบทีมในกระชังภายในอ่างเก็บน้ำ โดยรับการสนับสนุนพันธุ์ปลาจากภาคเอกชน นอกจากนี้ยังมีการทำประมงเพื่อเป็นอาหารกลางวันให้กับเด็กนักเรียน

๓. **ด้านการอุปโภค-บริโภค** มีการนำน้ำมากักเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และจากอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กมากักเก็บไว้ที่สระ ดังนั้น ภายในหมู่บ้านจึงส่งเสริมให้มีการขุดสระน้ำ เพื่อให้หมู่บ้านมีน้ำกิน น้ำใช้ นอกจากนี้ ยังขยายไปถึงสถานศึกษาเพื่อให้มีน้ำไว้ใช้ในการบริโภค อุปโภคและเพาะปลูกพืชผัก เพื่อเป็นอาหารกลางวันให้กับนักเรียน

๔. **การเลี้ยงสัตว์** มีการนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในการทำปศุสัตว์ เช่น การเลี้ยงโค กระบือ เป็นต้น

บทสรุปความสำเร็จ

สมาชิกในกลุ่มมีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน โดยมีการแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อยในการรับผิดชอบดูแลคลองส่งน้ำของกลุ่ม การจัดตั้งกองทุนเพื่อที่จะบริหารและพัฒนากลุ่มฯ ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น และมีการจัดตั้งร้านค้าในรูปแบบของกำไร ในเรื่องของการบริหารจัดการน้ำ และการส่งน้ำกันก่อนฤดูกาลเพาะปลูกทุกครั้ง เพื่อให้การเพาะปลูกสัมพันธ์กับปริมาณน้ำที่มี ทำให้การใช้น้ำที่มีปริมาณจำกัดได้ประโยชน์มากที่สุดและทั่วถึง สำหรับน้ำที่ใช้ในการอุปโภค-บริโภค ทางกลุ่มจะชักน้ำจากอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ไปเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และจากอ่างขนาดเล็กไปเก็บไว้ในสระเก็บน้ำทำให้ในหมู่บ้านมีน้ำใช้ตลอดปี

โครงการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย เมืองชุมพร

พายุโซนร้อนซีต้าเมื่อเดือนสิงหาคม ปี ๒๕๔๐ ส่งผลให้เกิดอุทกภัยหนักต่อชาวชุมพร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชประสงค์ที่จะป้องกันภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นต่อชาวชุมพรในอนาคต ได้มีพระราชดำริให้เร่งรัดขุดคลองหัววัง - พนังตัก ที่ค้ำอยู่ ๑,๔๖๐ เมตร ให้แล้วเสร็จภายใน ๑ เดือน โดยพระราชทานทุนทรัพย์จากมูลนิธิชัยพัฒนาจำนวน ๑๘ ล้านบาท และอีกส่วนหนึ่งจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ เพื่อให้ก่อสร้างประตูระบายน้ำ ๓ แห่ง ซึ่งกรมชลประทาน ได้เร่งรัดดำเนินการจนแล้วเสร็จ และสามารถใช้

ระบายน้ำได้ตั้งแต่วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ เป็นต้นมา นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อชาวชุมพรเป็นล้นพ้น

เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ณ ศาลาดุสิตดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานดาร์สแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เกี่ยวกับโครงการแก้มลิง “หนองใหญ่” จังหวัดชุมพร

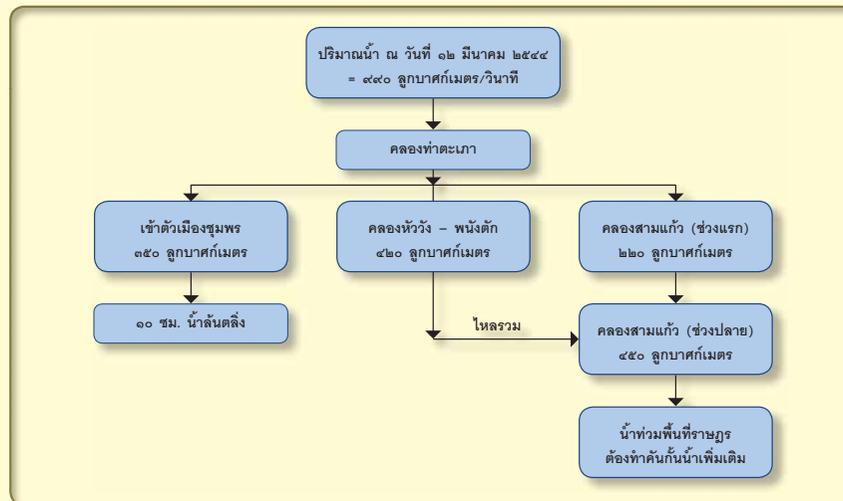
โดยมีพระราชดำริให้หนองใหญ่เป็นแก้มลิงธรรมชาติ เพื่อเป็นที่สำหรับรับน้ำจากคลองท่าตะเภามาเก็บไว้ก่อนที่จะไหลลงสู่คลองท่าตะเภา และเมื่อมีปริมาณมากก็จะค่อยๆ ระบายลงสู่คลองห้วยวัง - พนังตัก เพื่อระบายออกสู่ทะเล นอกจากนี้ ยังใช้เป็นพื้นที่สำหรับเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งอีกด้วย

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ และวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการแก้มลิงหนองใหญ่เพิ่มเติม โดยสรุปความมาให้พิจารณาการเร่งระบายน้ำออกจากหนองใหญ่ทิ้งทะเลผ่านทางคลองระบายน้ำห้วยวัง - พนังตัก

ผลสัมฤทธิ์

จากการบริหารจัดการน้ำในการระบายน้ำออกสู่ทะเลอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับมีระบบการเตือนภัยน้ำท่วมแบบบูรณาการ ทำให้สามารถป้องกันน้ำท่วมเมืองชุมพรไว้ได้ในระดับหนึ่ง โดยดูจากสถิติเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๔ ได้เกิดฝนตกหนักติดต่อกัน วัดปริมาณน้ำ ณ จุดต้นคลองท่าตะเภาได้ ๙๙๐ ลูกบาศก์เมตร/วินาที กรมชลประทานพยายามผันน้ำจากคลองท่าตะเภาเข้าสู่คลองห้วยวัง - พนังตัก อย่างเต็มที่ เพื่อลดปริมาณน้ำใน

คลองท่าตะเภาในช่วงที่ผ่านตัวเมืองชุมพร โดยสามารถวัดน้ำที่สถานีนี้ x.๑๘๐ บริเวณสะพานเทศบาล ๒ อำเภอเมืองชุมพร วัดระดับน้ำได้ +๓.๗๐ ที่ระดับน้ำดังกล่าวต่ำกว่าระดับตลิ่งเพียง ๑๐ เซนติเมตร ทำให้ตัวเมืองชุมพรรอดพ้นจากการเกิดน้ำท่วมได้อีกครั้งหนึ่ง โดยสามารถสรุปการระบายน้ำท่วมคลองต่างๆ ดังนี้

จากสถิติที่เกิดขึ้นดังกล่าว สรุปได้ว่า ณ ปัจจุบันอาคารระบายน้ำต่างๆ ที่มีอยู่สามารถระบายน้ำป้องกันน้ำท่วมได้ประมาณ ๗๐% โดยคิดจากสถิติน้ำสูงสุดในรอบ ๑๐ ปี การเกิดซ้ำและในช่วงการเกิดพายุซึ่ดำ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ การสูญเสียในครั้งนั้นประมาณ ๑,๒๑๖ ล้านบาท (ที่ทำการปกครองจังหวัด ฝ่ายกิจการพิเศษ ๒๖ กันยายน ๒๕๔๐) ทำให้ลดความเสียหายจากอุทกภัยตลอดระยะเวลา ๘ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๙) ที่ผ่านมาคิดเป็นมูลค่าถึง ๙,๗๒๘ ล้านบาท

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ลุ่มน้ำปากพนังในอดีตมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางระบบนิเวศสูง ที่สำคัญเป็นอู่ข้าวอู่น้ำของภาคใต้ จากสภาพดินที่มีปัญหาและมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่หลากหลายแบบรีดเค้นทำลาย เป็นผลให้ระบบนิเวศแหล่งน้ำขาดสมดุล เกิดปัญหา น้ำเค็มรุก ขาดแคลนน้ำจืด น้ำเปรี้ยวจากป่าพรุแพร่กระจาย น้ำเสียจากพื้นที่ทำนา กุ้ง แปรงเกษตรกรรม และแหล่งชุมชน ประกอบกับเกิดน้ำท่วมในระดับสูงเป็นเวลายาวนาน

แนวพระราชดำริ

“ทำประตูน้ำที่ปากแม่น้ำห่างจากตัวอำเภอปากพนัง ประมาณ ๓ กิโลเมตร ก็พิจารณาว่าจะแก้ปัญหาทั้งหมด ซึ่งหมายความว่า เป็นกุญแจสำคัญของโครงการฯ จะแก้ไขปัญหาตั้งแต่ น้ำแล้ง น้ำท่วม น้ำเค็ม และสามารถที่จะให้ประชาชนมีน้ำบริโภคและน้ำทำการเกษตร แม้ว่าประตูน้ำอันเดียวนี้จะไม่แก้ไขปัญหาทั้งหมด ซึ่งจะต้อง

สร้างหรือทำโครงการต่อเนื่อง หากแต่ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหาทั้งหมด จากอันนี้จะทำอะไรๆ ได้ทุกอย่างและแยกออกมาเป็นโครงการ”

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยเริ่มก่อสร้างประตูลำน้ำอู่ทกวิภาชประสิทธิ์ แล้วเสร็จปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาด้านอื่นๆ นับ เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจืด ปัญหาน้ำเค็ม น้ำเน่าเสีย น้ำเปรี้ยว และน้ำท่วมของลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ ๑.๙ ล้านไร่ และมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ คน ครอบคลุมพื้นที่รวม ๑๓ อำเภอ ส่วนใหญ่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และบางส่วนในจังหวัดพัทลุงและสงขลา และเพื่อเพิ่มเติมความสมบูรณ์ตามศักยภาพของพื้นที่ ให้รักษาฟื้นฟูพัฒนาสิ่งแวดล้อม และพัฒนาอาชีพส่งเสริมรายได้ให้แก่ราษฎรในพื้นที่ควบคู่กันไปอย่างครบวงจร อันส่งผลให้ราษฎรในพื้นที่มีความอยู่ดีกินดีมีสุขได้อย่างยั่งยืน บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมดุล

ผลสัมฤทธิ์ จากการบริหารจัดการน้ำ สามารถป้องกันการรุกตัวของน้ำเค็ม มีแหล่งน้ำจืดไว้ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม รักษาสิ่งแวดล้อม ได้เต็มพื้นที่ เป็นผลจากประตูลำน้ำอู่ทกวิภาชประสิทธิ์ ได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะฤดูแล้ง ปี ๒๕๕๓ ระดับน้ำทะเลด้านท้ายน้ำสูงกว่าระดับน้ำจืดด้านเหนือน้ำ ถึง ๒ เมตร แต่ไม่ทำให้คุณภาพน้ำจืดด้านเหนือน้ำเสียหาย บรรเทาความขาดแคลนน้ำ สามารถบรรเทาอุทกภัยลดระดับและระยะเวลา น้ำท่วมขังในพื้นที่สู่ภาวะปกติได้ภายใน ๒๐ วัน โดยระบายน้ำออกจากพื้นที่ได้วันละประมาณ ๑๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ลดความเสียหายแก่พื้นที่การเกษตร และแหล่งชุมชนเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การทำนาปรัง มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจากเดิม ๕๒,๐๐๐ ไร่ เป็น ๒๐๐,๐๐๐ ไร่ ในปัจจุบัน สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในช่วงฤดูแล้ง ไม่น้อยกว่า ๙๕๐ ล้านบาทต่อฤดูกาล สำหรับในช่วงฤดูฝนมีน้ำสนับสนุนอย่างเพียงพอทำให้เกษตรกรสามารถทำนาได้เต็มพื้นที่นาข้าว

ผลจากการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ - พ.ศ. ๒๕๕๒ ราษฎรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมเฉลี่ย ๒๗.๗๔% สำหรับในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ประมาณ ๓.๖๗%

โครงการพัฒนาพื้นที่พรุแชแช จังหวัดปัตตานี

โครงการพัฒนาพื้นที่พรุแชแชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่ได้ดำเนินการเพื่อสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการแก้ไขปัญหาพื้นที่พรุแชแชซึ่งมีสภาพเสื่อมโทรม และมีน้ำท่วมขังเกือบทั้งปี ให้สามารถนำพื้นที่มาใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกพืช หรือเพื่อการเกษตรอย่างอื่น โดยเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำออกจากพื้นที่พรุแชแช เนื้อที่ ๑๑,๐๐๐ ไร่ คลองที่ขุดเพื่อระบายน้ำออกจากพรุในฤดูฝนใช้เป็นคลอง เก็บกักน้ำจืด เพื่อให้ราษฎรใช้ทำ

การเกษตรและใช้อุปโภค บริโภค และได้พระราชทานพระราชดำริอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับโครงการพัฒนาพื้นที่พรุแชแช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ต่อมา กรมชลประทานได้ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ระบบระบายน้ำและเก็บกักน้ำ ตั้งแต่ปี ๒๕๓๖ แล้วเสร็จในปี ๒๕๔๓ และส่วนราชการสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรในเขตพื้นที่โครงการ ซึ่งมีเป้าหมายการดำเนินงานตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ ถึงปี ๒๕๔๘ โดยปัจจุบันสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายของโครงการแล้วในบางกิจกรรม ส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น จำนวน ๘,๖๔๐.๐๕ บาท (จากการประเมินผลของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดปัตตานี พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยเมื่อปี ๒๕๔๕ จำนวน ๒๙,๐๕๙.๐๕ บาท/ปี และในปี ๒๕๔๘ จำนวน ๓๗,๗๐๐ บาท/ปี) ในส่วนของการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในเขตพื้นที่พรุแชแชอันเนื่องมาจากพระราชดำริแก่เกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการ ซึ่งมีผลการดำเนินงานดังนี้

๑. ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อให้สามารถทำการเพาะปลูกพืช หรือใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร โดยการใช้หินปูนฝุ่นและปูนขาวเติมลงในดินร่วมด้วยการใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยพืชสดในการบำรุงดิน ส่งผลให้ค่าความเป็นกรดด่าง (pH) ของดินลดลงอยู่ในระดับที่สามารถทำการเพาะปลูกพืชได้

จากเดิมดินมีความเป็นกรดจัดประมาณ ๓.๕ - ๔.๕ ปัจจุบันค่า pH ของดินส่วนใหญ่อยู่ในระดับประมาณ ๖.๐ - ๖.๕

๒. การส่งเสริมการปลูกพืช ให้เกษตรกรในพื้นที่เพาะปลูกพืช ได้แก่ ส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์ดี ส่งเสริมการปลูกพืชไร่ / พืชผัก และส่งเสริมการปลูกไม้ผลที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของเกษตรกร ดังนี้

- การส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์ดี ได้ส่งเสริมการปลูกข้าวพันธุ์ชัยนาท ๑ ข้าวพันธุ์หอมสุพรรณ และข้าวพันธุ์เลี้ยงพัทลุง เกษตรกรจำนวน ๒๗๕ ราย พื้นที่จำนวน ๕๒๖ ไร่ ผลผลิตที่ได้ ๕๖๐ - ๕๘๐ กิโลกรัม/ไร่ โดยพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตมากที่สุด คือ พันธุ์ข้าวเลี้ยงพัทลุง ประมาณ ๕๘๐ กิโลกรัม/ไร่

- การส่งเสริมการปลูกพืชไร่/พืชผัก ได้ส่งเสริมการปลูกข้าวโพด ถั่วเขียว บวบเหลี่ยม ผักบุ้ง ถั่วฝักยาว แตงกวา พริกหยวก และแตงโม จำนวนเกษตรกร ๑,๒๘๕ ราย พื้นที่ ๒,๒๕๓ ไร่

- การส่งเสริมการปลูกไม้ผล ได้ส่งเสริมการปลูกกระท้อน มะพร้าว น้ำหอม ขนุน มังคุด และเงาะ จำนวนเกษตรกร ๖๓ ราย พื้นที่ ๑๕๗ ไร่

๓. การส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ โดยสนับสนุนพันธุ์สัตว์พร้อมอาหารและเวชภัณฑ์เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรในพื้นที่ได้เลี้ยงปศุสัตว์ ได้แก่ พันธุ์แพะ รวม ๑๕๔ ตัว เกษตรกร ๑๓๔ ราย พันธุ์เป็ดเทศ ๑,๘๔๐ ตัว เกษตรกร ๑๘๔ ราย พันธุ์ไก่พื้นเมือง ๑,๓๘๐ ตัว เกษตรกร ๑๓๘ ราย และส่งเสริมการปลูกพืชอาหารสัตว์ ได้แก่ หญ้าและพืชตระกูลถั่ว จำนวน ๔๑ ไร่

๔. การส่งเสริมการเลี้ยงปลาน้ำจืด สำนักงานประมงจังหวัดปัตตานีได้ส่งเสริมการเลี้ยงปลาแบบประมงอินทรีย์ โดยสนับสนุนวัสดุปรับปรุงสภาพน้ำในบ่อ ได้แก่ ปูนขาว และปุ๋ยคอก พร้อมทั้งสนับสนุนพันธุ์ปลากินพืชและอาหาร จำนวน ๕ บ่อ เกษตรกร ๕ ราย

๕. การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยอบรมถ่ายทอดความรู้ การแปรรูปและการถนอมผลผลิตทางการเกษตรแก่เกษตรกร และผู้นำเกษตรกร จำนวน ๗ ครั้ง เกษตรกร ๔๐ ราย

นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินงานอื่นๆ เพิ่มเติม ดังนี้

๑. การขยายเขตไฟฟ้าเข้าสู่พื้นที่โครงการ ระยะทาง ๗,๖๒๒ เมตร และจัดหารถพาร์มแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์จำนวน ๑ คัน เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ

๒. เครื่องสีข้าวพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเพื่อทอดพระเนตรผลความก้าวหน้าโครงการพัฒนาพื้นที่พรุแหมแหมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และได้พระราชทานเครื่องสีข้าวให้แก่เกษตรกรในเขตพื้นที่โครงการฯ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จำนวน ๑ เครื่อง โดยได้ติดตั้ง ณ บ้านป่าทุ่ง หมู่ที่ ๔ ตำบลบางเก่า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งเครื่องสีข้าวดังกล่าวสามารถสีข้าวเปลือกเป็นข้าวกล้องในอัตราชั่วโมงละ ๕ กิโลกรัม และสามารถสีข้าวเปลือกเป็นข้าวสารในอัตราชั่วโมงละ ๓.๕ กิโลกรัม มีเกษตรกรมาใช้ประโยชน์จำนวน ๑๐ ครัวเรือน

๓. โครงการจัดทำโรงสีข้าวในบริเวณพรุแหมแหม ณ บ้านป่าทุ่ง หมู่ที่ ๔ ตำบลบางเก่า อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย

๓.๑ การขยายเขตไฟฟ้าเข้าสู่พื้นที่ตั้งโรงสีข้าว ระยะทาง ๒๘๒ เมตร

๓.๒ การจัดหาเครื่องนวดข้าว ขนาด ๑,๐๐๐ กิโลกรัม/ชั่วโมง พร้อมมอเตอร์ขนาด ๓ - ๕ แรงม้า

๓.๓ การก่อสร้างอาคารโรงสีข้าว ขนาด ๗ x ๑๐ เมตร พร้อมรั้วลวดหนาม

๓.๔ การจัดหาเครื่องสีข้าวขนาด ๑๐ แรงม้า

ผลที่ได้รับจากโครงการฯ

๑. ช่วยบรรเทาอุทกภัย และช่วยในการระบายน้ำออกจากพื้นที่พรุ จำนวน ๔๙,๕๑๔ ไร่

๒. ช่วยในการเก็บกักน้ำไว้ใช้สำหรับการเพาะปลูกในฤดูแล้ง พื้นที่ประมาณ ๕,๕๑๒ ไร่ อีกทั้งยังเก็บกักน้ำไว้เพื่อการอุปโภค บริโภคด้วย

๓. เป็นการพัฒนาพื้นที่พรุในบริเวณที่เสื่อมโทรมให้กลับมาใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรกรรมได้

๔. เป็นแหล่งเพาะและขยายพันธุ์ปลาน้ำจืด

๕. การป้องกันน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้าสู่พื้นที่การเกษตร

๖. เกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทำการเกษตรให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

๗. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้และความเหมาะสมการพัฒนาพื้นที่พรุ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่พรุอื่นๆ ต่อไป

โครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

เมื่อปี ๒๕๔๔ ราษฎรบ้านละเวง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี ได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานความช่วยเหลือ จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในเรื่องการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ เนื่องจากมีปริมาณลดลงเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๔๔ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชดำริกับนายพลการ สุวรรณรัฐ องคมนตรี ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ สรุปได้ว่าให้จัดหาพื้นที่ในการจัดตั้งสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและการอนุบาลสัตว์น้ำ

เพื่อปล่อยลงสู่ทะเลบริเวณจังหวัดปัตตานีและจังหวัดนราธิวาส โดยเฉพาะในเขตบริเวณที่ทำการประมงชายฝั่งของกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านที่มีปัญหา พร้อมทั้งจัดทำปะการังเทียมให้เกิดเป็นแหล่งชุมนุมและที่อยู่อาศัยของปลา รวมทั้งการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ชายฝั่ง

เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ได้พระราชทานพระราชกระแสเกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สรุปว่า “การดำเนินงานโครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลมีประโยชน์มาก มีปลามาอาศัย

อยู่มาก ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น ขอให้กรมประมงพิจารณาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในการนี้ ทรงรับโครงการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลด้วยรถยนต์เก่าของกรุงเทพมหานครไว้เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”

เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ ทรงมีพระราชดำรัส ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล สรุปความได้ว่า โครงการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๔ นั้น ปัจจุบันมีปลาเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นที่พอใจของประชาชน ปีนี้ชาวประมงพื้นบ้านจึงได้เขียนจดหมายขอให้ช่วยเหลือจัดทำปะการังเทียมเพิ่มเติมอีก ขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่นๆ ช่วยกันประสานงานในการจัดสร้างปะการังเทียม

ผลการดำเนินงาน

สำนักงาน กปร. ร่วมกับกรมประมง การรถไฟแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร กรมเจ้าท่า กองทัพเรือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๔-๒๕๕๐ โดยจัดวางตู้รถไฟในทะเล จำนวน ๖๑๐ ตู้ และจัดวางท่อคอนกรีต จำนวน ๗๐๐ ท่อ และจัดวางรถยนต์ (รถขยะ) ที่ไม่ใช้งานแล้ว จำนวน ๓๔๙ คัน

นอกจากนี้ ได้ดำเนินการกิจกรรมอื่นๆ ที่สอดคล้องกับการฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเล เช่น การปลูกป่าชายเลน การผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อปล่อยลงสู่ทะเล เป็นต้น

ในปี ๒๕๕๓ หน่วยงานต่างๆ ได้ร่วมกันให้การสนับสนุนวัสดุสำหรับนำไปจัดทำเป็นแหล่งอาศัยสัตว์ทะเล ดังนี้

- การรถไฟแห่งประเทศไทยให้การสนับสนุนตู้รถไฟ จำนวน ๒๗๓ คัน
- กรุงเทพมหานคร สนับสนุนรถยนต์ (รถเก็บขยะ มูลฝอย รถบรรทุกเทท้าย รถรดน้ำ และรถเก็ลย) จำนวน ๑๙๘ คัน
- กองทัพบก สนับสนุนรถถัง T6๑ จำนวน ๒๕ คัน
- กองทัพไทย สนับสนุนรถยนต์ จำนวน ๓ คัน

ทั้งนี้ มีเป้าหมายจะจัดวางในทะเลจังหวัดปัตตานี ๙ กลุ่ม และจังหวัดนราธิวาส ๖ กลุ่ม รวมเป็น ๑๕ กลุ่ม ซึ่งกรมประมงได้กำหนดพิกัดที่จะวาง โดยสอบถามความต้องการกับชาวบ้าน และประสานกับ กรมเจ้าท่า และกองทัพเรือ ถึงความเหมาะสมของตำแหน่งที่จะวางปะการังเทียมโดยไม่กระทบกับแหล่งปะการังหรือบริเวณสายเคเบิลใต้น้ำ หรือร่องน้ำต่างๆ โดยเป็นพื้นที่ที่ไม่ซ้ำซ้อนกับที่เคยดำเนินการไปแล้ว ซึ่งในปี ๒๕๕๓ สำนักงาน กปร. ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดวางปะการังเทียมมาอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา

การจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้น จากการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นั้นพบว่า มีปลาเข้ามาอาศัยอยู่จำนวนมาก ทั้งปลาขนาดใหญ่ ปลาขนาดเล็ก และลูกปลาวัยอ่อน รวมทั้ง ปลาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ จากการศึกษาด้านสมุทรศาสตร์สภาวะและเคมี ยังพบว่า เหล็กจากตู้รถไฟที่นำไปจัดสร้างแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลไม่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของโลหะหนัก หรือสร้างมลภาวะในทะเล ส่วนการศึกษาในด้านสังคม พบว่า ราษฎรมีความต้องการปะการังเทียมเพื่อให้มีแหล่งอาศัยสัตว์ทะเลบริเวณชายฝั่งเพิ่มเติม

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรบ้าน
กูแบสาลอ ตำบลกาลูวอ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เมื่อเดือนตุลาคม
๒๕๒๓ ทรงรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรประกอบอาชีพทำการเกษตร
สองฝั่งแม่น้ำบางนรา จึงมีพระราชดำริให้กรมชลประทานดำเนินการโครงการ
พัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำบางนรา โดยสำหรับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนรา
มีการพัฒนาแบ่งเป็น ๒ ระยะ ซึ่งประกอบด้วยประตูระบายน้ำบางนรา
ตอนล่าง ประตูระบายน้ำแบ่งก่อสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ มีพื้นที่โครงการ

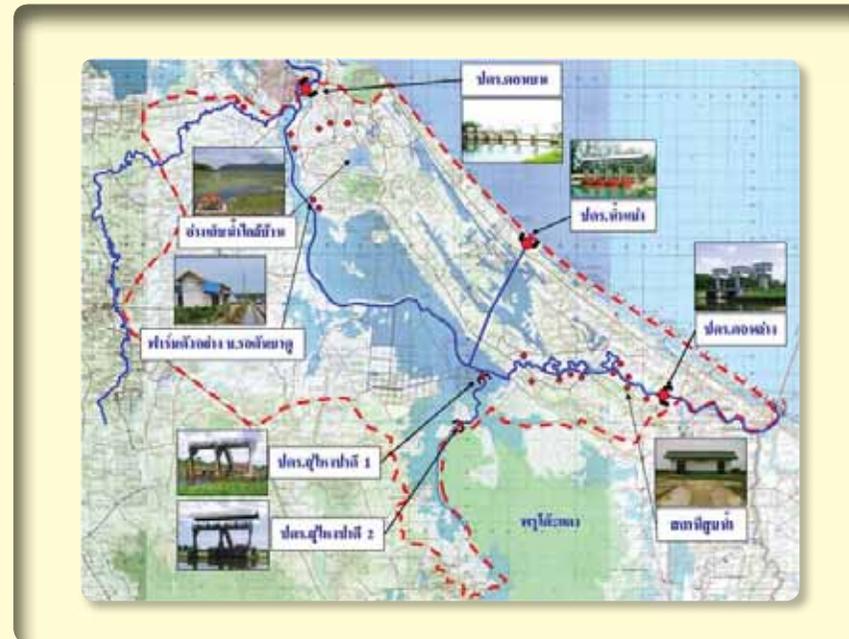

รวมทั้งหมด ๒๙๑,๐๐๐ ไร่ (พื้นที่โครงการชลประทานบางนรา ๒๕๙,๐๐๐ ไร่ และโครงการปีเหล็งก่อสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ มีพื้นที่โครงการ ๓๒,๐๐๐ ไร่)

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนราตั้งอยู่ในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู สภาพภูมิประเทศมีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก และทิศใต้ไปสู่ทิศเหนือโดยประมาณ มีแม่น้ำที่สำคัญ ๒ สาย คือ แม่น้ำบางนราและแม่น้ำตากใบ พื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบริมฝั่งทะเลและพื้นที่พรุ โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ๒ เขตที่สำคัญ คือ บริเวณที่ราบริมชายทะเลอยู่ ทางทิศตะวันออกและทิศเหนือในเขตอำเภอเมือง อำเภอตากใบ บริเวณที่ราบริมเชิงเขาอยู่บริเวณพื้นที่ตอนล่างของ โครงการในเขตอำเภอระแงะ อำเภอยิงอ อำเภอสุไหงปาดี และอำเภอเจาะไอร้อง

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนรา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่ทำการพัฒนาทั้งลุ่มน้ำ ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในเขตโครงการได้หลายด้าน โดยการก่อสร้างประตูระบายน้ำปิดกั้นปากแม่น้ำบางนรา ๒ แห่ง ได้แก่ ประตูระบายน้ำบางนราตอนบนและประตูระบายน้ำ

บางนราตอนล่าง เพื่อป้องกันน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้าไปในแม่น้ำบางนราและกักเก็บน้ำจืดไว้ใช้สำหรับการเกษตรและการอุปโภคบริโภค นอกจากนี้มีงานก่อสร้างระบบชลประทาน โดยการสูบน้ำและระบบชลประทานแบบ อาศัยแรงโน้มถ่วงของโลก ในเขตพื้นที่ซึ่งสามารถส่งน้ำไปช่วยเหลือการเพาะปลูกได้พร้อมด้วยการก่อสร้างคลอง และคูส่งน้ำในบริเวณต่างๆ ที่เหมาะสม ส่วนงานระบบระบายน้ำในพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขัง มีการก่อสร้างคลอง ระบายน้ำพร้อมอาคารบังคับน้ำเพื่อช่วยปรับปรุงพื้นที่ให้สามารถใช้เพาะปลูกได้รวมพื้นที่ในเขตโครงการ พัฒนาลุ่มน้ำบางนราอันเนื่องมาจากพระราชดำริประมาณ ๒๙๑,๐๐๐ ไร่

ระบบส่งน้ำ ประกอบด้วย

- ระบบส่งน้ำ

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำบางนรา มีระบบชลประทานและระบบระบายน้ำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔ จนถึงปัจจุบันรวมพื้นที่ชลประทาน ๓๖,๔๖๙ ไร่ สรุปได้ ดังนี้

- ระบบชลประทานโดยแรงโน้มถ่วงโลก จำนวน ๓ แห่ง พื้นที่ชลประทาน ๘,๕๐๐ ไร่
- ระบบชลประทานโดยสถานีสูบน้ำ จำนวน ๗ แห่ง พื้นที่ชลประทาน ๑๔,๘๐๐ ไร่ ด้วยไฟฟ้าขนาดใหญ่

- ระบบชลประทานโดยสถานีสูบน้ำ จำนวน ๔๐ แห่ง พื้นที่ชลประทาน ๑๓,๑๖๙ ไร่ ขนาดเล็ก ขนาด ๑๕"

- ระบบระบายน้ำ

- ระบบระบายน้ำพร้อมอาคารประกอบ สายหลักจำนวน ๔๓ สาย ความยาวรวม ๒๐๔.๐๖๔ กม.
- ระบบระบายน้ำพร้อมอาคารประกอบ สายซอยจำนวน ๑๒ สาย ความยาวรวม ๑๒.๖๙๔ กม. ∞

โครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่

ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ เกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน ทำให้เกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำคลอง อู่ตะเภา สร้างความเสียหายแก่พื้นที่เพาะปลูก บ้านเรือน ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สิน คิดเป็นมูลค่าความเสียหาย ประมาณ ๔,๐๐๐ ล้านบาท

จึงเป็นที่มาของโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทานไว้เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๑ กรมชลประทานจึงได้สนองพระราชดำริ โดยการขุดลอกคลองธรรมชาติ ในปี พ.ศ.๒๕๓๒ จำนวน ๔ สาย รวม ๔๖.๙๐๐ กม. เพื่อให้สามารถระบายน้ำเร็วขึ้น ประกอบด้วย

๑. คลองอู่ตะเภา ความยาว ๑๙.๐๐๐ กิโลเมตร
๒. คลองอู่ตะเภา แยก ๑ ความยาว ๕.๙๐๐ กิโลเมตร
๓. คลองอู่ตะเภา แยก ๒ ความยาว ๕.๕๐๐ กิโลเมตร
๔. คลองท่าช้าง-บางกล้า ความยาว ๑๖.๕๐๐ กิโลเมตร

ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๓ ได้เกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันอีกครั้ง ทำให้คลองระบายน้ำธรรมชาติที่ขุดลอกไว้ไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำได้ จึงทำให้เกิดอุทกภัยบริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่ และบริเวณใกล้เคียง สร้างความเสียหายประมาณ ๑๘,๐๐๐ ล้านบาท ประชาชนเสียชีวิต ๓๐ คน

น้ำท่วมเมืองหาดใหญ่ปี ๒๕๓๑

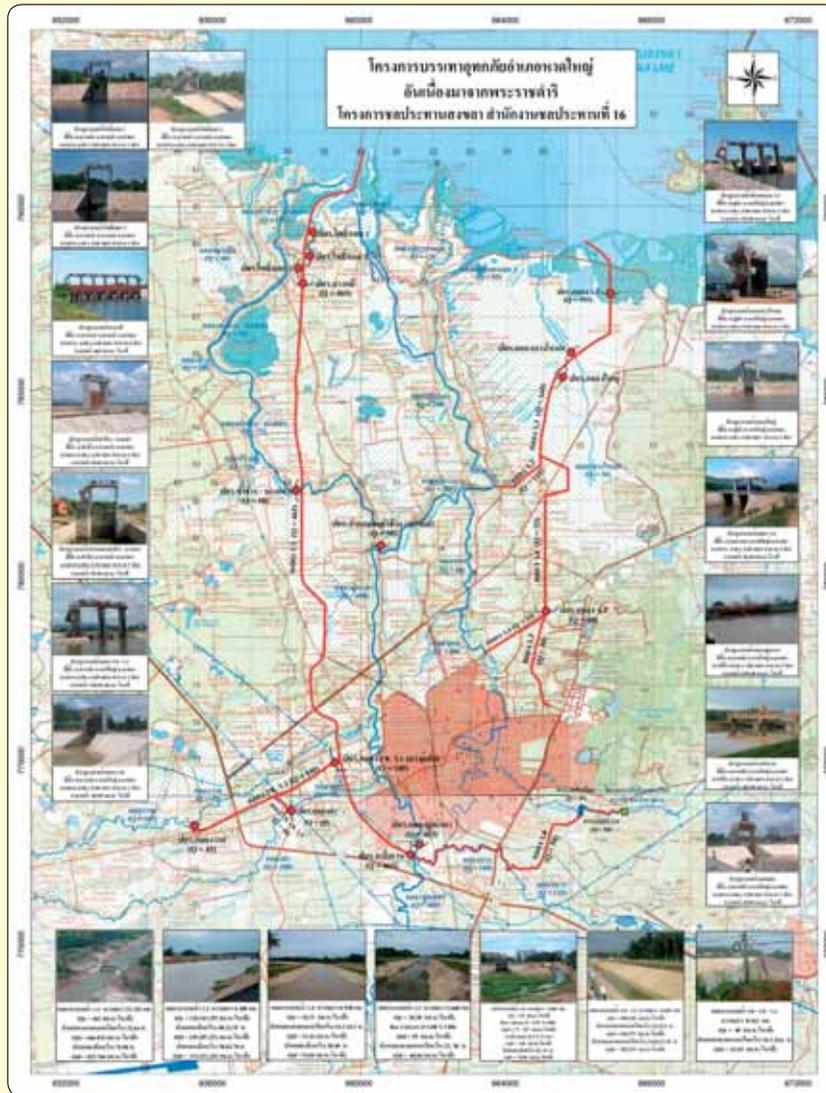
น้ำท่วมหาดใหญ่ ปี ๒๕๔๓

คณะรัฐมนตรี จึงได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ให้ดำเนินการโครงการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ภาคใต้ที่ประสบอุทกภัย ในส่วนของโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ จึงได้ดำเนินการขุดคลองระบายน้ำเพิ่มจำนวน ๗ สายดังนี้

๑. ขุดคลองระบายน้ำ ร.๑ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองระบายน้ำสายหลักในการผันน้ำจากคลองอู่ตะเภา อ้อมเมืองหาดใหญ่สู่ทะเลสาบสงขลา โดยตรง ความยาว ๒๑.๓๔๓ กม. สามารถระบายน้ำได้ ๔๖๕ ลบ.ม./วินาที โดยมีอาคารควบคุมปริมาณน้ำ ประกอบด้วย ประตูระบายน้ำคลองอู่ตะเภา ประตูระบายน้ำบ้านหน้าควน และประตูระบายน้ำบางหยี

๒. ขุดคลองระบายน้ำ ร.๓ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองแบ่งน้ำเพื่อช่วยระบายน้ำจากคลองอู่ตะเภาตอนนอกเมืองหาดใหญ่ ซึ่งช่วยบรรเทาอุทกภัยให้กับพื้นที่ริมฝั่งคลองอู่ตะเภาตอนล่าง ความยาว ๘.๒๐๐ กม. สามารถระบายน้ำได้ ๑๙๕ ลบ.ม./วินาที โดยมีอาคารควบคุมปริมาณน้ำ ประกอบด้วย ประตูระบายน้ำปลายคลอง

๓. ขุดคลองระบายน้ำ ร.๔ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองแบ่งน้ำจากคลองเตยตามเขตทางรถไฟ สายหาดใหญ่-สงขลา และรับน้ำจากคลองระบายน้ำ ร.๕ สู่ทะเลสาบสงขลา ผ่านทางคลองระบายน้ำ ร.๓ ความยาว ๖.๙๒๐ กม. สามารถระบายน้ำได้ ๕๕ ลบ.ม./วินาที โดยมีอาคารควบคุมปริมาณน้ำ ประกอบด้วยประตูระบายน้ำกลางคลอง

๔. ขุดคลองระบายน้ำ ร.๕ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองระบายน้ำจากบริเวณสามแยกคอกหงส์ออก ทะเลสาบสงขลา ผ่านคลองระบายน้ำ ร.๔ และ ร.๓ ตามลำดับ ความยาว ๒.๖๖๐ กม. สามารถระบายน้ำ ได้ ๓๐ ลบ.ม./วินาที

๕. ขุดคลองระบายน้ำ ร.๖ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองผันน้ำจากคลองเรียนและแก้มลิงของเทศบาล นครหาดใหญ่ไปลงคลองหระ เพื่อระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบ สงขลาผ่านคลองระบายน้ำ ร.๑ ช่วยบรรเทาอุทกภัยพื้นที่ ตอนล่างของคลองเรียน ความยาว ๓.๑๖๐ กม. สามารถ ระบายน้ำได้ ๕๐ ลบ.ม./วินาที โดยมีอาคารควบคุม ปริมาณน้ำ

๖. ขุดคลองระบายน้ำ ๑๗. - ร.๑ พร้อมอาคารประกอบ ความยาว ๔.๖๒๐ กม.

๗. ขุดคลองระบายน้ำ ๑๗.-๑๗.-ร.๑ ความยาว ๐.๕๖๒ กม. ประกอบด้วย ประตูระบายน้ำคลองต่ำ และ ประตูระบายน้ำคลองวาด

รวมงบประมาณที่ใช้ก่อสร้างทั้งสิ้น ๒,๙๐๐ ล้านบาท สามารถระบายน้ำได้รวม ๑,๐๗๕ ลบ.ม./วินาที ซึ่ง มากกว่าเมื่อยังไม่ก่อสร้างโครงการฯ ถึง ๒.๕ เท่า

โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก จังหวัดนราธิวาส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร บริเวณบ้านปาดังยอ หมู่ที่ ๓ ตำบลมูโนะ อำเภอสุหนิงโก-ลก ในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๑๗ โดยทรงทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎร ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรในบริเวณท้องที่ตำบลมูโนะ ตำบลปุย๊ะ อำเภอสุหนิงโก-ลก และตำบลโฆษิต ตำบลนาค ตำบลพร่อน ตำบลเกาะสะท้อน ตำบลบางขุนทอง อำเภอตากใบ ซึ่งพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นที่ลุ่มชายฝั่งแม่น้ำโก-ลก และชายพรุโต๊ะแดง เมื่อถึงฤดูน้ำหลากน้ำในแม่น้ำโก-ลก จะไหล

ล้นตลิ่งเข้าท่วมไร่นาของราษฎร และน้ำชายพรุโต๊ะแดงจะมีระดับสูงขึ้น จนทำความเสียหายให้แก่พื้นที่เพาะปลูกเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของราษฎร และได้พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการชลประทานมูโนะ (โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลุ่มน้ำโก-ลก ในปัจจุบัน) ขึ้น

ผลที่ได้รับจากโครงการฯ

๑. ช่วยบรรเทาอุทกภัยในบริเวณพื้นที่เพาะปลูก ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโก-ลก และขอบพรุโต๊ะแดงใน ๘ ตำบลของอำเภอสุไหงโก-ลก อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ในพื้นที่ประมาณ ๑๑๐,๐๐๐ ไร่ (พื้นที่การเกษตร ๘๘,๕๕๐ ไร่)
๒. ช่วยสนับสนุนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง ในพื้นที่โครงการบางส่วน โดยการเก็บกักน้ำจัดไว้ในคลองระบายน้ำ
๓. เพื่อป้องกันน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้าไปทำความเสียหายแก่พื้นที่เพาะปลูกในเขตพื้นที่โครงการ

๔. เพื่อส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกในพื้นที่ตำบลเกาะสะท้อน ประมาณ ๘,๐๐๐ ไร่ พื้นที่เกษตรผสมผสานบ้านมูโนะ ตำบลมูโนะ ๑,๐๐๐ ไร่ พื้นที่ศูนย์สาขาที่ ๓ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง (บ้านปศุสัตว์-เกษตร ลุ่มน้ำโก-ลก) พื้นที่ ๑,๕๐๐ ไร่ และพื้นที่ศูนย์สาขาที่ ๔ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง (บ้านโคกกุแวง โคกอิฐ โคกโน) พื้นที่ ๕,๖๕๐ ไร่ รวมพื้นที่ชลประทาน ๑๗,๑๕๐ ไร่
๕. เพื่อใช้น้ำจัด สนับสนุนการประปาในบริเวณบ้านตาบาและอำเภอตากใบ
๖. เพื่อขยายพันธุ์ปลาน้ำจืด ในบริเวณพื้นที่โครงการ
๗. ปรับปรุงและป้องกันการแพร่กระจายของดินเปรี้ยวและน้ำเปรี้ยวโดยการใช้น้ำจากคลองมูโนะ ชะล้างดินเปรี้ยวและแยกระบบระบายน้ำเปรี้ยวออกจากระบบน้ำดี
๘. เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมรักษาระดับน้ำในพรุโต๊ะแดง พื้นที่ประมาณ ๑๒๕,๐๐๐ ไร่ ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ให้น้ำจากพรุโต๊ะแดงเกิดผลกระทบกับพื้นที่เกษตรของราษฎรที่อยู่บริเวณรอบขอบพรุและช่วยรักษาระบบนิเวศน์ของพรุโต๊ะแดง

เรื่องเล่าจาก...
สะพานขาว - มัชวาน - พระราม ๘

นายสุวัฒน์ เทพอารักษ์

ผมเริ่มรับราชการครั้งแรกที่ สำนักงาน กปร. เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๔ ซึ่งในครั้งนั้นยังสังกัด กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ (กตพ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ครั้งแรกที่เดินเข้ามาใน กตพ. พี่ปณิธาน ยามวินิจ พาไปพบ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ท่านพูดกับผมสั้น ๆ ว่า แล้วมาทำงานด้วยกัน จาก วันนั้นจนถึงวันนี้ ผมได้รับโอกาสที่ดี ๆ จาก ดร.สุเมธ เป็นอย่างมาก

บรรยากาศการทำงานในระยะแรก เราอยู่กันไม่กี่คน รู้จักกันหมด แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันทำงานช่วยกันทำทุกอย่าง ไม่มีการเกี่ยงงอน ซึ่งตอนนั้นอยู่ในช่วงการจัดตั้ง สำนักงาน กปร. โดยออกเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๒๔ จึงถือว่าวันที่ ๙ กันยายน เป็นวัน สถาปนาสำนักงาน กปร.

เมื่อทำงานอยู่ระยะหนึ่ง ผมได้มีโอกาสตามเสด็จเป็น ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ร่วมกับ ดร.สุเมธ พีศุภฤกษ์ ไพร์ทอง ใน ขณะนั้น กปร. ยังไม่มีบ้านพัก เราทั้ง ๓ คน พร้อมพนักงานขับรถ คือ คุณธงชัย นวลแจ่ม นอนอยู่ในห้องเดียวกัน ในบริเวณพระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์ จังหวัดสกลนคร และสิ่งที่ผมประทับใจ และไม่มีวันลืม มีวันหนึ่งได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และนายกรัฐมนตรี ในตอนนั้น คือ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ และได้เข้าไปรับพระราชทาน เหรียญพระบรมฉายาลักษณ์คู่ จากพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งผมถือว่าเป็นมงคลสูงสุดในชีวิต ที่ข้าราชการ ตัวเล็ก ๆ อย่างผมได้มีโอกาส จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผม

พยายามทำงานในสำนักงาน กปร. ให้ดีที่สุด ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

มีอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ตอนนั้นเป็น ข้าราชการระดับ ๗ ในปี ๒๕๓๕ ผมได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมหลักสูตรนายอำเภอ ประกอบกับมีผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง ท่านอยากให้ผมไปเป็นนายอำเภอ จึงไปเรียนกับอธิบดีกรมการปกครอง ทางกรมการปกครองจึงมีหนังสือขอรับโอนผมส่งมายังสำนักงาน กปร. ผมได้เข้าไปขออนุญาตจากท่าน ดร.สุเมธ ว่าผมจะขอโอนไปกรมการปกครอง ท่านถามผมว่าอายุราชการเหลือกี่ปี ผมตอบว่าเหลืออีก ๒๐ ปี ท่านจึงบอกจะไปเถอะ คงได้เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ไปแล้วต้องระวังอย่าไปทะเลาะกับผู้ว่าราชการจังหวัดเสียก่อน

หลังจากนั้นสำนักงาน กปร. จึงมีหนังสือตอบรับการโอน ผมจำได้ว่าในช่วงนั้น พี่มนูญ พี่แก้ว (พิมพ์ศักดิ์) คอยคัดค้านว่า อย่าโอนไปเลย เพราะการทำงานที่กระทรวงมหาดไทยคงไม่เหมาะกับผม พอดี พี่ศุภฤกษ์ โพธิ์ทอง ขอลาออกจาก สำนักงาน กปร. เพื่อไปทำงานที่บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ ตำแหน่งผู้อำนวยการกอง ๒ ซึ่งรับผิดชอบภาคอีสาน จึงว่างลง ดร.สุเมธ จึงพูดกับผมว่า อยากให้ผมอยู่ช่วยกันทำงานที่ กปร. ต่อไป ผมจึงไปขอดังเรื่องกลับมา และไม่ขอโอนไปอยู่ กรมการปกครองแล้ว หากได้โอนไปเป็นนายอำเภอในขณะนั้น ปัจจุบันก็ยังไม่แน่นอนว่าจะได้เป็น ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือไม่

ผมจึงได้ทำงานที่สำนักงาน กปร. ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า ๓๐ ปี แล้ว ผมจึงรู้สึกรัก ผูกพัน ประทับใจ ภาคภูมิใจ และมุ่งมั่นตั้งใจจะพัฒนาให้สำนักงาน กปร. เป็นที่รู้จักและยอมรับของสังคมไทย ภายใต้การดำเนินงานของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และตั้งใจจะเกษียณอายุราชการที่นี่ จึงถือได้ว่า สำนักงาน กปร. เป็นสำนักงานเดียวที่ผมรับราชการจนเกษียณอายุ ☺

นางสาวศรีนิตย์ บุญทอง

เมื่อรัฐบาลออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๒๔” มีคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) รับผิดชอบในการดำเนินงาน สำนักงานเลขานุการ กปร. จึงเกิดขึ้นในกองวางแผนเตรียมพร้อมและพัฒนาเพื่อความมั่นคง (กตพ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ต้นปี ๒๕๒๕ กตพ. รับโอนข้าราชการเข้ามาปฏิบัติงาน ๑๐ ตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติงานที่สำนักงานเลขานุการ กปร. เมื่อเข้ามาปฏิบัติงานก็ได้ประจำฝ่ายต่างๆ ใน กตพ. มีฝ่ายแผนงาน ฝ่ายประเมินผลกับฝ่ายที่รับผิดชอบงานในพื้นที่แบ่งเป็นฝ่าย ๑, ๒, ๓ และ ๔ ตามที่กองทัพภาครับผิดชอบแต่ละภาคใช้ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคเหนือ

และภาคใต้ มี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ทำหน้าที่ ผอ.กตพ. และเลขานุการ กปร. ไปพร้อมๆ กัน เจ้าหน้าที่ก็เช่นกันได้มีโอกาสทำงานทางด้านความมั่นคง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดิฉันได้โอนมาเป็นข้าราชการที่สำนักงานเลขานุการ กปร. ตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ รับผิดชอบอยู่ที่ฝ่ายประเมินผล พวกเราทำงานกันอยู่ที่ชั้น ๗ ตึก สศช. มีเจ้าหน้าที่ประมาณ ๓๐ - ๔๐ คน รวมกันอยู่ที่ห้องเล็กๆ อยู่กันเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน ทำงานกันด้วยความสนุกโดยเฉพาะการออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่ทั้งด้านการประสานงานและการเก็บข้อมูลเพื่อทำการประเมินผลที่เราต้องออกไปปฏิบัติงานด้วยความเสี่ยงเพราะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในระยะแรกนั้นหลายโครงการอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีปัญหาด้านความมั่นคง หรือพื้นที่ซึ่ง เรียกว่า สีแดง สีชมพู ในขณะนั้นมีหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) และหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน (ปชด.) ที่พวกเราได้ออกไปปฏิบัติงานด้วย ในการเดินทางใช้รถที่ไม่ได้ติดแอร์ จึงไปตามถนนลูกรังฝุ่นตลบ ที่พักก็เป็นโรงแรมเล็กๆ หรือบางครั้งเป็นบ้านพักข้าราชการที่มีบังกอร์อยู่ด้วย หรือบ้านพักรับรองในหน่วยทหาร เพื่อออกไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านก็จะมีข้าวห่อติดตัวไปรับประทานกลับเข้าที่พักอีกครั้ง เวลา ๕ - ๖ โมงเย็นหลายครั้งมีทหารหน่วยคุ้มกันเข้าไปปฏิบัติงาน ขณะที่เราสัมภาษณ์เกษตรกรอยู่บนบ้านก็จะมีทหารถือปืนคอยคุ้มกันให้

ตั้งแต่เข้ามาบริหารราชการที่สำนักงานเลขานุการ กปร. จนปัจจุบัน ก็คือ งานสำรวจข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนโครงการและทำการติดตามประเมินผล เพื่อจะได้นำผลการประเมินนำเสนอผู้บังคับบัญชาทราบ และทำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้วนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ผลการดำเนินงานโครงการนั้น ๆ เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนตามพระราชประสงค์ การปฏิบัติงานก็ได้ทำทุกขั้นตอนตั้งแต่การเก็บข้อมูล ควบคุมงานสามารถวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนเขียนรายงาน เมื่อเป็นผู้บริหารระดับสูงก็ยังเป็นผู้กำกับดูแลบังคับบัญชาเกี่ยวกับงานประเมินผลงานด้านวิชาการ และงานประชาสัมพันธ์

เมื่อสำนักงาน กปร. ได้แยกออกจาก กตพ. เป็นหน่วยงานระดับกองประมาณปี ๒๕๓๓ ได้ปฏิบัติงานอยู่ที่ตึกแดง อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธรณ์ ปัจจุบัน ในทำเนียบรัฐบาล ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ของสำนักงาน กปร. เพราะไม่มีพื้นฐานงานประชาสัมพันธ์มาก่อน แต่จากประสบการณ์งานติดตามประเมินผล ทำให้มีความมั่นใจในข้อมูลที่จะเผยแพร่ออกไป ส่วนเทคนิคการประชาสัมพันธ์นอกจากได้รับคำแนะนำจากผู้บังคับบัญชา คือ นายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต นายมนูญ มุกข์ประดิษฐ์ และ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ก็เป็นการเรียนรู้พร้อมๆ กับการทำงาน งานที่ทำได้มีโอกาสทำทุกอย่าง ตั้งแต่เขียนข่าวให้ผู้สื่อข่าว เขียนเอกสารเผยแพร่

เขียนสคริปทำวีดิทัศน์ จัดทำหนังสือเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเมื่อปี ๒๕๔๖ ได้ริเริ่มให้เกิด “วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” สำหรับทำการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศ์ ที่ได้ทรงงานด้านการพัฒนาประเทศ วารสารนี้ได้พิมพ์อย่างต่อเนื่องเสมอมา ออกเผยแพร่ปีละ ๔ เล่ม ได้ทำหน้าที่บรรณาธิการอยู่ ๖ ปี จนเกษียณราชการ และน้องๆ ก็ได้ทำอย่างต่อเนื่องเสมอมาจนปีนี้เป็นปีที่ ๙ ผลจากการทำงานประเมินผล การได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ที่ล้ำค่า ได้นำมาใช้ในการทำงาน

ประชาสัมพันธ์ ในช่วงเวลานั้นใช้งบประมาณในการประชาสัมพันธ์ เพียงไม่กี่แสน เพราะได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน ทั้งในเรื่องของการผลิตและงบประมาณ

การทรงงานอย่างหนักของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทำงานอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารท่ามกลางแสงแดด สายฝน นึกป่าฝ่าดง เวลา ๒-๓ ทุ่มแล้ว ซึ่งทรงงานอยู่ในป่าท่ามกลางแสงเดือน และแสงไฟฉาย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เป็นประโยชน์กับประชาชนอย่างยั่งยืน

อยากเห็นสำนักงาน กปร. มีการรวบรวมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริไว้ทั้งหมด ซึ่งเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ประกอบด้วยพระราชดำริ ผลการดำเนินงาน สถานที่ดำเนินการ รวบรวมข้อมูลบทความทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทรงงานด้านการพัฒนาไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถค้นหาได้ง่าย สะดวกรวดเร็ว

อยากเห็นสำนักงาน กปร. นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมกับการปฏิบัติงานของสำนักงาน และการดำเนินชีวิตของเจ้าหน้าที่

คุณกานต์ พรหมศิริ

ก่อนจะเป็นสำนักงาน กปร. หน่วยงานนี้ คือกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สังกัดอยู่ในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ทำหน้าที่ในการวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ เพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินในระดับต่างๆ ต่อมาเมื่อสถานการณ์ของประเทศได้เปลี่ยนแปลงไป มีความจำเป็นต้องเร่งรัดการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในระดับพื้นที่ด้วย เจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งต้องประสานการดำเนินงานกับฝ่ายความมั่นคง (พลเรือน ตำรวจ และทหาร) ทำหน้าที่สำรวจข้อมูลวิเคราะห์และวางแผนงาน/โครงการ ในพื้นที่ที่เสี่ยงเป็นส่วนใหญ่ การทำงานต้องเสียสละในเรื่องความลำบากและการเสี่ยงภัย เพื่อช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลซึ่งได้รับความลำบากในด้านความเป็นอยู่ยิ่งกว่า และความน่ากลัวที่ต้องเผชิญกับผู้ก่อการร้าย

ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ดี เพราะต้องเข้าไปสำรวจพื้นที่โดยมีทหารคอยคุ้มกัน บางพื้นที่ต้องเดินทาง โดยเฮลิคอปเตอร์ นักรถยนต์ (ไม่มีแอร์) บนเส้นทางลูกรัง (ฝุ่นสีแดง) บางแห่งก็ต้องเดินต่อไปประมาณ ๓ กิโลเมตรเศษ ข้ามภูเขา กว่าที่จะถึงจุดหมายของหมู่บ้าน เพราะรถยนต์เข้าไม่ถึง การพักแรม (โรงแรมไม่มีแอร์) และที่พักของทหาร (ต้องขมตาให้หลับ) รับประทานอาหารที่มีรสชาติใหม่ ๆ แต่ก็เป็นการสร้างความอดทนเพื่อเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนถึงปัจจุบัน

ในห้วงระยะเวลาต่อมาในปี ๒๕๓๓ ได้รับการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่เพื่อทำงานในส่วนของสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานเลขานุการ กปร.) ซึ่งยังคงสังกัดอยู่ใน สศช. โดยรับผิดชอบในพื้นที่ภาคเหนือ ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์แผนงาน/โครงการที่หน่วยงานต่าง ๆ เสนอ รวมทั้งจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อดำเนินการสนองพระราชดำริในพื้นที่โครงการต่าง ๆ อาทิเช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ศูนย์บริการการพัฒนาและขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่ปิง เป็นต้น ซึ่งในขณะนั้น มี ม.จ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ เป็นที่ปรึกษา กปร. พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน กปร. และ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เป็นเลขานุการ กปร.

ถึงแม้ว่าการทำงานจะไม่ตื่นเต้นและน่ากลัวเหมือนในช่วง ๑๐ ปีเศษที่ผ่านมา แต่ก็มีความภาคภูมิใจและประสบการณ์ที่ดีเช่นกันในการจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อช่วยเหลือราษฎร ในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล ซึ่งหน่วยงานปกติยังเข้าไปถึงน้อยมาก และได้เห็นความสุข

และความร่วมมือของราษฎร ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และทุกภาคส่วนมีความเข้าใจและพร้อมใจกัน เพื่อที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการลดพระราชภาระในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รับการจัดตั้งย้ายโอนจาก สศช. มาสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และมีที่ทำงานใหม่ (ตึกแดง ทำเนียบรัฐบาล) รับผิดชอบในส่วนของกองกิจกรรมพิเศษเกี่ยวกับงานมูลนิธิพัฒนา สถานที่ทำงาน ความเป็นอยู่ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานมีความคล่องตัวสูงมาก บรรยากาศในการทำงานก็เปลี่ยนแปลงไป จากเดิม เพราะประเทศได้รับการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมมากยิ่งขึ้นด้วย

การประสานงานโครงการที่ได้รับความสำเร็จ และมีความประทับใจมากที่สุดคือ

- โครงการสร้างวัดพระราม ๘ และโรงเรียนพระราม ๘ กาญจนภิเษก
- การขออนุญาตจดทะเบียนสิทธิบัตรเครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย (RX-2) หรือกักหนน้ำ ชัยพัฒนาในพระปรมาภิไธย
- การจัดหารายได้จากการจำหน่ายเหรียญที่ระลึกอุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี

สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานกลางที่ต้องประสานงานเพื่อสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ควรจะต้องประพฤติปฏิบัติ ตามพระบรมราโชวาท เพื่อเป็นแบบอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ความซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และความคุ้มค่า” ถึงแม้ว่าสังคมในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก จากการมีระบบ ระเบียบ และจารีตประเพณีแบบไทยไปสู่ความเป็นสมัยนิยม แต่ก็ควรจะสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของสำนักงาน กปร. โดยยึดถือแนวพระราชดำริและพระบรมราโชวาทเป็นพื้นฐาน เพื่อก้าวไปสู่การเป็นผู้บริหารที่เป็นที่ยอมรับของเจ้าหน้าที่ทั้งภายในสำนักงานและหน่วยงานภายนอก เพื่อความคงอยู่ของสำนักงานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตลอดไป

นางสาวสุนทรี ศรีปรัชญากุล

ตั้งแต่โอนมาทำงานที่ สำนักงาน กปร. เมื่อ ๓๐ ปี ก่อนที่ผ่านมาในตอนนั้น สำนักงาน กปร. เป็นเพียงหน่วยงานหนึ่งในกองวางแผนเตรียมพร้อม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือที่เรียกว่า “สภาพัฒน์” นั่นเอง โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการสนองงานพระราชดำริทุกพระองค์ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่พสกนิกรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ มีเจ้าหน้าที่ร่วมกันสนองงานโครงการต่างๆ ในขณะนั้นประมาณ ๕๐ คนเท่านั้น บรรยากาศการทำงานมีความใกล้ชิด อบอุน เป็นกันเองเสมือนการอยู่ร่วมกันในครอบครัวที่มีพ่อแม่พี่น้องช่วยกันดำเนินงานทุกโครงการให้สำเร็จลุล่วงตามพระราชประสงค์ อย่างมีความสุขและไม่รู้สึก

เหน็ดเหนื่อย เพราะทุกคนมีความสามัคคี และร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงานโครงการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ประเทศไทยโชคดีที่มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระปรีชาสามารถ และทรงห่วงใยประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทุกคน โดยเสด็จพระราชดำเนิรไปเยี่ยมเยียนราษฎรทุกจังหวัด นอกจากนี้ยังทรงริเริ่มโครงการพัฒนาต่างๆ ขึ้นมากมายจวบจนปัจจุบันนี้มีมากกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ เพื่อให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนประชากรไทย ให้มีสภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาวะสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนตลอดไป

ตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงานอยู่ที่ สำนักงาน กปร. รวม ๒๙ ปีนั้น รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณและเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล ที่ได้มีโอกาสรับใช้สนองพระยุคลบาทมาตลอดอายุการรับราชการ ทั้งงานด้านการสนับสนุน การอำนวยความสะดวก และการประสานงานโครงการฯ คือ มีทั้งงานวิชาการและงานพื้นที่ โดยเริ่มปฏิบัติงานครั้งแรกที่ฝ่ายแผนงาน หลังจากนั้นก็มาอยู่งานประสานงานโครงการภาคใต้ งานแผนงานและวิเทศสัมพันธ์ งานบริหาร กองกลาง งานติดตามประเมินผล งานกิจกรรมพิเศษ งานประสานโครงการภาคเหนือ งานสำนักงานเลขาธิการ ตามลำดับ และเกษียณราชการในตำแหน่งที่ปรึกษาด้านการพัฒนา

จากการปฏิบัติงานเท่าที่ผ่านมาและมีโอกาสได้สนองพระราชดำริได้เบื้องพระยุคลบาท รู้สึกประทับใจพระจริยวัตรอันงดงามของทุกพระองค์ ที่ทรงตรากตรำพระวรกายโดยมิได้ทรงเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ในอันที่จะพัฒนาความเจริญให้แก่ประเทศไทย ถึงแม้ขณะนี้ล่วงเกล้าฯ ทั้งสองพระองค์ทรงมีพระชนมายุมากขึ้น และพระพลานามัยไม่ค่อยแข็งแรง แต่ก็ยังทรงติดตามและพระราชทานพระราชวินิจฉัยงานอยู่ตลอดเวลา

สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของพระราชกฤษฎีกาในการรับใช้สนองพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิด นับเป็นภาพลักษณ์ที่มีเกียรติสูงสุด ฉะนั้นพวกเราต้องรักษาความภาคภูมิใจ และเทิดทูนไว้เหนือเกล้าฯ ทั้งในเรื่องงานและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่หน่วยงานอื่นๆ ต่อไป ตามคติพจน์ “**คิดดี ทำดี พูดดี ถวายแต่พ่อหลวง**” นอกจากนี้ควรระลึกอยู่เสมอว่า หากมีภาพพจน์ที่เสียแม้เพียงคนเดียวก็จะเสียหายกันทั้งสำนักงาน เพราะฉะนั้น ชาว กปร. ทุกคนจะต้องช่วยกันจรรโลงสิ่งดีๆ เหล่านี้ให้คงอยู่กับ สำนักงาน กปร. ตลอดไป

นางสุวรรณา พาศิริ

ในยุคเริ่มแรก (ปี พ.ศ.๒๕๒๔) สำนักงานเลขานุการ กปร. เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นภายในกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ (กตพ.) สศช. (สมัยนั้น ผู้อำนวยการกองเป็นเพียงระดับ ๗ เท่านั้น) โดยใช้คนทำงานชุดเดียวกับ กตพ. ทำงานทั้งด้านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและงานด้านการพัฒนาเพื่อความมั่นคงไปด้วย มีคนทำงานอยู่ประมาณ ๗๐ คน ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นหนุ่มสาวไฟแรง ขยันทำงาน อยู่ทำงานค่ำมืดตลอด วันหยุดก็มาทำงานด้วยความสนุกสนานผูกพัน ในยุคนั้น กตพ. มีรถใช้แค่ ๒ คัน เป็น รถตู้สี่ล้อไม่มีแอร์ และรถปิคอัพที่เรียกกันว่า ไอ้โกร่ง ซึ่งมีแอร์เฉพาะตอนหน้าของรถ การเดินทางไปราชการต่างจังหวัดถ้ามีได้ไปโดยรถคันใดคันหนึ่งนี้ ก็ต้องนั่งรถไฟหรือรถทัวร์ไป ไม่ได้สบายเหมือนปัจจุบันนี้

ได้รับมอบหมายให้ทำงานในฝ่ายวิจัยและประเมินผล ซึ่งเป็นเสมือนสำนักงานเลขานุการ กปร. เนื่องจากเป็นฝ่ายที่รวบรวมเอกสารโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินำเสนอประธาน กปร. พิจารณาสับสนุนงบประมาณ โดยรับผิดชอบในส่วนของภาคเหนือ หน้าที่ที่รับผิดชอบอีกประการหนึ่ง คือ ทำงานวิจัย โดยการออกเก็บข้อมูล แล้วนำมาประมวลผลเพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐานโครงการต่าง ๆ รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานของการที่จะก่อตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ทั้ง ๖ ศูนย์ ด้วย นอกจากนี้ยังได้ทำงานด้านการประเมินผลโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงด้วย

ความประทับใจ คือการได้มีโอกาสตามเสด็จอย่างใกล้ชิด ซึ่งคนไทยน้อยคนนักที่จะมีโอกาสเช่นนี้ นับเป็นบุญอย่างยิ่งของตนเอง

ความไม่ประทับใจ คือการที่ต้องมาทำงานในทำเนียบรัฐบาลแล้วถูกล้อมโดยมือบอน ไม่ว่าจะเสื่อสาด เพราะนอกจากจะทำให้ชีวิตยากลำบากแล้ว ยังทำให้รู้สึกสะเทือนใจที่ได้เห็นความรุนแรงและการแตกความสามัคคีของคนไทยด้วยกัน

การได้ทำงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ถือเป็นงานที่มีเกียรติสูง เป็นที่ยอมรับนับถือจากทุกภาคส่วน พวกเราจึงควรตระหนักในเรื่องนี้ ว่าเรามีได้ทำเพียงแค่รับราชการ แต่เราทำงานเพื่อสนองเบื้องพระยุคลบาท จึงควรทำทุกอย่างเพื่อผลดีเกียรตินี้เอาไว้ トラバจนชีวิตจะหาไม่ ☺

นางสมทรง รุ่งเรืองศิลป์

เมื่อแรกตั้งสำนักงาน กปร. ตามที่ได้สัมผัสมานิดหนึ่ง เมื่อแรกเข้ารับราชการที่กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เหตุที่ต้องประมาณเพราะตอนที่เข้าทำงานครั้งแรกเข้ามาในอัตราจ้างชั่วคราว กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ ขณะนั้น เป็นกองซึ่งเพิ่งจะฟื้นคืนชีพขึ้นมาใหม่ (ตามข่าว) หลังจากถูกรับลดให้หายไปจากโครงสร้าง สศช. ภาระระยะหนึ่ง เกิดใหม่ครั้งนี้ อยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบของ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกอง จุดเด่นที่รำลึกถึงได้เสมอ คือ

๑. แยกแตกต่างจากกองอื่น ๆ เพราะกองตั้งอยู่ชั้น ๗ ของ สศช. แต่ลิฟท์ มีเพียง ๖ ชั้น ต้องขึ้นบันไดไปอีก ๑ ชั้น พร้อมมีป้ายติดไว้ที่หน้ากองว่า เขตหวงห้าม

๒. มีลักษณะงานที่ค่อนข้างแตกต่างจากลักษณะงานที่ สศช. เขาทำกัน กล่าวคือ เขาทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แผนด้านสังคม ทำบัญชีประชาชาติ ทำแผนส่วนรวม ทำแผนรัฐวิสาหกิจ แผนโครงสร้างพื้นฐานและการศึกษาภาวะเศรษฐกิจ และสังคม อะไรประมาณนั้น แต่เราไม่ทำ ชาว กตผ. (กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ) จะทำงานด้านเศรษฐกิจและสังคม ควบคู่ไปกับงานด้านความมั่นคง

๓. ชาว สศช. จะทำงานในเมืองใหญ่ แต่ชาว กตผ. จะต้องไปทำงานในบริเวณจังหวัดที่อยู่ตามชายขอบของประเทศ จังหวัดชายแดนไทย-พม่า, ไทย-มาเลเซีย, ไทย-กัมพูชา และไทย-ลาว เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ชาว กตผ. จะต้องมีการเรียนรู้ด้านอาวุธตั้งแต่ปืนพกประจำกาย ปืนลูกซอง เอ็ม ๑๖ และ วัตถุระเบิด พร้อมเรียนรู้การฝึกกระโดดร่ม

จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๔ กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ (กตผ.) ได้รับเกียรติอย่างสูงยิ่งจาก ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ ๑๖ ของประเทศไทย และดร.เสนาะ อุนากุล เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขณะนั้น คัดเลือกกองที่เหมาะสม คือ กตผ. ปฏิบัติหน้าที่ยกวางระเบียบปฏิบัติงานจัดตั้ง สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีนายพิมลศักดิ์ สุวรรณทัต (ขณะทำหน้าที่หัวหน้าฝ่าย) ต่อมาคือเลขาธิการ กปร. คนที่ ๓ เป็นกำลังสำคัญในการยกวางระเบียบปฏิบัติ

ลักษณะงานของ กตผ. จึงต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารภายในเป็น ๒ ลักษณะงาน คือ งานวางแผนเตรียมพร้อมกับงาน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ก็อยู่ในปีงบประมาณ ๒๕๒๕ วงเงินที่รัฐบาลสนับสนุนในการปฏิบัติงานสนองพระราชดำริครั้งแรก คือ ๓๐๐ ล้านบาท ผลก็คือ ปีแรกใช้เงินไม่หมดเพราะอะไร เพราะยังไม่มีหน่วยงานใดรู้จัก แต่เนื่องจากการออกแบบระบบการทำงาน เยี่ยมยอดมาก ผอ.กอง (ดร.สุเมธ ซึ่งทำหน้าที่เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษฯ สามารถเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณโดยตรงต่อ ประธาน กปร. (หรือ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี) ไม่ต้องผ่านเลขาธิการ สศช. ทำให้ลดขั้นตอนของการเสียเวลาเดินเอกสาร/เร็วกว่าระบบงานที่ สำนักงานพัฒนาระบบราชการปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงานของหน่วยราชการต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบันเสียอีก

ในอดีตที่ผ่านมาการตามเสด็จเป็นภารกิจหลักของสำนักงานและยึดถือมาจนถึงปัจจุบันความแตกต่างที่เห็นได้ชัด คือ ระยะเวลาที่พระองค์ท่านเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับอยู่ในส่วนภูมิภาคลดลงซึ่งเดิมจะเสด็จไปประทับแรมอยู่พระตำหนัก ภาคเหนือ (ภูพิงค์ราชนิเวศน์) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภูพานราชนิเวศน์) และภาคใต้ (พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์) ภาคกลาง (พระตำหนักไกลกังวล) ครั้งละประมาณ ๓๐ วัน - ๔๕ วัน เจ้าหน้าที่จะต้องเดินทางไปล่วงหน้าก่อนหน้าหมายกำหนดการเสด็จประมาณ ๑ - ๒ วัน ต้องเตรียมเอกสารต่างๆ พร้อมทั้งจะทูลเกล้าฯ ถวาย เป็นรายงานให้ทรงทราบ เพราะฉะนั้นชาว กปร. ที่รับผิดชอบพื้นที่ต่างๆ จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเป็นคนที่ต่างจังหวัด ในปัจจุบัน การตามเสด็จในแต่ละครั้งจะใช้เวลาน้อยลงอยู่ในเกณฑ์ ๓ - ๕ วัน เป็นส่วนใหญ่

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโดยส่วนตัวแล้วจะเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านข้อมูล งานวิจัย ประเมินผล เช่น การศึกษาข้อมูลสภาพพื้นที่ก่อนจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๔ ศูนย์ คือ ศูนย์พิกุลทอง คุ้งกระเบน ห้วยทราย และศูนย์ห้วยฮ่องไคร้ การประเมินผลการดำเนินงานศูนย์ศึกษา เช่น ศูนย์พิกุลทองหลังจากจัดตั้งมาได้ ๑ ปี และหลังจากจัดตั้งมาได้ ๕ ปี เป็นต้น สํารวจข้อมูลโครงการแม่จริม จังหวัดน่าน การศึกษาข้อมูลก่อนก่อตั้งศูนย์ห้วยซอน-ห้วยซั่ว ที่ สปป. ลาว การศึกษาข้อมูลก่อนการจัดตั้งโครงการห้วยบางทราย โครงการ ๑๕ ปี การพัฒนาแหล่งน้ำ ฯลฯ

นอกจากนั้นก็อยู่ประจำโครงการพื้นที่ภาคเหนือ เมื่อครั้งท่านเฉลิมเกียรติ (เลขาธิการคนปัจจุบัน) เป็นผู้อำนวยการกองดูแลโครงการศูนย์ศึกษาห้วยฮ่องไคร้ จังหวัดเชียงใหม่ โครงการอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

และโครงการอื่นๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน หลังจากนั้นก็ขึ้นเป็นหัวหน้าฝ่ายดูแลงานแผนและต่างประเทศ เป็นเวลาที่น่าประทับใจมากเพราะมีลูกน้องเป็นสาวสวยและหนุ่มหล่อ เช่น คุณหญิง อุดมณี ฐปทอง (ผส.ศษ.) คุณบัว (ผอ.กลุ่มต่างประเทศ) คุณอมม คุณอ้อ คุณดุษฎี (ประทับใจ) คุณแตง (พิศมัย เครือชาติ) และคุณจินจะนะ และหนุ่มหล่อคือคุณ ก็ อาชวี วรรณเมธี เป็นสุภาพบุรุษที่สุภาพมาก สมรรถนะภาษาอังกฤษสูงส่งมาก พร้อมนักศึกษามีงานจากประเทศอเมริกา คือน้องแมค ในห้วงระยะเวลา ๓ ปี ที่อยู่ดูแลงานต่างประเทศมีโครงการความร่วมมือระหว่าง สำนักงาน กปร. และ กรมวิเทศสหการ จัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา โครงการนี้จัดสรรทุนให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมาศึกษาดูงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ประเทศไทยปีละประมาณ ๑๘ คน จาก ๑๓ ประเทศ รวมแล้วประมาณ ๓๐ ประเทศ โครงการมีระยะเวลา ๓ ปี บุคคลสำคัญตามรายชื่อดังกล่าวข้างต้น เป็นกำลังสำคัญในการทำหน้าที่ดูแลผู้รับทุนแต่ละปี ตั้งแต่เรื่องที่พัก อาหาร การเดินทาง พร้อมประสานความร่วมมือกับศูนย์ศึกษาทั้ง ๖ ศูนย์ ในการจัดทำโปรแกรมการฝึกอบรม ระยะเวลาที่พักอยู่ในประเทศไทยประมาณ ๓๐ วัน ถึง ๔๕ วัน สิ่งที่มีมองเห็นคือ ความร่วมมือร่วมใจของเจ้าหน้าที่ ๑๑ ท่านและใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

การวิเคราะห์โครงการเป็นศาสตร์และศิลป์ร่วมกัน มีอยู่ครั้งหนึ่งได้รับมอบหมายให้วิเคราะห์โครงการ ในพื้นที่ภาคเหนือโครงการหนึ่งเป็นพระราชดำริใหม่ ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ ดำเนินการในเขตพื้นที่อำเภอเดียว แต่หลังจากได้รับพระราชดำริแล้ว ก็ประสานงานกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานพิจารณาจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับพระราชดำริ ไม่นานก็ได้รับโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในวงเงินงบประมาณ ๗๐ ล้านบาท เมื่อประมาณ ๒๐ ปีก่อนก็ดูมากเกินความจำเป็น อ่านโครงการไปมาหลายตลบ โครงการจัดพิมพ์มาเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นรูปเล่มหนามาก คิดไม่ออกว่าจะทำอย่างไร เพราะเนื้อหาเยอะมากเลยตัดสินใจอ่านเอกสารใหม่ซ้ำ ๆ จึงพบว่าการจัดตั้งงบประมาณในกิจกรรมต่าง ๆ เหมือนกันหมด ต่างกันแต่ชื่อกิจกรรมเท่านั้น วิเคราะห์เพิ่มไปอีกนิดพบว่า ค่าครุภัณฑ์ที่ราคาแพงในทุกกิจกรรม คือรถยนต์และ รถจักรยานยนต์ ทุกกิจกรรมจะมีรถยนต์ ๑ คัน และรถจักรยานยนต์ ๓ คัน สรุปรวมแล้วต้องจัดหารถยนต์ ประมาณ ๑๐ คัน และรถจักรยานยนต์ ๓๐ คัน จึงทำสรุปเสนอ ท่านพินลศักดิ์

เป็นข้อมูลเบื้องต้น ในฐานะหัวหน้าในขณะนั้น พี่แก (ท่านพินลศักดิ์) ตอบแบบติดตลกว่า ให้แจ้งหน่วยงานว่า “โรงงานผลิตรถไม่ทัน” การนำแนวคิดทฤษฎีมาเป็นเพียงองค์ประกอบการวิเคราะห์โครงการ แต่ไม่ต้องไปเครียดกับมัน สุดท้ายก็เพียงแค่เรียนเชิญ สว.ราชการมาหารือเพิ่มเติม และขอปรับลดให้เหมาะสมสอดคล้องกับแนวพระราชดำรินวงเงินงบประมาณ ๓๕ ล้านบาท

ในโอกาส ๓๐ ปี สำนักงาน กปร. ดิฉันใคร่ขอขอบคุณ เลขาธิการ กปร. ทุกท่าน และผู้บริหารสำนักงาน กปร. ที่กรุณามอบหมายงานที่สำคัญ ให้รับผิดชอบมาโดยตลอด ตั้งแต่วันแรกที่แรกเข้าทำงาน ทำให้มีความสุขกับงานที่ทำ แม้ในวัยเด็กหมายถึงเมื่อแรกเข้ารับราชการใหม่แม้อยู่ในอัตราจ้างชั่วคราวก็ตาม ก็ยังได้รับเกียรติอันนี้การทำงานตามผู้บังคับบัญชามอบหมายให้แล้วเสร็จและสามารถนำสิ่งที่ทำมาใช้ประโยชน์ได้ เป็นความภาคภูมิใจและเป็นขวัญกำลังใจ นอกจากนี้ผู้บังคับบัญชาของสำนักงาน กปร. จะมีหลักการทำงานที่อาจจะแตกต่างจากหน่วยงานอื่น ๆ ในแง่ของความเป็นครอบครัวเดียวกัน การดูแลเอาใจใส่ทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวของผู้ได้บังคับบัญชา เป็นวัฒนธรรมองค์กร ที่ไม่อาจประเมินได้ตามตัวชี้วัดของสำนักงาน กปร.

ความประทับใจในการทำงานนั้นมีหลายอย่างมากมาย แต่หนึ่งโน้มนั้นคือการตามเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เสด็จฯ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั้งภาคกลางและภาคใต้ ประเพณีปฏิบัติคือการเสด็จพระราชดำเนินไปตามจุดต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นแบบเดียวกัน แต่มีอยู่ห้องหนึ่งคือห้องที่นักเรียนทุนและอาจารย์พี่เลี้ยง จะต้องมาถวายรายงานผลการเรียนของนักเรียน

ทุกครั้งที่อาจารย์และเจ้าหน้าที่ถวายรายงานเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียนในพระอุปถัมภ์ สำหรับนักเรียนที่ผลการเรียนดี ก็จะได้รับสั่งถามว่า **“อยากเรียนต่ออะไร สนใจเรียนด้านไหน”** แต่ถ้านักเรียนคนไหนเรียนไม่ดี ขี้เกียจ ไม่ขยันเรียน เรียนซ้ำชั้น อาจารย์พี่เลี้ยงถวายรายงานฟังดูแล้วก็ไม่น่าจะให้เรียนต่อ พระพัทตร์สงบทรงรับฟังจนจบการถวายรายงาน แล้วรับสั่งว่า ให้อดทนเรียนต่อไป อย่างน้อยจนจบชั้น ม.๓ และจะรับสั่งอย่างนี้กับนักเรียนที่มีปัญหา **“ให้อดทนเรียนต่อไป”** ไม่เคยทรงตำหนิ สายพระเนตรที่ทอดพระเนตรที่นักเรียนเหมือนแม่ที่เข้าใจลูกแสดงให้เห็นถึงความมีพระเมตตา ความห่วงใย และความปรารถนาดีต่อลูกอย่างแท้จริง ทุกครั้งที่ได้ยินจะรู้สึกยินดีกับนักเรียนทุกคน ที่มีโอกาสได้เป็นนักเรียนทุนในพระอุปถัมภ์ของพระองค์ท่าน

เขียนมาก็เยอะแล้ว ขอฝากบางเรื่องมายังน้องๆ ที่ย้าย โอนเข้ามาใหม่ รวมถึงน้องๆ ที่บรรจุใหม่ด้วย ให้รำลึกไว้เสมอว่า สำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อภารกิจเฉพาะ คือการรับสนองพระราชดำริ และประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้พระราชดำรินั้นเกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของแนวพระราชดำริ สอดคล้องกับภูมิสังคม และยังประโยชน์สุขต่อชาวบ้าน ความสุขของ ชาว กปร. คือความสุขที่ชาวบ้านเป็นสุข ดังพระราชดำริที่ว่า **เราเป็นสุขเพราะประชาชนเป็นสุข** ∞

นายสุกฤกษ์ โพธิ์ทอง

ก่อนที่ผมจะเข้ามาทำงานสนองพระราชดำริในสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ผมทำงานอยู่ที่กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในเวลานั้น (พ.ศ. ๒๕๒๒) กองแผนงานเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจมี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากอง ซึ่งงานส่วนใหญ่ที่เรารับผิดชอบจะเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ

ครั้นถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔ ในสมัย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และ ดร.เสนาะ อุนากุล เป็นเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ หน่วยงานของเราก็มีบทบาทเพิ่มเติมในการรับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่ประสานงานกับส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น การอนุมัติแผนงานโครงการและงบประมาณ

ต่อมา โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีการพัฒนาอย่างกว้างขวาง เกิดการเติบโตขยายมากขึ้นและมีปริมาณงานมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล จึงได้มอบหมายให้คุณพิมพ์ลัดด์ สุวรรณทัต เขียนแผนการขยายงานเสนอกับทาง ก.พ. เพื่อรองรับวิสัยทัศน์อันยาวไกลของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ใน พ.ศ. ๒๕๓๔ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริจึงได้ย้ายมายังสำนักงานใหม่ที่อาคารโรงเรียนนายร้อย จปร.(เดิม) ถนนราชดำเนินนอก

ผมปฏิบัติงานสนองพระราชดำริตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ในนามสำนักงานเลขานุการ กปร. (กองวางแผนเตรียมพร้อมฯ) การที่ได้รับใช้ถวายงานทำให้ผมได้เรียนรู้ถึงเรื่องสำคัญต่างๆ มากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเรื่อง “ทฤษฎีใหม่” อันหมายถึง กิจกรรมทางการเกษตรเพื่อการพออยู่พอกิน ซึ่งหากปฏิบัติตามแนวทางนี้แล้วจะได้ผลก็คือเกษตรกรสามารถลดค่าใช้จ่าย และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันจากผลกระทบจากภายนอก ทำให้สามารถยืนหยัดต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่รับรู้คือ หลักเศรษฐกิจพอเพียง อันหมายถึงการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ใช้ความรู้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

การทำงานสนองพระราชดำริของทุกพระองค์ มีเรื่องสำคัญที่จะต้องกระทำอย่างจริงจังและทุ่มเท คือ การช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาส แก้ไขปัญหาความยากจนในชนบท เป็นงานที่จะต้องไปช่วยเหลือในทุกด้านเป็นการสร้างประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคม

พวกเราชาว กปร.ทำงานเพื่อสังคมอย่างแท้จริง แม้ว่าการทำงานของเราจะมีอุปสรรค แต่สิ่งที่เรามุ่งมั่นทุ่มเทด้วยความปรารถนาดีเพื่อสนองพระราชดำริทั้งหมด สามารถประสบความสำเร็จด้วยดี

เดือนกรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๗ ผมก็ผันตัวเองจากการใช้ชีวิตราชการ ๒๖ ปี มาสู่ภาคเอกชนซึ่งผมก็ยังคงได้นำเอาแนวพระราชดำริมาใช้ต่อเนื่องทุกประการ

ปัจจุบันนี้ ผมยังทำงานถวายองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ โครงการเลี้ยงกุ้งกุลาดำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นโครงการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ต.บางแตน อ.บ้านสร้าง จ.ปราจีนบุรี

นอกจากนี้ ประสบการณ์การทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับจากการทำงานที่ สำนักงาน กปร. ตลอดเวลาหลายปีนั้นผมก็ได้นำมาใช้เป็นประโยชน์ได้อย่างมากมาย เช่น การทำงานอะไรควร อะไรไม่ควรจะทำต่อไป และทำอย่างไร การทำงานด้วยความจริงใจ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ได้เบียดเบียนและเลื้อยขาเก้าอี้ใคร ประสบการณ์นี้ยังติดตัวผมมาจนถึงปัจจุบัน

แม้ผมจะออกมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ ผมก็ยังคิดถึง สำนักงาน กปร. เสมอ เวลาผ่านถนนราชดำเนินนอก แล้วมองเห็นตึกแดง ก็นึกถึงภาพในอดีต

ตอนนี้จะย้ายสำนักงานกันอีกแล้ว ต่อไปไม่รู้จะมองตึกไหน แต่ไม่ว่าจะย้ายไปไหนก็ตามเรามีคติในอดีตบอกว่า “ต้องอยู่ที่นี้ย้ายไปไหนไม่ได้ ๑๐ นาที ต้องถึงวังสวนจิตร ๕ นาที ต้องถึงห้องนายกฯ”

ใครเป็นเลขาธิการ กปร. คนต่อไป นึกถึงสุภาภิตนี้ โปรดจำไว้ด้วยครับ

นายสิงห์พจน์ รัชนิพันธ์

ในช่วงที่มีการจัดตั้งสำนักงาน กปร. หรือที่ใช้ชื่อว่า “สำนักงานเลขานุการ กปร.” ขึ้นในกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ (กตพ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี ๒๕๒๔ นั้น เป็นช่วงที่ปัญหาความมั่นคงของประเทศจากภัยคุกคามทั้งภายใน และภายนอกประเทศเริ่มคลี่คลายจากการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคงไปใช้ทั้งพื้นที่ภายในที่ยากจนห่างไกล และพื้นที่ตามแนวชายแดนการพัฒนาในพื้นที่ที่มีปัญหาเริ่มเข้าสู่ระบบปกติ สำนักงานเลขานุการ กปร. เริ่มมีบทบาทในการประสานการดำเนินงานสนับสนุนรัฐบาลตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ในระยะเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านดังกล่าวนี้ ผมได้รับราชการ อยู่แล้วที่ กตพ. สคช. ในฝ่าย ๔ ซึ่งรับผิดชอบพื้นที่ภาคใต้ การ ทำงานในระยะแรกนั้น เสมือนเป็นการสวมหมวกหลายใบในเวลา เดียวกัน อาทิ เป็นฝ่ายเลขานุการในคณะกรรมการพัฒนาเพื่อความ มั่นคงในระดับพื้นที่ในเขตของกองทัพภาคที่ ๔ เป็นเจ้าหน้าที่ใน สำนักงานเลขานุการ กปร. ที่รับผิดชอบดูแลในส่วนของพื้นที่ภาคใต้ เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานเตรียมพร้อมแห่งชาติ เป็นฝ่าย เลขานุการในคณะกรรมการเตรียมพร้อมด้านการระดมสรรพกำลัง เพื่อการทหาร เป็นต้น ในภารกิจหลายอย่างดังกล่าวข้างต้นนั้น มี จุดร่วมที่สำคัญประการหนึ่งเหมือนกันคือ เป็นจุดที่มีโอกาสได้ใกล้ชิด บุคคลสำคัญในระดับที่กำกับดูแลนโยบายของหน่วยงานต่างๆ และได้มี

โอกาสเรียนรู้ถึงกระบวนการหรือวิธีการในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมี กตพ./กปร. เป็นองค์กรประสาน การขับเคลื่อนซึ่ง ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผอ.กตพ. ในสมัยนั้น เคย กล่าวยักกับพวกเราในยุคนั้นเสมอว่า หน่วยงานของเรานั้นเวลาเข้าประชุม ที่ไหนจะเป็นเพียงผู้เข้าร่วมประชุมธรรมดาไม่ได้ แต่จะต้องมีบทบาท ในการชี้แนะ หรือชี้แจงแสดงความเห็นเพื่อโน้มน้าว/ประสานให้มี การนำแนวพระราชดำริหรือแนวนโยบายที่สำคัญไปแปลงสู่การ ปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการให้ได้ จึงจะถือว่าทำงานสำเร็จ

ดังนั้น สิ่งที่ยอยากจะฝากไว้กับคนรุ่นหลังคือ จะต้องเตรียม ความพร้อมเสมอในการสร้างสมองค์ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นจากการเรียนรู้จากผู้บังคับบัญชาหรือรุ่นพี่ในโอกาส ต่างๆ เช่น ในการตามเสด็จฯ ในการไปร่วมประชุม ติดตามงาน การหมั่นสังเกตและฝึกฝนวิธีคิดในการนำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการฝึกฝนทักษะใน การประสานงาน ประสานคน ให้เกิดทีมเวิร์ค และเครือข่ายที่มี ประสิทธิภาพในการทำงาน เพื่อให้ท้ายที่สุดบุคคล/หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องให้การยอมรับนับถือไม่ใช่เพราะเราสามารถพิจารณา สนับสนุนงบประมาณได้ แต่เป็นเพราะความยอมรับนับถือในวิธี คิดและในวิธีปฏิบัติงานร่วมกันให้สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างมี ประสิทธิภาพได้ ∞

นายประสาก พาสีรี

เมื่อแรกเริ่มมีสำนักงานเลขานุการ กปร. ก่อนที่จะมาเป็นสำนักงาน กปร. ผมสังกัดอยู่ในฝ่ายที่รับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ มีคุณจารึก เจริญพานิช เป็นหัวหน้าฝ่าย ช่วงนั้นเป็นช่วงบุกเบิก โครงการฯ ต่างๆ เพิ่งเริ่มต้นไม่ว่าจะเป็นโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ศูนย์บริการการพัฒนาขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่ฯ โครงการพัฒนาพื้นที่เบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่ปิงฯ เป็นต้น การทำงานค่อนข้างเคร่งเครียดมาก เพราะการสนองพระราชดำริต้องการความถูกต้อง และรวดเร็ว เป็นสำคัญ แต่ในสมัยนั้น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังไม่ก้าวหน้า ในขณะที่การเดินทางไปยังพื้นที่ก็ไม่สะดวกสบายอย่างเช่นทุกวันนี้ เพราะยานพาหนะของสำนักงานฯ มีจำกัด เราใช้รถยนต์สาธารณะ หรือเดินทางโดยรถไฟเป็นเรื่องปกติ

บางครั้งลงจากรถไฟยังไม่ทันได้รับประทานอาหารเช้า ก็มุ่งหน้าเข้าสู่พื้นที่โครงการฯ เลยทันที ที่สำคัญการตามเสด็จในพื้นที่บ่อยครั้งต้องอยู่จนมืดจนค่ำ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม การได้เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ เสด็จฯ ไปทรงงานอยู่ท่ามกลางพสกนิกร ท่ามกลางป่าเขา ในท้องที่ห่างไกล แม้นิยามมืดค่ำ ก็เป็นความประทับใจที่ทำให้รู้สึกได้ว่า ประเทศไทยของเรามีบุญที่สถาบันกษัตริย์มีความห่วงใยและมีความใกล้ชิดกับประชาชนเช่นนี้

เรื่องที่ยอยากจะฝากให้กับเจ้าหน้าที่รุ่นหลังได้ตระหนักก็คือ การวางตัวให้เหมาะสมกับสถานภาพ การทุ่มเททำงานอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการคิดพัฒนางานให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพตลอดเวลา เพื่อให้การสนองพระราชดำริเป็นไปอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และรวดเร็ว

นายประสาก ปาศิริ

เมื่อแรกเริ่มมีสำนักงานเลขานุการ กปร. ก่อนที่จะมาเป็นสำนักงาน กปร. ผมสังกัดอยู่ในฝ่ายที่รับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ มีคุณจารึก เจริญพานิช เป็นหัวหน้าฝ่าย ช่วงนั้นเป็นช่วงบุกเบิก โครงการฯ ต่างๆ เพิ่งเริ่มต้นไม่ว่าจะเป็นโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ศูนย์บริการการพัฒนาขยายพันธุ์ไม้ดอกไม้ผลบ้านไร่ฯ โครงการพัฒนาพื้นที่เบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่ปิงฯ เป็นต้น การทำงานค่อนข้างเคร่งเครียดมาก เพราะการสนองพระราชดำริต้องการความถูกต้อง และรวดเร็ว เป็นสำคัญ แต่ในสมัยนั้น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังไม่ก้าวหน้า ในขณะที่การเดินทางไปยังพื้นที่ก็ไม่สะดวกสบาย อย่างเช่นทุกวันนี้ เพราะยานพาหนะของสำนักงานฯ มีจำกัด เราใช้รถยนต์สาธารณะ หรือเดินทางโดยรถไฟเป็นเรื่องปกติ

บางครั้งลงจากรถไฟยังไม่ทันได้รับประทานอาหารเช้า ก็มุ่งหน้าเข้าสู่พื้นที่โครงการฯ เลยทันที ที่สำคัญการตามเสด็จในพื้นที่บ่อยครั้งต้องอยู่จนมืดจนค่ำ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม การได้เห็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ เสด็จฯ ไปทรงงานอยู่ท่ามกลางพสกนิกร ท่ามกลางป่าเขา ในท้องที่ห่างไกล แม้ในยามมืดค่ำ ก็เป็นความประทับใจที่ทำให้รู้สึกได้ว่า ประเทศไทยของเรามีบุญที่สถาบันกษัตริย์มีความห่วงใยและมีความใกล้ชิดกับประชาชนเช่นนี้

เรื่องที่ยอยากจะฝากให้กับเจ้าหน้าที่รุ่นหลังได้ตระหนักก็คือ การวางตัวให้เหมาะสมกับสถานภาพ การทุ่มเททำงานอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการคิดพัฒนางานให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพตลอดเวลา เพื่อให้การสนองพระราชดำริเป็นไปอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และรวดเร็ว

นายวิโรจน์ เกียมเมือง

ผมเข้าทำงานที่สำนักงานนี้ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ ตอนนั้นอยู่ที่ สภาพัฒนาฯ กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ และทำงานสนองพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อีกหน้าที่หนึ่งด้วย ใช้ชื่อว่าสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานเลขานุการ กปร.) มี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล หรือที่ผมเรียกว่า (นายเมธ) ซึ่งในขณะนั้นท่านเป็นผู้อำนวยการกอง ทำหน้าที่ ๒ ตำแหน่ง ตอนนั้นเจ้าหน้าที่มีน้อย กองหนึ่งมีไม่เกิน ๕ คน จะรู้จักสนิทสนมกันทุกคน รู้ใจกันว่าเป็นอย่างไร ทำงานอยู่บนชั้นที่ ๗ ของสภาพัฒนาฯ เป็นอาณาจักรของพวกกองวางแผนเตรียมพร้อมฯ และ กปร. ทุกคนมีความใกล้ชิดกันเอื้ออาทรกัน เดินทางต่างไปราชการ

ต่างจังหวัดกันลำบากกว่านี้ รถราไม่ทันสมัยเหมือนปัจจุบัน ไปไหนก่อนต้องระแวง ระวังตัว เรื่องการวางตัวเป็นข้อพึงปฏิบัติในการประสานของเจ้าหน้าที่ กปร. ทุกคน ซึ่งได้รับการบอกกล่าวอบรมจากเจ้าหน้าที่ที่อยู่มาก่อน โดยเฉพาะ “นายเมธ” ทุกคนทราบดี ที่นายเน้นหนักคือ ความซื่อสัตย์ จงรักภักดี

หน้าที่ผมตอนนั้น ไปสัมภาษณ์เข้าทำงาน ท่านพิมพ์ลศักดิ์ สุวรรณทัต (นายแก่) อดีตเลขาธิการ กปร. คนที่ ๓ เป็นคนสัมภาษณ์ ผมจำได้จนถึงทุกวันนี้ว่า “ที่นี้อยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง” ตอนนั้นผมไม่เคยรับราชการมาก่อน ตอบสัมภาษณ์วันนั้น ด้วยความที่มีอคติต่อราชการที่เป็นลบ แต่ท่านก็รับให้ทำงาน เริ่มต้นจากการโรเนียวเอกสาร ทำให้ทุกกอง การส่งโทรพิมพ์ (เป็้อตอนปรุแถบ

กระดาษมาก) บางครั้งก็ขับรถ ซ่อมมอเตอร์ไซด์ (พีจีวีใช้) และซ่อมเครื่องไม้ เครื่องมือเล็กๆ ซื่อของต่างๆ นายใช้ไปไหน ไปหมด แต่งานหลักจริงๆ คือ การถ่ายภาพตามเสด็จ ซึ่งเป็นความภูมิใจและถือเป็นมงคล ในชีวิตที่ได้ติดตามเสด็จ ตามหลังนายๆ กปร. ไปในพื้นที่ต่างๆ ที่ทุกพระองค์ทรงงาน ทั่วทุกภูมิภาค

ผมเป็นลูกจ้างชั่วคราวอยู่ ๔ ปี จึงได้รับบรรจุเป็นข้าราชการ สำนักงาน กปร. ก็ย้ายสำนักงานจากสภาพัฒน์ฯ มาอยู่ที่อาคาร โรงเรียนนายร้อย จปร. (เดิม) ในทำเนียบรัฐบาล ใช้ชื่อว่าสำนักงาน คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ความรู้สึกของผม เหมือนทุกอย่างใหม่ไปหมด มีพรรคพวก พี่น้องบางคนย้ายตามมา บางคนไม่มา (การโอนย้ายมาอยู่สำนักงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่) ซึ่งก่อนหน้านั้นก็เตรียมใจอยู่เหมือนกัน บรรยากาศมันแตกต่างกัน ใช้เวลาปรับตัวนานทีเดียว ความรู้สึกเดิมๆ ความประทับใจเดิม (ไม่ต้องบรรยายนะ) มันต่างไป เหมือนข้ามยุค ความประทับใจต่างๆ ถูกลบด้วยความใหม่อย่างที่เห็น

ปัจจุบันสำนักงาน กปร. ของเราทุกคน มีความหลากหลายใหม่ๆ มีการโอน การบรรจุใหม่ มาอยู่ร่วมกัน ผมถือว่าสำนักงาน กปร. เป็นหน่วยงานที่ทรงเกียรติ มีศักดิ์ศรี ที่ได้ทำงานให้พระเจ้าแผ่นดิน ให้แผ่นดิน ทุกคนควรภูมิใจในการทำหน้าของข้าราชการ ที่ชื่อตรงต่อหน้าที่ ต่อตนเองและแผ่นดินที่เราเกิดและอาศัย

นายไชยชนะ เกื้อนเกา

เริ่มแรกที่ผมได้เข้ามาใหม่ ๆ ที่เริ่มก่อตั้ง สำนักงาน กปร. ประมาณ ปี ๒๕๒๕ ปลายๆ ปี ตั้งแต่อยู่ที่สภาพัฒน์ ชั้น ๗ ตอนนั้น ก็ทำงาน กับท่าน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล จนย้ายมาที่ตึกแดง จนถึงปัจจุบันนี้ ก็ตกประมาณ ๓๐ กว่าปี ตั้งแต่ท่านเลขาคนแรก ดร.สุเมธฯ จน เลขาคนปัจจุบัน ท่านเฉลิมเกียรติ ท่านใจดี ตั้งแต่เลขาฯ ท่านแรก จนถึงท่านเลขาฯ คนปัจจุบันท่านให้ความอนุเคราะห์ ความเป็นดู ความรักใคร่ ตั้งแต่เด็ก ๆ จนถึงข้าราชการชั้นผู้น้อยตลอด คือท่านเคยให้ โอวาทไว้ว่า เราอยู่ด้วยกันเหมือนครอบครัว ท่านก็เหมือนเป็นพ่อ คอยดูข้าราชการดีมาก ไม่มีการหนักใจในการทำงาน ท่านจะให้กำลังใจ ตลอด ท่านดีมาก

งานในหน้าที่รับผิดชอบของผมตอนต้นๆ นะครับ ผมก็เข้ามา ขับรถให้ท่าน ดร.สุเมธฯ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ อยู่มาจนกระทั่งท่านเกษียณ

ก็ประมาณ ๒๒ ปีที่ขั้บรถให้ท่าน พอท่านเกษียณแล้วผมก็กลับมาที่สำนักงาน กปร. ก็ได้รับแต่งตั้งให้มาเป็นหัวหน้าหมวดยานยนต์ คอยดูแลในด้านบริการ ท่านเลขาฯ คนปัจจุบันท่านก็คงเห็นว่าเราคงอายุมากแล้วก็เลยให้มาเป็นหัวหน้าหมวดยานยนต์ ทำงานที่ได้รับมอบหมายนโยบายที่ท่านได้ให้ คือ ในด้านการบริการทำหน้าที่ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ถ้าถามผมว่ามีความหนักใจไหม ก็คงมีบ้าง เพราะคนเรามาอยู่ด้วยกัน ต่างครอบครัว ต่างจิตต่างใจ คนนั้นจะเอาอย่างนั้น คนนั้นจะเอาอย่างนี้ อย่างที่รู้ๆ กัน ก็ต้องทำใจ เพราะเราอยู่ในตำแหน่งบริการ ก็พยายามที่สุดที่จะทำให้ถูกอกถูกใจเท่าที่ทำได้ ข้าราชการ ผู้บริหารทุกคนท่านก็ให้ความอนุเคราะห์ตลอด ไม่มีปัญหาอะไร

ความประทับใจใน สำนักงาน กปร.

ที่แรกที่ผมเข้ามาใหม่ ๆ ตั้งใจขั้บไว้เลยว่าผมมาทำงานในสำนักงาน กปร. สำนักงานจะให้อะไรผมบ้าง ผมก็ทำเรื่อย ๆ มาจนทุกวันนี้ ผมมีคำตอบแล้วว่าสำนักงาน กปร. ให้ผมเยอะมากในด้านชีวิตครอบครัว คือ ผมมีอาชีพ ผมมีบ้าน มีรถ ลูกได้รับการศึกษาอย่างดีมีการมีงานทำหมดจนถึงทุกวันนี้ผมได้มีพร้อมหมดแล้ว และผมก็ตั้งใจว่า เมื่อสำนักงานให้ผมถึงขนาดนี้แล้วผมจะให้อะไรสำนักงานบ้าง ผมจึงให้ความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และขั้บทำงานที่ได้รับมอบหมายนี้คือสิ่งที่ผมตอบแทนสำนักงานได้แล้วผมก็ทำมาตลอด ผมไม่เคยสร้างความเสียหายให้กับสำนักงานสมกับที่ว่าสำนักงานได้ให้อะไรกับผมอย่างมากมาย ☺☺

สะพานขาว

สะพานม้ชวาน

สะพานพระราม ๘

๓ ทศวรรษ สะพาน

๓๐ ปี กปร. สามทศวรรษ สามสะพาน

ปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ เป็นปีที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) มีอายุครบ ๓๐ ปี หากเป็นอายุของคน หมายถึงว่า กำลังอยู่ในวัยฉกรรจ์ เป็นวัยที่ทำงานอย่างมุ่งมั่น กระตือรือร้น และมีความรับผิดชอบ

ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปี หรือ ๓ ทศวรรษ สำนักงาน กปร.มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ จากกลุ่มคนทำงานแรกเริ่มประมาณ ๕๐ - ๖๐ คน และเพิ่มมาเป็น ๑๙๙ คนในปัจจุบัน จากสภาพการทำงานแบบขาดแคลน มาเป็นการทำงานที่ใช้เครื่องมือเครื่องมือและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย แต่ที่น่าสนใจก็คือ การย้ายสถานที่ทำงาน ซึ่งแต่ละครั้งมีความเกี่ยวข้องกับสะพานถึง ๓ สะพาน คือ สะพานขาว สะพานมัฆวานรังสรรค์ และสะพานพระราม ๘

สะพานขาว (พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๓๔)

๓๐ ปี หรือ ๓ ทศวรรษนั้น นับเนื่องจากเมื่อมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๒๔ โดยที่ระเบียบดังกล่าว ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เรียกโดยย่อว่า “กปร.” มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า สภาพัฒนา เป็นสำนักงานเลขานุการ กปร. เรียกโดยย่อว่า “สน.กปร.” มีนายสุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ เป็นกรรมการและเลขานุการ และเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการ กปร. โดยตำแหน่ง

ในความเป็นจริงแล้ว การสนองพระราชดำริได้ดำเนินการมาก่อนนั้นแล้วระยะหนึ่ง โดยที่กองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ มีหน้าที่สำคัญ คือการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคง ซึ่งมีพื้นที่เป้าหมายส่วนใหญ่อยู่ในชนบทห่างไกล ทุรกันดาร และมีปัญหาด้านก่อการร้ายด้วยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นมีแนวคิดว่างานโครงการซึ่งเกิดจากพระราชดำริมีอยู่มาก

แต่ยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรประสานงานกลางเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ จึงมอบหมายให้นายเสนาะ อุนากุล เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาจัดวางระบบงาน ซึ่งท่านเห็นว่าโครงการตามพระราชดำริส่วนมากอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร อันเป็นพื้นที่ที่กองวางแผนเตรียมพร้อมฯ ดำเนินการอยู่แล้ว จึงมอบหมายให้นายสุเมธ ตันติเวชกุล รับผิดชอบและเสนอระบบงาน

ในการนี้ ใช้เวลาประมาณ ๒ ปี กระบวนการจัดระบบงานจึงแล้วเสร็จ จึงมีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๒๔ ดังกล่าว

ที่ตั้งของสำนักงานฯ ขณะนั้น ก็คือ กองวางแผนเตรียมพร้อมฯ โดยอยู่ที่บนชั้น ๗ ของตึกสภาพัฒนา ซึ่งแต่เดิมเป็นตาดฟ้า แต่ได้ต่อเติมเป็นสถานที่ทำงานของสำนักงานวางแผนการจราจรมาก่อน เป็นชั้นที่สูงที่สุดของตึกสภาพัฒนา และมีลิฟท์ขึ้นมาได้แค่เพียงชั้น ๖ ต้องขึ้นบันไดขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง ด้วยเหตุที่กองวางแผนเตรียมพร้อมฯ เป็นหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับความมั่นคง จึงมีป้ายบอกว่าเป็น “เขตหวงห้ามเฉพาะ” ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของสภาพัฒนาหรือคนโดยทั่วไปจึงไม่ค่อยกล้าเข้ามาเกี่ยวพันกัน

เนื่องจากบริเวณที่ตั้งของสภาพัฒนาอยู่ไม่ไกลจากสะพานขาว ซึ่งเป็นสะพานของถนนหลานหลวง ที่ข้ามคลองผดุงกรุงเกษม หากใครถามว่า สำนักงานฯ อยู่ที่ไหน ก็มักจะบอกว่า อยู่ตรงสะพานขาว

สะพานมัทมวณรังสรรค์ (พ.ศ. ๒๕๓๔ - ๒๕๕๔)

จนเมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๓๔ หลังมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบฯ ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ และ ๒๕๓๑ มาก่อนหน้านั้นแล้ว ในครั้งนี้ มีการเปลี่ยนชื่อจากสำนักงานเลขานุการ กปร. เป็น สำนักงาน กปร. และในสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ เห็นชอบและอนุมัติให้สำนักงาน กปร. แยกออกจากสภาพัฒนา โดยให้ยกฐานะเป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหัวหน้าส่วนราชการ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ สำนักงาน กปร.จึงได้ย้ายไปตั้งภายในท่าเนียบรัฐบาล โดยใช้อาคารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (เดิม) หรือ ตึกแดง ด้านทิศเหนือ และต่อมาได้ย้ายมายังตึกแดง หลังกลาง เนื่องจากมีจำนวนข้าราชการเพิ่มมากขึ้น ตึกแดงที่ว่านี้ตั้งอยู่ทางด้านรั้วซึ่งติดกับถนนราชดำเนินนอก มีสะพานมัฆวานรังสรรค์อยู่ใกล้เคียง ดังนั้น เวลาที่มีผู้สอบถามว่าสำนักงานฯ อยู่ที่ไหน เรามักจะเอ่ยถึงสะพานมัฆวานรังสรรค์เป็นจุดอ้างอิงด้วยเสมอ

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ สำนักงาน กปร. เปลี่ยนมาเป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง โดยมีฐานะเป็นกรมอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี

ระหว่างที่ตั้งอยู่ในท่าเนียบรัฐบาล ซึ่งเป็นที่ทำการของรัฐบาล มีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองเพื่อกดดันรัฐบาลเกิดขึ้นเสมอๆ และยังบ่อยครั้งมากขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา การชุมนุมดังกล่าว อย่างน้อย ๒ ครั้ง ที่มีการปิดล้อมท่าเนียบรัฐบาลอย่างยืดเยื้อยาวนาน คือในปี ๒๕๕๑ และ ๒๕๕๒ จนเป็นเหตุให้หน่วยงานต่างๆ ในท่าเนียบรัฐบาล ต้องย้ายไปทำงาน ณ สถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว รวมทั้งสำนักงาน กปร. ด้วย ซึ่งต้องย้ายสถานที่ทำงานไปยังสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา และกรมชลประทานเป็นการชั่วคราว รวม ๒ ครั้ง

ในครั้งแรก เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ นั้น ความทราบถึงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตร และได้มีพระราชกระแสกับนายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ เลขาธิการ กปร. และผู้บริหารทั้ง ๒ หน่วยงาน ณ อาคาร ๖๐๘ สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ความว่า

“สำนักงาน กปร. และมูลนิธิชัยพัฒนา ควรทำงานถวายเป็นคุณอย่างใกล้ชิด เพราะงานที่ทำถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นงานลักษณะเดียวกัน เพียงแต่งานที่ติดขัดด้วยระบบราชการ ก็ให้มูลนิธิฯ ซึ่งเป็นเอกชนเป็นผู้ทำ เพื่อให้ทำงานได้เร็วขึ้น ถ้าสำนักงาน กปร. มีปัญหาเรื่องสถานที่ทำงาน จะจัดการให้”

สะพานพระราม ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๔ – ปัจจุบัน)

สำนักงาน กปร. และสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ได้ร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมของสถานที่ต่างๆ และมีความเห็นสอดคล้องกันว่า พื้นที่โรงงานสุราบางยี่ขัน (เดิม) แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร บริเวณเชิงสะพานพระราม ๘ มีความเหมาะสม เนื่องจากมีอาคารเก่าที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ๔ อาคาร มีเนื้อที่รวมประมาณ ๑๔ ไร่เศษ จึงได้นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อขอพระราชทานพระราชวินิจฉัย และทรงเห็นชอบ

เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ราชพัสดุ ซึ่งกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้รับอนุญาตจากกรมธนารักษ์ให้ใช้ประโยชน์ และมีหน่วยงานอื่นๆ ได้แก่ กรมศิลปากรและมหาวิทยาลัยศิลปากร ขอใช้ประโยชน์พื้นที่แห่งนี้ด้วย สำนักงาน กปร. จึงได้ประสานงานกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ผู้ครอบครองสิทธิ์ในพื้นที่ และกรมธนารักษ์ เพื่อขอใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว

บริเวณอาคารสำนักงานแห่งใหม่แห่งนี้ นับเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่ง เพราะเกี่ยวเนื่องกับราชสกุลมหิดลอันประกอบด้วย

■ **หนึ่ง สถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา** ซึ่งจัดตั้งขึ้นจากความร่วมมือของกระทรวงวัฒนธรรมกับคณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อสนองพระดำริและเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณีวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เพื่อให้เป็นสถาบันดนตรีคลาสสิกแห่งแรกของประเทศไทย

■ **สอง สวนหลวงพระราม ๘** ซึ่งกรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ มีพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ ๘ ตั้งตระหง่านเด่นเป็นสง่า และข้างใต้นั้นยังมีห้องรวบรวมพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล อีกด้วย นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามสวนแห่งนี้ด้วย

■ **สาม สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนาและสำนักงาน กปร.** ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อทำงานสนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการพัฒนา

การที่สำนักงาน กปร. ย้ายมาตั้งอยู่ ณ บริเวณแห่งนี้ จึงนับว่าเป็นสิริมงคลแก่คณะผู้บริหาร ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงาน กปร. ทุกคนด้วยอยู่ใต้ร่มพระบารมีของราชสกุลมหิดล และที่สำคัญยิ่ง วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานแห่งใหม่ของสำนักงานฯ ด้วย

นี่คือความเป็นไปและเป็นมาของสำนักงาน กปร. จากสะพานขาวสู่สะพานม้ฆวานรังสรรค์ และสู่สะพานพระราม ๘

๓๐ปี กปร.

สามทศวรรษ สามสะพาน

ที่ปรึกษา

นายเฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ

นายสุวัฒน์ เทพอาร์ักษ์

นายไกรวิทย์ เฟ่งวานิชย์

ม.ล.จिरพันธุ์ ทวีวงศ์

นายตनुชา สินธวานนท์

นางสุวรรณา พาศิริ

นางสมทรง รุ่งเรืองศิลป์

เลขาธิการ กปร.

รองเลขาธิการ กปร.

รองเลขาธิการ กปร.

รองเลขาธิการ กปร.

ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ

ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการฯ

ที่ปรึกษาด้านการพัฒนา

คณะอำนวยการ

นายสุวัฒน์ เทพอาร์ักษ์

นายลลิต ถนอมสิงห์

นายชัชชัย ภูวิชยสัมฤทธิ์

นายสิงหพงศ์ รัชนิพนธ์

นางสาววัชรีย์ วัฒนไกร

นางสาวอุศนีย์ ฐปทอง

นายสมบูรณ์ วงศ์กาด

นายปวัตร์ นวะมะรัตน์

นายประสาท พาศิริ

นายวรกานต์ จุฑานนท์

นางสาวถกฉวรรณ ไกรสรกุล

ผู้จัดทำหนังสือ

นายอนันต์ ทองประทุม

นายจิตพล สิทธิประณีต

นางสาวสมลักษณ์ บุนนาค

นางอรอนันต์ วุฒิเสน

นางเบญจรัตน์ อัครพลวงศ์

นางสาวมณฑิภา โพธิ์ทอง

นางสาวกฤติกา ปานเขียว

นายตรีวิทย์ วินิชลำภาทิพย์

นายสมศักดิ์ เพิ่มเกษร

นายสุทัศน์ ตั้งพิพัฒน์พงศ์

นางสมพร สุขประเสริฐ

นางนงพรรณ โกศลศักดิ์

นายจักรพันธ์ คำขำ

นางสาวสุชาดา ศรีจิงใจ

ภาพประกอบ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สมาพันธ์สมาคมการค้าภาพถ่ายแห่งประเทศไทย

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทออันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

นายวิโรจน์ เทียมเมือง

นายวิชาญ วีระสืบสกุล

นายทวีศักดิ์ แป้นคุ่มญาติ

นายพิสิทธิ์ วิเชียรทศพร

นางสาววชิราภรณ์ ณ ศรีโต

นายพลวรรธน สายะเสวี

ดำเนินการโดย

สำนักประชาสัมพันธ์

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

อาคารสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน

เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๐๐, ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๕๙

โทรสาร ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๖๓, ๐ ๒๔๔๗ ๘๕๖๒

<http://www.rdpb.go.th>

ออกแบบและจัดพิมพ์ หจก. อรุณการพิมพ์

โทร. ๐-๒๒๘๒-๖๐๓๓-๔

จำนวนพิมพ์

๔,๐๐๐ เล่ม

ปีที่พิมพ์

พ.ศ. ๒๕๕๕

ISBN

978-616-7671-00-0

ภาพความสำเร็จจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วประเทศ

โครงการเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์
จ.ลพบุรี

โครงการประตุน้ำ คลองลัดโพธิ์

โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล
จ.นครนายก

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน
จ.จันทบุรี

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง
จ.นครศรีธรรมราช

โครงการเขื่อนแควน้อย
จ.พิษณุโลก

โครงการประตุน้ำลุ่มน้ำท่า
สกนกร - นครพนม

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
จ.เชียงใหม่

๓๐

๓๐ปี กปร. สามทศวรรษ สามสะพาน

สะพานขาว

สะพานมัยวานุรังสรรค์

สะพานพระราม ๘

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

เลขที่ ๒๐๑๒ ซอยอรุณอมรินทร์ ๓๖ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๗ ๘๕๐๐ โทรสาร ๐ ๒๕๔๗ ๘๕๖๓

www.rdpb.go.th

